

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

İŞSİZLİK SİGORTASI FONU'NDAN ELİNİZİ ÇEKİN

İNSANA SAYGI, İNSAN ONURUNA YAKIŞIR
İŞSİZLİK SİGORTASI İSTİYORUZ

Yayıma Hazırlayanlar

Namık TAN
TÜRK-İŞ Araştırma Müdür Yardımcısı

Güldane KARSLIOĞLU
TÜRK-İŞ Araştırma Uzman Yardımcısı

“Her şahsın çalışmaya, işini serbestçe seçmeye, adil ve elverişli çalışma şartlarına ve işsizlikten korunmaya hakkı vardır.”

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi,
Madde 23

TÜRK-İŞ

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No. 10

Yenişehir - Ankara

Tel : (0.312) 433 31 25 (4 hat)

Faks: (0.312) 433 68 09 - 433 85 80

<http://www.turkis.org.tr>

e-posta: turkis@turkis.org.tr

Mart 2010

ISBN: 978-605-89956-7-3

Baskı:

Ziraat Gurup Matbaacılık A.Ş.

Tel: (0.312) 384 73 44 - 45

SUNUŞ

Türkiye’de oluşturulan fonlar ve işleyişleri konusunda ayrıntılı bilgilere ulaşmak oldukça güçtür. Ancak ulaşılabilirdiği kadarıyla, fonların oluşturuluş biçimleri incelendiğinde, bütçe disiplininin ve denetim sürecinden kaçmak için başvuru kaynakları olduğu görülmüştür. Özellikle bir dönemde, bütçe dışı ve bütçe içi fonlar yaygın bir biçimde kullanılmıştır.

Son dönemde, fonların iyi yönetilmemesi nedeniyle ortaya çıkan sorunlar ve bu uygulamaya gelen eleştiriler üzerine tasfiyesi veya bütçeye dahil edilmesi yoluna gidilmiştir. Ancak bu tasfiye sürecinde de sorunlar yaşanmıştır. Gizli fon olarak nitelenen ve halk arasında “Zorunlu Tasarruf” olarak bilinen fon ve “Konut Edindirme Fonu”, çalışanlar açısından iyi değerlendirilmemiş, hak sahibi durumunda olanlara yapılan ödemeler yetersiz kalmıştır.

Bu çalışma ile fonların oluşumu, tarihsel gelişimi ve sonuçları açısından genel bir değerlendirme yapılmıştır. Bütçe içi ve bütçe dışı fonların oluşturulması ve işletilmesi ile ilgili gelişmeler çeşitli yönleriyle işlenmiştir.

Çalışmada ağırlıklı olarak işsizlik sigortası ele alınmıştır. “İşsizlik Sigortası Fonu” sürekli büyürken, yararlananların sayısı sınırlı kalmıştır. İşsizlik sigortası, çalışanların işsiz kalmaları durumunda başvuracakları bir haktır. Esnek çalışma biçimlerinin yaygınlaştığı bir süreçte, işsizlik sigortasından daha çok işsiz kalan sigortalılarımızın yararlanması gerekmektedir. Bu nedenle, yararlanma koşulları, süre ve ödenekler ile ilgili iyileştirmeler yapılmalıdır. Bunun yanında fonun amacı dışına çıkılması ve başka yerlerde de kullanılması, çalışanlar arasında tepki ile karşılanmıştır. 5763 ve 5921 sayılı Kanunlar ile fonun amacı dışında kullanılmasının yolu açılırken, işsizlik sigortasından daha geniş bir kesimin yararlanmasını öngören değişikliklere gidilmemesi, önemli bir eksiklik olarak gündemde durmaktadır.

TÜRK-İŞ, bu çalışma ile fonun amacı dışında kullanılmasına duyduğu tepkiyi dile getirmektedir.

Bu çalışmada, iki değerli öğretim üyesi Prof. Dr. Can TUNCAY ve Prof. Dr. Kadir ARICI'nın makalelerine yer verilmiştir. İşsizlik sigortası ile ilgili gazetelerde çıkan bazı haber ve yorumlar, çalışmanın sonuna eklenmiştir.

Çalışmamızın hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen TÜRK-İŞ danışman, uzman ve yardımcılarına, Anayasa Mahkemesi eski Raportörü Ali Rıza AYDIN'a, Türkiye İş Kurumu İşsizlik Sigortası Dairesi Başkanlığı'na katkıları için teşekkür ediyoruz.

Bu çalışmamızın konu ile ilgilenenlere yardımcı olacağı, işçilerimizi de bilgilendirmede bir rehber niteliğinde görüleceği inancındayız.

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1- FONLAR

1- Fon Kavramı	11
2- Fonların Oluşumu	11
3- Türkiye'deki Fon Sistemi Uygulamaları	14
4- Fonların Tasfiyesi.....	15
5- Zorunlu Tasarruf.....	23
6- Konut Edindirme Yardımı	24
7- Sonuç	27

BÖLÜM 2- İŞSİZLİK SİGORTASI

1- İşsizlik ve Yansımaları.....	37
2- İşsizlik Sigortası Tanımı ve Amacı.....	40
3- İşsizlik Sigortası Tarihi.....	41
4- İşsizlik Sigortasının Yönetimi ve Finansmanı.....	43
5- Türkiye'de İşsizlik Sigortası	44
5.1. İşsizlik Sigortasının Kapsamı	46
5.2. İşsizlik Sigortasının Yararları	47
5.3. İşsizlik Sigortasından Yararlanma Şartları.....	49
5.4. İşsizlik Sigortası Yardımları.....	50
5.5. İşsizlik Sigortası Ödenekleri.....	50
5.6. İşsizlik Ödeneği Ödenmesinde Hak Düşürücü Nedenler	52

BÖLÜM 3- İŞSİZLİK SİGORTASI FONU

1- Genel Olarak İşsizlik Sigortası Fonu	61
2- Fon Gelir ve Giderleri.....	62
2.1. Gelirler	63
2.2. Giderler	63
3- Yönetim.....	64

4- Ücret Garanti Fonu.....	66
5- Kısa Çalışma ve Kısa Çalışma Ödeneği.....	66
5.1. Kısa Çalışma ve Yararlanma Koşulları	66
5.2. Kısa Çalışma Ödeneği	67
6- İş Kaybı Tazminatı.....	68
7- Genel Değerlendirme	70
Kaynakça.....	73

BÖLÜM 4- EKLER

EK 1- Bakanlık Tasarısı	77
EK 2- İşsizlik Sigortası Kanununda Yapılacak Değişikliklerle İlgili TÜRK-İŞ Görüşü.....	83
EK 3- İşsizlik Sigortasının Uygulamasına İlişkin TÜRK-İŞ Değerlendirmesi	85
EK 4- İşçi Konfederasyonlarından Veto Talebi	87
EK 5- Ücret Garanti Fonu Yönetmelik Taslağına İlişkin TÜRK-İŞ Görüşü	91
EK 6- Ücret Garanti Fonu Yönetmeliğinde Yapılmak İstenen Değişikliklere İlişkin TÜRK-İŞ Görüşü.....	93

BÖLÜM 5- YASAL ÇERÇEVE

İşsizlik Sigortası Kanunu.....	97
--------------------------------	----

BÖLÜM 6- MAKALELER

Prof. Dr. Kadir ARICI.....	161
Prof. Dr. Can TUNCAY.....	189

BÖLÜM 7- BASINDAN SEÇMELER

BÖLÜM 1

FONLAR

1- FON KAVRAMI

Fon; sözlük anlamıyla “belirli bir iş için gerektiğçe harcanmak üzere ayrılıp işletilen para”dır. Fon sözcüğü geniş anlamıyla “bir hizmetin görülmesi, bir programın yürütülmesi gibi belirli bir amacı gerçekleştirmek için gerektiğinde kullanılmak üzere ayrılan mali kaynak” şeklinde de tanımlanmaktadır.

Günümüzde fon kavramı ile ilk akla gelen kamu maliyesi alanında kullanılan “kamu özel fonları” ya da “kamu özel hesapları” olmaktadır. Bu anlamda fonları, “belirli bir amacın veya birbirine yakın amaçlar gurubunun gerçekleştirilmesi için belirli kaynakların toplandığı ve harcandığı, bütçe bağlantılı veya bütünüyle bütçe dışı kamusal nitelikteki özel hesaplar” şeklinde tanımlayabiliriz.¹

Fonlar bu bağlamda incelendiğinde; yasal bir dayanağının olması, belirli ya da birbirine yakın amaçlar için tahsis edilmesi, belirli bir kaynağa sahip olması ve kullanımında özel kolaylıklar olması gerekmektedir.

2- FONLARIN OLUŞUMU

Bütçe ilke ve kuralları dışına çıkılarak fon uygulamasına gidilmesinin, çeşitli nedenleri vardır. Bu nedenlerden birincisi, mevcut mali mevzuatın katılığından kurtulma ihtiyacıdır. İkincisi, alınan kararların süratle uygulamaya konulabilmesinin sağlanmasıdır. Üçüncü neden olarak da, bütçe kaynaklarının yetersizliği karşısında gittikçe büyüyen ihtiyaçların karşılanabilmesi için ek kamu kaynağı yaratarak bu kaynakların harcamalara tahsis edilebilmesi gerekliliği söylenebilir. Ancak, Türkiye’de 1980’lerin ikinci yarısından itibaren sayıları ve boyutları hızla artan fon uygulamasının bu nedenlere bağlanması, geniş kapsamlı bir fon uygulamasını haklı gösterecek ipuçlarını vermekten ve açıklayıcı olmaktan çok uzak kalmış, bütçeyi aşan büyüklükteki fon uygulamasıyla bir

---

¹ OYAN Oğuz, AYDIN Ali Rıza, Türkiye’de Maliye ve Fon Politikaları, Alternatif Yönelişler, Ankara, Adım Yayıncılık, 1991, s. 113.

“fon ekonomisi” yaratılmıştır. Uygulamanın, 24 Ocak iktisadi istikrar programı ve 12 Eylül siyasi istikrar programıyla örtüşmesi, yürütmeyi yasama organının hak ve yetkileri aleyhine güçlendirme eğilimi, tekelci sermayenin hakimiyet sürecinde, kaynak tahsisi mekanizmasının başında olan siyasal yönetimlerin, ekonomik birikim tarzı ve toplumdaki ekonomik/politik güç dengeleri üzerinde daha belirleyici ve nazım bir rol oynamaya itilmesi, 1980 ve 1990’lı yılların fon sisteminin gerçek nedenleri olarak ortaya çıkmıştır.²

Kamu kesiminde fon uygulamalarında kar amacı güdülmez. Yapılan ödemeler çoğunlukla altyapı yatırımları gibi dönüşü olmayan harcamalardır veya düşük faizli ve uzun vadeli kredi uygulamalarıdır. Bunların geri dönüşü çoğu kez sembolik nitelik taşır.

Anayasamızda ve temel mali kanun olan Genel Muhasebe Kanununda fonlarla ilgili herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Fonlar dayanağını özel kanunlardan, bütçe kanunlarından, özel kanunlara dayanılarak çıkarılan yönetmeliklerden veya Bakanlar Kurulu kararlarından almaktadır. Genel Muhasebe Kanununu yürürlükten kaldıran, 2003 yılında kabul edilen 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununda ise genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerine bağlı olarak kurulan fonların bütçeleri, ilgili idarelerin bütçeleri içinde yer alarak toparlanmış; ancak, daha sonra Toplu Konut Fonu ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu gibi fonlar 5018 sayılı Kanun kapsamı dışına çıkarılmıştır.

Fonlar amaçlarına uygun olarak sosyal, kültürel veya ekonomik amaçlı fonlar olarak sınıflandırılabilir. Diğer bir önemli sınıflandırma ise, fonların mali yapısı ile ilgili sınıflandırmadır. Buna göre fonlar, bütçe içi ve bütçe dışı fonlar olarak ikiye ayrılır.

² OYAN Oğuz, AYDIN Ali Rıza, *İstikrar Programından Fon Ekonomisine*, Ankara, Teori Yayınları, 1987, s. 17-20.

Bütçe içi fon; genellikle kaynaklarının tamamını veya bir kısmını bütçeden alan ve bütçede tertibi olan, ancak kullanımının diğer ödeneklere göre daha kolay olduğu fonlardır. Gelirleri bütçeye aktarılır ve hizmetleri Bütçe Kanunu ile kendisine ayrılan ödenekten yapılır. Bütçe içi fonlar, bütçeden ödenek ayrılması yöntemiyle tamamen bütçe kaynaklarından beslenen, ancak toplu olarak ayrılan bir ödenegin harcama kalemlerine dağıtımında yetkinin yürütmeye bırakıldığı fonlardır. Fonda gösterilen ödenegi artırma konusunda Maliye Bakanlığı ya da Bakanlar Kurulu yetkili kılınabilir. Örneğin bütçede yatırımları hızlandırma amacı ile bir fon kurup bu fonda gösterilen ödenegin çeşitli yatırım projelerine dağıtılması konusunda Devlet Planlama Teşkilatı’na ve Maliye Bakanlığı’na yetki verilmesi gibi. Böylece bütçeye toplu bir ödenek konulmakta, bu ödenegin gereği kadar artırılması ve ihtiyaç duyan kuruluşlara dağıtılması konusunda yetki verilmesi yoluna gidilmektedir.

Bütçe dışı fon; kaynağı bütçe kanunu dışında ya da kısmen bütçe kanunu kısmen de özel kanun veya kararlarla sağlanan fonlara denilmektedir. Bu fonlar özel kanunlarıyla oluşturulmuştur. Kendilerine ait özel gelirleri vardır ve bütçe ilkeleri ve bütçe kanunlarının hükümleri dışında yönetilir ve uygulanırlar. Bütçe dışı fonların, bütçeyle bazı şekillerde ve az ya da çok yoğunlukta nakdi bağlantıları olabildiği gibi, bütçeyle hiçbir bağlantısı olmayanları da bulunmaktadır. Bütçe bağlantılı olan bütçe dışı fonlar, kaynaklarını kısmen ya da tamamen bütçeden karşılayan, ancak büyük çoğunluğu itibariyle bütçe dışı gelir kaynaklarına bağlı olan harcamalarını bütçe kanunu dışında kendi özel kanunlarına göre yapabilen fonlardır.

Fon sisteminin gelirlerini ise, vergi gelirlerinden alınan paylar, vergi benzeri gelirler, fonlardan yapılan aktarmalar, borçlanma yoluyla sağlanan kaynaklar ve bütçe ödenekleri oluşturmaktadır.

Ancak, gelirlerin belli hizmetlere ayrılmasına dair muhtelif uygulamaların hangilerinin fon olarak adlandırılması hususunda tam

bir görüş birliği bulunmamaktadır. Bu kısmen çok çeşitli tipte ve sayıda tahsisin mevcut olması, kısmen de çok büyük meblağlara ulaşılmış fon sistemi hacminin daha küçük gösterilmesi çabalarından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, bir kısım devlet gelirlerinin belli amaçlar için ayrılması suretiyle yaratılmış bazı fonlar “hesap” veya “özel hesap” (örneğin, çalışanların tasarruflarını teşvik hesabı) olarak tanımlanmakta ve fon sistemi dışına alınmakta; öte yandan bazı ‘vergiler’ (Akaryakıt Tüketim Vergisi, Eğitim, Sağlık ve Spor Vergisi) belli giderler için tahsis edilmesine rağmen fon sistemi dışında tutulmaktadır. Oysa bu tür tahsis uygulamaları, bütçe dışı fonların başlıca özelliklerinin tümüne sahip bulunmaktadır.³ Bu tür fon niteliği taşıyan ancak adı fon olmayan hesaplar, özellikle 1986’dan sonra fonların büyüme eğilimine girmesiyle birlikte, kamuoyundan ve uluslararası ekonomik çevrelerden gelen tepkiler üzerine, kaçamak yol olarak kullanılmış ve “gizli fon” adıyla anılmaya başlamıştır.⁴

3- TÜRKİYE’DEKİ FON SİSTEMİ UYGULAMALARI

Türkiye Cumhuriyeti’nde kamu özel fonlarının dönemler itibarıyla 1980 öncesi, 1980-1983 ve 1984-1990 arası olmak üzere üçe ayırabiliriz. Türkiye’de fon uygulamalarının başlangıcı, 14.06.1934 tarih ve 2510 sayılı Kanunla kurulan “Özel Iskan Fonu” ile olmuştur. Bu fonla, kırsal kesimi sağlıklı iskana kavuşturmak amaçlanmıştır. 1935 yılında “Vakıflar Özel Fonu”, 1936 yılında Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu uyarınca “İstikrar Fonu”, 1940 yılında “Çimento Fonu”, 1941 yılında “Muhtaş Asker Ailelerine Yardım Fonu”, 1945 yılında “Çiftçi Kredileri Fonu” ve 1949 yılında 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ile “Finansman Fonu” kurulmuştur. 1950’li yıllarda kurulan belli başlı 6 adet fonda görülen en önemli özellikler yeni kaynak ya-

3 ERKEN Tülay, “Türkiye’de Bütçe Dışı Fonlar, Kanada’da Bütçe”, Maliye Dergisi, sayı 114, 1993, s. 37.

4 OYAN, AYDIN (1991), s. 134.

ratmak ve yaratılan kaynakları kendi özel amacına uygun şekilde harcamak olmuştur.

1960’lı yıllarda kurulan 7 fonun amacı, yeni kaynaklar yaratma çabasının yanı sıra bürokratik işlemlerden kaçınma, hızlı karar verme ve hızlı harcama yapma ihtiyaç ve istekleri olmuştur. Planlı kalkınma dönemine girilmesiyle, yatırım harcamalarının bir plana bağlanması ve Devlet Planlama Teşkilatı’nın uygulamanın içerisine dahil edilmesiyle birlikte harcamalar zorlaşmıştır.

1970’li yıllarda kurulan 13 adet fondan 1’i yurtdışı kaynaklardan sağlanan paraların bütçe dışında kullanılmasını, 7’si yatırımların hızlı gerçekleştirilmesini, 4’ü de bir kısım hizmetlerin bütçe dışında tutulan kaynaklarla süratle yerine getirilmesini amaçlamıştır.

1980 yılı sonrası yeni bir anlayışla fon tesis edildiği bir dönem olmuştur. Fon kurma sıklığında 1980 öncesine oranla 8 katın üzerindeki artış, 1980 sonrasında bir fon ekonomisini temsil ettiğini göstermektedir. 1980-1983 döneminde bir yılda 6, 1984-1990 döneminde ise bir yılda yaklaşık 7 fon kurulmuştur. 1984-1987 yılları arasında toplam 36 adet fon kurulmuştur.

4- FONLARIN TASFİYESİ

Türkiye’de 1980 sonrasında, güçlü yürütme eğiliminin de etkisiyle fon sayısı hızlanarak artmıştır. Özellikle 1983 sonrasında bütçe dışı fonlarda toplanan kaynaklar önemli boyutlara ulaşmıştır. 1980-1990 döneminde kurulup da 1990’ların sonuna kadar yürürlükte olan fonların toplam fon sayısı içinde yüzde 68.3’lük bir orana sahip olduğu görülmüştür. Sayısal artış, kaynak büyüklüklerini de etkilemiş, fonların mali yüklerle katkısı büyürken, fon gelirlerinin konsolide bütçe gelirlerine oranı 1988’de yüzde 50’ye, 1990’da yüzde 60’a ulaşmış, bütçe fonlar yanında tali olmaya itilmiştir.⁵

5 OYAN, AYDIN (1991), s. 125.

Bu dönemde fonların bütçe ve mali mevzuat disiplinini ortadan kaldırması, idareye serbest davranma olanağını vermesi siyasal iktidara o kadar çekici gelmiştir ki, birçok kanun tasarısında, düzenlenen konu ile ilgili bir fon kurulması gündeme gelmiştir. Türkiye’de bu uygulama giderek, mali mevzuat dışı kaynak kullanımına imkan veren ve hazine birliğini bozan istisnalardan biri haline gelmiştir.

Kamuoyundan ve ekonomik çevrelerden gelen tepki sonucunda, siyasal iktidar, fonlardan başka bir biçimde yararlanmak için, özellikle 1986’dan itibaren fonların büyüme eğilimine girmesiyle birlikte “gizli fon” uygulamasını başlatmıştır.

Devletin kaynak sıkışıklığını gidermesinin ve bunun için de kamu gelirlerini kolay yollardan artırmanın seçenekleri arasında gizli fonlar ağırlıklı olarak yer almıştır. Türkiye’de gizli fon olarak adlandırılabilir başlıca uygulamalar kuruluş tarihleriyle birlikte aşağıda sıralanmıştır;⁶

Akaryakıt Tüketim Vergisinden Belediyelere Ayrılan Pay Hesabı:	01.12.1984
Milli Savunma Bakanlığı Özel Döviz Hesabı:	07.06.1985
Tapu ve Kadastro Fonu:	07.06.1986
Konut Edindirme Yardımı Fonu:	01.01.1987
Olağanüstü Hal Bölge Valiliği Fonu:	19.07.1987
Olağanüstü Hal Tazminat Fonu:	19.07.1987
Gelişmekte Olan Ülkelere Yapılacak Teknik Yardım Fonu:	26.12.1987
Çalışanların Tasarruflarını Teşvik Fonu:	01.04.1988
Eğitim, Gençlik, Spor ve Sağlık Fonu:	01.04.1988
Ödeme Kaydedici Cihaz Özel Fonu:	05.11.1988

6 OYAN, AYDIN (1991), s. 135.

Akaryakıt Tüketim Vergisi Hesabı:	01.07.1989
GAP Bölge Kalkınma Fonu:	06.11.1989
Ek Tazminat Fonu:	27.03.1990
Öğrenci Sosyal Hizmetler Fonu:	01.01.1991

Gizli fonlar işlevlerini yerine getirmek için çalışanlardan ve özel kesimden kaynak toplarken bir yandan da mevcut kamu gelirlerini sömürmeye devam etmişlerdir. Görünürdeki amaçları ilk bakışta “zorunlu tasarruf” ve “yardım” olan bu tür gizli fonların gerçekte amaçları kamu kesimi finansman açıklarını düşük maliyetlerle kapatmak, iç borç yapısını uzun vadeye yaymak, bütçe dışına kaynak çıkarmak ve en büyük işveren olarak devletin kendi personeline yaptığı ücret artışlarını bir ölçüde geri çekebilmek olarak özetlenebilir.⁷

Bu uygulama mali sistemin bozulmasına, bütçe birliğinin zedelenmesine ve kaynakların etkin kullanımından uzaklaşmasına yol açarak, maliye politikasının etkinliğini azaltmıştır.

Fonlarla ilgili temel sorunlar ise, fonlarla ilgili yasal düzenlemelerin homojen bir yapıda olmamasından, kamu kesimi genel dengesi içine dahil edilmemesinden, kendi içlerinde dahi birleştirilememesinden, denetim dışı kalmalarından ve bunlar gibi nedenlerle kamu mali disiplinini bozmasından kaynaklanmıştır. Özellikle 80’li yıllardan sonra sayı ve parasal büyüklük açısından envanter yapılamadığı, bu konuda ‘ipin ucunun kaçırıldığı’ devletin en üst kademelerinde bile dile getirilmiştir. 19.12.1991 tarihli Sabah gazetesinde, dönemin Devlet Bakanı Cavit Çağlar, 100 dolayındaki fonda biriken tahminen 50 trilyon TL’nin nerede ve nasıl kullanıldığının belirlenemediğini açıklamıştır.⁸

7 OYAN, AYDIN (1991), s. 138.

8 NARINOĞLU Yalçın, “Türkiye’de Fon Sistemi”, Hazine Müsteşarlığı, Uzmanlık Tezi, 1995, s. 62.

Kamu maliye sisteminin etkinliğinin artırılması gereği oldukça yoğun bir şekilde tartışılmış, konu hakkında çalışmalar 1991 yılı sonlarında, Hazine Müsteşarlığı Kamu Finansmanı Genel Müdürlüğü, Maliye Bakanlığı Bütçe ve Maliye Kontrol Genel Müdürlüğü ve T.C. Merkez Bankası ile yapılan ortak çalışmalar doğrultusunda başlatılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda 1992 Mali Yıl Bütçe Kanununda yapılan düzenleme ile fonların gelir ve giderlerini disiplin altına alınması yolunda ilk adım atılmış ve fonların gelir ve giderleri T.C. Merkez Bankası'nda Hazine adına açılan Müşterek Fon Hesabı içerisinde izlenebilir hale getirilmiştir.

Bu uygulama sonucunda;

- Fon gelirlerinin tek merkezde toplanarak fon büyüklükleri sağlıklı biçimde izlenmeye başlanmış ve bir fon envanteri çıkarılmıştır.
- Müşterek Fon Hesabı içerisinde, fon gelirlerinden mevzuat uyarınca diğer fonlara ve bütçeye yapılacak kesintilerin, fon yönetimlerinin inisiyatifi dışında otomatik olarak tam ve düzenli yapılması sağlanmıştır.
- Fonların gelir ve harcamalarının aynı formatta izlenmesi sağlanarak, fonların elindeki fazla kaynakların, kaynak yetersizliği içerisinde bulunan fonlara aktarılması sağlanarak, fon sistemi içerisinde bir kaynak yükümlülük dengesi oluşturulmaya çalışılmıştır.

1993 yılından itibaren, bütçe ve hazine birliğini sağlamak için, 63 adet fon bütçe kapsamı içerisine alınmış, 18 adet fon bütçe kapsamı dışında tutulmuştur. Bu uygulama, fonların tasfiyesine yönelik ara bir süreç olarak görülebilir. 1999 yılı sonunda uygulamaya konulan Ekonomik İstikrar Programında tasfiye edilmesi gereken fonların belirlenerek, 2000 ve 2001 yıllarında kademeli olarak tasfiye edilmeleri ve yeni fon oluşturulmaması öngörülmüştür. 1980'li yılların sonundan itibaren fon sisteminin tasfiyesini Türkiye içinde önerenlere rağmen, Dünya Bankası ve

özellikle Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) uyarı ve baskıları, fon sisteminin tasfiyesinde etkili olmuştur. Bu baskıların temelinde, uluslararası kuruluşların Türkiye'nin kamu kesimi hesaplarını ve dengesini görememesi, böylece aralarındaki mali hareketi izleyememesi yatmaktadır.

2000 ve 2001 Mali Yılları Bütçe Kanunlarının ilgili maddelerinde fonların tasfiye usul ve esaslarını belirleyen düzenlemelere yer verilmiştir. 01.08.1996 günlü, 4160 sayılı, 23.05.2000 günlü, 4568 sayılı, 21.02.2001 günlü, 4629 sayılı, 20.06.2001 günlü, 4684 sayılı Kanunlarla fonların tasfiyeleri öngörülmüş; kanunlara dayanılarak kurulmayan fonlar ise kuruluş mevzuatlarına bağlı olarak, Bakanlar Kurulu kararı ya da yönetmeliklerle tasfiye sürecine sokulmuşlardır. Yapılan düzenlemeler çerçevesinde, fonları çoğunluğunun tasfiyesi tamamlanmış olup Dünya Bankası kredilerinin kullanılmasında ihtiyaç duyulan Destekleme ve Fiyat İstikrarı Fonu hariç tüm bütçe içi fonlar 2002 yıl bütçesinde ortadan kaldırılmıştır. Bütçe dışı fonlardan ise "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu", "Savunma Sanayii Destekleme Fonu", "Tanıtma Fonu", "Tasarruf Mevduat Sigorta Fonu", "Özelleştirme Fonu" ve 1999 yılında 4447 sayılı Kanunla kurulan "İşsizlik Sigortası Fonu" ile birlikte toplam 6 adet fon faaliyetlerine devam etmektedir.

Ancak, zaman içerisinde adı fon olmamakla birlikte, bütçe hesapları dışında açılan özel hesaplarla eski alışkanlığın devam ettiği görülmektedir. Örneğin, Toplu Konut Fonu çarpıcı bir örnek olarak "fon" adı taşımaksızın yaşamaya devam etmektedir. Toplu Konut İdaresi'nin 5018 sayılı Kanun kapsamına alınıp, sonra bu kapsamdan çıkarılması da kamu maliyesi tarihi içinde yerini almıştır. Ayrıca, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), Sinema ve Müzik Sanatı Destekleme, Serbest Bölgeler, Madencilik, Özel Çevre, Sermaye Piyasası Kurulu hesapları da bu "özel hesaplar" arasında gösterilebilir. IMF, fonların tasfiyesinde olduğu gibi, özel hesaplar konusunda da uyarılarda bulunmuştur.

Türkiye dışındaki uygulamalarda, fonların belirli bir amaca yönelik olarak, bütçe esasları içerisinde, özel kanun ve kararlarla kurulan, kaynakları belirli ve kullanımları kolay olan ve geri dönüşünün olması ve kar amacının güdülmemesi amaçlanarak veya göz önüne alınarak tali olarak kurulduklarını görmekteyiz. Ama Türkiye'deki fon uygulamasına baktığımızda başlangıçta belirli bir amaca yönelik kullanılmaya başlamış olmasına rağmen, zamanla neredeyse her alandan kaynak toplayan, zaman zaman kullanım amaçlarının dışına çıkabilen ve süresiz çalışabilen bir sisteme dönüşmüş, kamu maliyesinin altında ayrı bir mali sistem oluşturmuştur. Fon kaynaklarının, başka fonlara, bütçeye ya da kamu hesaplarına aktarılmasındaki kolaylık ve sıklık da, fon sisteminin çok eleştirilen ancak kaynakları kullananlar yönünden de çok cazip bir uygulama olmuştur.

Türkiye'de fonlar, siyasi iktidarın ekonomiye esnek müdahale araçları olarak görülmüştür. Dünyadaki örneklerine bakıldığında ise, fonlar ile amaçları arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Fon uygulamasına olağanüstü durumlarda başvurulmuş fakat bu olağanüstü durumların son bulmasıyla bu uygulamadan da vazgeçilerek bütün hesaplar bütçe içerisine alınmıştır. Örneğin Fransa, Birinci ve İkinci Dünya Savaşı sırasında fon uygulamasına başvurmuş fakat savaş durumunun ortadan kalkmasıyla birlikte bu fonlar da kaldırılmış, geriye sadece birkaç adet özel hesap bırakılmıştır. ABD'de 1920'li yıllarda yeni gelir kaynakları yaratmak amacıyla bazı fonlar kurulmuş, fakat olağanüstü durumların ortadan kalkmasıyla birlikte bütçe birliğini sağlamak için fonların tasfiyesine başvurulmuştur.

Ülkemizdeki uygulamalar, son olarak "İşsizlik Sigortası Fonu" örneğinde de görüldüğü gibi, fon ve fonların kullanım amacı arasındaki bağlantının önemli ölçüde zayıfladığını göstermektedir.

Bakanlar Kurulunca, 10.03.2000 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na sunulan ve Başkanlıkça 24.03.2000 tarihinde Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilen ve fonları da

kapsayan tasarının bu Komisyonda görüşülmesi sırasında aşağıdaki tespitler yapılmıştır:

- Fon uygulamalarının mali disiplini bozduğu, bütçe birliğinin zedelenmesine ve kaynakların etkin kullanımı ilkesinden uzaklaşılmasına yol açtığı, bu nedenlerle tasarının olumlu karşılandığı,
- Fonların, geçmişte belirli zorunluluklar çerçevesinde hızlı karar alma ve uygulama kolaylığı sağlamaları nedeniyle oluşturulduğu, ancak günümüzde pek çok fonun işlevini yitirmiş olduğu, esasen fon uygulamasının amacından sapmış olduğu,
- Tasarı olumlu karşılanmakla beraber, tasarıda yer almayan ancak bir an önce tasfiyesi gereken başka fonlar da bulunduğu, bunların kuruluş amaçları ve bugünkü işleyişleri de dikkate alınarak seçici bir yaklaşımla tasfiyesinde yarar görüldüğü,
- Fonların, ülkemizin kalkınmasında çok önemli katkıları bulunduğu, halen son derece sağlıklı işleyen bazı fonların bulunduğu, bu fonların muhafazasında yarar görüldüğü,
- Fonların geçmişteki kuruluş gerekçeleri de dikkate alınmak suretiyle, mevcut bürokratik yapının yeterli olmadığı, hızlı karar alma ve uygulama gerektiren durumlar için yeni bir harcama yaklaşımı benimsenmesinin zorunlu olduğu,
- Devletin tek bir hazinesi bulunması gerektiği, oysa fonların mali yönetimi iyice içinden çıkılmaz bir hale getirdiği, bu nedenle maliye ve ekonomi politikalarının etkinliğinin azaldığı, esasen devletin gelir ve harcama sisteminin yeni baştan ele alınması gerektiği,
- Fonların tasfiyesinin olumlu bir başlangıç olmakla birlikte yeterli olmadığı, fonlar gibi çalışan vakıflar ve döner sermayelerin de olumlu ve olumsuz yönlerinin değerlendirilerek tasfiye edilmesinde yarar bulunduğu, diğer taraftan fonların

ve döner sermayelerin standart bir denetim mekanizmasına tâbi tutulmasının yerinde olacağı,

şeklindeki görüş ve eleştirileri takiben hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Fonların belirli veya birbirine yakın amaçlar grubunun gerçekleştirilmesi için belirli kaynakların toplandığı ve harcanıldığı, bütçe içi veya bütçe dışı kamusal nitelikli özel hesaplar olduğu,
- Fon uygulamasına bütçenin harcama usullerinin katılığınan kurtulma ve ağır işleyen geleneksel malî kurumlara göre daha hızlı karar alma ve uygulama amacıyla başvurulduğu, ancak zamanla fon uygulamalarının amacı dışına çıktığı ve süresiz çalışan bir sisteme dönüştüğü,
- Fonların kuruluşlarından sonra büyük miktarlarda kaynağa sahip olur hale gelmeleri nedeniyle bütçe ve maliye politikalarının etkinliğinin azaldığı,
- Hükümetin 2000 yılı başında uygulamaya koyduğu “mali uyum ve enflasyonla mücadele” programı çerçevesinde fonların 2000 ve 2001 yıllarında kademeli olarak tasfiyesini öngördüğü, ilk aşamada tasfiye edilmesi gereken 22 adet fon belirlendiği, bu çerçevede kanun ile kurulanların dışında kalan fonların tasfiyesi için Başbakanın onayının alındığı, diğerleri için de çalışmaların devam ettiği, kanunla kurulmuş olan fonların tasfiyesi için de bu tasarının hazırlandığı ifade edilmiştir.

Geçmişte uygulanan ‘Çalışanları Tasarrufa Teşvik Hesabı’ ve ‘Konut Edindirme Yardımı’ örneklerine bakıldığında fon adı altında yapılan değerlendirmeler, hak sahiplerine yapılan ödemeleri olumsuz yönde etkilemiştir. TÜRK-İŞ, bu tür fonları çalışanların gelirlerine el koymak olarak nitelendirmiştir. Fonların nemalandırılmasında kanunda öngörülen hükümlere dahi uyulmaması, hak sahiplerine yapılan ödemelerin azalmasına neden olmuştur.

5- ZORUNLU TASARRUF

Zorunlu tasarruf uygulaması, çalışan kesimin haklarının yeterince korunmadığı ve tasarruflarının değerlendirilmediği bir yapıya dönüştürülmüştür. Nisan 1988 tarihinden itibaren kesilen işçi ve işveren paylarının en iyi şekilde değerlendirilmesi kanunda öngörülmesine rağmen, hükümetler fondaki birikimleri ucuz kredi biçiminde kullanmıştır.

Hükümetler, fondaki birikimleri en iyi şekilde değerlendirmedeği gibi, kesintilerin tahsilinde ve izlenmesinde yetersizlik içerisinde kalmıştır. Bazı kurumlarca zamanında yatırılmayan primlerin tahsilinde güçlükler yaşanmıştır.

Zorunlu tasarruf uygulamasında diğer bir haksızlık ise, on ve daha az işçi çalıştıran işyerlerinde görülmüştür. Birçok işveren bu uygulamadan kaçmak için işçi sayılarını düşük gösterme yoluna gitmiş, vergi ve sigorta kayıpları büyük boyutlara ulaşmıştır.

12 yılı aşkın uygulama dönemine bakıldığında, zorunlu tasarruf birikimleri için kanunda öngörülen “**mevduata uygulanan en yüksek faiz oranı kadar nema artışı yapılır**” hükmü uygulanmamış ve nema artış oranları Yüksek Planlama Kurulu tarafından hükümet politikalarına uygun olarak belirlenmiştir. Yetersiz nema artışları, fondaki birikimlerin ve bunun sonucunda çalışanlara ödenen nemaların küçülmesine neden olmuştur.

Zorunlu tasarruftaki birikimlere uygulanan nema artışları ile hazine bonusu, dolar ve enflasyon artışları karşılaştırıldığında, çalışanların uğradığı kayıplar daha belirgin olarak görülmüştür.

1988 yılı baz alınarak oluşturulan endeks artışlarına göre, nema, enflasyon, dolar ve hazine bonusunun getirilerinden şu sonuçlara varılmaktadır:

- Zorunlu tasarruf kesintilerinin başladığı Nisan 1988’den itibaren 12 yıl içinde enflasyon 521, dolar 437, hazine bonusu 2774 kat artmıştır.

- Aynı dönemde nema artışı ise, 16 kat ile sınırlı kalmıştır.

Bu sonuçlar, hak sahiplerinin uğradığı kayıpların büyüklüğünü göstermektedir.

Daha çok kaynak oluşturmaya yönelik olarak uygulamaya koyulan bu tür fonlarda biriken katrilyonlarca para ucuz kredi olarak kullanılmıştır. Tasarrufu Teşvik Fonu'nda (TTF) biriken ana para ve nemalar 2003 yılında çıkartılan bir tasfiye kanunu ile 3 yılda ve 10 taksitte hak sahiplerine geri ödenmiştir.

6- KONUT EDİNDİRME YARDIMI

Gizli fon uygulamaları arasında olan Konut Edindirme Yardımı (KEY) ise, çalışanlar ve emekliler adına ve konut almada yardım amacıyla yapılan kesintilerden oluşan bir fondur.

1987-1995 döneminde uygulanan 3320 sayılı "Memurlar ve İşçiler ile Bunların Emeklilerine Konut Edindirme Yardımı Yapılması Hakkında Kanun" kapsamında çalışanlar ve emeklilerin yararlanacağı öngörülmüş ve 1. maddede uygulama kapsamı şöyle düzenlenmiştir:

a) Aylıklarını 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu ve 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununa göre almakta bulunan Devlet memurları ile diğer kamu görevlilerine, kanunla veya kanunların verdiği yetkiye dayanılarak kurulan kuruluşlarda çalışanlara ve T.C. Emekli Sandığından emekli, adi malullük ve vazife malullüğü aylığı almakta olanların kendilerine,

b) (10) ve (10) 'dan fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan işçilere,

c) 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ile aynı Kanunun Geçici 20 nci maddesine tabi ve 991 sayılı Kanun ile Sosyal Sigortalar Kurumuna devredilen sandıklar mevzuatına göre yaşlılık veya malullük aylığı bağlanmış bulunanlara,

Bu Kanunda belirtilen esas ve usuller dahilinde "Konut Edindirme Yardımı" yapılır.

(10) işçiden az işçi çalıştıran işverenlerden ise isteyenler, işçilerini Konut Edindirme Yardımından faydalandırabilirler.

Konut edindirme yardımından, hizmet tahsisli konutlar dışında her ne şekilde olursa olsun konut tahsis edilmiş bulunanlar, kurumların yurt dışı kadrolarına sürekli görevle atananlar, kanunları gereği sözleşmeli statüde çalışanlar, **memur ve işçi emeklilerinden bağımsız konut sahibi bulunanlar, yararlanamazlar.**

Eşlerden her ikisi de yardıma müstehak iseler bu yardım aile reisine yapılır. Ancak yardıma müstehak eşlerden her ikisine yardım yapıp yapılmamasına karar vermeye Bakanlar Kurulu yetkilidir. Eşlerden her ikisine yardım yapılması halinde, bu yardım bir konut için kullanılır.

Ancak Konut Edindirme Yardımından bir defa yararlanır.

Kanunun 5. maddesinde, konut edindirme yardımının kullanım alanı 75 m² 'yi geçmemek kaydıyla 60 m² 'lik kısmı için kullanılacağına öngörülmesi, hak sahiplerinin yararlanmasını engeller nitelikte olmuştur.

1 Ocak 1987'de KEY kesintileri başlamış ve 31 Aralık 1995 itibariyle sona erdirilmiştir. Kanun kapsamında olan hak sahiplerinin sınırlı olarak kullandığı KEY ödemelerinin nemalandırılmasında kanundaki hükümlere uyulmamış, daha çok hükümetin ucuz kredi olarak kullandığı bir süreç yaşanmıştır. Böylece devlet bir kez daha işçi ve memurlar adına özel ve kamu işvereninden topladığı kaynaklara kendi finansman ihtiyaçları için el koymuş olup, fondan yararlanma amacıyla uygulama kapsamında olanları büyük bir aldatmaca ile hayal kırıklığına uğratmış bulunmaktadır.

3320 sayılı kanunun 10. maddesi ve bu konuya göre çıkartılan uygulama yönetmeliğinin 27. maddesine göre, kesintilerin Emlak Bankası'nın 6 aylık vadeli mevduat faizi, devlet tahvili, hazine bonosu ve gelir ortaklığı senetleri gibi çeşitli seçeneklerle nemalan-

dırılması gerekirken, Emlak Bankası hesaplara uyguladığı nema ile günün çok gerisinde kalarak KEY hesaplarını eritmiştir. Başka bir deyişle; Konut Edindirme Yardımı hesabında biriken kaynakların devlet iç borçlanma senetlerinde verimli bir biçimde değerlendirilmesini ve sadece arta kalan bakiyenin Emlak Bankası'nın 6 ay vadeli mevduata uyguladığı faiz üzerinden nemalandırılmasını öngörmüşken, KEY birikimleri büyük bölümü itibariyle Emlak Bankası'na ucuz finansman kaynağı olarak kullanılmıştır.

Kesintiler 1996 yılında durdurulmuş, 1999 yılında ise çıkarılan 588 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile KEY hesaplarının tasfiyesi kararlaştırılmıştır. Bu düzenlemeyle, Emlak Bankası hesaplarında bulunan KEY kesintilerinin parasal miktarı değerindeki gayrimenkul, Emlak Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı (EGYO) AŞ.'ye devredilmiştir. Ancak devredilen gayrimenkullerin değeri net olarak bilinmemektedir. Devir sırasında Emlak Bankası gayrimenkullerinin değerinin çok yüksek tutulduğu, böylece KEY hesaplarının zarara uğratıldığı düşünceleri sık sık gündeme gelmiştir.

Konut Edindirme Yardımı Hak Sahiplerine Ödeme Yapılmasına Dair 5664 sayılı KEY'in tasfiyesini öngören kanun 30 Mayıs 2007'de Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Ancak, hak sahiplerinin örgütlü temsilcileri olan sendikalar ve emekli örgütleriyle tartışılmadan çıkartılan bu kanun, hak sahiplerinin belirlenmesi, alacaklarının nemalandırılması ve ödeme hususlarında ciddi hak kayıpları doğurmuştur.

Kanuna göre, önce hak sahiplerinin belirlenmesi öngörülmüş ve bu görev Emlak Bankası'na verilmiştir.

Kendisinden kesinti yapılan çalışanların ve emeklilerin kaydı sağlıklı bir şekilde tutulmadığından, listelerin oluşturulmasında ve ödemelerde büyük haksızlıklar yaşanmıştır. KEY işlemleri ve kesintileriyle ilgili olarak gerekli olan denetimler ve işlemler etkin bir şekilde yapılmadığından, pek çok hak sahibi KEY ödemelerinden yararlanamamıştır.

KEY ödemelerin ilk bölümü 28 Haziran 2008'de yapılmış, büyük bir çoğunluk ise listeler oluşturulmadığından, KEY ödemelerini alamamıştır. Birinci bölümde yapılan ödemelerin tutarları da ayrı bir tartışma konusu olmuştur. Eksik ödeme yapıldığı yolunda yoğun itirazlar yapılmıştır. Tutarlara yapılan itirazlar sonucu, 2. KEY ödemelerinin yapılacağı kararlaştırılmış, itirazlar için son başvuru tarihi 28 Haziran 2009 olarak belirtilmiştir. Fakat itiraz süresi dolmasına rağmen, listeler Emlak Bankası'na teslim edilemediğinden, KEY ödemeleriyle ilgili karmaşa hala devam etmektedir.

7- SONUÇ

Zorunlu Tasarruf Fonu ve Konut Edindirme Yardımı olarak adlandırılan hesap niteliğindeki gizli fonlar, hak sahipleri yönünden bakıldığında bekleneni vermemiş ve başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Çalışanların kendi iradesi dışında kesinti yapılan bu tür fonlar ile kaynak oluşturma yoluna gidilmiş ve hükümetlerin ucuz kredi biçiminde kullandığı bir yapıya dönüşmüştür. Sonuç itibariyle, tasarruf kesintileri ve konut edindirme yardımı amacına uygun olarak yönetilmemiş, her iki fon da bütçeye destek olarak değerlendirilmiştir.

Kamu mali disiplinin sağlanması ve konsolide kamu kesimi dengesinin oluşturulması için devletin tüzel kişiliğinin parçalanmasının önüne geçilmesi ve fonların tasfiyesi konusunda, IMF-Dünya Bankası patentli "küçük devlet" yapılanması yerine, "sosyal ve ekonomik işlevlerle donatılmış aktif devlet" projesi fonların tasfiyesinin amaçları bakımından tartışmalara konu olmuştur.⁹

Fonların tasfiyelerinin başladığı 2000'li yılların ilk yarısından önce, sayıları, kaynak ve harcama boyutlarıyla zirvede olduğu

9 OYAN Oğuz, KONUKMAN Aziz, AYDIN Ali Rıza, "Türk Kamu Mali Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması: Tespit ve Öneriler", 15. Türkiye Mali Sempozyumu, Akdeniz Üniversitesi IIBF, Yayın No: 3, Antalya 2000, s. 169-204.

dönemde yürürlükte olan fon listesi Tablo 1’de gösterilmiştir. Bu liste, Maliye Bakanlığı’nın fon listesinden daha geniştir. Bu nedenle, Tablo 2’deki tasfiye listesi Tablo 1’den daha az sayıdaki fonu kapsamaktadır. Bu arada, yukarıda anlatıldığı gibi, bazı fonlar tasfiye edilmesi gerektiği halde, “hesap” adı altında çalışmaya devam etmişlerdir.

2010 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun (B) Cetvelinde 2010, 2011 ve 2012 yılları için “tasfiye edilen fon gelirleri”ne yer verilmesinden, bu çalışmanın tamamlandığı tarih itibarıyla faaliyetini sürdüren fonların dışında kalan ve tasfiye sürecinde bulunan fonların tasfiyelerinin bütünüyle tamamlanmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 1- FON LİSTESİ

1	Adalet Teşkilatını Güçlendirme Fonu
2	Afetler Fonu
3	Ağaçlandırma Fonu
4	Akar Toprak Fonu
5	Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonu
6	Akaryakıt Tüketim Vergisi Fonu
7	Altyapı Yatırım Fonu
8	Belediyeler Fonu
9	Belediyeler İmar Uygulamaları Fonu
10	Bitkisel Yağlar ve Fiyat İstikrar Fonu
11	Bloke Paralar Fonu
12	Camilerini Yaptıracak Köylere Yapılacak Malzeme ve Yardım Fonu
13	Çalışanların Tasarruflarını Teşvik Fonu
14	Çevre Kirliliğini Önleme Fonu

15	Çıracılık, Meslek ve Tek. Eğ. Gel. ve Yaygınlaştırma Fonu
16	Çiftçi ve Kooperatiflerin Tanıtma ve Eğitim Fonu
17	Çimento Fonu
18	Deprem Fonu
19	Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu
20	Devlet Lojmanları Yapım Fonu
21	Dış Krediler Kur Farkı Fonu
22	Eğitim, Gençlik, Spor ve Sağlık Fonu
23	Ek Tazminat Fonu
24	El Sanatları Fonu
25	Elektrik Enerjisi Fonu
26	Federasyonlar Fonu
27	Finansman Fonu
28	GAP Bölge Kalkınma Fonu
29	Gecekondu (Bakanlık) Fonu
30	Gelir İdaresini Geliştirme Fonu
31	Geliştirme ve Destekleme Fonu
32	Gelişmekte Olan Ülkelere Yapılacak Teknik Yardım Fonu
33	Gemi İnşaa, Gemi Satınalma ve Tersane Kurma ve Geliştirme Fonu
34	Geri Kalmış Yörelere Halk Konutu Fonu
35	Halk Girişimlerini Destekleme Fonu
36	İhracatı Geliştirme Fonu
37	İl Özel İdareleri Fonu
38	İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uy. İşlemler Fonu

39	İşçi Ücretlerinden Kesilen Cezalar Fonu
40	Kalkınmada Öncelikli Yörelere Fonu
41	Kamu Ortaklığı Fonu
42	Karayolları Trafik Garanti Fonu
43	Katma Değer Vergisi Fonu
44	Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu
45	Konut Edindirme Yardımı Fonu
46	Kooperatifleri Tanıtma ve Geliştirme Fonu
47	Korunması Gerekli Kültür Varlıklarını Onarım ve Katkı Fonu
48	Köylerde El Sanatlarını Geliştirme Fonu
49	Küçük Sanat Kooperatiflerini Geliştirme Fonu
50	Küçük Sanat Siteleri ve İşletme Kredisi Fonu
51	Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme Fonu
52	Madencilik Fonu
53	Mahalli İdareler Fonu
54	Menkul Kıymetler Tanzim Fonu
55	Mera Fonu
56	Milli Parklar Fonu
57	Muhtaç Asker Ailelerine Yardım Fonu
58	Muhtaç Çiftçilere Ödünç Tohumluk Verilmesi Hakkında Fon
59	NATO Fonu
60	Olağanüstü Hal Bölge Valiliği Fonu

61	Olağanüstü Hal Tazminatı Fonu
62	Organize Sanayi Bölgeleri Fonu
63	Orman Köylülerini Kalkındırma Fonu
64	Orman Sanayi Ürünleri İhracatı Teşvik Fonu
65	Ödeme Kaydedici Cihaz Özel Hesabı
66	Öğrenci Sosyal Hizmetler Fonu
67	Ölçü ve Ayar Hizmetleri Fonu
68	ÖSYM Fonu
69	Özel Çevre Koruma Fonu
70	Özel Döviz Hesabı
71	Özel İskan Fonu
72	Özelleştirme Fonu
73	Petrol Arama ve Petrolle İlgili Faaliyetleri Destekleme Fonu
74	Sağlık Hizmetlerini Destekleme ve Geliştirme Fonu
75	Sanayi Kredisi Fonu
76	Savunma Sanayini Destekleme Fonu
77	Selektif Kredi Fonu
78	Serbest Bölgeleri Tesis ve Geliştirme Fonu
79	Sermaye Piyasası Kurulu Fonu
80	Sermaye Piyasasında Aracı Kurumları Tasfiye Fonu
81	Sigorta Murakabe Kurulu Fonu
82	Sinema ve Müzik Sanatı Destekleme Fonu
83	Sivil Savunma Fonu
84	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu

85	Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yardım Fonu
86	Tanıtım ve Eğitim Fonu
87	Tanıtma Fonu
88	Tapu ve Kadastro Fonu
89	Tarım Reformu Fonu
90	Tarımsal Kooperatiflerin Yatırım Faal. Devlet Yardımı Fonu
91	Tarımsal Ürünlerin İhracatının Geliştirilmesi Fonu
92	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
93	Tasarrufları Koruma Fonu
94	Toplu Konut Fonu
95	Trafik Hizmetlerini Geliştirme Fonu
96	Turistik Yörelere Belediyelerine Yardım Fonu
97	Turizmi Geliştirme Fonu
98	Türk Sporunu Teşvik Fonu
99	Tütün Fonu
100	Üniversite Araştırma Fonu
101	Vakıflar Özel Hesabı
102	Yabancı Ülkeler Faaliyet Fonu
103	Yatırım Malları İmalatı ve Teşvik Fonu
104	Yatırımları Teşvik Fonu
105	Yeni Yerleştirmeler Kredi Fonu
106	Yurt Dışında Hizmet Veren Kuruluşlar ile İşçi Destekleme Fonu

Kaynak: OYAN, AYDIN (1991), s.151.

Tablo 2- TASFIYE EDİLEN FONLAR

2000 YILINDA KALDIRILAN (I AŞAMA)		4629 SAYILI KANUN İLE KALDIRILAN (II AŞAMA)		4684 SAYILI KANUNLA KALDIRILAN (III AŞAMA)	
BÜTÇE İÇİ		BÜTÇE İÇİ		BÜTÇE İÇİ	
1	Geçirimsiz ve Destekleme Fonu	1	Tütün Fonu	1	İhracat Geliştirme Fonu
2	Yatırım Malları İmalatı Teşvik Fonu	2	Çiftçi ve Kooperatiflerin Tanıtım ve Eğitim Fonu	2	Serbest Bölgeler (Taksit ve Geliştirme Fonu
3	Perpet Arama ve Petrolün İlgili Faaliyetleri Dâhilinde Fonu	3	Açıklik Teşvikleri Geliştirme Fonu	3	Toplu Konut Fonu
4	Konut Otaklığı Fonu	4	Trafik Hizmetlerini Geliştirme Fonu	4	Yatırımları Teşvik Fonu
5	Selüloz Kredi Fonu	5	İl Özel İdareleri Fonu	5	Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu
6	Makul Kıymetler Tezari Fonu	6	Mahalli İdareler Fonu	6	Genel İhtiyaçları Geliştirme Fonu
7	Bilimsel Araştırmalar ve Eğitim Fonu	7	Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yardım Fonu	7	Şerh Savunma Fonu
8	Mülkiyet Akademi Akademi Yardım Fonu	8	Millî Parklar Fonu	8	Çevre, İhtiyaç ve Tek. Eğ. Gel. ve Yatırımlarına Fonu
9	Yapı Fonu	9	Orman Kuyularını Kalınlama Fonu	9	Alayraklı Fiyat İndirimi Fonu
10	Yeni Yerleşmeler Kredi Fonu	10	Ağaçlandırma Fonu	10	Özel Çevre Koruma Fonu
11	Devlet Lojmanları Yapım Fonu	11	Beldeler Fonu	11	Üniversite Araştırma Fonları (53 Adet)
12	Genel Kurum Yörelere Halk Kurumları Fonu	12	Köy ve Kırsal Tanıtım ve Geliştirme Fonu	12	Organize Sanayi Bölgeleri ve İşletme Kredi Fonu
13	Yurt Dışında Hizmet Veren Kuruluşlar ile İşçi Destekleme Fonu	13	Özellik ve Aray. Hizmetleri Fonu	13	Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Dest. Fonu
14	Geçirimsiz (Bakancık) Fonu	14	Mahalli İdareler Fonu	14	Afektör Fonu
15	Sağlık Hizmetlerini Destekleme ve Geliştirme Fonu	15	Madenlik Fonu	15	Elektrik Enerjisi Fonu
16	Türk Sporunu Teşvik Fonu	16	Tütün Geliştirme Fonu		
17	Genel Kurum Özel Sınıt Akı ve Yürütme Kur. ve Gel. Fonu	17	Kurumların Gerektiği Kötü Yararlanma Öneri Fonu		
18	Çevre ve Yürütme Kur. ve Yürütme Kur. ve Gel. Fonu	18	Şuana ve Müzik Sanatını Destekleme Fonu		
19	Tamamen Kooperatiflerin Yatırım Faal. Devlet Yardımı Fonu	19	Çevre Kulluğu Önlüme Fonu		
20	Köylere El Sanatlarını Geliştirme Fonu	20	Özellik Fonu		
21	Sanayi Kredi Fonu	21	Tarım Reformu Fonu		
22	Küçük Sanat Stüdyo ve İşletme Kredi Fonu				
23	Küçük Sanat Kooperatifleri Geliştirme Fonu				
24	Halk Çiğdemini Destekleme Fonu				
1	Çimento Fonu (Bütçe Dış)	BÜTÇE DIŞI		BÜTÇE DIŞI	
2	Dış Kurumlar Kur. Fonu (Bütçe Dış)	Federasyonlar Fonu (Bütçe Dış)	1	Mers Fonu	
3	Küçük Sanayinin Geliştirilmesi Fonu	Sermaye Piyasası Kurulu Fonu (Bütçe Dış)	2	Sigorta Müdahale Kurumu Fonu	
		Karagözü Tıradık Kurumu Fonu (Bütçe Dış)			
		ÖSYM Fonu (Bütçe Dış)			
TOPLAM	27	TOPLAM	25	TOPLAM	17

Kaynak: KARABAŞ Engin, Bütçe Kapsamı ve Bütçe Kapsamı Dışında Kalan Kamusal Harcamalar Alanları, Devlet Bütçe Uzmanlığı Araştırma Raporu, Ankara, 2005.

BÖLÜM 2

İŞSİZLİK SİGORTASI

1- İŞSİZLİK VE YANSIMALARI

Bir işte çalışmak, kişinin ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamını sürdürebilmesinin vazgeçilmez koşuludur. “Çalışma hakkı”, anayasal güvence altına alınmış, Anayasa’nın 49. maddesinde, çalışma, “herkesin hakkı ve ödevi” olarak tanımlandıktan sonra, Devletin, “çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri” alacağı belirtilmiştir. Anayasa’nın 48. maddesinde de herkesin “dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine” sahip olduğu hüküm altına alınmıştır.

“Çalışma istek ve yeteneğine sahip olup, mevcut çalışma ve ücret koşullarına göre emeğini arz ettiği halde uygun bir iş bulamayan” kişilerin durumunu ifade eden işsizlik, işçiyi ve ailesini geçim olanaklarından yoksun bırakmaktadır.¹⁰

Çağdaş ekonomilerde, toplumun büyük çoğunluğunun hayatını devam ettirebilmesi, bağımlı çalışma ile elde edilen emek gelirine dayanmaktadır. Bu sebeple kişinin işini kaybetmesi ve yeni bir iş bulamaması, Sosyal Güvenlik Hukuku anlamında bir “sosyal tehlike” teşkil etmekte; ücret düzeyi düştükçe bu tehlike daha da önem kazanmaktadır. Çünkü, ücreti düştükçe kişinin tasarruf yeteneği azalmakta ve kısa süreli bir işsizlik bile, kişiyi ve geçindirmekle yükümlü olduğu kişileri sefalete itebilmektedir.¹¹

İşsizliğin bir ülke ekonomisi ve halkı üzerinde çok önemli olumsuz sonuçları vardır. Halkın satın alma gücü ve bunun sonucu olarak ülkenin üretim kapasitesi düşer, işçi psikolojik bunalıma

---

10 GÜZEL Ali, OKUR Ali Rıza, CANIKOĞLU Nurşen, *Sosyal Güvenlik Hukuku*, 5510 Sayılı Kanuna Göre Hazırlanmış 12. Bası, Beta, İstanbul, 2009, s. 619.

11 ŞAKAR Müjdat, *Sosyal Sigortalar Uygulaması*, İstanbul, Beta, Yenilenmiş 9. Baskı, 2009, s. 283.

sürüklenir. Çalışma alışkanlığını, uyum ve pratiğini kaybeder. Toplumda huzursuzluk artar, suç oranı artar. Avrupa Birliği'nin (AB) işsizlere parasal yardımlar dışında "sosyal dışlanmanın önlenmesi" adı verilen özel yardım programları vardır. İşsizlikle birlikte kayıt dışı ekonomi büyür ve köyden kente göç artar. Bütçe gelirlerinin azalması nedeniyle devlet yeni vergiler koyar ya da vergi oranlarını yükseltir. Bazı radikal önlemler almak zorunda kalır, hatta demokratik ilkelerden bile ayrılabilir. 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, herkesin kendi iradesi dışında meydana gelen koşullardan doğan diğer riskler yanında işsizlik tehlikesine karşı da güvenlik hakkına sahip olduğunu öngörmüştür (md. 25).¹²

İşsizlik, ülkemiz açısından da en temel ekonomik ve sosyal sorunlardan biri olarak gündemdeki yerini korumaktadır. Ülkemizde yatırımlara ayrılan paylar sınırlı kalmış, uygulanan ekonomik politikalar istihdam yaratmadığından işsiz sayısında yüksek bir artış olmuştur. Yaşanan ekonomik krizler sonrası bazı işyerlerinin kapanması, bazı işyerlerinin küçülmesi sonucunda, işten çıkarmalar artmıştır. Reel ekonominin korunması ve desteklenmesi konusunda kararlı bir politika izlenmemiştir. Kamunun ekonomik alandan çekilmesi, özelleştirmeler ve kapanan işyerlerinin çalışanlar üzerindeki olumsuz etkileri işçileri korumasız bırakmıştır. Kazanılmış haklar ve sosyal devlet olma ilkesi, piyasa koşulları ve yeni istihdam biçimleriyle zayıflatılmıştır.

Ülkemizin en temel sorunlarından birisi de kayıt dışı çalışmadır. Bu durum, hem çalışanlar hem de devlet bakımından bir gelir kaybıdır. İnsanların geleceği korunmadığı ve güvence altına alınmadığı zaman, sosyal ve ekonomik riskler büyümekte, işsizlik ve yoksulluk artmaktadır.

Ülkemizde istihdamdaki değişmeler ve sosyal güvenlik kuruluşlarının kayıtlılık durumu incelendiğinde, başta sosyal güven-

12 TUNCAY A. Can, EKMEKÇİ Ömer, Yeni Mevzuat Açısından Sosyal güvenlik Hukununun Esasları, İstanbul, Legal, İkinci Baskı, 2009, s. 416.

lik hakları olmak üzere birçok yönden korumasız bir yapı söz konusudur. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Hanehalkı İşgücü Araştırması 2009 Yıllık Sonuçlarına göre, istihdamın yüzde 43.8'inin herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmadığı, toplumun yarısına yakın bir bölümünün sosyal güvenlik haklarından yoksun kaldığı resmi olarak açıklanmaktadır. Her şeyden önce, anayasal bir hak olarak kabul edilen sigortalı çalışma hakkı konusunda devletin etkin denetim yapması ve kayıt dışı ile mücadele etmesi konusunda kararlı bir politika izlenmelidir. Anayasa'nın 60. maddesinde herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu belirtildikten sonra, Devletin, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alması ve teşkilatı kurması öngörülmüştür.

Türkiye tarafından onaylanmış 122 sayılı Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmesi hükümleri uyarınca, tam istihdam sağlama yönelik bir politika izlenmeli, işsizlikle etkili bir biçimde mücadele edilmelidir. Devlet, istihdam yaratıcı üretken ve verimli yatırımlar yapmalıdır. Özel sektörün yatırımlarının teşvikinde istihdam yaratma koşulu ön planda tutulmalıdır.

4857 sayılı İş Kanunu, esnek çalışmayı ön planda tutmuştur. Bunun yanında, 30 ve daha fazla işçi çalıştırılan iş yerlerinde çalışanlara iş güvencesi getirilmiştir. Bu sınırlama, işyerlerinin büyük çoğunluğunu kapsam dışı bırakmaktadır. İş Kanunu, daha çok işyeri güvencesini esas almış, özellikle küçük ve orta boy işletmelerin korunması adına iş güvencesinin kapsamı daraltılmıştır. Bu durum, haksızlık ve eşitsizlik örneği oluşturmaktadır. İş güvencesinin kapsamı genişletilmeli, haksız nedenlerle yapılan fesihlerde ücret ve tazminat ödemeleri artırılmalı, sendikal nedenlerle yapılan fesihlerde öncelikle işe iade kararı verilebilmesi için gerekli olan değişiklikler yapılmalıdır.

TÜRK-İŞ, işsizlik sigortasının gecikmesini sürekli olarak eleştirmiş, işsizliğin ve gelir yetersizliğinin olduğu ülkemizde en temel koruma aracı olan işsizlik sigortasının oluşturulmasını savunmuş-

tur.¹³ Sosyal güvenlik sisteminin normlarından olan işsizlik sigortası, işçilerin kendi iradesi dışında işini kaybetmeleri durumunda oluşacak riskleri karşılayan bir sistem olduğundan, 2000 öncesi dönemlerde çalışanlar korumasız kalmıştır.

İstihdam yaratmayan ve ithalat ağırlıklı bir ekonomik politika uygulandığından, bu süreçte açlık ve yoksulluk göstergeleri de artmıştır. Devletin temel bir sosyal koruma sistemi olmadığından, AB ülkelerinde olduğu gibi gelir ve yoksulluk tespiti yapılarak geliri olmayan veya geliri yetersiz olan ailelere belirlenecek kriterlere göre sosyal güvenliğin normlarından olan “aile yardımı sigortası” sistemi kapsamında yardımlar yapılmalıdır.

2- İŞSİZLİK SİGORTASI TANIMI VE AMACI

İşsizlik sigortası, çalışma arzu, yetenek ve iradesinde olmasına rağmen işini kendi isteği ve kusuru dışında kaybeden çalışanlara, uğradıkları gelir kaybını kısmen ve geçici bir süre için telafi amacı güden ve primlerle desteklenen bir sosyal sigorta koludur. Günümüzde pek çok ülkede uygulanmaktadır. Bu ülkelerden çoğunda da Devletçe kurulan zorunlu işsizlik sigortası yürürlüktedir. Önemle hatırlatalım ki, “işsizlik sigortası” ile “işsizlik yardımı” aynı şeyler değildir. Çünkü işsizlik sigortası ilgilinin sisteme primle katkısı esasına dayanırken, işsizlik yardımı ilgilinin katkısına ihtiyaç göstermeden devlet bütçesinden yardım yapılması anlamına gelir.¹⁴

4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununda işsizlik sigortası; “bir işyerinde çalışırken, çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen, kendi istek ve kusuru dışında işini kaybedenlere, uğradıkları gelir kayıplarını kısmen de olsa karşılayarak kendilerinin ve aile fertlerinin zor duruma düşmelerini önleyen,

13 TÜRK-İŞ Çalışma Raporları ve Dergileri.

14 TUNCAY, EKMEKÇİ (2009), s. 418.

sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren, zorunlu bir sigorta” biçiminde tanımlanmıştır.

İşsizlik sigortasının amacı işsizliğin önlenmesi ya da işsizliğin azaltılması değildir. Bu sigorta kolunun amacı işsizliğin meydana getirdiği zararları bir ölçüde hafifletmek, diğer bir deyişle işsiz kalınan sürede sigortalının uğradığı gelir kaybını bir ölçüde telafi etmek ve ona iş bulunmasına çalışmaktır. Nitekim Kanununun 46. maddesinde kanunun amacı, işsizlik sigortasına ilişkin kuralları ve uygulama esaslarını düzenlemek ve sigortalılara işsiz kalmaları halinde kanunca belirtilen ödeme ve hizmetleri yerine getirmek olarak belirlenmiştir.¹⁵

İşsizlik sigortası, ekonomik büyümenin yanı sıra sosyal gelişmenin sağlanması ve gelirin toplumda adil ve dengeli bir biçimde paylaşılmasını amaçladığı için sosyal devlet olma ilkesinin bir gereğidir. Ülkeler, işsizliğin sonuçlarını giderici, geçici gelir kayıplarını tazmin edici politikalar uygulamak zorundadırlar. İşsizlik sigortası, karşılaşılan risklerin giderilmesini, işsizlik nedeniyle oluşan gelir kaybının karşılanmasını öngördüğünden, sosyal koruma sistemleri arasında öncelikli sayılmıştır. Bu yardımlar dışında başta mesleki eğitimler verilerek işsizliği önlemeye yönelik hizmetler de sağlanmaktadır.

3- İŞSİZLİK SİGORTASI TARİHÇESİ

İşsizlik sigortası günümüzde pek çok ülkede uygulanmaktadır. Bu ülkelerin çoğunda da devletçe kurulan zorunlu işsizlik sigortası yürürlüktedir.¹⁶ Birinci Dünya Savaşından sonra, özellikle ileri sanayi ülkelerinde ilk işsizlik sigortaları kurulmaya başlanmıştır. Genellikle işsizlik sigortasının ilk defa 1911’de İngiltere’de kurulduğu söylenmekle birlikte, bu sigorta kolunun 1907’de

15 TUNCAY, EKMEKÇİ (2009), s. 422-423.

16 TUNCAY, EKMEKÇİ (2009), s. 418.

Danimarka'da kurulduğunu ileri sürenler de vardır. Bazı kaynaklara göre ise, bu konuda ilk kanun 1905'te Fransa'da çıkartılmıştır. Norveç 1906'da, İrlanda 1911'de, Finlandiya 1917'de, İtalya ve İspanya 1919'da, Avusturya ve Belçika 1920'de, F.Almanya 1927'de, Yeni Zelanda 1930'da, ABD 1935'te, İzlanda 1936'da, Kanada 1940'da, Avustralya 1944'te, Yunanistan 1945'te, Japonya 1947'de, Malta 1956'da, Brezilya 1965'te, Arjantin 1967'de, İsrail 1970'de, Portekiz 1975'te işsizlik sigortasını kurmuştur.¹⁷

AB üyesi ülkelerin çoğunda işsizlik sigortası, işsizliğin getirmiş olduğu gelir kaybını belli sürelerle karşılayan bir araç olarak uygulanmaktadır. Özellikle gelişmiş olan ülkelerde işsizlik sigortası, işten çıkarmalarda en önemli gelir ve mesleki eğitim sağlayan sosyal güvenliğin bir kolu olarak görülmektedir. Kuzey ve Orta Avrupa ülkeleri işsizlik sigortasının uygulanmasında en kapsamlı ülkeler olarak söylenebilir. Örneğin, Danimarka'da en az bir yıl çalışması olanların işten çıkarılması durumunda, işsizlik sigortası 4 yıla kadar uygulanmaktadır. Bu süreçte işten çıkarılanlara mesleki eğitim verilmekte ve istihdama kazandırılması amaçlanmaktadır.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 1952 tarih ve 102 sayılı "Sosyal Güvenliğin Asgarî Normları Hakkında Sözleşme"si, ülkemizde 29.07.1971 tarihli ve 1451 sayılı Kanunla TBMM tarafından onaylanmış, 01.04.1974 tarihli ve 7/7964 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla da kabul edilmiştir. Bu onama ve kabul sonrası işsizlik sigortası ülkemizin en temel gündem maddelerinden olmuş ve çok sayıda kanun tasarısı hazırlanmıştır.

1952 yılında kabul edilerek imzaya açılan Avrupa Sosyal Şartında, taraf ülkelerin hiçbir ırk, renk, cinsiyet, din, siyasal görüş, ulusal soy veya sosyal köken ayrımı gözetmeksizin herkesin eşit şekilde sosyal haklardan yararlanması öngörülmüştür.

17 ŞAKAR (2009), s. 284-285.

16 Nisan 1964 tarihinde imzaya açılan Avrupa Sosyal Güvenlik Sözleşmesi akit tarafların vatandaşları ile mültecilere, vatansızlara eşit işlem yapılmasını öngörmüştür.

Sosyal güvenlik sistemlerinin çağdaş ölçütlerde gelişmesini sağlamıştır. İşsizlik sigortasının da 102 sayılı sözleşme ile sosyal bir risk olarak kabul edilmiş olması zorunlu işsizlik sigortasının yaygınlaşıp gelişmesini sağlamıştır. Ayrıca zorunlu işsizlik sigortası sisteminin tamamlayıcısı olarak kabul edilen işsizlik yardımı sistemlerinin de bazı ülkelerde kurulmalarını sağlamıştır.

14.06.1971 tarih 408/71 sayılı Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) Konseyi, 21.09.1972 tarih 574/72 sayılı AET Konsey Uygulama Tüzüğü ve Avrupa Adalet Divanı Kararları topluluk ülkeleri mevzuatlarının ülkelerinde yaşayan topluluk üyesi ülke vatandaşlarına da uygulanmasını etkinleştirmiştir.

4- İŞSİZLİK SİGORTASININ YÖNETİMİ VE FİNANSMANI

İşsizlik sigortası sistemlerine bakıldığında çeşitli yönetim şekilleriyle karşılaşılmaktadır. Bu yönetim şekillerini üç temel grupta toplamak mümkündür. Bunlardan birincisi ve en yaygın olanı işsizlik sigortasının ilgili devlet birimi tarafından yönetilmesidir. İkinci tür yönetim şekli, işsizlik sigortasının işçi, işveren ve devlet temsilcilerinden oluşan özerk bir kurum tarafından yönetilmesidir. Bu yönetim şekline örnek olarak Almanya'yı göstermek mümkündür. Üçüncü tür yönetim şekli ise, sigortanın devletin gözetim ve denetimi altında sendikalar tarafından yönetilmesidir. Bu yönetim şekli, sendikalar bünyesinde kurulu isteğe bağlı işsizlik sigortası sistemlerinin mevcut bulunduğu ülkelerde görülmektedir. Örneğin bu sistemin yürürlükte bulunduğu Danimarka'da, işsizlik sigortasının yönetimi Çalışma Bakanlığı ve Ulusal İstihdam Bürosunun genel gözetim ve denetimi altında işsizlik sigortasının bünyesinde kurulu bulunduğu sendikalar tarafından yerine getirilmektedir. Bu üç temel tip dışında işsizlik sigortasının yönetimine ilişkin bazı karma uygulamalara da rastlanmaktadır.

Örneğin Fransa'da, İşsizlik sigortası programının yönetimi yukarıda belirttiğimiz yönetim biçimlerinden son ikisinin bir karması niteliğindedir.¹⁸

Ülkemizdeki işsizlik sigortası işleyiş biçimi, en yaygın ikinci tür olan Almanya'da da uygulanan yönetim şeklidir. İşsizlik sigortası, işçi, işveren ve devlet temsilcilerinden oluşan özerk bir kurum tarafından yönetilir. Ülkemizde işsizlik sigortası fonu özerk ve üçlü bir yapıda yönetilmesine rağmen, işsizlik sigortası fonunun başka alanlarda değerlendirilmesi ile ilgili Hükümetler tarafından değişikliklere gidilmesi eleştiri konusu olmaktadır. Bu durum, özerk yönetim biçimiyle de çelişmektedir.

Sosyal sigortaların finansmanında primler ve devlet katkıları olmak üzere iki temel finansman kaynağı söz konusudur. İşsizlik sigortalarının finansmanı da, ülkeden ülkeye farklı bileşimlerde olmakla birlikte, genellikle bu kaynaklar, (işçi ve işverenlerden alınan primler ve devlet katkılarının) ortak kullanımı suretiyle sağlanmaktadır. İşsizlik sigortasının mevcut olduğu ülkelerin çoğu tarafından uygulanmakta olan bu finansman şekline, işçi, işveren ve devletin birlikte katılıyor olması nedeniyle, "üçlü finansman yöntemi" adı verilmektedir. İşsizlik sigortasının üçlü finansman yöntemiyle sağlandığı ülkelere örnek olarak, Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Hollanda, İngiltere, Japonya, Kanada ve Norveç gösterilebilecektir.¹⁹

5- TÜRKİYE'DE İŞSİZLİK SİGORTASI

İşsizlik sigortası, çalışırken kendi iradesi dışında işsiz kalınması durumunda kısa dönemde en etkili koruma aracıdır. Ancak, uzun dönem tartışılmasına, kalkınma planlarında değerlendirilmesine, hükümet programlarında ve siyasi partilerin seçim bil-

18 BAŞTERZİ Süleyman, *İşsizlik Sigortası*, Ankara, A.Ü. Hukuk Fak. Yayınları, 1996, s. 69.

19 BAŞTERZİ (1996), s. 75.

dirgelerinde yer almasına rağmen, ülkemize en geç kazandırılan sigorta kolu olmuştur.

Ülkemizde 1959 yılından beri işsizlik sigortasının kurulması konusunda çeşitli çalışmalar yapılmış, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı'ndan itibaren hemen her Plân'da işsizlik sigortasının kurulacağından söz edilmiştir. 1960'lı yıllarda ILO ve ABD teknik yardımı çerçevesinde yabancı uzmanlar işsizlik sigortasının uygulanabilirliği konusunda Türk hükümetine raporlar sunmuşlardır. Bu raporlarda, İş ve İşçi Bulma Kurumu ile Sosyal Sigortalar Kurumu'nun idarî açıdan yeniden organize edilmesi, uygulamada bölgesel ayırma gidilmesi, mevsimlik ve geçici işlerin kapsam dışı bırakılması önerilmiştir. Türkiye, 102 sayılı Sosyal Güvenliğin Asgari Standartları Sözleşmesi'nde yer alan dokuz sosyal tehlikeden sadece ikisini gerçekleştirme konusunda güçlüğüle karşılaşmıştır. İşsizlik Sigortası 40 yıl sonra kurulmuş, ailevi yükler sigortası ise henüz gerçekleştirilememiştir. Bunun, ülkemizin içinde bulunduğu sosyoekonomik şartlarla yakın ilgisi vardır. Hızlı nüfus artışı ve şehirleşme, istihdam sorununu büyütmede, işsizlik sigortasının işleyişini güçleştirmektedir. Öte yandan, olumsuz şartlar altında kurulmuş işsizlik sigortası, sosyal açıdan kendi içinde çelişkiler doğurmaktadır. Zira, çalışanların tamamı ve işsiz durumda bulunan işgücü kapsama alınmamıştır. Esasen işsizlik sigortaları, tam istihdama ulaşmış, yani işsizlik oranı yüzde 3'ü aşmayan ekonomilerde, bu sakinler ortaya çıkmadan uygulanabilmektedir.²⁰

İşsizlik sigortası ancak 1999 yılında 08.09.1999 tarih ve 4447 sayılı Kanunla yürürlüğe girmiştir. İşsizlik sigortası primi 01.06.2000 tarihinden itibaren kesilmeye başlanmış, işsizlik sigortası ödemeleri ise Mart 2002 itibarıyla yapılmıştır. Başlangıçta işsizlik sigortası primleri, prime esas kazançlar üzerinden devletten yüzde 2, işçiden yüzde 2, işverenden yüzde 3 oranında alınmaktaydı. Prim oranlarının yüksek belirlenmesi genelde eleştiril-

20 ŞAKAR (2009), s. 301-302.

miş ve 2004 Mali yılı Bütçe Kanunu ile bu oranlar bir puan aşağıya çekilerek sigortalı için yüzde 1, işveren için yüzde 2, devlet için yüzde 1 olarak belirlenmiştir.

İşsizlik sigortasının yürütümü Türkiye İş Kurumu'na verilmiş ve bu hizmetleri yerine getirmek üzere İşsizlik Sigortası Daire Başkanlığı oluşturulmuş, görevleri belirlenmiştir. İşsizlik sigortası primlerinin toplanmasıyla ilgili olarak Sosyal Güvenlik Kurumu yetkili kılınmıştır.

4447 sayılı Kanun kapsamına giren ve halen çalışmakta olanlar kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, yeni işe girenler ise işe başladıkları tarihten itibaren kendiliğinden işsizlik sigortası kapsamına gireceklerdir. Kanuna göre, SSK. Md.8 ve Md.9'a (5510 sayılı Kanun md.8 ve 11) göre Sosyal Sigortalar Kurumu'na (SSK) bildirilmiş olan işyeri ve sigortalılar 4447 sayılı Kanunu uygulayacak olan Türkiye İş Kurumuna da bildirilmiş sayılırlar (md.48/1-2).²¹

5.1.- İşsizlik Sigortasının Kapsamı

İşsizlik sigortasında zorunluluk esası getirilmiştir. 4447 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte hizmet akdi ile çalışanlar, yürürlük tarihinden, sonra işe girenler ise, işe başladıkları tarihten itibaren işsizlik sigortası kapsamında olurlar.

4447 sayılı Kanun, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile ikinci fıkrası kapsamında olanlardan bir hizmet akdine dayalı olarak çalışan sigortalıları ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesinde açıklanan sandıklara tabi sigortalıları kapsar.²²

5510 sayılı Kanunun; 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentleri, ikinci fıkrası kapsamında olanlardan bir hizmet

21 TUNCAY, EKMEKÇİ (2009), s. 422.

22 Bkz. İşsizlik Sigortası Kanunu, md. 46.

akdine dayalı olarak çalışmayanlar ve üçüncü fıkrası, 5 inci, 6 ncı ve geçici 13 üncü maddeleri kapsamında olanlar ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesi kapsamında olmakla birlikte memur veya 22.01.1990 tarihli ve 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye tabi sözleşmeli statüde bulunanlar ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu, 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu, 2914 sayılı Yüksek Öğretim Personel Kanunu, 233 ve 399 sayılı kanun hükmünde kararnameler ile 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye tabi kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat kanunlarındaki hükümlerine göre sözleşmeli personel statüsünde çalışanlar ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre geçici personel statüsünde çalıştırılanlar bu Kanun kapsamına dahil değildir.²³

Esas olarak işsizlik sigortasının kapsamı dar tutulmuştur. Buna göre; işsizlik sigortası kapsamı üç grup altında toplanabilir.

1. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile ikinci fıkrası kapsamında olanlardan bir hizmet akdine dayalı olarak çalışan sigortalılar.
2. 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesinde açıklanan sandıklara tabi sigortalılar.
3. Ülkemizde çalışma vizesi ile çalışan yabancı işçiler.

5.2.- İşsizlik Sigortasının Yararları

Türkiye İş Kurumu'nun (İŞKUR) değerlendirmelerinde; işsizlik sigortası, ekonomik büyümenin yanı sıra sosyal gelişmenin sağlanması ve gelirin toplumda adil ve dengeli bir biçimde paylaşılmasını amaçladığı için sosyal devlet olma ilkesinin bir gereği olarak benimsenmiştir.

23 Bkz. İşsizlik Sigortası Kanunu, md. 46.

İşsizliğin ortaya çıkardığı gelir kayıplarını tazmin edici bir işlevi olan işsizlik sigortasının koruyucu ve faydalı yönleri İŞKUR tarafından şu şekilde sıralanmıştır:²⁴

1. İşsiz kalınan süre içinde; sigortalı işsizlerin gelir kaybı bir ölçüde işsizlik ödeneği ile karşılandığından, sigortalı işsizler niteliklerine daha uygun işler arayacaklardır. Bu işgücü verimliliğini olumlu yönde etkileyecektir. Ayrıca, işsizlerde ve aile fertlerinde gelir kaybı nedeniyle oluşabilecek olumsuzluklar bir ölçüde önlenecektir.
2. İşsizlik sigortası sağladığı gelir güvencesiyle, işsizlerin alım güçlerini belli ölçüde koruduğundan toplam talep üzerinde olumlu etki yapacaktır.
3. İşsizlik ödeneğine hak kazanabilmek için sigortalı çalışanlar ahlak ve iyi niyet kurallarına daha fazla sadakat göstermek zorunda kalacaklarından verimlilik artacak ve işgücü devri azalacaktır.
4. İşsizlik sigortası kapsamında verilecek olan eğitimler ile sigortalı işsizlerin nitelikleri artırılacaktır.
5. Kayıt dışı istihdamın kayda alınmasında etkili olacaktır.
6. İşgücü piyasasına yönelik (iş-çalışan-işyeri) veri tabanı oluşturulmasına olanak sağlayıp, doğru kişinin doğru işe yerleştirilmesi sağlanacak ve böylelikle verimlilik ve çalışanların mutluluğu artacaktır.

Bu faydaların sigortalı işsizlere ulaşmasında büyük zorluklar yaşanmaktadır. 4857 sayılı İş Kanunu temel olarak esnekliği esas aldığından, yararlanma koşullarının değiştirilmesi ve kapsamının genişletilmesi yönünde değişikliklere gidilmelidir. İş Kanunu kapsamı dışında kalan tarım işçileri, belirli süreli, kısmi süreli ve mevsimlik çalışanların koşullarını yerine getirmediğinden genelde işsizlik sigortasından yararlanmadıkları görülmektedir. İşsiz-

24 Bkz. <http://www.iskur.gov.tr> (Erişim tarihi: 29.12.2009).

lik sigortasından yararlanan işçi sayılarına bakıldığı zaman, işsiz kalan büyük çoğunluğun işsizlik ödeneğinden yararlanamadığı ve gelir kayıplarının karşılanmadığı sonuçları karşımıza çıkmaktadır. TÜRK-İŞ, İşsizlik Sigortası Kanununda esaslı değişiklikler istemekte ve 102 sayılı ILO Sözleşmesinin esas alınarak işsizlik sigortasından işsiz kalanların yararlanmasını savunmaktadır.

5.3.- İşsizlik Sigortasından Yararlanma Şartları

4447 sayılı Kanununun 51. maddesinde yararlanma koşulları belirlenmiştir. Buna göre, hizmet akdinin feshinden önceki 120 günü sürekli olmak üzere, son üç yıl içinde en az 600 gün süre ile prim ödemiş olup da kendi istek ve kusurları dışında işsiz kalanlardan;

- Hizmet akitleri, ihbar önelerine uygun olarak işveren tarafından feshedilenler,
- Hizmet akitleri, sağlık sebepleri, işverenin kanunda belirtilen ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan davranışları ve işçinin çalıştığı işyerinde bir haftadan fazla süre ile işin durmasını gerektirecek zorlayıcı sebepler nedeniyle bizzat kendileri tarafından feshedilen sigortalı işçiler,
- Sağlık sebepleri veya işyerinde işçiyi bir haftadan fazla süre ile çalışmaktan alıkoyan bir zorlayıcı sebebin ortaya çıkması halinde işveren tarafından hizmet akdi feshedilenler,
- Belirli süreli hizmet akdi ile çalışmakta olup da sürenin bitiminde işsiz kalanlar,
- İşyerinin el değiştirmesi veya başkasına geçmesi, kapanması veya kapatılması, işin veya işyerinin niteliğinin değişmesi nedenleriyle işten çıkarılmış olanlar,
- Özelleştirme nedeniyle hizmet akdi sona erenler,

İşsizlik ödeneğine hak kazanırlar.²⁵

İşsizlik ödeneğine hak kazananların, bu ödenekten faydalanmak üzere İşten Ayrılma Bildirgesi ile birlikte hizmet akdinin fes-

25 Bkz. <http://www.iskur.gov.tr> (Erişim tarihi: 29.12.2009).

hedildiği tarihi izleyen günden itibaren 30 gün içinde, İŞKUR'un en yakın birimine başvuruları gerekmektedir. Elektronik ortamda da başvuru yapılabilmektedir.

4857 sayılı İş Kanunu hükümlerine göre iş akitleri fesih edilenlerin Kanunda aranan prim gün sayılarını yerine getirmek kolay olmamaktadır. Esnek çalışmanın giderek yaygınlaşması nedeniyle iş akdinin fesih edildiği son dört ayda kesintisiz 120 gün, son üç yılda 600 gün prim sayısı koşulunun yerine getirilmesinde büyük zorluklar yaşanmaktadır. Bu nedenle TÜRK-İŞ, yararlanma koşullarının iyileştirilmesini, özellikle de prim gün sayılarının düşürülmesini talep etmektedir.

5.4.- İşsizlik Sigortası Yardımları

4447 sayılı Kanunda yararlanma koşullarını yerine getiren hizmet akdi feshedilen sigortalı işsizlere işsizlik ödeneği verilmekte, 5510 sayılı Kanun gereği ödenecek sigorta primleri yatırılmakta, yeni bir iş bulmaya çalışılmakta, meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi verilmektedir.

İşsizlik sigortası koşullarını yerine getirenlere aşağıdaki sürelerde işsizlik sigortası ödeneği verilmektedir:

600 gün prim ödemiş olanlara 180 gün,

900 gün prim ödemiş olanlara 240 gün,

1080 gün ve daha fazla prim ödemiş olanlara 300 gün.

5.5.- İşsizlik Sigortası Ödenekleri

İşsizlik sigortası kesintilerinin yapılacağı matrah, sigorta primlerine esas taban ücretten az, tavan ücretten fazla olmayacaktır. Günlük işsizlik ödeneği, sigortalının son dört aylık prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanan günlük ortalama brüt kazancının yüzde kırkıdır. Bu şekilde hesaplanan işsizlik ödeneği miktarı, 4857 sayılı İş Kanununun 39 uncu maddesine göre on altı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin brüt tutarının yüzde seksenini geçemez (md. 50).

Tablo 3: AYLIK İŞSİZLİK ÖDENEĞİ HESABI

	Son 4 Aylık Prime Esas Kazançların aylık ortalaması	Hesaplanan İşsizlik Ödeneği Miktarı	Damga vergisi (Binde 66)	Ödenecek İşsizlik Ödeneği Miktarı
Son Dört Ay Asgari Ücretle Çalışan	729,00	291,60	1,92	289,68
Son Dört Ay Aylık 1.000 TL ile Çalışan	1.000,00	400,00	2,64	397,36
Son Dört Ay Aylık 1.458 TL ile Çalışan	1.458,00	583,20	3,85	579,35
Son Dört Ay Aylık 1.800 TL ile Çalışan	1.800,00	720,00	4,75	579,35(*)
Son Dört Ay Aylık 4.000 TL ile Çalışan	4.000,00	1.600,00	10,56	579,35(*)

(*) Hesaplanan İşsizlik Ödeneği Miktarı, Aylık Asgari Ücretin Brüt Tutarının Yüzde Seksenini (729*0,40=583,20 bu miktar üzerinden damga vergisi düşüldükçe 579,35) Geçmediği İçin Ödenecek Aylık İşsizlik Ödeneği Miktarı

İşsizlik ödeneği her ayın sonunda aylık olarak işsiz kendisine ödenir. İlk işsizlik ödeneği ödemesi ise ödeneye hak kazanılan tarihi izleyen ayın sonuna kadar yapılır. İşsizlik ödeneği damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz. İşsizlik ödeneği, nafaka borçları dışında haciz veya başkasına devir ve temlik edilemez. Sigortalının kusurundan kaynaklandığı belirlenen fazla ödemeler yasal faizi ile birlikte geri alınır. Ölen sigortalı işsizlere ait fazla ödemeler geri tahsil edilmez.

Sigortalı, işsizlik ödeneğinden yararlanma süresini doldurmadan tekrar işe girer ve işsizlik sigortası ödeneğinden yararlanmak için bu Kanunun öngördüğü şartları yerine getirmeden yeniden işsiz kalırsa, daha önce hak ettiği işsizlik ödeneği süresini dolduruncaya kadar bu haktan yararlanmaya devam eder. Bu Kanunun öngördüğü şartları yerine getirmek suretiyle yeniden işsiz kalınması halinde ise sadece bu yeni hak sahipliğinden doğan süre kadar işsizlik ödeneği ödenir.

5.6.- İşsizlik Ödeneği Ödenmesinde Hak Düşürücü Nedenler

a) Kurumca teklif edilen mesleklerine uygun ve son çalıştıkları işin ücret ve çalışma koşullarına yakın ve ikamet edilen yerin belediye mücavir alanı sınırları içinde bir işi haklı bir nedene dayanmaksızın reddeden,

b) İşsizlik ödeneği aldığı sürede gelir getirici bir işte çalıştığı veya herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan yaşlılık aylığı aldığı tespit edilen,

c) Kurum tarafından önerilen meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimini haklı bir neden göstermeden reddeden veya kabul etmesine karşın devam etmeyen,

d) Haklı bir nedene dayanmaksızın Kurum tarafından yapılan çağruları zamanında cevaplamayan, istenilen bilgi ve belgeleri öngörülen süre içinde vermeyen, sigortalı işsizlerin işsizlik ödenekleri kesilir.

Ancak (c) ve (d) bendlerinde öngörülen ödeneklerin kesilme gerekçesinin ortadan kalkması halinde, işsizlik ödeneği ödenmesine yeniden başlanır. Şu kadar ki, bu suretle yapılacak ödemenin süresi başlangıçta belirlenmiş olan toplam hak sahipliği süresinin sonunu geçemez.

Muvazzaf askerlik dışında herhangi bir nedenle silah altına alınanlarla, hastalık ve analık nedeniyle geçici işgöremezlik ödeneği almaya hak kazanan sigortalı işsizlerin işsizlik ödeneklerinin ödenmesi bu durumların devamı süresince durdurulur.

İŞKUR müfettişleri ile sigorta müfettişleri, bu kanunun uygulanması ile ilgili olarak kurumlarının görev alanlarına giren hususlarda teftiş, kontrol ve denetleme yetkisini haizdirler.²⁶

İşsizlik sigortasının ödeneklerinin verildiği 2002 Mart - 2009 Aralık dönemini kapsayan işsizlik sigortasına başvurular ile ödeneye hak kazananların istatistiklerini gösteren veriler Tablo 4'de sunulmaktadır.

²⁶ Bkz. İşsizlik Sigortası Kanunu, Md. 52.

Tablo 4- 2002-2009 YILLARI ARASI AYLIK BAZDA İSSİZLIK ÖDENEĞİ VERİLERİ*

	2002					2003						
	İÖ Başvuru Sayısı	İÖ Hakeden Sayısı	İÖ Alan Sayısı	Ödeme Miktarı (TL)	İÖ Başvuru Sayısı	İÖ Hakeden Sayısı	İÖ Alan Sayısı	Ödeme Miktarı (TL)	İÖ Başvuru Sayısı	İÖ Hakeden Sayısı	İÖ Alan Sayısı	Ödeme Miktarı (TL)
OCAK	-	-	-	-	14.027	12.634	42.882	7.091.235,83				
ŞUBAT	1.557	1.250	-	-	12.420	11.291	55.161	9.941.600,60				
MART	7.833	6.565	5.710	1.254.873,35	17.251	15.669	51.870	9.519.814,14				
NİSAN	9.512	7.763	13.126	2.413.770,52	18.271	16.946	61.907	12.347.008,39				
MAYIS	9.153	7.865	20.463	3.212.912,03	9.916	8.806	60.928	11.047.078,62				
HAZİRAN	7.712	6.789	26.472	3.842.779,73	10.793	9.782	60.139	10.745.961,61				
TEMMUZ	8.842	7.970	32.902	4.914.751,50	9.494	8.728	58.969	10.673.675,42				
AĞUSTOS	8.815	8.310	36.068	5.150.407,95	10.039	9.197	62.335	11.719.966,99				
EYLÜL	10.272	9.292	39.333	6.204.259,67	9.218	8.462	60.398	10.851.147,51				
EKİM	11.076	10.133	39.692	6.391.670,82	10.662	9.611	56.664	10.702.977,48				
KASIM	9.953	9.051	40.637	6.566.111,36	9.113	8.258	57.475	10.745.809,48				
ARALIK	8.917	8.103	41.953	6.862.911,52	11.271	9.911	52.965	10.591.927,60				
TOPLAM	93.642	83.091		46.814.448,45	142.475	129.295		125.978.204				

	2004					2005						
	İÖ Başvuru Sayısı	İÖ Hakeden Sayısı	İÖ Alan Sayısı	Ödeme Miktarı (TL)	İÖ Başvuru Sayısı	İÖ Hakeden Sayısı	İÖ Alan Sayısı	Ödeme Miktarı (TL)	İÖ Başvuru Sayısı	İÖ Hakeden Sayısı	İÖ Alan Sayısı	Ödeme Miktarı (TL)
OCAK	14.681	13.384	56.145	12.794.429,65	14.556	13.154	77.901	19.832.417,29				
ŞUBAT	13.172	11.868	64.579	15.285.085,18	18.932	16.930	83.309	22.092.137,17				
MART	13.693	11.936	66.627	14.963.675,57	18.588	16.417	84.229	21.560.016,65				
NİSAN	15.042	13.493	68.345	15.817.944,58	18.743	16.603	87.394	22.337.407,78				
MAYIS	15.146	13.436	70.031	16.585.049,91	18.077	16.042	89.131	22.575.006,26				
HAZİRAN	13.449	12.093	70.739	16.852.343,43	19.866	17.577	90.952	22.738.630,70				
TEMMUZ	11.966	10.826	70.554	17.249.176,76	15.683	14.214	91.114	23.534.492,22				
AĞUSTOS	12.373	11.141	73.827	18.020.828,45	15.885	14.307	93.068	23.592.350,32				
EYLÜL	12.703	11.524	71.893	17.729.773,41	17.971	16.351	90.232	22.718.732,11				
EKİM	12.359	11.163	73.043	18.322.586,03	15.330	13.825	90.221	23.054.674,44				
KASIM	13.263	11.766	72.812	18.059.516,06	15.348	13.725	90.072	22.884.525,11				
ARALIK	14.626	12.638	73.752	18.209.424,97	19.072	17.085	90.675	23.151.839,89				
TOPLAM	162.473	145.268		199.889.834	208.051	186.230		270.072.230				

	2006					2007				
	İÖ Başvuru Sayısı	İÖ Hakeden Sayısı	İÖ Alan Sayısı	Ödeme Miktarı (TL)	İÖ Başvuru Sayısı	İÖ Hakeden Sayısı	İÖ Alan Sayısı	Ödeme Miktarı (TL)		
OCAK	14.875	13.358	92.425	24.086.388,13	22.283	19.985	98.032	27.859.252,60		
ŞUBAT	22.358	19.946	97.076	26.633.700,17	24.354	21.839	104.596	31.326.797,81		
MART	20.859	18.632	99.133	26.638.554,46	21.416	19.095	104.402	29.782.689,14		
NİSAN	20.384	18.446	99.820	26.799.118,58	20.837	18.749	103.251	28.994.956,76		
MAYIS	22.388	20.189	98.731	26.816.308,14	21.685	19.598	100.514	29.344.541,36		
HAZİRAN	17.714	16.161	98.966	26.635.588,65	18.439	16.526	99.038	28.469.071,42		
TEMMUZ	17.104	15.639	99.664	26.559.131,09	19.771	17.600	100.443	29.040.706,02		
AĞUSTOS	19.273	17.561	101.274	27.722.642,05	18.147	16.362	102.107	30.381.833,00		
EYLÜL	14.962	13.740	97.646	25.939.657,96	18.347	16.540	98.975	28.358.772,53		
EKİM	14.278	12.963	95.904	25.955.062,16	19.076	17.232	96.171	28.611.939,67		
KASIM	16.645	14.958	94.956	26.000.206,25	21.571	19.276	96.705	28.583.653,61		
ARALIK	19.854	17.836	96.597	27.202.221,11	20.951	18.752	101.890	31.152.338,34		
TOPLAM	220.694	199.429		316.988.579	246.877	221.554		351.906.552		

	2008					2009				
	İÖ Başvuru Sayısı	İÖ Hakeden Sayısı	İÖ Alan Sayısı	Ödeme Miktarı (TL)	İÖ Başvuru Sayısı	İÖ Hakeden Sayısı	İÖ Alan Sayısı	Ödeme Miktarı (TL)		
OCAK	25.755	23.065	106.945	32.776.091,00	78.577	66.738	244.359	87.035.304,40		
ŞUBAT	27.960	25.054	116.583	36.964.606,00	69.677	58.673	281.882	100.205.823,08		
MART	27.361	24.630	121.170	36.989.130,00	62.073	50.451	311.513	108.421.779,18		
NİSAN	23.863	21.464	120.572	37.141.174,00	53.266	41.725	317.766	107.798.050,61		
MAYIS	23.782	21.300	119.256	36.449.095,00	44.367	33.269	313.860	105.327.954,39		
HAZİRAN	24.939	21.927	119.730	36.338.625,00	43.774	34.465	306.213	101.560.730,91		
TEMMUZ	30.364	26.477	121.701	37.793.073,00	44.883	35.748	292.947	97.446.276,27		
AĞUSTOS	28.966	25.172	138.742	48.604.265,00	38.420	29.472	279.258	93.988.488,89		
EYLÜL	28.434	24.531	138.523	45.292.506,00	40.392	29.187	252.112	83.257.073,16		
EKİM	30.599	26.331	143.419	47.223.267,00	42.018	32.167	237.521	79.759.369,60		
KASIM	49.599	42.063	165.076	54.825.210,00	36.785	27.428	223.706	75.019.177,18		
ARALIK	60.041	50.060	193.003	66.657.071,00	43.240	32.124	218.493	74.454.945,03		
TOPLAM	381.663	332.074		517.054.113	597.472	471.447		1.114.274.972,70		

* İşkur verilerine göre hazırlanmıştır.

BÖLÜM 3

**İŞSİZLİK
SİGORTASI
FONU**

1- GENEL OLARAK İŞSİZLİK SİGORTASI FONU

İşsizlik Sigortası Fonu 1999 yılında oluşturulurken aktüerya hesaplamalarında fon kaynaklarının kısa sürede tükenmemesi amacıyla gelirleri yüksek, giderlerin ise az ve ciddi şartlara bağlanması nedeniyle gerekli birikimleri yapabilmiş, ancak ilk zamanlardaki ödeneğin ödenmesiyle ilgili şartlardaki ağırlık zaman içinde değiştirilemediğinden kendi halinde büyüyen dev haline gelmiştir. Çalışırken işsiz kalan, işsizlik sigortası fonuna az çok işsizlik sigortası primi ödemesine rağmen gerekli şartlara sahip olmayanlara ödeme yapılmadığı gibi, ödenek alanlara da az süre ve miktarda kaynak aktarıldığı için fonun işsizlere pek de faydalı olmadığını söyleyebiliriz. Ancak fon gittikçe büyüyen hacmiyle hem hükümetlerin hem de sıkıntı içinde olan işverenlerin, esnafın her zaman ilgisini çekmiş, var olan sıkıntıları giderici sonsuz ve sahipsiz bir kaynak olarak algılanmaya başlanmıştır.²⁷

Giderek fonun büyümesi karşısında hükümet ve işverenlerin bu fonu kullanacakları bir kaynak olarak görmeye başlamaları bir tehlike olarak değerlendirilmiştir. Bu yaklaşımın sonucunda 5763 ve 5921 sayılı Kanunlar ile fon kaynaklarının esas sahibi olan işçiler dışında başka alanlarda da kullanılmasının önü açılmıştır. Örneğin, 1 Ekim 2008 itibarıyla işe alınan kadın işçiler ile 18-29 yaş aralığında olan erkek işçilerin istihdamına teşvik getirilerek işyerinin son bir yıl içindeki ortalama işçi sayısının gelecek bir yıllık dönem içinde fazlalaştıracak şekilde yeni işe alım olursa (işe alınan kişilerin işyerinin son altı aylık işçisi olmaması gerekir) işveren prim paylarının kademeli olarak beş yıl süreyle karşılanması getirilmiştir. Fonun amacı dışında kullanılmasına bir diğer örnek olarak Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) gibi yatırımlar için kaynak aktarılması gösterilebilir.

27 TIRYAKI Hamit, "İşsizlik Sigortası Fonunun Cazibesi", TÜRK-İŞ Dergisi, sayı 383, Ocak-Şubat, 2009, s. 86.

Geçmişte çok sayıda örneklerine tanık olunduğu gibi fonlar amacı dışında kullanılmaya başlandıkları tarihlerden itibaren giderek güçlerini kaybetmeye başlamış ve iflas sürecine girmişlerdir. İşsizlik Sigortası Fonu kaynaklarına yapılan müdahaleler ile kaynağın belirli ölçülerle de olsa amacı dışında kullanılmaya başlaması, Fon'un gelecekte yapılması muhtemel müdahalelerle giderek güçsüzleşeceği kuşkusunu uyandırmaktadır.

Oysa, fon yatırım araçlarında değerlendirilerek zaten ekonomiye fayda sağlamaktadır. Fonun ekonomiye sağladığı fayda görmezlikten gelinerek ve istihdam yaratma amacı arkasına sığınarak kanunda öngörülen amaçlar dışında kullanılmasının haklı görülecek hiçbir yanı yoktur.

TÜRK-İŞ, işçinin kendisine ait olan İşsizlik Sigortası Fonunun amacı dışında kullanılmasına karşı çıkışını kararlılıkla sürdürecektir.

2- FON GELİR VE GIDERLERİ

4447 sayılı Kanunun getirdiği görev ve hizmetleri yerine getirmek için mali kaynak sağlamak, bunları piyasa şartlarında değerlendirmek, kanunun öngördüğü ödemelerde bulunmak üzere İşsizlik Sigortası Fonu kurulmuştur.²⁸ Tahsil edilen işsizlik sigortası primleri, bunların getirileri, Devlet katkıları ve yardımları, ayrıca sigortalı ve işverenlerden alınacak gecikme zammı, ceza ve faizler ile diğer gelir ve kazançlar Devlet güvencesi altında olmak üzere bu fonda toplanır.²⁹

Fon kaynaklarının değerlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar; Bakanlık, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, T.C. Merkez Bankası ve Sermaye Piyasası Kurulu Başkanlığının müştereken hazırlayacakları ve Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle

28 Bkz. 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu, Md. 53.

29 Bkz. 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu, Md. 47/f.g.

belirlenir. Fon, Sayıştay'ın vize ve tesciline tabi değildir. Sayıştay tarafından denetlenir.³⁰

Fonun, Anayasa'ya aykırılık savı Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmiş ve reddedilmiştir.³¹

2.1.- Gelirler

1. İşsizlik sigortası primlerinden,
2. Bu primlerin değerlendirilmesinden elde edilen kazanç ve iratlardan,
3. Fon'un açık vermesi halinde devletçe sağlanacak katkılardan,
4. Bu Kanun gereğince sigortalı ve işverenlerden alınacak ceza, gecikme zammı ve faizlerden,
5. Diğer gelir ve kazançlar ile bağışlardan oluşmaktadır.

2.2.- Giderler

1. Sigortalı işsizlere verilen ödeneklerden,
2. 5510 sayılı Kanun gereği ödenecek sigorta primlerinden,
3. Meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi giderlerinden,
4. İşsizlik sigortası hizmetlerinin yerine getirilebilmesi için Yönetim Kurulunun onayı üzerine Kurum tarafından yapılan giderler ile hizmet binası kiralanması, hizmet satın alınması, bilgisayar, bilgisayar yazılım ve donanımı alım giderlerinden,
5. 4447 sayılı Kanuna 15.05.2008 günlü, 5763 sayılı Kanunla eklenen geçici 6. maddeyle, 2008 yılı için, Fonun mevcut

30 Bkz. 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu, Md. 53.

31 AYMK., 7.2.2001 günlü, E. 1999/43, K. 2001/46, RG: 20.3.2002/24701.

nema gelirlerinden 1 milyar 300 milyon liranın, Yüksek Planlama Kurulu kararına istinaden Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki yatırımlara öncelik vermek kaydıyla münhasıran ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik yatırımlarda kullanılmak üzere Hazineye aktarılmasından;³² geçici 6. Maddeye 11.08.2009 günlü, 5921 sayılı Kanunla yapılan ek ve değişikliklerle, 2009-2010 yıllarında Fon tarafından tahsil edilecek nema gelirlerinin dörtte üçü, 2011-2012 yıllarında dörtte biri Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki yatırımlara öncelik vermek kaydıyla münhasıran ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik yatırımlarda kullanılmak üzere Hazineye aktarılmasından,

6. 18 yaşından büyük ve 29 yaşından küçük olanlar ile yaş şartı aranmaksızın 18 yaşından büyük kadınlar için işverene ait sigorta primlerinin Sosyal Güvenlik Kurumuna beş yıl süre ve belirlenen oranlarda aktarılmasından, oluşmaktadır.

Giderler kapsamında sayılan 5. ve 6. maddelerle, fonun amacı dışında kullanılmasının önü açılmıştır. Asıl işsizlik sigortasına prim ile katkı yapan işçilerin yaygın bir şekilde yararlanabilmesi için kapsam maddesinin değiştirilmesi, ödeneklerin süresinin ve miktarlarının arttırılması konusunda duyarsızlık içinde olunmuştur. Hükümet, fonu hükümet ve işverenlerin kullanacağı bir kaynak olarak görme yanlışından vazgeçmelidir.

3- YÖNETİM

İşsizlik Sigortası Fonu, Kurum Yönetim Kurulu kararları çerçevesinde İŞKUR tarafından işletilir ve yönetilir.³³

32 Geçici 6. madde için, Ana Muhalefet Partisi tarafından Anayasa Mahkemesine iptal davası açılmış, inceleme henüz karara bağlanmamıştır.

33 Bkz. 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu, Md. 53.

İşsizlik Sigortası Fon Yönetim Kurulu, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı ile Hazine Müsteşarlığının Bağlı olduğu Bakanın önerisi üzerine müşterek kararname ile atanan birer, en fazla üyeye sahip işçi ve işveren konfederasyonları tarafından seçilen birer temsilciden oluşturulmuştur.

Fon Yönetim Kuruluna seçilen temsilcilerin görev süresi dolmadıkça görevden alınmaları mümkün değildir.

Fon Yönetim Kurulu üyeleri ancak göreve atanmadaki koşulları kaybetmeleri ya da görevleri ile ilgili suçlardan mahkum olup, mahkumiyet kararlarının kesinleşmesi halinde atanmalarındaki veya seçilmelerindeki usul ve esaslara göre görevden alınabilmektedir.

Fon Yönetim Kurulu Başkanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının temsilcisine verilmiştir.

Yönetim kurulu üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanarak gündemdeki konuları görüşmektedir. Kararlar çoğunlukla alınmaktadır. Oyların eşitliği halinde Başkanın tarafı çoğunluk olarak kabul edilmektedir.

Fon Yönetimi Devlet İhale Kanununa ve Sayıştay denetimine tabi değildir.

Fon yönetimi KİT komisyonu ile üç ayda bir Yeminli Mali Müşavirler tarafından düzenlenip kamuoyuna açıklanan raporlarla denetlenmektedir.

Gerek Fon Yönetim Kurulunun özerk yapıda oluşturulması, gerekse yönetim kurulu üyelerinin özel hükümlerle korunması, fon kaynaklarının hiçbir etki altında kalmadan yönetimin özgür iradesi ile en etkin bir şekilde yönetilip değerlendirilmesi amacını taşımaktadır.

Kanun fon kaynaklarının piyasa koşullarına göre en iyi şekilde değerlendirilmesini ve amacı dışında harcanmamasını ön görmüştür.

Başta TÜRK-İŞ olmak üzere tüm sendikaların şiddetle karşı çıkmalarına karşın fon kaynakları çıkartılan kanunlarla amacı dışında kullanılmıştır. Bu uygulamalar İşsizlik Sigortası Fonunun da diğer fonlar gibi başarısız olacağı kuşkusunu yaratmıştır.

4- ÜCRET GARANTİ FONU

4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun ek Madde 1 gereğince, bu Kanuna göre sigortalı sayılan kişileri hizmet akdine tabi olarak çalıştıran işverenin konkordato ilan etmesi, işveren için aciz vesi-kası alınması, iflası veya iflasın ertelenmesi nedenleri ile işverenin ödeme güçlüğüne düştüğü hallerde geçerli olmak üzere, işçilerin iş ilişkisinden kaynaklanan üç aylık ödenmeyen ücret alacakları, işçinin, işverenin ödeme güçlüğüne düşmesinden önceki son bir yıl içinde aynı işyerinde çalışmış olması koşulu esas alınarak temel ücret üzerinden ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 82 nci maddesi uyarınca belirlenen kazanç üst sınırını aşmayacak şekilde başvuru tarihinden itibaren 30 gün içerisinde ödenmektedir.

Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından tahsilatı yapılarak, İşsizlik Sigortası Fonuna aktarılan primler üzerinden işveren payı olarak hesaplanan miktarın yüzde biri, Ağustos 2003 tarihinden itibaren oluşturulan Ücret Garanti Fonuna aktarılmaktadır. Ücret Garanti Fonu İşsizlik Sigortası Fonu içinde değerlendirilmekte olup Fonun varlığı, 31.01.2010 tarihi itibarıyla, ödemeler toplamı 33.792.192,00.-TL düşüldükten sonra 111.979.696,00.-TL'dir.³⁴

5- KISA ÇALIŞMA VE KISA ÇALIŞMA ÖDENEĞİ

5.1.- Kısa Çalışma ve Yararlanma Koşulları

En fazla üç ay süreyle; işyerinde uygulanan çalışma süresinin geçici olarak en az üçte bir oranında azaltılması veya en az dört

hafta süreyle işyerindeki faaliyetin tamamen veya kısmen durdurulması kısa çalışma olarak tanımlanmıştır.

Genel ekonomik kriz veya zorlayıcı sebeplerle geçici olarak işyerindeki işçilerin tamamının veya bir kısmının haftalık ortalama çalışma sürelerini en az üçte bir oranında azaltan veya işyerinde faaliyetini tamamen veya kısmen durduran işveren, Türkiye İş Kurumu'nun ilgili birimine, varsa toplu iş sözleşmesi tarafı sendikaya yazılı bildirimde bulunur. Ayrıca bu durum, işyerinde ilan edilmek suretiyle işçilere duyurulur.

Zorlayıcı sebeplerle haftalık çalışma süresini en az üçte bir oranında azaltan ya da faaliyetini tamamen veya kısmen durduran işverenin, bildirimde bulunduğu veya zorlayıcı sebeplerin varlığının açıkça ortaya çıktığı durumlarda Bakanlık tarafından uygunluk tespiti yapılır.

İşçinin kısa çalışma ödeneğinden yararlanabilmesi için;

a. İşverenin talebinin Bakanlıkça uygun bulunması,

b. Kısa çalışmanın başladığı tarihte, 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 50 nci maddesine göre işçilerin, çalışma süreleri ve işsizlik sigortası primi ödeme gün sayısı bakımından işsizlik ödeneğine hak kazanmış olması (Kısa çalışmanın başladığı tarihten önceki son 120 gün içinde prim ödeyerek sürekli çalışmış olanlardan son üç yıl içinde en az 600 gün süreyle işsizlik sigortası primi ödemiş olanlar),

gerekmektedir.

5.2. Kısa Çalışma Ödeneği

4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun ek 2 nci maddesine göre; günlük kısa çalışma ödeneğinin miktarı, işsizlik ödeneğinin miktarı kadardır. Bu miktar sigortalının son dört aylık prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanan günlük ortalama brüt kazancının yüzde kırkıdır. Ancak bu miktar, on altı yaşından büyük işçiler için uygulanan asgari ücretin brütünün yüzde seksenini ge-

³⁴ Bkz. www.iskur.gov.tr, İşsizlik Sigortası Bülteni, Şubat 2010.

çemez. Kısa çalışma ödeneği, zorlayıcı sebebin devamı süresini ve en fazla üç ayı aşamaz.

18.02.2009 tarihli ve 5838 sayılı Kanunla 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununa Geçici Madde 8 eklenmiştir. Söz konusu madde ile; 2008 ve 2009 yıllarında kısa çalışma için yapılan başvurulara münhasır olmak üzere, kısa çalışma için öngörülen azami üç aylık sürenin, altı ay olarak uygulanacağı; kısa çalışma ödeneği miktarının yüzde 50 oranında artırılarak ödeneceği ve kısa çalışma ödeneği olarak yapılan ödemelerin, başlangıçta belirlenen işsizlik ödeneği süresinden düşülmeyeceği ve bu maddenin yayımı tarihinden önce uygunluk tespiti yapılan kısa çalışma başvurularında sürenin, işverenin talebi halinde aynı şartlarla ve bu maddede öngörülen süreyi aşmamak kaydıyla uzatılacağı hüküm altına alınmıştır. Ayrıca bu maddede öngörülen ödenek miktarı aynı kalmak kaydıyla, kısa çalışma süresinin altı ay daha uzatılmasına Bakanlar Kurulunun yetkili olacağı, ancak bu dönemde kısa çalışma ödeneği olarak yapılan ödemelerin, başlangıçta belirlenen işsizlik ödeneği süresinden düşüleceği hükmüne de yer verilmiştir. Bu hükme dayanılarak çıkarılan ve 02.07.2009 tarihli ve 27276 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2009/15129 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile ödenek miktarı aynı kalmak kaydıyla yararlanma süresi 31 Aralık 2009 tarihinden önceki başvurular için 6 ay daha uzatılmıştır.

28.01.2010 tarihli ve 5951 sayılı Kanununun 6 ncı maddesi ile 4447 sayılı Kanununun geçici 8 inci maddede yer alan “2008 ve 2009” ibaresi “2008, 2009 ve 2010” şeklinde değiştirilmiştir. Böylelikle 2008 ve 2009 yıllarında kısa çalışma için yapılan başvurulara münhasır olan kısa çalışma süresinin ve miktarının artırılmasına ilişkin haklar 2010 yılında kısa çalışma için yapılan başvuruları da kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

6- İŞ KAYBI TAZMİNATI

Özelleştirme uygulamalarına ilişkin 4046 sayılı Kanun gereğince; özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlarda (iştirakler ha-

riç) bir hizmet akdine dayalı olarak ücret karşılığı çalışırken, bu kuruluşların özelleştirmeye hazırlanması, özelleştirilmesi, küçültülmesi veya faaliyetlerinin kısmen veya tamamen durdurulması, süreli veya süresiz kapatılması veya tasfiye edilmeleri nedeniyle, hizmet akitleri, tabi oldukları iş kanunları ve toplu iş sözleşmeleri gereğince tazminata hak kazanacak şekilde sona erenlere; kanunlardan ve yürürlükteki toplu iş sözleşmelerinden doğan tazminatları dışında;

- İş kaybı tazminatı ödenmesi,
- Yeni bir iş bulma,
- Meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi verilmesi,
- Sosyal güvenlik kuruluşları kesintilerinin hak sahipleri adına ilgili kurumlara yatırılması,

işlemlerinin yürütülmesinden İŞKUR görevli, yetkili ve sorumlu kılınmıştır.

4046 sayılı Kanuna göre, özelleştirilen işyerinde hizmet akdi kesintisiz olarak en az;

- 550 gün devam edenler 90 gün,
- 1100 gün devam edenler 120 gün,
- 1650 gün devam edenler 180 gün,
- 2200 gün devam edenler 240 gün,

iş kaybı tazminatı almaya hak kazanmaktadır.³⁵

21.07.2005 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 5398 sayılı Kanunla, 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanununun 21 inci maddesinde değişiklik yapılarak, iş kaybı tazminatı mik-

35 Bkz. Türkiye İş Kurumu 5. Genel Kurul Çalışma Raporu, 2009, s. 79.

tarının günlük net asgari ücretin iki katı olacağı hüküm altına alınmıştır. Özürlü personele ise (ilgili kanunların öngördüğü 1, 2 ve 3. derece), günlük net asgari ücretin dört katı iş kaybı tazminatı ödenmektedir. Özelleştirme nedeniyle işine son verilenlerin iş kaybı tazminatına hak kazanabilmeleri için, hizmet akdinin sona erdiği tarihten itibaren en geç 30 gün içinde en yakın İŞKUR birimine başvurularını gerekmektedir.³⁶

7- GENEL DEĞERLENDİRME

Zorunlu Tasarruf, KEY ve benzeri fonların çalışanların ücretlerinden kesilerek oluşturulması, bütçe için bir kaynak gibi görülmesi, başka alanlarda değerlendirilmesi ve sisteminin iyi yönetilememesi sonucunda fonlara olan güvensizlik artmıştır.

İşsizlik sigortası, çalışanların bir dayanışmasıdır. Bu gerçeğe rağmen, İşsizlik Sigortası Fonunun büyümesi karşısında, işveren çevreleri bu kaynağın işsizliğe yönelik kullanılmasını ve işe alınan işçilerin işveren prim paylarının Fondan karşılanmasını istemektedirler. Bu propagandalar sonucunda, Fon asli görevinden uzaklaşan bir çizgiye götürülmüştür.

İşten çıkarılan sigortalı işçilerin büyük çoğunluğunun bu haktan yararlanmadıkları bir süreçte, işsizlik sigortası fonunun işverenlere ve bütçeye yönelik olarak kullanılmasının yolunun açılması, işsizlik sigortasının kuruluş felsefesine de aykırı bir müdahaledir. 5763 ve 5921 sayılı Kanunlarla yapılan değişikliklerle sistemin dışına çıkmıştır. İşsizlik sigortası, işten çıkarılan işçiyi koruma ilkesinden ayrılmıştır. TÜRK-İŞ, sendikalar ve sivil toplum örgütleri, fonun amacı dışında kullanılmasına yoğun eleştiri getirmiş ve bu tür müdahalelere son verilmesini istemiştir.

İşsizlik sigortası uygulamasına bakıldığında, işten çıkarılan işçilerin büyük bölümünün bu haktan yararlanmadığı görülmektedir. İşsiz kaldığında, son üç yılda 600 gün prim ödeme ve son

dört ay 120 gün kesintisiz prim ödeme koşulu aranmaktadır. Bu koşulların ağır olması nedeniyle, işten çıkarılanların büyük bir bölümü işsizlik sigortasından yararlanamamaktadır.

4447 sayılı Kanunla getirilen yararlanma koşulları, ödeneklerin süresi ve miktarlarının yetersizliği konusunda yoğun eleştiriler yapılmıştır. TÜRK-İŞ, 4447 sayılı Kanunla getirilen işsizlik ödeneği ve mesleki eğitime hak kazanma koşullarının değiştirilmesini ve işsiz kalan sigortalı işsizlere daha çok destek olunmasını savunmuştur. Hükümet ise, bu konuda çok ilgisiz kalmıştır. İşsizlik sigortası, bir ülkenin en önemli koruyucu şemsiyesidir. Bu koruma, çok uzun süreli olmasa da önemlidir ancak uygulaması olan sigortalı işsizlere meslek eğitimi verilmesi ve onların istihdama kazandırılması konusunda hedeflerin çok gerisinde kalmıştır. Bu nedenle, işsizlik sigortasında işten çıkarılan işçinin korunması konusunda gerekli olan değişiklikler yapılmalıdır.

Kısmi süreli ya da mevsimlik işlerde çalışan işçilerin, çalışmadıkları sürelerde işlerini iradeleri dışında kaybetmiş olduklarından, bu grubun işsizlik sigortasından yararlanamaması eleştiri konusu olmaktadır. Bu durumdaki işçilerin de, işsizlik ödeneğinden yararlanması sağlanmalıdır.

İşsizlik ödeneği verildiği sürece sigortalı işsiz malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinin ödenmemesi de eleştiri konusudur. İşsizlere, işsizlik ödeneği verildiği sürece malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları haklarının korunması için kısa vadeli sigorta kolları ve genel sağlık sigortası primleri ile birlikte uzun vade sigorta kolları primlerinin ödenmesi de sistemin gereği olmalıdır.

2008 son çeyreği ile birlikte küresel finansal krizin olumsuz etkileri işyerlerinin çoğuna yansımış ve kısa çalışma talebinde bulunulmuştur.

İş güvencesi, işsizlik sigortası ve kısa çalışma ödeneği ile ilgili düzenlemelerin yetersiz kalması sonucu, yüz binlerce işçi işten çıkarılmış, krizin faturası ağırlıklı olarak çalışanlara kesilmiştir.

³⁶ Bkz. İŞKUR Faaliyet Raporu, 2008, s. 46.

Daha önce de belirtildiği gibi, İşsizlik Sigortası Fonu kurulurken fon kaynağının çabuk tükenmemesi amacıyla gelirler yüksek, giderler yani işsizlik sigortası ödeneği düşük tutulmuştur. Bunun sonucu olarak fonda birikme meydana gelmiştir. Fondaki bu birikim ise devlet tarafından başka alanlarda değerlendirilmekte ve başka alanlarda değerlendirmeye devam etmek istenmektedir. Oysa, işsizlik sigortasına erişimin kolaylaştırılmasına, işsizlik ödeneğinin miktarının arttırılmasına ve süresinin uzatılmasına ihtiyaç vardır. TÜRK-İŞ fonun bu ihtiyaçları gidermek için kullanılmasını istemektedir.

Aksi durumda, İşsizlik Sigortası Fonu, başka yerlere aktarılmasına ve amacı dışında kullanılmasına devam edilecektir. Geçmişte diğer fon örneklerinde görüldüğü gibi bu fon kaynağı da amacından saparak israf edilme tehlikesi altındadır. Bu sebeple fonun başka alanlarda kullanılmasının önü kesilmelidir.

KAYNAKÇA

- Anayasa Mahkemesi Kararları, 7.2.2001 günlü, E.1999/43, K.2001/46, RG:20.3.2002/24701. www.anayasa.gov.tr
- BAŞTERZİ Süleyman; **İşsizlik Sigortası**, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1996.
- ERKEN Tülay; “Türkiye’de Bütçe Dışı Fonlar, Kanada’da Bütçe”, Maliye Dergisi, sayı 114, 1993.
- GÜZEL Ali, OKUR Ali Rıza, CANIKOĞLU Nurşen; **Sosyal Güvenlik Hukuku**, İstanbul, Beta, 5510 Sayılı Kanuna göre Hazırlanmış 12. Baskı, 2009.
- İŞKUR Faaliyet Raporu, Ankara, Yayın no:353, 2008.
- NARINOĞLU Yalçın; “Türkiye’de Fon Sistemi”, Hazine Müsteşarlığı, Uzmanlık Tezi, 1995.
- OYAN Oğuz, AYDIN Ali Rıza; **İstikrar Programından Fon Ekonomisine**, Ankara, Teori Yayınları, 1987.
- OYAN Oğuz, AYDIN Ali Rıza; **Türkiye’de Maliye ve Fon Politikaları, Alternatif Yönelişler**, Ankara, Adım Yayıncılık, 1991.
- OYAN Oğuz, KONUKMAN Aziz, AYDIN Ali Rıza; “**Türk Kamu Mali Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması: Tespit ve Öneriler**”, 15. Türkiye Mali Sempozyumu, Akdeniz Üniversitesi İİBF, Yayın No:3, Antalya, 2000.
- KARABAŞ Engin; “**Bütçe Kapsamı ve Bütçe Kapsamı Dışında Kalan Kamusal Harcama Alanları**”, Devlet Bütçe Uzmanlığı Araştırma Raporu, Ankara, 2005.
- ŞAKAR Müjdat; **Sosyal Sigortalar Uygulaması**, İstanbul, Beta, Yenilenmiş 9. Baskı, 2009.
- TIRYAKI Hamit; “**İşsizlik Sigortası Fonunun Cazibesi**”, TÜRK-İŞ Dergisi, sayı 383, Ocak-Şubat, 2009.
- TUNCAY A. Can, EKMEKÇİ Ömer; **Yeni Mevzuat Açısından Sosyal Güvenlik Hukukunun Esasları**, İstanbul, Legal, İkinci Baskı, 2009.
- Türkiye İş Kurumu 5. Genel Kurul Çalışma Raporu, Ankara, 2009.
- TÜRK-İŞ Çalışma Raporları ve Dergileri.
- www.iskur.gov.tr (Erişim tarihi: 29.12.2009).

BÖLÜM 4

EKLER

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI TARAFINDAN HAZIRLANAN 4447 SAYILI İŞSİZLİK SİGORTASI KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TASARISI TASLAĞI

Madde 1- 4447 sayılı Kanununun 46 ncı maddesinin ikinci paragrafında yer alan “ve müttekabiliyet esasına dayalı olarak yapılan anlaşmalara göre çalışan yabancı işçileri” ibaresi Kanun metninden çıkartılmıştır.

Madde 2- 4447 sayılı Kanununun 46 ncı maddesinin üçüncü paragrafında yer alan “... 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre geçici personel statüsünde çalışanlar...” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve kapsam dışı personel” ibaresi eklenmiştir.

Madde 3- 4447 sayılı Kanununun 48 inci maddesinin yedinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Kurum işsizlik ödeneği alan sigortalı işsizlere, mesleklerine uygun ve son yaptıkları işin ücret ve çalışma koşullarına yakın bir iş bulunması hususunda çalışmalar yapar. Kendilerine bu şekilde bir iş bulunamayan sigortalı işsizler ile Kuruma kayıtlı diğer işsizlere, giderleri işsizlik sigortası Fonundan karşılanmak üzere, meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi verilir. Bu kapsamda yapılacak eğitim giderlerinin yıllık miktarı, işsizlik sigortası primi olarak bir önceki yıl içinde Fon’a aktarılan devlet payının yüzde 20’sini geçemez. Meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitiminin esas ve usulleri yönetmelikle belirlenir.”

Madde 4- 4447 sayılı Kanununun 49 uncu maddesinin ikinci paragrafında yer alan “%3” ifadesi “yüzde 2”, sekizinci paragrafında yer alan “beşte ikisini” ifadesi “üçte birini” olarak değiştirilmiştir.

Madde 5- 4447 sayılı Kanununun 50 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. “Günlük işsizlik ödeneği, sigortalının son dört aylık prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanan günlük ortalama net kazancının yüzde 70’idir. Bu suretle hesaplanan işsizlik ödeneği miktarı 22.05.2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 39 uncu maddesine göre sanayi kesiminde çalışan on altı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin netinin iki katını geçemez.

Hizmet akdinin sona ermesinden önceki son üç yıl içinde;

450 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 180 gün,

750 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 240 gün,

1050 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 300 gün,

süre ile işsizlik ödeneği verilir.

İşsizlik ödeneği her ayın sonunda aylık olarak işsiz kendisine ödenir. İlk işsizlik ödeneği ödemesi ise ödeneğe hak kazanılan tarihi izleyen ayın sonuna kadar yapılır. İşsizlik ödeneği herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz. İşsizlik ödeneği, nafaka borçları dışında haciz veya başkasına devir ve temlik edilemez. Sigortalının kusurundan kaynaklandığı belirlenen fazla ödemeler yasal faizi ile birlikte geri alınır.

Sigortalı, işsizlik ödeneğinden yararlanma süresini doldurmadan işe girer ve işsizlik sigortası ödeneğinden yararlanmak için bu Kanunun öngördüğü şartları yerine getiremeden yeniden işsiz kalırsa, daha önce hakkettiği işsizlik ödeneği süresini dolduruncaya kadar bu haktan yararlanmaya devam eder. Bu Kanunun öngördüğü şartları yerine getirmek suretiyle yeniden işsiz kalınması halinde ise, eski hak sahipliğinden kalan süre ile yeni hak sahipliğinden doğan süre karşılaştırılarak fazla olan süre kadar işsizlik ödeneği ödenir.

Sigortalı işsiz, hastalık ve analık sigortalarına ait primleri Fon’dan, işsizlik ödeneğinin ödendiği sürece Sosyal Sigortalar Kurumuna veya ilgili sandıklara aktarılır. Bu primler, sigorta primlerinin hesabında esas alınan alt kazanç sınırı üzerinden hesaplanır. Hastalık ve analık hallerinde sigortalı işsizler ile bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerinin sağlık yardımları, primlerin aktarıldığı kurumlar tarafından sağlanır. Bu Kanun kapsamındaki sigortalı işsizlerin sigortalılık nitelikleri, işsizlik ödeneğinin bittiği tarihten itibaren 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 107 nci maddesinde yer alan sürenin bitiminde sona erer.

İşsizlik ödeneğinin ödenme dönemi içinde, yatarak tedavi görenlere hastanede kaldıkları sürece, sağlık yardımını sağlamakla yükümlü kurumlar tarafından geçici işgöremezlik ödeneği ödenir. Bu ödeneğin miktarı işsizlik ödeneği miktarından fazla olamaz. Geçici işgöremezlik ödeneğinin ödendiği dönemde, bu maddede öngörülen hastalık ve analık sigortalarına ait primleri ödenmez.”

Madde 6- 4447 sayılı Kanununun 51 nci maddesinin birinci fıkrası ile a, b ve c bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bu Kanun uyarınca sigortalı sayılanlardan hizmet akitleri aşağıda belirtilen hallerden birisine dayalı olarak sona erenler, Kuruma süresi içinde şahsen başvurarak yeni bir iş almaya hazır olduklarını kaydettirmeleri, hizmet akitlerinin sona ermesinden önceki son üç yıl içinde en az 450 gün işsizlik sigortası primi ödemiş olmaları kaydıyla işsizlik ödeneği almaya hak kazanırlar.

a) 22.05.2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 17 nci veya 20.04.1967 tarihli ve 854 sayılı Deniz İş Kanununun 16 nci maddesi ya da 13.06.1952 tarihli ve 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 6 nci maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen bildirim önellerine uygun olarak hizmet akdi işveren tarafından sona erdirilmiş olmak,

b) Hizmet akdi, süresi belli olsun veya olmasın sürenin bitiminden önce veya bildirim önelini beklemezsizin 4857 sayılı İş Kanununun 24 üncü maddesinin (I), (II) ve (III) numaralı bentlerine veya 854 sayılı Deniz İş Kanununun 14 üncü maddesinin (II) ve (III) numaralı bentlerine veya 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 11 inci maddesinin birinci fıkrasına göre sigortalı tarafından feshedilmiş olmak,

c) Hizmet akdi, süresi belli olsun veya olmasın sürenin bitiminden önce veya bildirim önelini beklemezsizin 4857 sayılı İş Kanununun 25 inci maddesinin (I), (III) ve (IV) numaralı bentlerine veya 854 sayılı Deniz İş Kanununun 14 üncü maddesinin (III) numaralı bendine veya 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkındaki Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasına göre işveren tarafından feshedilmiş olmak,”

Madde 7- 4447 sayılı Kanunun 54 üncü maddesinin “a” ve “b” bendlerinde yer alan “25/8/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 33 üncü” ibareleri “22.05.2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 39 uncu” şeklinde değiştirilmiştir.

Yürürlük

Madde 8- Bu Kanun ..... yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 9- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

GENEL GEREKÇE

İşsizlik Sigortası Fonunun aktüeryal dengeleri göz önünde bulundurularak, işsizlik ödeneğine hak kazanılan toplam prim ödeme gün sayısında ve ödeme miktarı ile son 120 günde sürekli prim ödeme koşulunda sigortalı işsizler lehine iyileştirme yapılması, ülkemizde çalışan yabancı uyruklu işçilerin işsizlik sigortası kapsamına dahil edilmesi ile kamuda çalışan kapsam dışı personelin

işsizlik sigortası kapsamı dışında tutulmasını sağlamak, işsizlik sigortası hizmetleri arasında yer alan ve sadece işsizlik ödeneği almaya hak kazananların yararlanabildiği mesleki eğitim hizmetlerinin Kuruma kayıtlı tüm işsizlere yaygınlaştırılması ve sigortalı işsizler ile bakmakla yükümlü oldukları kişilerin sağlık sigortası kapsamında sağlık hizmetlerinden yararlanmalarını sağlamak amacıyla 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununda değişiklik yapılmasına gerek duyulmuştur.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 06.08.2003 tarih ve 25191 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 4958 sayılı “Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun 57 nci maddesi ile 506 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin II. fıkrasının (A) ve (D) bentleri yürürlükten kaldırıldığından, daha önce haklarında sadece kısa vadeli sigorta kolları uygulanan yabancı uyruklu kimselerin işsizlik sigortası kapsamına da alınması için bu hükmün kanun metninden çıkartılması gerekmektedir.

Madde 2- 22.01.1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında bulunan kapsam dışı personel özelleştirme halinde dahi işsiz kalma riskleri söz konusu olmadığından işsizlik sigortası hizmetlerinden yararlanma ihtimali bulunmamaktadır. Bu nedenle 4447 sayılı Kanun kapsamından çıkartılması gerekmektedir.

Madde 3- İşgücü piyasasına yeni girenler ile işgücü piyasasında daha önce bulunmakla birlikte halen işsiz olanların istihdam edilebilirliğinin artırılabilmesi ve gelecekte karşılaşılabilecek işsizlik riskinin en aza indirilebilmesi için 4447 sayılı kanun kapsamında verilen eğitim hizmetlerin tüm işsizlere yaygınlaştırılması amaçlanmıştır.

Madde 4- Bu maddede 17.09.2004 tarih ve 5234 sayılı kanunun 19 uncu maddesi ile yapılan değişikliğin, maddenin ilgili fık-

ralarına da yansıtılarak paralelliğin sağlanması amacıyla değişiklik yapılmıştır.

Madde 5- Öngörülen değişikliklerle, toplanan işsizlik sigortası primleri ile ödenen işsizlik ödenekleri arasındaki nimet-külfet dengesinin sağlanması amacıyla son üç yıl içindeki prim ödeme süreleri azaltılmış ve hizmet akdinin sona ermesinden önceki son 120 günde sürekli çalışma koşulu kaldırılmıştır.

Sigortalı işsizlerin Hastalık ve Analık sigorta primleri işsizlik ödeneği ödendiği sürece, Fon'dan SSK veya sandıklara aktarılmaktadır. Söz konusu primler karşılığı olarak hastalık ve/veya analık halinde sigortalı işsizler ile bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerine, primin yatırıldığı kurumlar tarafından sağlanması gereken sağlık yardımlarının, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun aktif sigortalılar için sağladığı sağlık yardımları kapsamında karşılanması için düzenleme yapılmıştır.

Madde 6- Kanununun 51 inci maddesinin (a) bendine paralellik sağlanması amacıyla, Kanununun 51 inci maddesinin (b) fıkrasından, 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanununun 7 nci maddesi, madde metninden çıkartılmasına ve 4857 sayılı İş Kanunu ile yapılan değişikliklerin madde metnine yansıtılabilmesi için düzenleme yapılmıştır.

Madde 7- 4857 sayılı İş Kanunu ile yapılan değişikliklerin 4447 sayılı Kanuna yansıtılması amacıyla maddede değişiklik yapılması gerekli görülmektedir.

Madde 8- Yürürlük maddesidir.

Madde 9- Yürütme maddesidir.

EK: 2

11 Mart 2005

İŞSİZLİK SİGORTASI KANUNUNDA YAPILACAK DEĞİŞİKLİKLERLE İLGİLİ TÜRK-İŞ GÖRÜŞÜ

1. İşsizlik Sigortasının kapsamı genişletilerek tüm çalışanların kapsama alınması, kapsama alınacaklardan işini kaybetme riski düşük olanların primlerinin de daha düşük tahsil edilmesi, bu çerçevede tasarı taslağının 2. maddesi ile kapsam dışına çıkartılmak istenen 657 sayılı devlet memurları Kanununa göre geçici personel statüsü ile çalışanlarında kapsamda bırakılması,
2. İşsizlikle mücadelenin devletin temel görevlerinden olması nedeniyle kurumdan işsizlik ödeneği alanların mesleklerini geliştirme ve yeni meslek edindirme eğitimlerine ilişkin giderlerin İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanması; diğer işsizlerin mesleki eğitim giderlerinin devlet tarafından karşılanması,
3. Alınan primlerle verilecek ödeneklerin arasında adil bir denge oluşturulması için işsizlik ödeneğine üst sınır konulmayarak prim tahsil edilen kazançlar üzerinden verilmesi,
4. Ülkemizdeki işsizlik oranının yüksekliği nedeniyle işsiz kalan sigortalının bir yıl içinde bile yeniden işe dönmesi mümkün olamadığından, işsizlik ödeneği sürelerinin birer kat arttırılması,
5. İşsizlik ödeneğinin temel amacı işsiz kalan sigortalının ve ailesinin asgari düzeyde geçimini sağlamaya yöneliktir. Bu nedenle işsizlik ödeneğinin alınması için işçinin işini iradesi dışında kaybetmesi şartının kaldırılarak işini hangi nedenle kaybederse kaybedsin işsizlik ödeneğinden yararlanma hakkının tanınması,

Mevsimlik olarak çalışan işçiler, iş sözleşmelerinin askıya alındığı zamanlarda çalışarak herhangi bir gelir elde etmedikleri için bu sürelerde kendilerine işsizlik ödeneği verilmesi,

Konfederasyonumuzca uygun görülmektedir.

EK: 3

4 Ekim 2007

İŞSİZLİK SİGORTASININ UYGULAMASINA İLİŞKİN TÜRK-İŞ DEĞERLENDİRMESİ

Konfederasyonumuza ulaşan bilgilere göre; iş sözleşmeleri, 4857 sayılı İş Kanununun 25/II maddesine istinaden fesih edilen ve bu feshin haksız olduğundan bahisle iş mahkemelerinde işe iade davası açarak, davalarını kazanan işçilerin, kurumunuza usulüne uygun olarak başvuruda bulunmalarına rağmen hak etmiş oldukları işsizlik ödenekleri ödenmemektedir.

Kurumunuz yapılan başvurulara, “mahkeme kararına istinaden işe başlatılmış olma” halini gerekçe göstererek ödemedede bulunmamaktadır.

4447 sayılı kanunda, işe başlatılma veya başlatılmama şeklinde bir düzenleme yoktur. Kanunun “işsizlik ödeneğine hak kazanmanın şartları” başlıklı 51. maddesi açık bir düzenleme ile hangi hallerde işsizlik ödeneği alınacağını belirlemiştir. Maddenin (c) bendine göre “iş sözleşmesi, işveren tarafından haklı nedenle fesih edilenler” işsizlik ödeneğinden yararlanamamaktadırlar.

Somut olaylarda ise (işe iade davaları sonucunda) bu haksız fesih hali kesinleşmiş mahkeme kararları ile geçersiz kılınmakta yani yapılan fesih işçi tekrar işe başlatılmaz ise bildirimsiz fesih hükümlerine dönüşmektedir. Bu durumda olan bir işçinin usulüne uygun olarak başvuruda bulunmasına rağmen işsizlik ödeneğinin verilmemesi kanunsuzdur.

Öte yandan işe iade kararının sonucu olarak işçi işe başlatılmış olsa bile, bu durumda mahkemenin devam ettiği süre içerisinde gelirden yoksun kalmaktadır. Ülkemiz şartlarında işe iade davaları 1 yıldan fazla sürmektedir. Bilineceği üzere işsizlik ödeneğinin verileceği en uzun süre 300 gündür. Bu durumda dahi alınacak

işsizlik ödeneği ile işe iade davasının en az süresi arasında 2 ay farklılık bulunmaktadır.

TÜRK-İŞ, işsizlik sigortası uygulamasına ilişkin olarak; İşsizlik Sigortasının kapsamının genişletilmesini ve tüm çalışanların kapsama alınmasını, işsizlik ödeneğinin temel amacının işsiz kalan sigortalının ve ailesinin asgari düzeyde geçimini sağlamaya yönelik olduğunu, bu nedenle işsizlik ödeneğinin alınması için işçinin, işini hangi nedenle kaybederse kaybetsin işsizlik ödeneğinden yararlanması gerektiğini her platformda ısrarla savunmaktadır.

Nitekim bu yönde yasal çalışmalarda bulunmaktadır.

İyi niyetli olmayan işverenlerin, işçinin, işsizlik ödeneğinden yararlanmasını önlemek amacıyla, gerçeğe aykırı olarak 4857 sayılı İş Kanununun 25/II maddesine istinaden yaptığı fesihler hakkında daha duyarlı olmasını, özellikle işe iade davası ile haksız fesih iddiasını mahkeme kararı ile haksız fesih iddiasının ortadan kaldırılmasını sağlayan işçilerin işsizlik ödeneğinden yararlandırılması gerekmektedir.

EK: 4

13 Ağustos 2009

İŞÇİ KONFEDERASYONLARINDAN VETO TALEBİ

5921 SAYILI “İŞSİZLİK SİGORTASI KANUNU İLE SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ”NİN VETO EDİLMESİ İSTENDİ

TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK olarak, 11.08.2009 tarihinde TBMM’de, “İşsizlik Sigortası Fonu”ndan genel bütçeye para aktarılmasını öngören, 5921 Sayılı “İşsizlik Sigortası Kanunu ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un veto edilmesi talebimizi yüksek makamınıza arz etmek istiyoruz.

5920 sayılı Kanunun tarafınızca tekrar görüşülmek üzere TBMM’ne iade edilmesinden sonra, Kanunu tekrar görüşen TBMM, bu Kanunun 1. maddesindeki “özel istihdam bürolarının geçici iş ilişkisi kurmasına olanak tanıyan düzenlemeyi çıkartarak, diğer maddeleri aynen kabul etmiş ve onaylanmak üzere yüksek makamınıza göndermiştir.

5921 sayılı “İşsizlik Sigortası Kanunu ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un 2. maddesinde yapılan düzenleme ile 4447 sayılı İşsizlik Sigortasında değişiklik yapılarak, İşsizlik Sigortası Fonu nema gelirlerinin 2009 ve 2010 yıllarında dörtte üçü, 2011 ve 2012 yıllarında dörtte birinin ilgili yıl genel bütçenin (B) işaretli cetveline gelir kaydedilmesi hüküm altına alınmıştır.

İşsizlik Sigortası Fonundan genel bütçeye aktarılacak bu kaynak Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki yatırımlar öncelikli olmak üzere ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik altyapı yatırımlarında kullanılacaktır.

Yapılan bu düzenleme, öncelikle Anayasa'nın Devletin Sosyal Hukuk Devleti niteliğine vurgu yapan 2. maddesi ile Çalışma hakkı ve ödevini düzenleyen 49. maddesine ve Genel Bütçeyi düzenleyen 161, 162 ve 163. maddelerine aykırıdır.

Zira, İşsizlik Sigortası'nı düzenleyen 4447 sayılı Kanunun genel gerekçesinde;

“...İşsizliğin tam anlamı ile ortadan kaldırılması, çok yönlü ekonomik ve mali önlemlere, yatırım- istihdam ilişkisine dönük etkili kararların alınmasına bağlıdır.... Gelir güvencesi sağlayan bu politikaların temel özelliği, sosyal güvenlik amaçları ile istihdamı koruma ve geliştirme düşüncesinin birbirini tamamlar nitelikte olmasıdır. Bu politikaların temel araçlarından birisi de işsizlik sigortasıdır. Ekonomik büyümenin yanı sıra sosyal gelişmenin sağlanması ve gelirin topluma adil ve dengeli bir biçimde yaygınlaştırılması, sosyal adaletin sağlanması bakımından “Sosyal Devlet” anlayışının bir gereğidir. Nitekim, Anayasamızın “Çalışma Hakkı ve Ödevi” başlığını taşıyan 49 uncu maddesinde “Devlet işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli tedbirleri alır” denilmektedir. Gelir güvencesi hem çalışma hakkının bir uzantısı olmakta, hem de sosyal güvenliğin yaygınlaşmasını sağlamaktadır ... İşsizlik sigortası, bir iş ya da iş yerinde çalışırken, çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına karşın tamamen kendi istek ve kusuru dışında işini kaybeden çalışanlara bir yandan yeni bir iş bulunmasına gayret edilirken, diğer yandan da bunların işsiz kalmaları nedeni ile uğradıkları gelir kaybını kısmen de olsa karşılayarak, kendisinin ve ailesinin zor duruma düşmesini önlemek amacı ile belli süre ve ölçüde ödemeyi kapsayan, sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren, Devlet tarafından kurulmuş, zorunlu bir sigorta koludur ..... İşsizlik sigortası uygulamasının, işçi, işveren ve devlet olmak üzere üç kesime yayılan bir mali yükü beraberinde getireceği kaçınılmazdır. Sonuç olarak; çalışanlara işsiz kaldıkları dönemde gelir güvencesi getiren, işverenlere de teknolojik değişmelere bağlı yapısal bazı değişiklikleri

gerçekleştirme imkanı sağlayan işsizlik sigortasının çalışma yaşamımıza getirilmesi hem sosyal devlet ilkesinin, hem de çağdaş ve demokratik dünya ile bütünleşme hedefimizin bir gereği olarak düşünülmektedir...”

denilmek suretiyle yasanın genel amacının Devletin Anayasa ile belirlenen sosyal devlet niteliğine ve 49. maddesinde belirlenen işsizliği önlemek için gerekli tedbirleri alma görevine vurgu yapılmıştır.

Anayasanın 2. ve 49. maddesi hükümleri gereğince 4447 sayılı Kanun ile kabul edilen “İşsizlik Sigortası Fonu” bir yatırım fonu olmayıp, sigorta tekniğine göre oluşturulmuş, aktüerya dengeleri gözetilmek zorunda olan bir sigorta fonudur.

Bu nedenle, “İşsizlik Sigortası Fonu”ndan genel bütçeye para aktarılması sigortacılık tekniği ve Kanunun genel amacı ile bağdaşmadığı gibi, ücretlerinden fona prim kesilen işçilerin, haklarına saldırı niteliğindedir ve tarafımızdan kabul edilemez nitelikte bir tasarruftur.

Bunun yanında fona katkı yapan işverenlerin örgütü TISK de bu düzenlemeye karşı olduğunu yaptıkları birçok açıklama ile kamuoyuna duyurmuştur.

Ülkemiz, sosyal güvenlik fonlarında biriken kaynakların kötü yönetilmesi ve kriz anlarında hazineye kaynak aktarılmasının kötü örnekleri ile doludur. SSK Fonları bir dönem ülkemizin en büyük fonlarından biri iken, bu tür tasarruflarla erimesi nedeniyle bugün sosyal güvenlikte kara delik söylemleri bolca telaffuz edilmektedir. Tasarrufu Teşvik ve Konut Edindirme Yardımı Fonları batan ve devletin hala tasfiye edemediği fonlardır.

Biz üç işçi konfederasyonu olarak kriz baş gösterdiğinden bu yana, ısrarla işsizlerin işsizlik sigortası fonundan yararlanmalarının kolaylaştırılmasını, ödeme miktarlarının insanca yaşama miktarına çıkarılmasını talep ettiğimiz halde hükümet buna, yani fonun amacına uygun kullanılmasına yanaşmamaktadır.

Bugün ülkemizdeki gerçek işsiz sayısı 6 milyona ulaşmıştır. İşsizlik sigortası fonundan yararlanan sayısı 292 bin kişidir. Üstelik işsizlik ödeneğinden bir işsiz ortalama 6 ay yararlanabilmekte ve en fazla asgari ücretin yüzde 80'i olan 436 TL alabilmektedir. Siyasi iktidarın bir numaralı görevi, işsizliğe yol açan politikalara son vermek ve bu çarpıklığı düzeltmektir.

Küresel ekonomik kriz koşullarında işsizliğin daha da artması ve ciddi sosyal bir soruna dönüşmesi ihtimali yadsınamaz. Bu fondan genel bütçeye yatırımlar için kaynak aktarmak yerine, fonun yaygınlaşan işsizliğe çare olacak çözümlerde kullanılması sosyal devlet ilkesinin bir gereğidir.

Bugün işçi işveren bütün sosyal tarafların bu yasa değişikliğine siddetle karşı çıkması akli selimin başka bir göstergesidir.

Biz, TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK olarak, üç işçi konfederasyonu yapılan değişiklikleri sigorta tekniğine aykırı; fonun aktüerya dengelerini alt üst edecek, işsizlerin artması halinde fonu işsizlik ödeneklerini karşılayamaz hale getirecek bu düzenlemenin yapılmasına başından bu yana ısrarla karşı çıktık. Bu yöntem yerine, işsiz kalanların fondan yararlanma koşullarının iyileştirilmesi ve kolaylaştırması yanında, işsizlik ödeneğinin işsizlerin asgari ihtiyaçlarını karşılayacak düzeye çıkarılmasının sigorta tekniği ve sosyal devlet ilkesi bakımından daha uygun olacağını düşünmekteyiz.

Bu nedenlerle 5921 sayılı "İşsizlik Sigortası Kanunu ve Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un yüksek makamınızca onaylanmayıp, bir kez daha görüşülmek üzere TBMM'ne iade edilmesi konusunda görüş ve değerlendirmelerimizi sunmak üzere randevu verilmesi hususunu bilgilerinize ve takdirlerinize arz ederiz.

EK: 5

6 Şubat 2004

ÜCRET GARANTİ FONU YÖNETMELİK TASLAĞINA İLİŞKİN TÜRK-İŞ GÖRÜŞÜ

1) Yönetmelik Taslağının "Kurum Birimine Başvuru" başlıklı 8 nci maddesinde işverenin ödeme acine düştüğü hallerde iş ilişkisinden kaynaklanan aylık ücretin ödenmemesi durumunda (a), (b) ve (c) maddelerinde belirtilen "İcra Dairesine başvuru ile alınacak aciz belgesi, iflas kararının ilan belgesi ya da Ticaret Sicili Gazetesi, Konkordato kararının ilan belgesi ya da Ticaret Sicili Gazetesi" gibi belgelerden işverenin durumuna uygun düşen ve son üç aylığın ödenmediğini gösteren Alacak Belgesi veya son üç aylık ücret alacağını gösteren belge ile birlikte yetkili kurum birimine başvurusu gerekmektedir hükmü bulunmaktadır.

Burada; (a) ve (b) maddelerinde sayılan aciz vesikası ve iflas belgeleri icra dairelerinin dahil olduğu hukuki süreç sonunda elde edilmesi mümkün olan belgeler olup, bunlar hukuk bilgisi isteyen masraflı işlerdendir. Hayatını aldığı ücret ile sürdüren ve başkaca geliri bulunmayan üstelikte bu ücretini dahi alamamış olan bir işçinin tek başına, dışarıdan hukuki yardım almadan bu belgelerden herhangi birini elde etmesi mümkün değildir. Türkiye'nin gerçeklerine aykırıdır. Bugün icra daireleri ve müdürlükleri binlerce dosya içersine boğulmuş bir haldedir. Tek başına hukuki bilgiden yoksun bir işçinin bunları icra dairesinde yapacağı bir takiple elde etmesi veya bu takibin masraflarını karşılaması mümkün değildir.

(c) maddesinde belirtilen Konkordato ise, iyi niyetli (yani borcunu ödemek isteyen) işverenlerin haciz ve iflastan kurtulması amacıyla düzenlenmiş bir hukuki süreç olup; işveren alacaklılarının, işverenle yaptıkları borç ödeme anlaşmasının mahkeme tarafından onaylanması demektir. Bu da bir hukuki süreçtir. Alacaklı

konumundaki işçinin, alacağıın tahsili için işverenle anlaşma yapması ve bu konuda mahkemen karar çıkarması kendisinden beklenilmeyecek ölçüde ağır bir yükür.

O nedenle taslakta yer alan “Kurum Birimine Başvuru” maddesi ile getirilen yük hafifletilmeli ve BEYAN ESASINA dönülmeli ve (a), (b), (c) maddelerinde sayılan belgeler ödeme sırasında ya da sonrasında bizatihi kurumca temin edilmelidir.

Fonun kurulmasında aslanan, ücretini alamayan işçinin eza çekmeden bu ücretini rahatça alabilmesidir. Bu yük işçinin omuzlarına bırakıldığı takdirde hiçbir işçi fondan faydalanamayacak ya da çok ileri bir tarihte bir başka alacaklı tarafından temin edilmiş olan belgeler ile hakkını alabilecektir. Burada korunması gereken ve hukuki yararı bulunan işçidir. Yönetmelik hazırlanırken bu hususa dikkat edilmelidir.

2) Yönetmelik Taslağının “Ücret Alacaklarının Ödenmesi” başlıklı 9 uncu maddesi üçüncü fıkrasında “işçi aynı işverenle olan iş ilişkilerinde ücret garanti fonundan bir kez yararlanabilir” hükmü bulunmaktadır.

Bu hüküm yukarıda 8 nci maddede belirtildiği gibi, eğer işveren iş hayatından konkordato, iflas ve aciz sebebiyle tamamen çekiliyor ise zaten anlamı olmayan bir hüküm durumuna düşmektedir.

Aksi halde yani işveren bir şekilde çalışma hayatında kalıyor ve daha sonraki bir tarihte yeniden ücretleri ödeyemiyor durumuna düşüyor ise bu halde, bu yeni bir hukuki durumdur ve işçinin bu yeni duruma göre elbette ki fondan yararlanma hakkı doğacaktır.

Fonun varoluş amacını aşar nitelikte olan bu fıkra hükmü yönetmelik taslağından çıkarılmalıdır.

“Ücret Garanti Fonu Yönetmeliğı Taslağı”nın olası işçi mağduriyetlerinin önüne geçecek şekilde ve yukarıda açıkladığımız gerekçeler gözetilerek değerlendirilmesi ve düzenlenmesi gerekmektedir.

EK: 6

5 Ocak 2009

ÜCRET GARANTİ FONU YÖNETMELİĞİNDE YAPILMAK İSTENEN DEĞİŞİKLİKLERE İLİŞKİN TÜRK-İŞ GÖRÜŞÜ

Yönetmeliğın “son hükümler” bölümünde düzenlenen ve bir önceki yönetmeliğı yürürlükten kaldıran 11 nci madde, geçici 1 inci madde ve 12 numaralı yürürlük maddeleri birlikte incelendiğinde hak kaybına yol açması mümkün olabilecek bir düzenleme olabileceğı düşünölmektedir.

Şöyle ki; bilineceğı üzere işverenin ödeme aczine düşmesi hali daha önce 4857 sayılı İş Kanununun 33 üncü maddesi ile düzenlenmişti. Bu düzenleme 15.05.2008 gün ve 5763 sayılı kanununun 37 inci maddesi ile 26.05.2008 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırıldı. Ancak bu yapılırken, yürürlükten kaldırılan işverenin ödeme aczine düşmesi hali yine 5763 sayılı Kanununun 17 inci maddesi ile 4447 sayılı kanununun ek 1 inci maddesi olarak düzenlendi. Yani bu düzenleme ile işverenin ödeme aczine düşmesi hali İş Kanunu kapsamından çıkarılarak İşsizlik Sigortası Kanunu kapsamına alınmış oldu.

Yönetmelik taslağının geçici maddesinde 10.06.2003 tarihinden sonra ödeme aczine düşmüş işverenden ücret alacağı bulunan alacaklıların bu düzenleme hükümlerinden yararlanacakları belirtilmektedir. Ancak yararlanma için ön koşul yine geçici madde de yönetmelik kapsamına dahil olmak olarak belirlenmiştir.

Yürürlük maddesinde ise yönetmeliğın 26.05.2008 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe gireceğı belirtilmektedir.

Bu durumda her ne kadar yönetmelikten yararlanma koşulu 10.06.2003 tarihine bağlanmış olsa bile geçici madde de belir-

tilen “bu yönetmelik” ibaresi nedeniyle İş Kanunu kapsamında bulunanlar bakımından bir hak kaybı olabilecektir. Bu nedenle 26.05.2008 öncesi tarih için duruma açıklık getirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

BÖLÜM 5

YASAL ÇERÇEVE

İŞSİZLİK SİGORTASI KANUNU

Kanun Numarası : 4447
Kanun Kabul Tarihi : 25/08/1999
Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi : 08/09/1999
Yayımlandığı Resmi Gazete Sayısı : 23810

- I. BÖLÜM SOSYAL SİGORTALAR KANUNU İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİKLER
- II. BÖLÜM TARIM İŞÇİLERİ SOSYAL SİGORTALAR KANUNU İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİKLER
- III. BÖLÜM TÜRKİYE CUMHURİYETİ EMEKLI SANDIĞI KANUNU İLE İLGİLİ
- IV. BÖLÜM ESNAF VE SANATKÂRLAR VE DİĞER BAĞIMSIZ ÇALIŞANLAR SOSYAL SİGORTALAR KANUNU İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİKLER
- V. BÖLÜM TARIMDA KENDİ ADINA VE HESABINA ÇALIŞANLAR SOSYAL SİGORTALAR KANUNU İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİKLER
- VI. BÖLÜM İŞ KANUNU İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİKLER
- VII. BÖLÜM: İŞSİZLİK SİGORTASI

İŞSİZLİK SİGORTASININ AMAÇ VE KAPSAMI İLE YETKİLİ, GÖREVLİ VE SORUMLU KURULUŞLAR

Madde 46- (Değişik birinci fıkra: 15/05/2008-5763 S.K/13. md.) İşsizlik sigortasının amacı; işsizlik sigortasına ilişkin kuralları ve uygulama esaslarını düzenlemek ve bu Kanunda öngörülen hizmetlerin verilmesini sağlamaktır.

(Değişik fıkra: 17/04/2008-5754 S.K./90.mad.) Bu Kanun, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile ikinci fıkrası kapsamında olanlardan bir hizmet akdine dayalı olarak çalışan si-

gortalıları ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesinde açıklanan sandıklara tabi sigortalıları kapsar.

(Değişik fıkra: 17/04/2008-5754 S.K./90.mad.) 5510 sayılı Kanunun; 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentleri, ikinci fıkrası kapsamında olanlardan bir hizmet akdine dayalı olarak çalışmayanlar ve üçüncü fıkrası, 5 inci, 6 ncı ve geçici 13 üncü maddeleri kapsamında olanlar ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesi kapsamında olmakla birlikte memur veya 22.01.1990 tarihli ve 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye tabi sözleşmeli statüde bulunanlar ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu, 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu, 2914 sayılı Yüksek Öğretim Personel Kanunu, 233 ve 399 sayılı kanun hükmünde kararname ile 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye tabi kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat kanunlarındaki hükümlerine göre sözleşmeli personel statüsünde çalışanlar ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre geçici personel statüsünde çalıştırılanlar bu Kanun kapsamına dahil değildir.

(Değişik: 25/06/2003-4904/26. md.) İşsizlik sigortası primlerinin toplanmasından Sosyal Sigortalar Kurumu, diğer her türlü hizmet ve işlemlerin yapılmasından İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğü görevli, yetkili ve sorumludur. Bu amaçla, İş ve İşçi Bulma Kurumu bünyesinde; İşsizlik Sigortası Fonuna aktarılan işçi, işveren ve devlet katkılarının Yönetim Kurulu kararları çerçevesinde değerlendirilmesine ilişkin işlemleri yürütmek, primlerin kişi bazında kaydını tutmak, işsizlik ödeneği ödenmesine ilişkin her türlü işlemleri yapmak (Değişik:17/04/2008-5754/90. md.), sigorta primlerinin Sosyal Güvenlik Kurumuna yatırılmasını sağlamak, işsizlere yönelik mesleki eğitim tedbirleri ile ilgili işlemleri yapmak ve bu Kanunun uygulanması ile ilgili olarak Kanunla verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere İşsizlik Sigortası Daire Başkanlığı kurulmuştur.

Bu Kanunun 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55 ve 57 nci maddeleri ile (Değişik:15/05/2008-5763/13. md.) Ek 1 inci, Ek 2 nci, Geçici 1 inci, Geçici 6 ncı ve Geçici 7 nci maddelerinde geçen “bu Kanun” ibareleri işsizlik sigortasına ilişkin hükümler için kullanılmıştır.

İŞSİZLİK SİGORTASI İLE İLGİLİ TANIMLAR

Madde 47- a) Bakanlık: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,

b) Kurum: İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğünü,

c) İşsizlik sigortası: Bir işyerinde çalışırken, çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen, herhangi bir kasıt ve kusuru olmaksızın işini kaybeden sigortalılara işsiz kalmaları nedeniyle uğradıkları gelir kaybını belli süre ve ölçüde karşılayan, sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren zorunlu sigortayı,

d) Sigortalı: Bu Kanun kapsamına giren bir işyerinde bir hizmet akdine dayalı olarak çalışan ve çalıştığı süre içerisinde işsizlik sigortası primi ödeyen kimseyi,

e) Sigortalı işsiz: Bu Kanun kapsamına giren bir işyerinde bir hizmet akdine dayalı ve sigortalı olarak çalışırken bu Kanunun ilgili maddelerinde belirtilen nedenlerle işini kaybeden ve Kuruma başvurarak çalışmaya hazır olduğunu bildiren kimseyi,

f) İşsizlik sigortası primi: İşsizlik sigortasının gerektirdiği her türlü ödeme ile hizmet giderlerini karşılamak amacıyla bu Kanunda belirtilen esas ve usullere göre Devlet, işveren ve sigortalı tarafından ödenen primi,

g) Fon: İşsizlik sigortası primleri ile bu primlerin değerlendirilmesinden elde edilen kazanç ve iratların, Devlet tarafından yapılacak katkı ve yardımların, ayrıca bu Kanun gereğince işçi ve işverenlerden alınacak ceza, gecikme zammı ve faizler ile diğer her türlü gelir ve kazançların toplandığı ve Devlet güvencesinde olan İşsizlik Sigortası Fonunu,

h) İşsizlik ödeneği: Sigortalı işsizlere bu Kanunda belirtilen süre ve miktarda yapılan parasal ödemeyi,

i) İşveren: Bu Kanunun uygulanmasında 46 ncı maddede belirtilen sigortalıları çalıştıran gerçek veya tüzel kişileri,

j) İşveren vekili: İşveren nam ve hesabına işin yönetimi görevini yapan kimseleri,

k) İşyeri: Bu Kanunun uygulanmasında 46 ncı maddede belirtilen sigortalıların işlerini yaptıkları yerleri,

ifade eder.

Bu Kanunda geçen işveren deyimi işveren vekilini de kapsar. İşveren vekili, bu Kanunda belirtilen yükümlülüklerinden dolayı aynen işveren gibi sorumludur.

İşin niteliği ve yürütülmesi bakımından işyerine bağlı bulunan yerlerle dinlenme, çocuk emzirme, yemek, uyku, yıkanma, muayene ve bakım, beden veya meslek eğitimi yerleri, avlu veya büro gibi diğer eklentiler ve araçlar da işyerinden sayılır.

İŞSİZLİK SİGORTASINA İLİŞKİN GENEL HÜKÜMLER

Madde 48- İşsizlik sigortası zorunludur. Bu Kanun kapsamına giren ve halen çalışmakta olanlar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, yeni girenler ise işe başladıkları tarihten itibaren sigortalı olurlar.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 8 ve 9 uncu maddelerine göre Sosyal Sigortalar Kurumuna bildirilmiş olan işyeri ve sigortalılar Kuruma da bildirilmiş sayılır.

Sigortalılığın başlamasıyla birlikte, sigortalılar ile bunların işverenlerinin sigorta hak ve yükümlülükleri de işlemeye başlar.

İşveren, hizmet akdi 51 inci maddede belirtilen hallerden birisine dayalı olarak sona ermiş olan sigortalılar hakkında; örneği Kurumca hazırlanacak üç nüsha işten ayrılma bildirgesi düzenle-

yip, 15 gün içinde bir nüshasını Kuruma göndermek, bir nüshasını sigortalı işsize vermek ve bir nüshasını da işyerinde saklamakla yükümlüdür. (Ek cümle: 15/05/2008-5763 S.K/14.md.) Kurumca bu Kanuna göre yapılacak işlemlere ilişkin elektronik ortamda bilgi ve belge istenebilir veya bilgi ve belge verilebilir.

Sigortalı işsiz, bu maddede belirtilen ödeme ve hizmetlerden yararlanabilmesi için işten ayrılma bildirgesi ile birlikte hizmet akdinin feshedildiği tarihi izleyen günden itibaren otuz gün içinde Kuruma doğrudan (Değişik: 15/05/2008-5763/14. md.) veya elektronik ortamda başvurması gerekir. Mücbir sebepler dışında, başvuruda gecikilen süre işsizlik ödeneği almaya hak kazanılan toplam süreden düşülür.

Sigortalı işsizlere bu Kanunda belirtilen esas ve usuller çerçevesinde, Kurumca aşağıda belirtilen ödemeler yapılır ve hizmetler sağlanır;

a) İşsizlik ödeneği,

b) (Değişik bent: 17/04/2008-5754 S.K./90.md.) 5510 sayılı Kanun gereği ödenecek sigorta primleri,

c) Yeni bir iş bulma,

d) Meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi.

(Değişik fıkra: 15/05/2008-5763 S.K/14.md.) Ayrıca, sigortalı işsizler ile Kuruma kayıtlı diğer işsizlere; iş bulma, danışmanlık hizmetleri, mesleki eğitim, işgücü uyum ve toplum yararına çalışma hizmetleri verilir ve işgücü piyasası araştırma ve planlama çalışmaları yapılır. Bu kapsamda yapılacak giderler İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır. Bu giderlerin yıllık miktarı, işsizlik sigortası primi olarak bir önceki yıl içinde Fona aktarılan Devlet payının yüzde otuzunu geçemez. Bu oranı yüzde elliye kadar çıkarmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir. Ancak, işsizlik ödeneğinden yararlanmakta olanlara yönelik hizmetler için bu sınırlama dikkate alınmaz. Bu fıkraya ilişkin esas ve usuller yönetmelikle belirlenir.

İşveren tarafından geçici görevle yabancı ülkeye gönderilen sigortalıların hak ve yükümlülükleri bu görevi yaptıkları sürece devam eder. Ülkeye dönmeleri ve 51 inci maddede belirtilen koşulları yerine getirmeleri halinde kendilerine işsizlik sigortasından hak ettikleri ödemeler yapılır ve hizmetlerden yararlanmaları sağlanır.

İŞSİZLİK SİGORTASI PRİMLERİ İLE SOSYAL GÜVENLİK PRİMLERİNE İLİŞKİN HÜKÜMLER

Madde 49- (Değişik madde: 17/04/2008-5754 S.K./90.mad.)

İşsizlik sigortasının gerektirdiği ödemeleri, hizmet ve yönetim giderlerini karşılamak üzere, bu Kanunun 46 ncı maddesi kapsamına giren tüm sigortalılar, işverenler ve Devlet, işsizlik sigortası primi öder. İşsizlik sigortası primi, sigortalının 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 80 ve 82 nci maddelerinde belirtilen prime esas aylık brüt kazançlarından % 1 sigortalı, % 2 işveren ve %1 Devlet payı olarak alınır.

İşverenler, işsizlik sigortasına ilişkin prim yükümlülükleri nedeniyle sigortalıların ücretlerinden herhangi bir indirim veya kesinti yapamazlar.

Herhangi bir nedenle işçinin sigortalılık durumunun sona ermesi halinde, o ana kadar işçiden ve işverenden kesilen işsizlik sigortası primleri ile Devlet payı iade edilmez.

İşsizlik sigortasına işverenlerce ödenen primler kazancın tespitinde gider olarak kabul edilir, sigortalılarca ödenen primler de gerçek ücretin hesaplanmasında gelir vergisi matrahından indirilir.

İşsizlik sigortası primleri ile ilgili olarak; 5510 sayılı Kanunun 80, 82, 86, 88, 89, 90, 91, 93 ve 100 üncü madde hükümleri uygulanır.

İşsizlik sigortası primlerinin toplanmasından, sigortalı ve işyeri bazında kayıtların tutulmasından, toplanan primler ile uygulan-

cak gecikme cezası ile gecikme zammının Fona aktarılmasından, teminat ve hak edişlerin prim borcuna karşılık tutulmasından, yersiz olarak alınan primlerin iadesinden Sosyal Güvenlik Kurumu görevli, yetkili ve sorumludur.

Sosyal Güvenlik Kurumu bir ay içinde tahsil ettiği primler ile gecikme cezası, gecikme zammı ayrı ayrı göstermek suretiyle tahsil edildiği ayı izleyen ayın onbeşine kadar Fona aktarır. Uygulamaya ilişkin hususlar Sosyal Güvenlik Kurumu ve Kurum arasında düzenlenen bir protokol ile belirlenir.

Kurum, Sosyal Güvenlik Kurumunun ay itibarıyla Fona intikal ettirdiği işçi ve işveren paylarını dikkate alarak Devlet payını Hazine Müsteşarlığından talep eder. Hazine Müsteşarlığı talep edilen miktarı talep tarihini izleyen onbeş gün içinde Fona aktarır.

İşsizlik sigortası gelirleri vergiye tabi değildir. Bu gelirlerden hiçbir vergi, resim ve harç kesintisi yapılamaz.

İŞSİZLİK ÖDENEĞİNİN; MİKTARI, ÖDEME SÜRELERİ VE ZAMANI İLE SİGORTA PRİMLERİ

Madde 50- (Değişik fıkra: 15/05/2008-5763 S.K/15.md.)
Günlük işsizlik ödeneği, sigortalının son dört aylık prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanan günlük ortalama brüt kazancının yüzde kırkıdır. Bu şekilde hesaplanan işsizlik ödeneği miktarı, 4857 sayılı İş Kanununun 39 uncu maddesine göre onaltı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin brüt tutarının yüzde seksenini geçemez.

Hizmet akdinin sona ermesinden önceki son 120 gün prim ödeyerek sürekli çalışmış olanlardan, son üç yıl içinde;

a) 600 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 180 gün,

b) 900 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 240 gün,

c) 1080 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 300 gün,

Süre ile işsizlik ödeneği verilir.

İşsizlik ödeneği her ayın sonunda aylık olarak işsizin kendisine ödenir. (**Değişik cümle: 15/05/2008-5763 S.K/15.md.**) İlk işsizlik ödeneği ödemesi ise ödeneğe hak kazanılan tarihi izleyen ayın sonuna kadar yapılır. İşsizlik ödeneği damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz. İşsizlik ödeneği, nafaka borçları dışında haciz veya başkasına devir ve temlik edilemez. Sigortalının kusurundan kaynaklandığı belirlenen fazla ödemeler yasal faizi ile birlikte geri alınır. (**Ek cümle: 15/05/2008-5763 S.K/15.md.**) Ölen sigortalı işsizlere ait fazla ödemeler geri tahsil edilmez.

Sigortalı, işsizlik ödeneğinden yararlanma süresini doldurmadan tekrar işe girer ve işsizlik sigortası ödeneğinden yararlanmak için bu Kanunun öngördüğü şartları yerine getiremeden yeniden işsiz kalırsa, daha önce hakettiği işsizlik ödeneği süresini dolduruncaya kadar bu haktan yararlanmaya devam eder. Bu Kanunun öngördüğü şartları yerine getirmek suretiyle yeniden işsiz kalınması halinde ise, sadece bu yeni hak sahipliğinden doğan süre kadar işsizlik ödeneği ödenir.

(**Mülga beşinci fıkra: 17/4/2008-5754/64 md.**)

(**Mülga beşinci fıkranın yeniden ihdası: 11/08/2009-5921/1 md.**) İşsizlik ödeneği alanların; işe alındığı tarihten önceki aydan başlayarak işe alan işyerine ait son altı aylık dönemde, prim ve hizmet belgelerinde bildirilen ortalama sigortalı sayısına ilave olarak işe alınması kaydıyla, 5510 sayılı Kanunun 81 inci maddesinde sayılan ve 82 nci maddesi uyarınca belirlenen prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan kısa vadeli sigorta primi tutarının yüzde biri olmak üzere işçi ve işveren payı sigorta primleri ile genel sağlık sigortası primi, kalan işsizlik ödeneği süresince Fondan karşılanır. Bu süre başlangıçta belirlenen toplam hak sahip-

liği süresinden düşülür. Söz konusu primlerin İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanabilmesi için işverenlerin çalıştırdıkları sigortalılarla ilgili olarak 5510 sayılı Kanun uyarınca aylık prim ve hizmet belgelerini yasal süresi içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumuna vermesi, varsa prime esas alt kazanç sınırı ile prime esas kazanç arasındaki fark ve kısa vadeli sigorta kollarına ilişkin prim tutarı farkı ile işsizlik sigortası primlerini Sosyal Güvenlik Kurumuna ödemiş olması şarttır. Bu maddede düzenlenen teşvik, 5510 sayılı Kanun kapsamında bulunanlarla aynı şartlarda olmak üzere 506 sayılı Kanunun geçici 20 nci maddesi kapsamındaki sandıkların statülerine tabi personeli için de uygulanır. Bu maddeyle düzenlenen destek unsurundan diğer ilgili mevzuat uyarınca ayrıca yararlanmakta olan işverenler; aynı dönem için ve mükerrer olarak bu destek unsurundan yararlanamaz. Bu durumda, işverenlerin tercihleri dikkate alınmak suretiyle uygulama, destek unsurlarından sadece biriyle sınırlı olarak yapılır. Ayrıca, işçinin, işten ayrıldığı işyerinde tekrar işe başlaması halinde bu teşvik hükümlerinden yararlanılamaz. Bu fıkrada düzenlenen teşvik, 21.04.2005 tarihli ve 5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 30 uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamına giren kurum ve kuruluşlara ait işyerlerinde çalışmaya başlayanlar hakkında uygulanmaz.

İşsizlik sigortasının ödenme süresi içinde ödenmesi gereken geçici işgöremezlik ödeneğinin miktarı işsizlik ödeneği miktarından fazla olamaz. (**Mülga ikinci cümle: 17/4/2008-5754/64 md.**)

İŞSİZLİK ÖDENEĞİNE HAK KAZANMANIN ŞARTLARI

Madde 51- Bu Kanun uyarınca sigortalı sayılanlardan hizmet akitleri aşağıda belirtilen hallerden birisine dayalı olarak sona erenler, Kuruma süresi içinde şahsen başvurarak yeni bir iş almaya hazır olduklarını kaydettirmeleri, hizmet akitlerinin sona ermesinden önceki son üç yıl içinde en az 600 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş ve işten ayrılmadan önceki

son 120 gün içinde prim ödeyerek sürekli çalışmış olmaları kaydıyla işsizlik ödeneği almaya hak kazanırlar.

a) 25/08/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 13 üncü maddesi veya 20/04/1967 tarihli ve 854 sayılı Deniz İş Kanununun 16 ncı maddesi ya da 13/06/1952 tarihli ve 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen bildirim önelerine uygun olarak hizmet akdi işveren tarafından sona erdirilmiş olmak,

b) Hizmet akdi, süresi belli olsun veya olmasın sürenin bitiminden önce veya bildirim önelini beklemezsizin 1475 sayılı İş Kanununun 16 ncı maddesinin (I), (II) ve (III) numaralı bentlerine veya 854 sayılı Deniz İş Kanununun 14 üncü maddesinin (II) ve (III) numaralı bentlerine veya 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 7 nci maddesi ile 11 inci maddesinin birinci fıkrasına göre sigortalı tarafından feshedilmiş olmak,

c) Hizmet akdi, süresi belli olsun veya olmasın sürenin bitiminden önce veya bildirim önelini beklemezsizin 1475 sayılı İş Kanununun 17 nci maddesinin (I) ve (III) numaralı bentlerine veya 854 sayılı Deniz İş Kanununun 14 üncü maddesinin (III) numaralı bendine veya 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasına göre işveren tarafından feshedilmiş olmak,

d) Hizmet akdinin belirli süreli olması halinde, bu sürenin bitimi nedeniyle işsiz kalmak, 854 sayılı Deniz İş Kanununun 7 nci maddesinin (II) numaralı bendinde belirtilen hizmet akdinin belirli bir sefer için yapılmış olması nedeniyle sefer sonunda işsiz kalmak,

e) İşyerinin el değiştirmesi veya başkasına geçmesi, kapanması veya kapatılması, işin veya işyerinin niteliğinin değişmesi neden-

leriyle işten çıkarılmış olmak, 854 sayılı Deniz İş Kanununun 14 üncü maddesinin (IV) numaralı bendindeki nedenlerle işsiz kalmak,

f) 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 21 inci maddesi kapsamında işsiz kalmak.

g) (Ek bent: 24/08/2000 - KHK/617, md.38; İptal: Anayasa M.nin 31/10/2000 - E. 2000/63, K. 2000/36 S. K.; (Yeniden düzenlenen bend: 25/06/2003 - 4904 S.K./28. md.) Yukarıdaki bentlerde belirtilen iş kanunları kapsamına girmeyen sigortalılardan hizmet akitleri, 2821 sayılı Sendikalar Kanunu ile 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu kapsamında yapılmış olan toplu iş sözleşmeleri veya toplu iş sözleşmesi bulunmayan hallerde Borçlar Kanunu hükümleri doğrultusunda (a), (b), (c), (d) ve (e) bentlerindeki hükümlere paralel olarak sona ermiş olmak.

(Değişik fıkra: 25/06/2003 - 4904 S.K./28. md.) Ancak, işsizlik ödeneğine hak kazanabilmek için hizmet akdinin başvuru sırasında grev, lokavt veya kanundan doğan ödevler nedeniyle askıya alınmamış olması gerekmektedir.

İŞSİZLİK ÖDENEĞİ ÖDENMESİNDE HAK DÜŞÜRÜCÜ NEDENLER

Madde 52- İşsizlik ödeneği almakta iken;

a) Kurumca teklif edilen mesleklerine uygun ve son çalıştıkları işin ücret ve çalışma koşullarına yakın ve ikamet edilen yerin belediye mücavir alanı sınırları içinde bir işi haklı bir nedene dayanmaksızın reddeden,

b) (Değişik bend: 25/06/2003 - 4904 S.K./29. md.) İşsizlik ödeneği aldığı sürede gelir getirici bir işte çalıştığı veya herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan yaşlılık aylığı aldığı tespit edilen,

c) Kurum tarafından önerilen meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimini haklı bir neden göstermeden reddeden veya kabul etmesine karşın devam etmeyen,

d) Haklı bir nedene dayanmaksızın Kurum tarafından yapılan çağrılar zamanında cevaplamayan, istenilen bilgi ve belgeleri öngörülen süre içinde vermeyen,

Sigortalı işsizlerin işsizlik ödenekleri kesilir.

Ancak (c) ve (d) bendlerinde öngörülen ödeneklerin kesilme gerekçesinin ortadan kalkması halinde, işsizlik ödeneği ödenmesine yeniden başlanır. Şu kadarki bu suretle yapılacak ödemenin süresi başlangıçta belirlenmiş olan toplam hak sahipliği süresinin sonunu geçemez.

Muvazzaf askerlik dışında herhangi bir nedenle silah altına alınanlarla hastalık ve analık nedeniyle geçici işgöremezlik ödeneği almaya hak kazanan sigortalı işsizlerin işsizlik ödeneklerinin ödenmesi bu durumların devamı süresince durdurulur.

Kurumun müfettişleri ile sigorta müfettişleri, bu Kanunun uygulanması ile ilgili olarak Kurumlarının görev alanlarına giren hususlarda teftiş, kontrol ve denetleme yetkisini haizdirler.

FONUN KURULUŞU, YÖNETİMİ DENETİMİ, GELİRLERİ, GİDERLERİ İLE MAL VE ALACAKLARININ TABİ OLACAĞI HÜKÜMLER

Madde 53- (Değişik madde: 25/06/2003 - 4904 S.K./30. md.)

Bu Kanunun gerektirdiği görev ve hizmetler için mali kaynak sağlamak, piyasa şartlarında kaynakları değerlendirmek, Kanunun öngördüğü ödemelerde bulunmak üzere “İşsizlik Sigortası Fonu” kurulmuştur. Fon, Kurum Yönetim Kurulunun kararları çerçevesinde işletilir ve yönetilir.

Fon kaynaklarının değerlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar; Bakanlık, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, T.C. Merkez

Bankası ve Sermaye Piyasası Kurulu Başkanlığının müştereken hazırlayacakları ve Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. Fon, Sayıştay’ın vize ve tesciline tabi değildir. Sayıştay tarafından denetlenir.

Fonun;

A) Gelirleri;

a) İşsizlik sigortası primlerinden,

b) Bu primlerin değerlendirilmesinden elde edilen kazanç ve iratlardan,

c) Fonun açık vermesi durumunda Devletçe sağlanacak katkılardan,

d) Bu Kanun gereğince sigortalı ve işverenlerden alınacak ceza, gecikme zammı ve faizlerden,

e) Diğer gelir ve kazançlar ile bağışlardan,

B) Giderleri;

a) Sigortalı işsizlere verilen ödeneklerden,

b) (Değişik bent: 17/04/2008-5754 S.K./90.md.) 5510 sayılı Kanun gereği ödenecek sigorta primlerinden,

c) (Değişik alt bent: 15/05/2008-5763 S.K/16.md.) 48 inci maddesinin yedinci fıkrasında sayılan hizmetlere ilişkin giderlerden,

d) İşsizlik sigortası hizmetlerinin yerine getirilebilmesi için Yönetim Kurulunun onayı üzerine Kurum tarafından yapılan giderler ile hizmet binası kiralınması, hizmet satın alınması, bilgisayar, bilgisayar yazılım ve donanımı alım giderlerinden,

e) (Ek bent: 15/05/2008-5763 S.K/16.md.) Geçici 6 ncı ve Geçici 7 nci maddeleri kapsamındaki giderlerden,

Oluşur.

Bu fon bütçe kapsamı dışında olup, gelirlerinden hiç bir şekilde kesinti yapılamaz ve Genel Bütçeye gelir kaydedilemez. Fonun gelir ve giderleri üçer aylık dönemler halinde 01/06/1989 tarihli ve 3568 sayılı Kanuna göre ruhsat almış, denetim yetkisine sahip meslek mensubu yeminli mali müşavirlere denetlettirilerek denetim raporlarının sonuçları ilan edilir.

Fon; 26/05/1927 tarihli ve 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununa tabi değildir. Fon gelirleri ile bu gelirlerle alınan mallar Kuruma aittir. Kurumun malları 09/06/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile 01/03/1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu bakımından Devlet malı hükmünde olup, alacakları da Devlet alacağı derecesinde ayrıcalıklıdır. Fon, damga vergisi hariç her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

İDARİ PARA CEZALARI İLE İDARİ İŞLEMLERE KARŞI İTİRAZLAR

Madde 54- (Değişik fıkra: 23/01/2008-5728 S.K./478.mad)
Kurumca dayanağı belirtilmek suretiyle;

a) İşsizlik sigortasına ilişkin yükümlülükleri nedeniyle sigortalıların ücretlerinden indirim veya kesinti yapan işverenlere her bir sigortalı için beşyüz Türk Lirası,

b) 48 inci maddede öngörülen işten ayrılma bildirgesini Kuruma vermeyen işverenlere her bir fiil için ayrı ayrı bin Türk Lirası, idarî para cezası verilir.

(Değişik fıkra: 25/06/2003 - 4904 S.K./31. md.;Mülga fıkra: 23/01/2008-5728 S.K./578.mad)

İşsizlik sigortası uygulamasına ilişkin işlemlere karşı sigortalıların ve işverenlerin yapacakları itirazlardan Sosyal Sigortalar Kurumuna verilen görevlerle ilgili olanlar adı geçen Kuruluşa, diğerleri ise Kuruma yapılır. İtirazların, işlemin tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde yapılması ve 30 gün içinde sonuçlandırılması zorunludur. Yapılan itirazlar daha önce yapılmış bulunan işlemlerle

rin uygulanmasını geciktirmez. İtiraz yoluna başvurulmuş olması ilgililerin yargı yoluna başvurma haklarını ortadan kaldırmaz.

YÖNETMELİK

Madde 55- Bu Kanunda çıkarılması öngörülen yönetmelikler, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde çıkarılır.

İŞVERENİN ÖDEME ACZİNE DÜŞMESİ

Ek Madde 1- (Ek madde: 15/05/2008-5763 S.K/17.md.)

Bu Kanuna göre sigortalı sayılan kişileri hizmet akdine tabi olarak çalıştıran işverenin konkordato ilan etmesi, işveren için aciz vesikası alınması, iflası veya iflasın ertelenmesi nedenleri ile işverenin ödeme güçlüğüne düştüğü hallerde geçerli olmak üzere, işçilerin iş ilişkisinden kaynaklanan üç aylık ödenmeyen ücret alacaklarını karşılamak amacı ile İşsizlik Sigortası Fonu kapsamında ayrı bir Ücret Garanti Fonu oluşturulur. Bu madde kapsamında yapılacak ödemelerde işçinin, işverenin ödeme güçlüğüne düşmesinden önceki son bir yıl içinde aynı işyerinde çalışmış olması koşulu esas alınarak temel ücret üzerinden ödeme yapılır. Bu ödemeler 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 78 inci maddesi uyarınca belirlenen kazanç üst sınırını aşamaz.

Ücret Garanti Fonu, işverenlerce işsizlik sigortası primi olarak yapılan ödemelerin yıllık toplamının yüzde biridir. Ücret Garanti Fonunun oluşumu ve uygulanması ile ilgili usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

KISA ÇALIŞMA VE KISA ÇALIŞMA ÖDENEĞİ

Ek Madde 2- (Ek madde: 15/05/2008-5763 S.K/18.md.)

Bu Kanuna göre sigortalı sayılan kişileri hizmet akdine tabi olarak çalıştıran işveren; genel ekonomik kriz veya zorlayıcı sebeplerle işyerindeki haftalık çalışma sürelerini geçici olarak önemli ölçüde azaltması veya işyerinde faaliyeti tamamen veya kısmen geçici olarak durdurması halinde, durumu derhal gerekçeleri ile

birlikte Türkiye İş Kurumuna, varsa toplu iş sözleşmesi tarafı sendikaya bir yazı ile bildirir. Talebin uygunluğunun belirlenmesine ilişkin usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Yukarıda belirtilen nedenlerle işyerinde geçici olarak en az dört hafta işin durması veya kısa çalışma hallerinde işçilere çalıştırılmadıkları süre için işsizlik sigortasından kısa çalışma ödeneği ödenir. Kısa çalışma süresi, zorlayıcı sebebin devamı süresini ve herhalde üç ayı aşamaz. İşçinin kısa çalışma ödeneğine hak kazanabilmesi için, çalışma süreleri ve işsizlik sigortası primi ödeme gün sayısı bakımından işsizlik ödeneğine hak kazanma şartlarını yerine getirmesi gerekir.

Günlük kısa çalışma ödeneğinin miktarı, işsizlik ödeneği miktarı kadardır. Kısa çalışma ödeneğinden yararlananlara ait sigorta primlerinin aktarılması ve sağlık hizmetlerinin sunulmasına ilişkin işlemler 506 sayılı Kanunda belirtilen esaslar çerçevesinde yürütülür. Kısa çalışma ödeneği olarak yapılan ödemeler başlangıçta belirlenen işsizlik ödeneği süresinden düşülür.

Zorlayıcı sebeplerle işyerinde faaliyetin tamamen veya kısmen geçici olarak durması halinde, kısa çalışma ödeneği ödemeleri 4857 sayılı Kanununun 24 üncü maddesinin (III) numaralı bendinde ve aynı Kanununun 40 ıncı maddesinde öngörülen bir haftalık süreden sonra başlar.

GEÇİCİ MADDELER

Geçici Madde 1- 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesi ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 21 inci maddesinde öngörülen iş kaybı tazminatı ile işsizlik ödeneğini birlikte almaya hak kazananlara öncelikle iş kaybı tazminatı ödenir. İş kaybı tazminatı için yapılan başvurular aynı zamanda işsizlik ödeneği talep başvurusu yerine de geçer.

İş kaybı tazminatını alma süresi içerisinde Kurumca bir işe yerleştirilemeyen veya kendisi bir iş bulamayanlara bu Kanunda belirtilen esas ve usuller dahilinde işsizlik ödeneği verilir. Ancak iş kaybı tazminatı ödenen süreler işsizlik ödeneği ödenecek toplam süreden mahsup edilir.

Geçici Madde 6- (Ek madde: 15/05/2008-5763 S.K/19.md.)

a) 2008 yılına münhasır olmak üzere, Fonun mevcut nema gelirlerinden 1.300.000.000 YTL'lik kısım Fon tarafından Hazine İç Ödemeler Muhasebe Birimi hesaplarına aktarılır ve genel bütçenin (B) işaretli cetveline gelir kaydedilir. Kaydedilen bu tutarları, Yüksek Planlama Kurulu kararına istinaden Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki yatırımlara öncelik vermek kaydıyla münhasıran ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik yatırımlarda kullanılmak üzere ilgili idare bütçelerine ödenek kaydetmeye Maliye Bakanı yetkilidir. Bu ödenekler, 2008 yılı yatırım programı ile ilişkilendirilir. (Ek cümleler: 11/08/2009-5921 S.K/2.md.) 2009 yılına münhasır olmak üzere, Fonun nema gelirlerinden dörtte üçü, Fon tarafından Hazine İç Ödemeler Muhasebe Birimi hesaplarına aktarılır ve genel bütçenin (B) işaretli cetveline gelir kaydedilir. Kaydedilen bu tutarları, Yüksek Planlama Kurulu kararına istinaden Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki yatırımlar öncelikli olmak üzere ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik altyapı yatırımlarında kullanılmak üzere ilgili idare bütçelerine ödenek kaydetmeye Maliye Bakanı yetkilidir. Bu ödenekler, 2009 yılı yatırım programı ile ilişkilendirilir.

b) (Değişik bent: 11/08/2009-5921 S.K./2.md.) Fon tarafından tahsil edilecek nema gelirlerinin 2010 yılında dörtte üçü, 2011-2012 yıllarında dörtte biri ilgili yıl genel bütçelerinin (B) işaretli cetvelinde bütçe gelir tahmini olarak yer alır. İlgili yıl bütçeleri hazırlanırken Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki yatırımlara öncelikli olmak üzere ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik altyapı yatırımlarının finansmanı için ilgili idare bütçelerine bu gelir tahmini karşılığı kadar ödenek öngörülür.

Bu gelirler, Fon tarafından tahsil edilen ayı izleyen ayın 15'ine kadar Hazine İç Ödemeler Muhasebe Birimi hesaplarına aktarılır ve yılı genel bütçesinin (B) işaretli cetveline gelir kaydedilir.

c) Bu madde kapsamında aktarılacak kaynakla gerçekleştirilecek yatırımlardan elde edilecek getiriler ile varlık satışlarından elde edilecek gelirlerin Yüksek Planlama Kurulunca belirlenecek oranı, kullanılan kaynak tutarını aşmamak kaydıyla Fona aktarılır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığı tarafından müştereken belirlenir.

Geçici Madde 7- (Ek madde: 15/05/2008-5763 S.K/20.md.)

18 yaşından büyük ve 29 yaşından küçük olanlar ile yaş şartı aranmaksızın 18 yaşından büyük kadınlardan; (Değişik: 18/02/2009-5838/32. md.) bu maddenin yürürlük tarihinden önceki altı aya veya 2008 yılı Aralık ve 2009 yılı Ocak aylarına ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumuna verilen prim ve hizmet belgelerinde kayıtlı sigortalılar dışında olması şartıyla, bu maddenin yürürlük tarihinden önceki bir yıllık dönemde işyerine ait prim ve hizmet belgelerinde bildirilen ortalama sigortalı sayısına ilave olarak bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren (Değişik: 18/02/2009-5838/32. md.) iki yıl içinde işe alınan ve fiilen çalıştırılanlar için; 506 sayılı Kanununun 72 nci ve 73 üncü maddelerinde sayılan ve 78 inci maddesi uyarınca belirlenen prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primine ait işveren hisselerinin;

- a) Birinci yıl için yüzde yüzü,
- b) İkinci yıl için yüzde sekseni,
- c) Üçüncü yıl için yüzde altmışı,
- d) Dördüncü yıl için yüzde kırkı,
- e) Beşinci yıl için yüzde yirmisi,

İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır.

İşveren hissesine ait primlerin İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanabilmesi için işverenlerin çalıştırdıkları sigortalılarla ilgili olarak 506 sayılı Kanun uyarınca aylık prim ve hizmet belgelerinin yasal süresi içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmesi ve sigortalıların tamamına ait sigorta primlerinin sigortalı hissesine isabet eden tutarı ile İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanmayan işveren hissesine ait tutarın ödenmiş olması şarttır. Bu maddeye göre işveren tarafından ödenmesi gereken primlerin geç ödenmesi halinde, İşsizlik Sigortası Fonundan Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılacak ödemenin gecikmesinden kaynaklanan gecikme zammı, işverenden tahsil edilir. (Ek cümle: 31/07/2008-5797 S.K./9. mad) Bu maddenin üçüncü fıkrasının (f) bendi hükmü saklı kalmak kaydıyla bu maddede düzenlenen teşvik, 506 sayılı Kanun kapsamında bulunanlarla aynı şartlarda olmak üzere 506 sayılı Kanununun geçici 20 nci maddesi kapsamındaki sandıkların statülerine tabi personeli için de uygulanır.

Bu madde hükümleri;

a) 1/10/2003 tarihinden sonra özelleştirme kapsamında devir alınan işyerleri hariç olmak üzere, mevcut ve faaliyette bulunan işyerlerinin devredilmesi, birleşmesi, bölünmesi veya nevi değiştirmesi gibi hallerde yeni işe başlama olarak değerlendirilmez.

b) Mevcut bir işyerinin kapatılarak; değişik bir ad veya unvan ya da bir iş birimi olarak aynı faaliyette açılması veya çalışan sigortalıların bütün olarak devredilmesi halinde, bu işyerleri hakkında uygulanmaz.

c) Yönetim ve kontrolü elinde bulunduracak şekilde doğrudan veya dolaylı ortaklık ilişkisi bulunan şirketler arasında istihdamın kaydırılması, şahıs işletmelerinde işletme sahipliğinin değiştirilmesi gibi ek bir kapasite ve istihdam artışına neden olmayan, sadece teşviklerden yararlanmak amacıyla yapılan işlemler hakkında uygulanmaz.

d) 506 sayılı Kanun gereğince yapılan kontrol ve denetimler sonucunda çalıştırdığı kişileri sigortalı olarak bildirmedeği tespit edilen işyerleri hakkında bir yıl süreyle uygulanmaz.

e) 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve uluslararası anlaşma hükümlerine istinaden yapılan hizmet ve yapım konulu işyerlerine yönelik işyerleri hakkında uygulanmaz.

f) Kamu idareleri işyerleri hakkında uygulanmaz.

g) 506 sayılı Kanuna göre sosyal güvenlik destek primine tabi çalışanlar ile yurt dışında çalışan sigortalılar hakkında uygulanmaz.

İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanan prim tutarları gelir ve kurumlar vergisi uygulamalarında gider veya maliyet unsuru olarak dikkate alınmaz.

Bu maddeyle düzenlenen destek unsurundan diğer ilgili mevzuat uyarınca ayrıca yararlanmakta olan işverenler; aynı dönem için ve mükerrer olarak bu destek unsurundan yararlanamaz. Bu durumda, işverenlerin tercihleri dikkate alınmak suretiyle uygulama, destek unsurlarından sadece biriyle sınırlı olarak yapılır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından belirlenir.

Geçici Madde 8- (Ek madde: 18/02/2009-5838 S.K/1.md.)

(Değişik ibare: 28/01/2010-5951 S.K./6. mad) 2008, 2009 ve 2010 yıllarında kısa çalışma için yapılan başvurulara münhasır olmak üzere, ek 2 nci maddenin ikinci fıkrasında kısa çalışma için öngörülen azami üç aylık süre, altı ay olarak uygulanır; üçüncü fıkrasında öngörülen kısa çalışma ödeneği miktarı % 50 oranında artırılarak ödenir ve kısa çalışma ödeneği olarak yapılan ödemeler, başlangıçta belirlenen işsizlik ödeneği süresinden düşülmez. Bu maddenin yayımı tarihinden önce uygunluk tespiti yapılan kısa

çalışma başvurularında süre, işverenin talebi halinde aynı şartlarla ve bu maddede öngörülen süreyi aşmamak kaydıyla uzatılır.

Bu maddede öngörülen ödenek miktarı aynı kalmak kaydıyla, kısa çalışma süresini altı ay daha uzatmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir. Ancak, bu dönemde kısa çalışma ödeneği olarak yapılan ödemeler, başlangıçta belirlenen işsizlik ödeneği süresinden düşülür.

Geçici Madde 9- (Ek madde: 11/08/2009-5921 S.K/2.md.)

2009 yılının (Değişik ibare: 28/01/2010-5951 S.K./7. mad) Ekim ayına ait prim ve hizmet belgelerinde bildirilen sigortalı sayısına ilave olarak, (Değişik ibare: 28/01/2010-5951 S.K./7. mad) 31/12/2010 tarihine kadar, işe alınma tarihinden önceki üç aylık dönem içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna verilen prim ve hizmet belgelerinde kayıtlı sigortalılar dışındaki kişilerden olmak kaydıyla işe alınan ve fiilen çalıştırılanlar için; 5510 sayılı Kanununun 81 inci maddesinde sayılan ve 82 nci maddesi uyarınca belirlenen prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primlerinin işveren hisselerine ait tutarı, altı ay boyunca İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır. Bu madde kapsamında işe almaya ilişkin (Değişik ibare: 28/01/2010-5951 S.K./7. mad) 31/12/2010 tarihini 30/6/2011 tarihine kadar, primlerin Fondan karşılanma süresini ise altı aya kadar daha uzatmaya, Bakanlar Kurulu yetkilidir.

İşveren hissesine ait primlerin İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanabilmesi için işverenlerin çalıştırdıkları sigortalılarla ilgili olarak 5510 sayılı Kanun uyarınca aylık prim ve hizmet belgelerinin yasal süresi içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmesi ve sigortalıların tamamına ait sigorta primlerinin sigortalı hissesine isabet eden tutarı ile İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanmayan işveren hissesine ait tutarın ödenmiş olması şarttır. Bu maddeye göre işveren tarafından ödenmesi gereken primlerin geç ödenmesi halinde, İşsizlik Sigortası Fonundan Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılacak ödemenin gecikmesinden kaynaklanan gecikme zammı, işverenden tahsil edilir. Bu maddenin üçüncü fıkrasının (e) ben-

di hükmü saklı kalmak kaydıyla bu maddede düzenlenen teşvik, 5510 sayılı Kanun kapsamında bulunanlarla aynı şartlarda olmak üzere, 506 sayılı Kanunun geçici 20 nci maddesi kapsamındaki sandıkların statülerine tabi personeli için de uygulanır.

Bu madde hükümleri;

a) 1/10/2003 tarihinden sonra özelleştirme kapsamında devir alınan işyerleri hariç olmak üzere, mevcut ve faaliyette bulunan işyerlerinin devredilmesi, birleşmesi, bölünmesi veya nevi değiştirmesi gibi hallerde yeni işe başlama olarak değerlendirilmez.

b) Mevcut bir işyerinin kapatılarak; değişik bir ad veya unvan ya da bir iş birimi olarak aynı faaliyette açılması veya çalışan sigortalıların bütün olarak devredilmesi halinde, bu işyerleri hakkında uygulanmaz.

c) Yönetim ve kontrolü elinde bulunduracak şekilde doğrudan veya dolaylı ortaklık ilişkisi bulunan şirketler arasında istihdamın kaydırılması, şahıs işletmelerinde işletme sahipliğinin değiştirilmesi gibi ek bir kapasite ve istihdam artışına neden olmayan, sadece teşviklerden yararlanmak amacıyla yapılan işlemler hakkında uygulanmaz.

ç) 5510 sayılı Kanun gereğince yapılan kontrol ve denetimler sonucunda çalıştırdığı kişileri sigortalı olarak bildirmediği tespit edilen işyerleri hakkında tespit yapıldığı aydan başlanmak suretiyle uygulanmaz.

d) 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve bu Kanundan istisna olan alımlar ile uluslararası anlaşma hükümlerine istinaden yapılan hizmet alımları ve yapım işlerini yürüten işyerleri hakkında uygulanmaz.

e) 21/4/2005 tarihli ve 5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 30 uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamına giren kurum ve kuruluşlara ait işyerlerinde çalışmaya başlayanlar hakkında uygulanmaz.

f) 5510 sayılı Kanuna göre sosyal güvenlik destek primine tabi çalışanlar ile yurt dışında çalışan sigortalılar hakkında uygulanmaz.

İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanan prim tutarları gelir ve kurumlar vergisi uygulamalarında gider veya maliyet unsuru olarak dikkate alınmaz.

Bu maddeyle düzenlenen destek unsurundan diğer ilgili mevzuat uyarınca ayrıca yararlanmakta olan işverenler; aynı dönem için ve mükerrer olarak bu destek unsurundan yararlanamaz. Bu durumda, işverenlerin tercihleri dikkate alınmak suretiyle uygulama, destek unsurlarından sadece biriyle sınırlı olarak yapılır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından belirlenir.

4447 SAYILI KANUNA İŞLENEMEYEN HÜKÜMLER

28/1/2010 tarihli ve 5951 sayılı Kanunun Geçici Maddesi:

Geçici Madde 1- Türkiye İş Kurumu tarafından, 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu uyarınca sigortalı işsizlere 1/10/2008 ila 1/9/2009 tarihleri arasında yapılan işsizlik ödeneği ödemeleri üzerinden damga vergisi hesaplanmaz; vergi cezası, gecikme faizi ve gecikme zammı aranmaz; tahsil edilmiş tutarlar iade edilmez.

İŞSİZLİK SİGORTASI FONU KAYNAKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR HAKKINDA YÖNETMELİK

(01.09.2004 tarih ve 25570 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir)

BİRİNCİ BÖLÜM Amaç, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- Bu Yönetmeliğin amacı, İşsizlik Sigortası Fonu kaynaklarının değerlendirilmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Dayanak

Madde 2- Bu Yönetmelik, 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun değişik 53 üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3- Bu Yönetmelikte geçen;

Yönetim Kurulu: Türkiye İş Kurumu Yönetim Kurulunu,

Kurum: Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğünü,

Fon: İşsizlik Sigortası Fonunu,

Ücret Garanti Fonu: 4857 sayılı İş Kanununun 33 üncü maddesine göre oluşturulan fonu,

Fonun portföy değeri: Fon portföyünde yer alan Devlet borçlanma senetleri, ters repo işlemleri, mevduat ve yatırım fonlarının değerini,

Fon kaynakları: Fon portföy değerinin yatırıma hazır bir şekilde elde bulunan tutarı toplamını,

Yatırım araçları: Fon kaynaklarının değerlendirileceği Devlet borçlanma senetleri, ters repo işlemleri, mevduat ve yatırım fonlarını,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Fonun Gelir ve Giderleri, Fon Kaynaklarının Değerlendirilmesi, Denetim, İzleme ve Periyodik Raporlar

Fonun gelir ve giderleri

Madde 4- Fonun gelir ve giderleri aşağıda sıralanan kalemlerden meydana gelir:

a) Fonun gelirleri;

1) İşsizlik sigortası primleri,

2) Bu primlerin değerlendirilmesinden elde edilen kazanç ve iratlar,

3) Fonun açık vermesi durumunda Devletçe sağlanacak katkılar,

4) 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu gereğince sigortalı ve işverenlerden alınacak ceza, gecikme zammı ve faizler,

5) Diğer gelir ve kazançlar ile bağışlar.

b) Fonun giderleri;

1) Sigortalı işsizlere verilen ödenekler,

2) Hastalık ve analık sigortası primleri,

3) Meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi giderleri,

4) İşsizlik sigortası hizmetlerinin yerine getirilebilmesi için Yönetim Kurulunun onayı üzerine Kurum tarafından yapılan giderler ile hizmet binası kiralınması, hizmet satın alınması, bilgisayar, bilgisayar yazılım ve donanımı alım giderleri,

5) 4857 sayılı İş Kanunu gereği, işverenlerce işsizlik sigortası primi olarak yapılan ödemelerin yıllık toplamından yüzde 1 olarak ayrılan Ücret Garanti Fonu miktarı.

Fonun yönetimi, Fon kaynaklarının değerlendirilmesi ve saklanması

Madde 5- Fon, Yönetim Kurulunun kararları çerçevesinde Kurum tarafından işletilir ve yönetilir.

Yönetim Kurulu, aşağıda belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde Fon kaynaklarının değerlendirilmesini sağlar.

a) Genel esaslar:

1) Fon kaynaklarının piyasa şartlarında değerlendirilmesi esastır.

2) Fon kaynakları, riskin dağıtılması esası ve Fonun aktüeryal dengeleri dikkate alınmak suretiyle yönetilir. Bu çerçevede, piyasa koşulları, yatırım araçlarının riskleri, vadeleri ve Fonun nakit akış durumu dikkate alınır.

3) Fon portföyünde yer alan varlıklar, Fon giderlerini karşılamak amacıyla, yatırımların vadesi ve getiri durumları dikkate alınarak mümkün olan en az getiri kaybı ile nakde dönüştürülür.

4) Portföye alınan varlıklar alım fiyatları ile kayda geçirilir. Yabancı para cinsinden varlıkların alım fiyatı satın alma günündeki yabancı para cinsinden değerinin T.C. Merkez Bankası döviz alış kuru ile çarpılması suretiyle bulunur. Mevduat, ters repo ve Devlet borçlanma senetlerinde, anaparaya günlük olarak faiz tahakkuk ettirilir. Yatırım fonlarına anapara ile ilan edilen günlük değer arasındaki fark tahakkuk ettirilir. Ödünç verilen kıymetler portföydeymiş gibi değerlendirilmeye devam eder. Ödünç gelirleri tahsil edildiği anda portföye dahil edilir.

b) Yatırım araçları:

1) Devlet borçlanma senetleri

Fon kaynakları Hazine Müsteşarlığının iç ve dış borçlanma programı çerçevesinde, ihale, halka arz ve benzeri yöntemlerle ihraç edilen Devlet borçlanma senetlerine yatırılabilir.

Fon, doğrudan ihale yöntemiyle ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetlerini, her ihraçta oluşan ortalama faizden alır. Ayrıca, Fon, Devlet iç borçlanma senetlerinin alım satımını, bankalar aracılığıyla İstanbul Menkul Kıymetler Borsası tahvil ve bono piyasasından da yapabilir.

Fon, dış borçlanma programı çerçevesinde ihraç edilen Devlet tahvillerinin alım ve satımını bankalar aracılığı ile yapabilir.

2) Ters repo işlemleri

Fon, ters repo işlemlerini doğrudan veya bankalar aracılığıyla İstanbul Menkul Kıymetler Borsası nezdinde yapabilir.

3) Mevduat

Fon kaynaklarının bankalar nezdinde açtırılacak Türk Lirası ve döviz mevduat hesaplarında değerlendirilmesinde, Türkiye Bankalar Birliğince ilan edilen bir önceki yıl sonu bilançolarındaki aktif büyüklüklerine göre ilk on sırada bulunan ticaret bankalarından faiz oranlarına ilişkin teklifler alınır ve mevduatın hangi bankada değerlendirileceğine karar verilir.

4) Yatırım fonları

Fon kaynakları, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre oluşturulan yatırım fonu katılma belgeleri vasıtasıyla değerlendirilebilir.

c) Fon portföyüne ilişkin diğer işlemler:

1) Repo işlemleri

Fon, repo işlemlerini doğrudan bankalarla veya bankalar aracılığıyla İstanbul Menkul Kıymetler Borsası nezdinde yapabilir.

2) Ödünç menkul kıymet işlemleri

Fon, portföyündeki Devlet iç borçlanma senetlerini bankalara veya bankalar aracılığı ile ödünç piyasasında gelir elde etmek amacı ile ödünç verebilir.

d) Fon portföyünün saklanması:

Menkul kıymetler, Sermaye Piyasası Kurulunca yetki verilmiş olan merkezi saklama kuruluşlarında saklanır.

e) Portföy sınırları:

1) Tek bir banka nezdinde tutulacak Türk Lirası ve döviz mevduat tutarı, Fonun portföy değerinin yüzde 5'ini geçemez.

2) Yatırım fonu katılma belgelerinin toplam değeri Fon portföy değerinin yüzde 10'unu; her halükarda tek bir kurucu tarafından kurulan yatırım fonu katılma belgelerinin toplam değeri ise Fon portföy değerinin yüzde 3'ünü geçemez.

3) Portföydeki Devlet iç borçlanma senetlerinin en fazla yüzde 25'i ödünç verilebilir. Ödünç verme işlemi en fazla doksan işgünü süre ile yapılabilir. Fon portföyünden ödünç verme işlemi, ödünç verilen kıymetlerin nominal tutarı ile ödünç işleminden elde edilecek gelirler toplamının en az yüzde 100'ü tutarında nakit veya Devlet iç borçlanma senetlerinin teminat olarak Fon adına saklayıcıda bloke edilmesi şartıyla yapılabilir. Teminatın piyasa değerinin, ödünç verilen kıymetlerin nominal tutarı ile ödünç işleminden elde edilecek gelirler toplamının yüzde 100'ünün altına düşmesi halinde teminatın yüzde 100'e tamamlanması sağlanır.

4) Portföy sınırlamalarına ilişkin oranlar ay sonları itibarıyla kontrol edilir. Söz konusu oranların hesabında, mevduat ve yatırım fonu katılma belgeleri tutarlarının ay içinde yatırımda kaldığı gün sayısı ile çarpımı sonucu bulunan miktarın, ödünç verilen Devlet iç borçlanma senetlerinin ise ay içinde ödünç verildikleri gün sayısı ile çarpımı sonucu bulunan miktarın aylık ortalamaları esas alınır. Portföy sınırının aşılması halinde, takip eden ayın ilk on günü içinde düzeltilir.

f) Ücret Garanti Fonu:

Ay içinde Sosyal Sigortalar Kurumundan aktarılan işsizlik sigortası primlerinin işveren payından, aylık olarak yüzde 1 oranında Ücret Garanti Fonu ayrılır. Ücret Garanti Fonu, İşsizlik Sigortası Fonu ile aynı usul ve esaslar çerçevesinde değerlendirilir.

Denetim izleme ve periyodik raporlar

Madde 6- Fon, Sayıştay'ın vize ve tesciline tabi değildir. Sayıştay tarafından denetlenir. Yönetim Kurulu, Fonun gelir ve giderlerini üçer aylık dönemler halinde 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa göre ruhsat almış, denetim yetkisine sahip meslek mensubu yeminli mali müşavirlere denetlettirerek denetim raporlarının kamuoyuna açıklanmasını sağlar. Yılın son üç aylık dönemine ilişkin olanı Fonun aktüeryal denge yönünden de denetimini kapsayacak şekilde yapılı.

Aylık bazda Fonun mali tablolarının düzenlenmesinden, belge, kayıt ve defter düzeninin takibinden Kurum sorumludur. Fonun portföyündeki yatırım araçlarının hareketleri ve performanslarına ilişkin bilgileri içeren aylık ve yıllık raporlar İşsizlik Sigortası Dairesi Başkanlığı tarafından hazırlanır.

a) Aylık rapor

Aylık rapor, Fon portföy araçlarının ay içerisindeki performansına ilişkin bilgiler ve Fonun aylık durumuna ilişkin bilgileri içerecek şekilde hazırlanır.

b) Yıllık rapor

Fonun yıllık faaliyetleri ile bilançosu, Fon portföyündeki sermaye piyasası araçlarının hareketleri ve performansları ile mevduatta değerlendirilen Fon kaynaklarının performanslarını içerecek şekilde hazırlanır. Fon hesap dönemi takvim yılıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Çeşitli ve Son Hükümler

Yatırım danışmanlığı ve portföy yönetim hizmeti satın alınması

Madde 7- Sermaye Piyasası Kurulu tarafından izin verilmiş yatırım danışmanlığı ve portföy yöneticiliği yetki belgesine sahip kuruluşlardan hizmet satın alınabilir.

İstisna akdi ile hizmet alımı

Madde 8- Fon, konusunda en az üç yıl deneyimli yerli veya yabancı en fazla on uzmandan istisna akdi çerçevesinde yararlanabilir.

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

Madde 9- 24/8/2000 tarihli ve 2000/1212 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan İşsizlik Sigortası Fonu Yönetim Kurulunun Çalışmasına ve Fon Kaynaklarının Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 10- Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 11- Bu Yönetmelik hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

KISA ÇALIŞMA VE KISA ÇALIŞMA ÖDENEĞİ HAKKINDA YÖNETMELİK

(13 Ocak 2009 gün ve 27109 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.)

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Yönetmeliğin amacı, 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununa göre sigortalı sayılan kişileri hizmet akdine tabi olarak çalıştıran işverenin, genel ekonomik kriz veya zorlayıcı sebeplerle işyerindeki haftalık çalışma sürelerini geçici olarak önemli ölçüde azaltması veya işyerinde faaliyeti tamamen veya kısmen geçici olarak durdurması hallerinde, talebinin uygunluğunun Bakanlıkça tespiti ile işçilere kısa çalışma ödeneği ödenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Dayanak

MADDE 2- (1) Bu Yönetmelik 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun Ek 2 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3- (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

- Bakanlık: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,
- Genel ekonomik kriz: Ulusal veya uluslararası ekonomide ortaya çıkan olayların, ülke ekonomisi ve dolayısıyla işyerini ciddi anlamda etkileyip sarstığı durumları,
- Kısa çalışma: En fazla üç ay süreyle; işyerinde uygulanan çalışma süresinin geçici olarak en az üçte bir oranında azaltılması veya en az dört hafta süreyle işyerindeki faaliyetin tamamen veya kısmen durdurulmasını,

ç) Kısa çalışma ödeneği: 6 ncı maddede belirtilen koşulların sağlanması halinde işçiye yapılan ödemeyi,

d) Kurum: Türkiye İş Kurumunu,

e) Kurum birimi: Türkiye İş Kurumunun il ve ilçelerde kurulu birimlerini,

f) Zorlayıcı sebepler: İşverenin kendi sevk ve idaresinden kaynaklanmayan, önceden kestirilemeyen, bunun sonucu olarak bertaraf edilmesine olanak bulunmayan, dışsal etkilerden ileri gelen, geçici olarak çalışma süresinin azaltılması veya faaliyetin tamamen veya kısmen durdurulması ile sonuçlanan deprem, yangın, su baskını, salgın hastalık, seferberlik ve benzeri nedenleri

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Bildirim ve Talebin Değerlendirilmesi

Bildirim ve içeriği

MADDE 4- (1) Genel ekonomik kriz veya zorlayıcı sebeplerle işyerinde kısa çalışma yapılmasını talep eden işveren, Kurum birimine, varsa toplu iş sözleşmesi tarafı sendikaya yazılı bildirimde bulunur.

(2) İşveren bildiriminde;

a) Genel ekonomik krizin veya zorlayıcı sebeplerin işyerine etkileri ile zorlayıcı sebebin ne olduğunu,

b) İşyerinin unvanını, adresini, varsa toplu iş sözleşmesi tarafı sendikayı, Bakanlık bölge müdürlüğü ile sosyal güvenlik işyeri sicil numarasını,

c) Varsa iddiasını kanıtlayıcı somut belgeleri

belirtmek zorundadır.

(3) İnceleme esnasında; kısa çalışma yaptırılacak işçilere ilişkin bilgiler, işveren tarafından Kurumca belirlenen formatta hazırlanarak, manyetik ortamda Kuruma, yazılı olarak da Bakanlık iş müfettişine teslim edilir.

Talebin değerlendirilmesi

MADDE 5- (1) İşverenin kısa çalışma talebi, öncelikle Kurum tarafından sebep ve şekil yönünden değerlendirilir.

(2) Genel ekonomik krizin varlığını, işçi ve işveren sendikaları konfederasyonlarının iddia etmesi veya bu yönde kuvvetli emarenin bulunması halinde, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı duruma açıklık getirir.

(3) İkinci fıkrada belirtilen duruma açıklık getirilmeden, genel ekonomik kriz gerekçesi ile yapılan başvurular ile zorlayıcı sebeplerle bağdaşmadığı halde, nakit darlığı, ödeme güçlüğü, pazar daralması ve stok artışı gibi sebeplere dayalı olarak yapıldığı tespit edilen başvurular Kurum tarafından reddedilir.

(4) Genel ekonomik kriz veya zorlayıcı sebeplerle yapılan başvuruların uygunluk tespiti Bakanlık iş müfettişleri tarafından ivedilikle yapılır. Talebin uygun bulunması halinde kısa çalışmanın başlama ve bitiş tarihleri ile 4 üncü maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen listeye son şekli verilmek suretiyle Bakanlık iş müfettişince düzenlenen rapor ekinde yazılı olarak Kuruma gönderilir. İnceleme sonucu Kurum tarafından işverene, işveren tarafından varsa toplu iş sözleşmesine taraf işçi sendikasına ve işyerinde yazılı olarak ilan edilmek suretiyle işçilere bildirilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kısa Çalışma Ödeneği

Kısa çalışma ödeneğinden yararlanma koşulları

MADDE 6- (1) İşçinin kısa çalışma ödeneğinden yararlanabilmesi için;

a) İşverenin kısa çalışma talebinin Bakanlıkça uygun bulunması,

b) İşçinin kısa çalışmanın başladığı tarihte, 4447 sayılı Kanunun 50 nci maddesine göre çalışma süreleri ve işsizlik sigortası primi ödeme gün sayısı bakımından işsizlik ödeneğine hak kazanmış olması,

c) Kısa çalışma ödeneği talebinde bulunması gerekmektedir.

Kısa çalışma ödeneğinin miktarı ve ödenmesi

MADDE 7- (1) Günlük kısa çalışma ödeneğinin miktarı, işsizlik ödeneğinin miktarı kadardır. Kısa çalışma ödeneği 4447 sayılı Kanunun 50 nci maddesindeki esaslara göre ödenir.

(2) Kısa çalışma ödeneğinin süresi üç ayı aşmamak kaydıyla kısa çalışma süresi kadardır. Ödeneğin süresi; herhalde hak edilen işsizlik ödeneği süresini aşamaz.

(3) Kısa çalışma ödeneği, işyerinde uygulanan haftalık çalışma süresini tamamlayacak şekilde çalışılmayan süreler için verilir.

(4) Zorlayıcı sebeplerle işyerinde kısa çalışma yapılması halinde, ödemeler 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 24 üncü maddesinin (III) numaralı bendinde ve 40 ıncı maddesinde öngörülen bir haftalık süreden sonra başlar.

(5) İşçinin kısa çalışma ödeneği aldığı süre için, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu gereği ödenecek sigorta primi, İşsizlik Sigortası Fonu tarafından Sosyal Güvenlik Kurumuna aktarılır.

(6) Kısa çalışma ödeneğinden yararlanan işçi, işsizlik sigortasından yararlanmak için 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 50 nci maddesinde öngörülen koşullar gerçekleşmeden işsiz kalırsa, kısa çalışma ödeneği aldığı süre düşüldükten sonra, daha önce

hak ettiği işsizlik ödeneği süresini dolduruncaya kadar işsizlik ödeneğinden yararlanır.

(7) Kurum birimi, işçilerin başvurusunu, izleyen ayın sonuna kadar sonuçlandırır. Kısa çalışma ödeneği, işçinin kendisine, aylık olarak her ayın sonunda ödenir.

(8) Kısa çalışma ödeneği nafaka borçları dışında haciz veya başkasına devir veya temlik edilemez.

Kısa çalışma ödeneğinin kesilmesi

MADDE 8- (1) Kısa çalışma ödeneği alanların işe girmesi, yaşlılık aylığı almaya başlaması, herhangi bir sebeple silah altına alınması, herhangi bir kanundan doğan çalışma ödevi nedeniyle işinden ayrılması veya geçici iş göremezlik ödeneğinin başlaması halinde kısa çalışma ödeneği kesilir.

(2) Kısa çalışma ödeneğinin kesildiği süre içerisinde 7 nci maddede öngörülen sigorta primi ödenmez.

Kısa çalışmanın erken sona ermesi

MADDE 9- (1) İşveren, ilan ettiği süreden önce, normal faaliyetine başlamaya karar vermesi halinde durumu; Kurum birimine, varsa toplu iş sözleşmesi tarafı sendikaya ve işçilere altı işgünü önce yazılı olarak bildirmek zorundadır. Bildirimde belirtilen tarih itibarıyla kısa çalışma sona erer.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM Çeşitli ve Son Hükümler

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 10- (1) 31/3/2004 tarihli ve 25419 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kısa Çalışma ve Kısa Çalışma Ödeneğine İlişkin Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 11- (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 12- (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.

ÜCRET GARANTİ FONU YÖNETMELİĞİ

(Yürürlük Tarihi: 28 Haziran 2009 tarih ve 27272 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Yönetmeliğin amacı, işverenin ödeme gücüne düşmesi halinde fondan yapılacak ödemeler ile Ücret Garanti Fonunun oluşumu ve uygulanması ile ilgili usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Yönetmelik hükümleri 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu kapsamına giren sigortalılar hakkında uygulanır.

Dayanak

MADDE 3- (1) Bu Yönetmelik, 4447 sayılı Kanunun Ek 1 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4- (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Fon: Ücret Garanti Fonunu, 4447 sayılı Kanuna göre sigortalı sayılan kişileri hizmet akdine tabi olarak çalıştıran işverenin; konkordato ilan etmesi, işveren için aciz vesikası alınması, iflası, iflasın ertelenmesi nedenleri ile işverenin ödeme gücüne düştüğü hallerde geçerli olmak üzere, işçilerin iş ilişkisinden kaynaklanan üç aylık ödenmeyen ücret alacaklarını karşılamak amacı ile İşsizlik Sigortası Fonu kapsamında oluşturulmuş olan Fonu,

b) İşçi Alacak Belgesi: İşçinin ücret alacağını aylar itibariyle gösteren belgeyi,

- c) Kurum: Türkiye İş Kurumunu,
- ç) Kurum Birimi: Türkiye İş Kurumunun il ve ilçelerde kurulu birimlerini,
- d) Ödeme Güçlüğüne Düşme Tarihi: İflas, iflasın ertelenmesi ve konkordato kararının verildiği tarihi veya aciz vesikası alınması durumunda belge tarihini Temel Ücret: İşçinin 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 80 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (1) numaralı alt bendi gereğince sigorta primine esas tutulan kazancı üzerinden hesaplanan net ücreti,
- e) Ücret Alacağı: İşçinin, iş ilişkisinden kaynaklanan ve işvereninkonkordato ilan etmesi, işveren için aciz vesikası alınması, iflası veya iflasın ertelenmesi nedenleri ile ödeme güçlüğüne düşmesinden önceki ödenmeyen en fazla üç aylık temel ücrete ilişkin alacakları,
- f) Yönetim Kurulu: Türkiye İş Kurumu Yönetim Kurulunu ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Fonun Yönetimi, Gelirleri ve Giderleri

Fonun yönetimi

MADDE 5- (1) 4447 sayılı Kanunun Ek 1 inci maddesinde öngörülen ödemelerde bulunmak üzere kurulan Fon, Yönetim Kurulunun kararları çerçevesinde yönetilir.

Fonun gelirleri ve değerlendirilmesi

MADDE 6- (1) Fonun gelirleri; işverenlerce işsizlik sigortası primi olarak yapılan ödemelerin işveren payının yıllık toplamının yüzde biri ile bu primlerin değerlendirilmesinden elde edilen kazançlardan oluşur.

(2) Fon, İşsizlik Sigortası Fonu içerisinde farklı bir hesapta takip edilir ve İşsizlik Sigortası Fonunun aylık getirisi oranında nemalandırılır.

(3) Fon, 1/9/2004 tarihli ve 25570 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İşsizlik Sigortası Fonu Kaynaklarının Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Yönetmelik çerçevesinde İşsizlik Sigortası Fonu içerisinde değerlendirilir.

Fonun giderleri

MADDE 7- (1) Fonun giderleri, ücret alacağı ve bu alacağın ödenebilmesine yönelik Yönetim Kurulu kararı ile yapılan diğer harcamalardan oluşur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Başvuru ve Ödemeye İlişkin Usul ve Esaslar

Başvuru

MADDE 8- (1) Kurum tarafından ücret alacağının ödenebilmesi için iş sözleşmesinin devam edip edilmediğine bakılmaksızın,

a) İşveren hakkında aciz vesikası alınması durumunda, icra dairesinden alınan aciz vesikası veya 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 105 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca alınacak hacze kabil mal bulunmadığına ilişkin haciz tutanağı ve işveren tarafından düzenlenen işçi alacak belgesi,

b) İşverenin iflası durumunda, mahkemece verilen iflas kararı veya İcra ve İflas Kanununun 166 ncı maddesi uyarınca iflas kararının ilan edildiğini gösteren belge ve iflas dairesi veya iflas idaresi tarafından onaylanan işçi alacak belgesi,

c) İşverenin iflasının ertelenmesi durumunda, mahkemece verilen iflasın ertelenmesi kararı veya İcra ve İflas Kanununun 166 ncı maddesi uyarınca iflasın ertelenmesinin ilan edildiğini gösteren belge ve kayyım tarafından onaylanan işçi alacak belgesi,

ç) İşveren hakkında konkordato ilan edilmesi durumunda, mahkemece verilen konkordato mühlet kararı veya İcra ve İflas Kanununun 288 inci maddesi uyarınca konkordato mühlet

kararının ilan edildiğini gösteren belge ve konkordato komiseri veya konkordato tasfiye memuru tarafından onaylanan işçi alacak belgesi

ile birlikte işçinin Kurum birimine başvurması gerekir.

Ödemeye ilişkin usul ve esaslar

MADDE 9- (1) Ek-1'de yer alan İşçi Alacak Belgesi işverenin ödeme güçlüğüne düştüğü tarihten önceki ücret alacaklarına ilişkin olmalıdır.

(2) İşçinin, işverenin ödeme güçlüğüne düşmesinden önceki son bir yıl içinde aynı işyerinde çalışmış olması gerekir.

(3) Günlük ücret alacağı 5510 sayılı Kanununun 82 nci maddesi uyarınca belirlenen günlük kazanç üst sınırını aşamaz.

(4) Ücret alacağı, işçinin Kuruma başvuru tarihini izleyen ayın sonuna kadar ödenir.

(5) Bu kapsamda yapılacak ödemeler, Fon kaynaklarıyla sınırlıdır. Ödemeler, Kuruma başvuru sırasına göre yapılır.

Ödemelerin bildirilmesi

MADDE 10- (1) Ücret alacağının Fondan ödenmesi halinde; aciz vesikası alınmasında işverene ve icra dairesine, konkordato ilanında konkordato komiserine veya konkordato tasfiye memuruna, iflasta iflas idaresine veya iflas masasına, iflasın ertelenmesinde kayyım ve tüm ödemelerde işverenin bağlı olduğu vergi dairesine yazılı olarak bildirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Son Hükümler

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 11- (1) 18/10/2004 tarihli ve 25617 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ücret Garanti Fonu Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Zaman bakımından uygulama

GEÇİCİ MADDE 1- (1) 10/6/2003 ve 26/5/2008 tarihleri arasında aciz vesikası, iflas ve konkordato kararları ile işverenin aciz hale düşmesine bağlı olarak işverenden ücret alacağı bulunan işçiler 18/10/2004 tarihli ve 25617 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ücret Garanti Fonu Yönetmeliği hükümlerinden yararlanırlar.

Yürürlük

MADDE 12- (1) Bu Yönetmelik 26/5/2008 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 13- (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Türkiye İş Kurumu Genel Müdürü yürütür.

4447 SAYILI İŞSİZLİK SİGORTASI KANUNUNUN UYGULANMASINA İLİŞKİN 1 NOLU TEBLİĞ

(21 Mayıs 2000 gün ve 24055 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır)

Bu tebliğin amacı; İşsizlik Sigortası uygulamasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

1. KAPSAM

İşsizlik Sigortası; 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 2 nci maddesine göre bir hizmet akdine dayanarak bir veya birkaç işveren tarafından çalıştırılan sigortalıları, aynı Kanunun Geçici 20 nci maddesinde açıklanan sandıklara tabi olan sigortalılar ile mütekabiliyet esasına dayalı olarak ülkemizde çalışan yabancı işçileri kapsamaktadır.

Anılan sigorta dalı kapsamına; 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 3 üncü maddesinde belirtilen sigortalı sayılmayanlar, 85 inci maddesine göre isteğe bağlı sigortalılar, 86 ncı maddesine göre topluluk sigortasına tabi sigortalılar, aynı Kanunun Geçici 20 nci maddesi kapsamında olmakla birlikte memur veya 22.01.1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnameye tabi sözleşmeli statüde bulunanlar, 5590 sayılı "Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Deniz Ticaret Odaları, Ticaret Borsaları, Türkiye Ticaret Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği" Kanunu kapsamında çalışan sözleşmeli ve geçici personel ile hizmetliler, herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan gelir veya aylık alıp da sosyal güvenlik destek primi ödeyerek yada ödemeksizin çalışanlar, 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanununun 2 nci maddesinde belirtilen isteğe bağlı sigortalılar dahil değildir.

İşsizlik sigortası kapsamında olup, 01.06.2000 tarihinde sigortalı olarak çalışmakta olanlar, bu tarihten itibaren; bu tarihten sonra işe girecek olanlar ise, işe başladıkları tarihten itibaren işsizlik sigortası kapsamında sigortalı olacaktır.

2. TESCİL

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 2 nci maddesinde tanımlanmış olan sigortalıları çalıştıran gerçek ve tüzel kişiler "İşveren", bu sigortalıların çalıştırıldıkları yerlerde "İşyeri" sayıldığından, bu sigortalılar açısından Sosyal Sigortalar Kurumunca İşsizlik Sigortası primlerinin tahsili için ayrıca işyeri dosyası tescil edilmeyecektir. 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 8 inci ve 9 uncu maddeleri gereğince Sosyal Sigortalar Kurumunca işyeri ve sigortalı tescili yapılan işyerlerinin ve sigortalıların aynı zamanda işsizlik sigortası uygulamasında tescillerinin de yapılmış olduğu kabul edilecektir.

3. PRIMLER

İşsizlik Sigortası zorunlu olup, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 77 nci ve 78 inci maddelerinde belirtilen prime esas aylık brüt kazançlar üzerinden sigortalı için yüzde 2, işveren için yüzde 3 işsizlik sigortası primi ödenecektir. (2004 Bütçe Kanunu ile işsizlik sigortası primleri sigortalı için yüzde 1, işveren için yüzde 2, devlet için yüzde 1 olarak belirlenmiştir)

Ayrıca, devlet her bir sigortalı için yüzde 2 oranında katkı payı ödeyecektir.

İşsizlik Sigortasına işverence süresi içinde ödenen prim tutarları, kazancın tespitinde gider olarak kabul edilecek; sigortalılarca ödenen prim tutarları ise gerçek ücretin hesaplanmasında gelir vergisi matrahından indirilecektir.

Herhangi bir nedenle işçinin sigortalılık durumunun sona ermesi halinde o ana kadar işçiden ve işverenden kesilen işsizlik sigortası primleri ile devlet katkı payı iade edilmeyecektir.

4. TAHAKKUK VE TAHSİL

İşsizlik Sigortası primlerinin hesabı, günlük kazanç ile prim alt ve üst sınırlarının belirlenmesi, prim belgeleri, primlerin ödenmesi, ödenmeyen primler ve cezalar için düzenlenecek belgeler, yeni işverenlerin sorumluluğu ile teminatın ve hak edişin prim borcuna karşılık tutulması ve yersiz alınan primlerin iadesi hususunda; 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun ilgili hükümleri uygulanacaktır.

İşsizlik Sigortası primleri 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 79 uncu maddesi uyarınca yeniden düzenlenen ve bir örneği ilişik (Ek:2) "Aylık Sigorta Primleri Bildirgesi" nin işsizlik sigortası için açılmış olan bölümünde işverence beyan edilecektir.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ile bu Kanunun uygulanmasına dair Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 17 nci maddesine göre işverence düzenlenerek sosyal sigortalar kurumuna verilmesi gereken bordroda kayıtlı malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları prim ödeme gün sayısı ile prime esas kazançlar aynı zamanda sigortalının işsizlik sigortası prim ödeme gün sayısı ile prime esas kazancını da oluşturduğundan işverence işsizlik sigortası için ayrıca dönem bordrosu düzenlenmeyecektir.

Aynı işyerinde malullük, yaşlılık ve ölüm sigortasına tabi olduğu halde İşsizlik Sigortası kapsamı dışında olanların da bulunması söz konusu olabileceğinden İşsizlik Sigortası kapsamı dışında tutulanlar için ayrı dönem bordrosu düzenlenecek ve bu husus bordronun görünür bir yerine "İşsizlik Sigortasına Dahil Olmayanlar" şeklinde kaşe basılarak belirtilecektir.

İşsizlik Sigortasına ilişkin primler, ilgili sigorta müdürlüğünün veznesine veya tahakkukun birlikte yapılmış olduğu nazara alınarak sigorta primleri için açılmış olan banka hesaplarına sigorta primleri ile birlikte ödenecektir.

5. ÖZEL EMEKLİ SANDIKLARINA TABİ OLANLAR

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun Geçici 20 nci maddesi kapsamında sigortalılıkları sağlanan iştirakçilerin, 4447 sayılı Kanunun 46 ncı maddesi gereğince İşsizlik Sigortası kapsamında olmaları nedeniyle bunların çalıştırıldıkları iş yerlerinin de Sosyal Sigortalar Kurumunca tescil edilmesi gerekmektedir. Bunlardan işyeri merkezleri İstanbul'da olan işverenler, Beyoğlu Sigorta Müdürlüğü'ne; Ankara'da olanlar, Çankaya Sigorta Müdürlüğüne ve işyeri merkezleri bu illerin dışında kalan işverenler de Çankaya Sigorta Müdürlüğü'ne bu tebliğ ekinde bulunan (Ek:1) "İşyeri Tescil Belgesi"ni doldurarak işyeri tescillerini yaptıracaklardır. Bu tescil belgesinin üzerine "Geçici 20 nci maddeye tabi olup 4447 sayılı Kanuna istinaden verilmiştir." şeklinde bir kaşe basılacaktır.

Özel emekli sandıklarına tabi sigortalıların 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa göre tescilleri sözkonusu olmadığından bunlar için işe giriş bildirgesi ve dört aylık sigorta primleri bordrosu alınmayacak, "İşsizlik Sigortası Bildirim Formu"nun (Ek:3) yukarıda belirtilen sigorta müdürlüklerine verilmesi yeterli olacaktır.

İşsizlik Sigortası Kapsamında; 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Geçici 20 nci maddesindeki sandıklara tabi olan sigortalılara ait İşsizlik Sigortası primlerinin toplanmasına ilişkin esaslar doğrultusunda da teknik detayı verilen formatta (Ek:4-5-6) ilgili aya ait "İşsizlik Sigortası Bildirim Formu" bilgilerinin manyetik ortamda, 3.5", 1.44 MB disketlerle MS-DOS formatında ASCII, kod sayfası 857, ülke kodu 090, Türkçe destekli olarak satır sıralı formatta üç ayrı data sette "SSK Genel Müdürlüğü, ANKARA Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı, Manyetik Servisi"ne, ait olduğu ayı takip eden ayın sonuna kadar teslim edilmesi gerekmektedir.

Bu dosyaların ilki, ilgili aya ait bildirim formunun detay bilgilerini içeren tek satırlık bir kayıt yapısına sahip olacaktır. (Ek:4)

İkinci dosya ise, aynı form üzerinde mutabık kalınan bilgiler üzerinden çalışan sandık sigortalılarına ait detay envanter bilgilerinden oluşmalıdır. (Ek: 5)

Söz konusu sigortalıların işverenlerince, sigortalılarına ait kimlik bilgileri, bir defaya mahsus olmak üzere ayrı bir diskette yukarıda belirtilen adrese teslim edilecektir. Bu tescillere ek olarak sigortalı çalıştırılmaya başlanması halinde bu değişiklik, yine aynı formatta aynı adrese teslim edilecektir. Üçüncü dosya olarak ayrı bir diskette verilecek bu bilginin detayı, (Ek: 6) da belirlenen formatta olacaktır.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun Geçici 20 nci maddesine tabi Özel Emekli Sandıklarına ait kodlar, (Ek: 7) de gösterilmiş olup, sigortalıların kimlikle ilgili bilgilerinin formatlarının düzenlenmesinde bu kodlardan yararlanılacaktır.

6. TASARRUFU TEŞVİK KESİNTİSİNİN KALDIRILMASI

İşsizlik Sigortası Kanunu ile, 09.03.1988 tarihli ve 3417 sayılı "Çalışanların Tasarrufa Teşvik Edilmesi ve Bu Tasarrufların Değerlendirilmesine Dair Kanunun" 2 nci ve 3 üncü maddeleri yürürlükten kaldırılmış olduğundan 01.06.2000 tarihinden itibaren;

a) Aylıklarını 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu ve 2914 sayılı Yüksek Öğretim Personel Kanunu hükümlerine göre almakta olan kamu görevlileri ile kanunla veya kanunların verdiği yetkiye dayanılarak kurulan kuruluşlarda çalışanların,

b) On ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan işçilerin,

c) Kanunları uyarınca sözleşmeli statüde çalışan personelin, Aylık ve ücretlerinden "Tasarruf Kesintisi" yapılmayacaktır.

01.06.2000 tarihinden itibaren, İşsizlik Sigortası kapsamına giren sigortalılar için bu tebliğin 1 inci maddesinde belirtilen oranlarda işsizlik sigortası primi ödenecektir.

7. SSK VE İİBK'NİN GÖREV, YETKİ VE SORUMLULUKLARI

İşsizlik Sigortası primlerinin toplanmasından, sigortalı ve işyeri bazında kayıtların tutulmasından; toplanan primler ile uygulanacak gecikme zammı, faiz ve cezaların "İşsizlik Sigortası Fonu"na aktarılmasından; teminat ve hak edişlerin prim borcuna karşılık tutulmasından, yersiz olarak alınan primlerin iadesinden Sosyal Sigortalar Kurumu görevli, yetkili ve sorumludur.

Hak sahiplerine işsizlik ödeneğinin ödenmesi, hastalık ve analık sigortası primlerinin yatırılması, yeni bir iş bulma, meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi hizmetleri verilmesi ile ilgili işlemlerin yürütülmesinden İş ve İşçi Bulma Kurumu görevli, yetkili ve sorumludur.

8. İDARİ İŞLEMLERE KARŞI İTİRAZ

İşsizlik Sigortası Kanunu ile Sosyal Sigortalar Kurumuna verilen görevlerle ilgili itirazlar, adı geçen Kuruma; diğer her türlü hizmet ve işlemlerle ilgili itirazlar ise İş ve İşçi Bulma Kurumuna yapılacaktır.

Sosyal Sigortalar Kurumuna verilen görevlerle ilgili itirazlar, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun ilgili madde hükümlerine göre sonuçlandırılır.

İş ve İşçi Bulma Kurumuna verilen görevlerle ilgili itirazlar, işlemin tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde yapılacaktır. İtiraz ile ilgili işlemler 30 gün içinde sonuçlandırılacaktır. Yapılan itirazlar, daha önce yapılmış bulunan işlemlerin uygulanmasını geciktirmeyecektir. Yargı yoluna başvurma hakkı saklıdır.

9. İDARİ PARA CEZASI

İşsizlik Sigortasına ilişkin yükümlülükleri nedeniyle, sigortalıların ücretlerinden indirim veya kesinti yapan işverenlere, İşsizlik Sigortası Kanununun 54 üncü maddesi gereğince her bir sigortalı için 1475 sayılı İş Kanununun 33 üncü maddesine göre sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücret tutarında idari para cezası verilir.

İdare para cezaları tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde İş ve İşçi Bulma Kurumuna ödenir veya aynı süre içinde kurumun ilgili ünitesine itiraz edilebilir. İtiraz takibi durdurur. Kurumca itirazı reddedilenler, kararın kendilerine tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde yetkili sulh ceza mahkemesine itiraz edebilirler. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir. Mahkemeye başvurulması cezanın takip ve tahsilini durdurmaz.

10. İŞSİZLİK SİGORTASI HİZMETLERİNE İLİŞKİN TEBLİĞ

İşsizlik Sigortası Kanunu gereğince işsizlik ödeneği hak sahipliği için diğer koşulların yanı sıra, hizmet akdinin sona erdiği tarihten önceki son 3 yıl içinde en az 600 gün sigortalı olarak prim ödenmesi öngörüldüğünden, işini kaybetmesi sonucu bu haktan yararlanacak olanlara, ilk işsizlik ödeneği ödemeleri ile hastalık ve analık sigortası primlerinin ödenmesi, yeni bir iş bulma ve meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi hizmetleri verilmesi ile ilgili işlemler 2002 yılının Mart ayında başlayacaktır. Bu nedenle işverenler tarafından düzenlenecek işten ayrılma bildiremeleri ve buna ilişkin yükümlülükleri, sigortalı işsizlerin hak ve yükümlülükleri, İş ve İşçi Bulma Kurumunca verilecek hizmetler ve yapılacak işlemler hakkında ayrıca bir tebliğ yayımlanacaktır.

Tebliğ olunur.

4447 SAYILI İŞSİZLİK SİGORTASI KANUNUNUN UYGULANMASINA İLİŞKİN 2 NOLU TEBLİĞ

(29 Haziran 2000 gün ve 24094 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır)

Madde 1- 21/05/2000 tarih 24055 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “4447 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun Uygulanmasına İlişkin 1 No’lu Tebliğ”in 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İşsizlik Sigortası; 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu’nun 2 nci maddesine göre bir hizmet akdine dayanarak bir veya birkaç işveren tarafından çalıştırılan sigortalıları, aynı Kanununun Geçici 20 nci maddesinde açıklanan sandıklara tabi olan sigortalılar ile mütekabiliyet esasına dayalı olarak ülkemizde çalışan yabancı işçileri kapsamaktadır.

İşsizlik sigortası kapsamına;

– 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu;

3 üncü maddesinde belirtilen sigortalın sayılmayanlar,

85 inci maddesine göre işreğe bağlı sigortalılar,

86 ncı maddesine göre topluluk sigortasına tabi sigortalılar, Geçici 20 nci maddesi kapsamında olmakla birlikte memur statüsünde çalışanlar,

Herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan gelir veya aylık alıp da sosyal güvenlik destek primi ödeyerek ya da ödemeksizin çalışanlar,

– 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal sigortalar Kanununun 2 nci maddesinde belirtilen isteğe bağlı sigortalılar,

– 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa,

– 926 sayılı Türk silahlı Kuvvetleri Personel Kanununa,

- 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununa,
- 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanununa,
- 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununa,
- 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanununa,
- 2914 sayılı Yüksek Öğretim Personel Kanununa,
- 233 ve 399 sayılı Kanunu Hükmünde Kararnameler ile 190 sayılı Kanunu Hükmünde Kararnameye tabi kamu kurum ve kuruluşların teşkilat kanunlarındaki hükümlere,

göre sözleşmeli personel statüsünde çalışanlar,

- 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre geçici personel statüsünde çalıştırılanlar,
- 5590 sayılı “Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Deniz Ticaret Odaları, Ticaret Borsaları, Türkiye Ticaret Sanayi Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği” Kanunu kapsamında çalışan sözleşmeli ve geçici personel ile hizmetliler,

dahil değildir.

İşyerlerinin, sigortalı olarak çalışanların kapsama dahil olup-olmadıkları, prim belgelerinin düzenlenme şekli, prim tahsilatı ve benzeri hususlarda; Ankara’da Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü Sigorta Primleri Takip ve Tahsilat Dairesi Başkanlığına, taşrada ise Sigorta Müdürlüklerine müracaat etmeleri gerekmektedir.

İşsizlik Sigortası kapsamında olup, 01/06/2000 tarihinde sigortalı olarak çalışmakta olanlar, bu tarihten itibaren; bu tarihten sonra işe girecek olanlar ise, işe başladıkları tarihten itibaren işsizlik sigortası kapsamında sigortalı olacaktır.”

İşten Ayrılma Bildirgesi

Madde 2- 4447 sayılı Kanunun 48 inci maddesi gereğince İş ve İşçi Bulma Kurumunca hazırlanacak ve bir tebliğ ile Resmi

Gazete’de yayımlanacak örneğe göre işverenler tarafından tanzim edilecek İşten Ayrılma Bildirgesi; 4447 sayılı Kanunun 50 nci maddesi işsizlik ödeneği ödenebilmesi için hizmet akdinin feshedildiği tarihten önceki 3 yılda son 120 günü kesintisiz olmak üzere en az 600 gün işsizlik sigortası primi ödenmesini öngördüğünden ve bu süre, prim ödemelerinin başladığı 01/06/2000 tarihinden itibaren 30/01/2002 tarihinde tamamlanmış olacağından, 51 inci maddede belirtilen hallerden birisine dayalı olarak 30/01/2002 tarihinden itibaren hizmet akitleri sona erecek olan sigortalılar hakkında düzenlenecektir.

01/06/2000-29/01/2002 tarihleri arasında hizmet akitleri yukarıda belirtildiği şekilde feshedilen sigortalılar için bir hak sahipliği söz konusu olamayacağından, bu tarihler arasında İşten Ayrılma Bildirgesi düzenlenmeyecektir.

Özel Emekli Sandıklarına İlişkin Kodlar

Madde 3- 21/05/2000 tarih ve 24055 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olan “4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun Uygulanmasına İlişkin 1 No’lu Tebliğ’in 7 No’lu eki olarak yayımlanan 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Geçici 20 nci maddesine tabi Özel Emekli Sandıklarına ait kodlar (Ek:1) de gösterilmiş olup, sigortalıların kimlikle ilgili bilgilerinin formatlarının düzenlenmesinde bu kodlardan yararlanılacaktır.

Tebliğ olunur.

4447 SAYILI İŞSİZLİK SİGORTASI KANUNUNUN UYGULANMASINA İLİŞKİN 3 NOLU TEBLİĞ*

(30.01.2002- gün ve 24656 Resmî Gazete'de yayımlanmıştır)

Amaç

Madde 1- Bu Tebliğin amacı, işsizlik ödeneği ödenecek sigortalı işsizlerin hak ve yükümlülüklerini, işverenlerin işten ayrılma bildirgesiyle (IAB) ilgili yükümlülüklerini ve İŞKUR tarafından (Türkiye İş Kurumu il, şube müdürlükleri ve büro şeflikleri) verilecek hizmetlerin, yapılacak işlemlerin uygulama usul ve esaslarını belirlemektir.

Prim ödeme ve işsizlik ödeneğine hak kazanma süreleri

Madde 2- Hizmet akdinin sona ermesinden önceki son 120 gün içinde prim ödeyerek sürekli çalışmış olanlardan, son üç yıl içinde;

- 600 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 180 gün,
  - 900 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 240 gün,
  - 1080 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 300 gün,
- süre ile işsizlik ödeneği verilir.

Hizmet akdinin sona erdiği tarihten önceki son 120 gün içinde, hizmet akdi devam etmekle birlikte, hastalık, ücretsiz izin, disiplin cezası, gözaltına alınma, hükümlülükle sonuçlanmayan tutukluluk hali, kısmi istihdam ile grev, lokavt, genel hayatı etkileyen olaylar, ekonomik kriz, doğal afetler nedeniyle işyerinde faaliyetin durdurulması veya işe ara verilmesi halinde, prim ya-

* 5754, 5763, 5921 ve 5951 sayılı Kanunlarla yapılan değişiklikler tebliğe yansıtılmamıştır.

tırlmayan süreler için Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) kayıtları esas alınır ve 120 günün hesabında prim yatırılmayan bu süreler kesinti sayılmaz.

Hizmet akdinin sona erme halleri

Madde 3- Hizmet akdinin sona erme halleri aşağıda belirtilmiştir.

a) 25/8/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 13 üncü maddesi veya 20/4/1967 tarihli ve 854 sayılı Deniz İş Kanununun 16 ncı maddesi ya da 13/6/1952 tarihli ve 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen bildirim önelerine uygun olarak hizmet akdi işveren tarafından sona erdirilmiş olanlar,

b) Hizmet akdi, süresi belli olsun veya olmasın sürenin bitiminden önce veya bildirim önelini beklemeksizin 1475 sayılı İş Kanununun 16 ncı maddesinin (I), (II) ve (III) numaralı bentlerine veya 854 sayılı Deniz İş Kanununun 14 üncü maddesinin (II) ve (III) numaralı bentlerine veya 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 7 nci maddesi ile 11 inci maddesinin birinci fıkrasına göre sigortalı tarafından feshedilmiş olanlar,

c) Hizmet akdi, süresi belli olsun veya olmasın sürenin bitiminden önce veya bildirim önelini beklemeksizin 1475 sayılı İş Kanununun 17 nci maddesinin (I) ve (III) numaralı bentlerine veya 854 sayılı Deniz İş Kanununun 14 üncü maddesinin (III) numaralı bendine veya 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasına göre işveren tarafından feshedilmiş olanlar,

d) Hizmet akdinin belirli süreli olması halinde, bu sürenin bitimi nedeniyle işsiz kalanlar, 854 sayılı Deniz İş Kanununun 7 nci maddesinin (II) numaralı bendinde belirtilen hizmet akdinin

belirli bir sefer için yapılmış olması nedeniyle sefer sonunda işsiz kalanlar,

e) İşyerinin el değiştirmesi veya başkasına geçmesi, kapanması veya kapatılması, işin veya işyerinin niteliğinin değişmesi nedenleriyle işten çıkarılmış olanlar, 854 sayılı Deniz İş Kanununun 14 üncü maddesinin (IV) numaralı bendindeki nedenlerle işsiz kalanlar,

f) 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 21 inci maddesi kapsamında işsiz kalanlar,

g) Yukarıdaki bentlerde belirtilen iş kanunları kapsamına girmeyen sigortalılardan hizmet akitleri, 2821 sayılı Sendikalar Kanunu ile 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu kapsamında yapılmış olan toplu iş sözleşmeleri veya toplu iş sözleşmesi bulunmayan hallerde Borçlar Kanunu hükümleri doğrultusunda (a), (b), (c), (d) ve (e) bentlerindeki hükümlere paralel olarak sona ermiş olanlar,

İŞKUR'a süresi içinde şahsen başvurarak yeni bir iş almaya hazır olduklarını kaydettirmeleri ve bu Tebliğin 2 nci maddesindeki şartları taşımaları halinde işsizlik ödeneğine hak kazanırlar.

Ancak, işsizlik ödeneğine hak kazanabilmek için hizmet akdinin başvuru sırasında grev, lokavt veya ilgili kanunlardan doğan olağanüstü hal, seferberlik hali, doğal afetler, kısa süreli askerlik, sivil savunma hizmetleri gibi çalışma ödevleri nedeniyle askıya alınmamış olması ve sigortalının herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan yaşlılık aylığı almaması gerekir.

1475 sayılı İş Kanununun 13 üncü maddesine göre; işveren, işçinin ihbar önelerine ait ücretini peşin vermek suretiyle hizmet akdini feshedebilir. Hizmet akdinin sona erdiği tarih olarak, ihbar öneline ait ücretin peşin ödendiği tarih esas alınır. İAB bu tarih esas alınarak doldurulur.

İşten ayrılma bildiğesinin düzenlenmesi

Madde 4- (Değişik: 30/05/2002 tarihli ve 24770 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4 no'lu tebliğ)

İşveren, bu Tebliğin 3 üncü maddesinde belirtilen hallerde hizmet akdi sona eren sigortalı işsiz hakkında hizmet akdinin sona erdiği tarihi izleyen günden itibaren 15 gün içinde 3 nüsha İAB (Ek: 1) düzenleyerek bu süre içerisinde, 1 nüshasının işyerinin bulunduğu yerdeki İŞKUR'a ulaşmasını sağlar, 1 nüshasını sigortalı işsize verir, diğer nüshasını da işyerinde saklar.

Ayrıca işveren, bu Tebliğin 3 üncü maddesinin (f) bendinde belirtilen 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun hükümlerine göre, özelleştirme nedeniyle işsiz kalanlar için de hizmet akdinin sona erdiği tarihi izleyen günden itibaren 15 gün içinde 3 nüsha İAB (Ek: 2) düzenleyerek bu süre içerisinde, 1 nüshasının işyerinin bulunduğu yerdeki İŞKUR'a ulaşmasını sağlar, 1 nüshasını sigortalı işsize verir, diğer nüshasını da işyerinde saklar.

Bu Tebliğin 2 nci maddesinde belirtilen en az 600 gün işsizlik sigortası primi ödeme süresi, prim ödemelerinin başladığı 1/6/2000 tarihinden itibaren 30/1/2002 tarihinde tamamlanmış olacağından, hizmet akdi sona eren sigortalılar hakkında 31/1/2002 tarihinden itibaren İAB düzenlenir.

İAB'yi süresi içerisinde Kuruma vermeyen işverenlere her bir fiil için ayrı ayrı, 25/8/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 33 üncü maddesine göre sanayi kesiminde çalışan on altı yaşından büyük işçiler için fiilin olduğu tarihte uygulanan aylık brüt asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası verilir.

Muvazzaf askerlik nedeniyle hizmet akdi sona erenler için işverenler İAB düzenleyeceklerdir. Bu durumda olan sigortalı işsizlerin terhis tarihinden itibaren 30 gün içerisinde Kuruma başvurmaları halinde işsizlik ödeneği işlemleri başlatılır.

İşveren, hizmet akdi 4447 sayılı Kanununun 51 inci maddesinde belirtilen haller dışında (örneğin; istifa, emeklilik, evlilik, işçinin hatası ve kusuru nedeniyle hizmet akdinin sona ermesi durumları) sona eren sigortalı işsizler için İAB düzenlemek zorunda değildir.

Hizmet akdi feshedilmeksizin ve sigorta prim ödeme sürelerinde kesinti olmaksızın, sigortalının aynı işverenin başka bir işyerine nakledilmesi durumlarında işverenin İAB düzenleme zorunluluğu bulunmamaktadır. Hizmet akdi sona erdiğinde sigortalının aynı işverene bağlı olarak çalıştığı sürelerle ilişkin tüm bilgiler, düzenlenecek İAB'de yer alacaktır.

İşverenin İAB düzenleme zorunluluğu bulunmadığı durumlarda işverene idari para cezası uygulanmaz.

Türkiye İş Kurumuna başvuru

Madde 5- Sigortalı işsiz, resmi kimlik belgesi ve işveren tarafından düzenlenen İAB ile hizmet akdinin sona erdiği tarihten itibaren 30 gün içinde, işyerinin bulunduğu yerdeki İŞKUR'a talep dilekçesi ile şahsen müracaat eder.

İşverenin İAB düzenlememesi halinde, hak kaybına yol açılması için sigortalı işsizin talep dilekçesi ve resmi kimlik belgesi ile yaptığı müracaatı kabul edilir. Talep dilekçesi İAB yerine geçmez. İşverenin İAB düzenlememe nedeni araştırılarak gerektiği hallerde yasal işlemler başlatılır.

Sigortalı işsizin, hizmet akdinin feshedildiği tarihi izleyen günden itibaren mücbir sebeplerden kaynaklanan gecikmeler hariç 30 gün içinde İŞKUR'a başvurmaması halinde, başvuruda gecikilen süre işsizlik ödeneği almaya hak kazanılan toplam süreden düşülür. Sigortalı işsiz, gecikmeye neden olan mücbir sebepleri başvuru sırasında İŞKUR'a belgelendirmek zorundadır.

Sigortalı işsizin;

a) Eş, çocuk, anne, baba veya kardeşlerinden birinin vefatı ya da resmi kurum veya kuruluşlardan alınacak doktor raporu ile

kanıtlanmak kaydıyla kendisinin veya bu maddede sayılanlardan birinin hastalık hali,

b) Yangın, yer sarsıntısı, sel baskını gibi doğal afetler,

c) Herhangi bir nedenle ulaşımın imkansız hale gelmesi,

d) Kanuni bir ödevin yerine getirilmesi,

e) Muvazzaf askerlik hizmetinin yerine getirilmesi,

f) Gözaltına alınma hali

g) Hükümlülükle sonuçlanmayan tutukluluk hali,

h) Savaş, sıkıyönetim, olağanüstü hal gibi durumlar,

ı) Salgın hastalık nedeniyle karantina,

gibi mücbir sebeplerle geç başvurusu halinde hak kaybı söz konusu değildir.

Başvurunun sonuçlandırılması

Madde 6- İŞKUR sigortalı işsizin başvurusunu; İAB, talep dilekçesi ve SSK kayıtlarından, gerektiği hallerde de işverenin bilgisine başvurarak inceler ve işsizlik ödeneğini hak edene ödeme kararını, hak etmeyene ise nedeni ile birlikte red kararını başvuru tarihini izleyen ayın sonuna kadar bildirir.

İş kaybı tazminatı ve işsizlik ödeneğine birlikte hak kazanılması

Madde 7- 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun hükümlerine göre, özelleştirme nedeniyle işsiz kalanlardan, iş kaybı tazminatı ve işsizlik ödeneğini birlikte almaya hak kazananlara öncelikle iş kaybı tazminatı ödenir. İş kaybı tazminatı için yapılan başvuru aynı zamanda işsizlik ödeneği başvurusu yerine de geçer. Hizmet akitleri 4046 sayılı Kanuna göre sona erenlerin, iş kaybı tazminatı ve diğer hiz-

metlerden yararlanabilmeleri için hizmet akitlerinin sona erdiği tarihten itibaren 30 gün içinde İŞKUR'a başvurmaları zorunludur. Başvuru süresini geçirenler, iş kaybı tazminatı ve bununla ilgili diğer hizmetlerden yararlanamazlar. Ancak, bu durumda olanlardan işsizlik ödeneğine hak kazanma koşullarını yerine getirenler için, mücbir sebep olmaksızın başvuruda gecikilen süre, işsizlik ödeneği ödenecek toplam süreden düşülerek, kalan süre kadar işsizlik ödeneği ödenir.

İşsizlik ödeneğinin miktarı

Madde 8- Günlük işsizlik ödeneği, sigortalının son dört aylık prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanan günlük ortalama net kazancının yüzde 50'sidir. Bu suretle hesaplanan işsizlik ödeneği miktarı aylık asgari ücretin netini geçemez. (5763 sayılı Kanunla işsizlik sigortası ödeneklerinde değişiklikler yapılmıştır)

İşsizlik ödeneğinin üst sınırının hesaplanmasında esas alınan asgari ücret, ödemeyi kapsayan dönemde geçerli olan asgari ücrettir.

İşsizlik ödeneğinin hesaplanmasında bir ay 30 gün olarak kabul edilir. Kıst ödeneğinin hesaplanmasında hak edilen gün sayısı dikkate alınır.

İşsizlik ödeneği damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulamaz, nafaka borçları dışında haciz veya başkasına devir ve temlik edilemez.

İşsizlik ödeneğinin ödenmesi

Madde 9- İşsizlik ödeneği, sigortalı işsiz, bu Tebliğin 2, 3 ve 5 inci maddelerinde belirtilen şartlara sahip olması halinde, hizmet akdinin feshedildiği tarihi izleyen günden itibaren hesaplanır. İlk işsizlik ödemesi, ödeneğe hak kazanma koşullarının yerine getirildiği tarihi izleyen ayın sonunda yapılır. İşsizlik ödeneği, aylık olarak her ayın sonunda İŞKUR tarafından sigortalı işsiz adına açtırılacak banka hesabına yatırılır.

İşsizlik ödeneği almakta olan sigortalı işsiz işe girmesi

Madde 10- İşsizlik ödeneği almakta iken, işe giren sigortalının işsizlik ödeneği kesilir. Ancak, yeni işini, işsizlik ödeneğine hak kazanmadan kaybeden sigortalı işsiz, daha önce hak ettiği işsizlik ödeneği süresini dolduruncaya kadar işsizlik ödeneğinden yararlanmaya devam eder. Eğer, sigortalı işsiz, 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun öngördüğü şartları yerine getirmek suretiyle yeniden işsiz kalırsa, sadece bu yeni hak sahipliğinden doğan süre kadar işsizlik ödeneğine hak kazanır. Bu durumda, yeni işsizlik ödeneği hak kazanma süresinin hesaplanmasında dikkate alınacak son üç yıl, bir önceki işsizlik ödeneğine hak kazanma tarihinden geriye gidemez.

Örnek: 240 gün süreyle işsizlik ödeneği almaya hak kazanan sigortalı işsiz, 120 gün işsizlik ödeneği aldıktan sonra, işe girer ve 600 günden az prim ödemek suretiyle yeniden işsiz kalırsa, sigortalı işsiz alacağı işsizlik ödeneği süresi $240-120=120$ gündür. Sigortalı işsiz yeni işinde 600 gün prim ödeyerek işsiz kalırsa sadece yeni hak sahipliğinden doğan 180 gün işsizlik ödeneğine hak kazanır.

Hastalık ve analık sigortası primlerinin ödenmesi

Madde 11- Sigortalı işsiz hastalık ve analık sigortalarına ait primleri, işsizlik ödeneği ödendiği sürece ilk altı ay için (yüzseksen gün) 2/3 oranında, izleyen aylarda tam olarak Sosyal Sigortalar Kurumuna aktarılır. Bu primler, sigorta primlerinin hesabında esas alınan alt kazanç sınırı üzerinden hesaplanır.

İşsizlik ödeneğinde hak düşürücü nedenler

Madde 12- a) İŞKUR tarafından teklif edilen, mesleklerine uygun ve son çalıştıkları işin ücret ve çalışma koşullarına yakın ve ikamet edilen yerin belediye mücavir alanı sınırları içinde bir işi haklı bir nedene dayanmaksızın reddedenlerin işsizlik ödeneği

kesilir. Büyükşehir belediyesi olan illerde belediye mücavir alanı olarak büyükşehir belediyesi mücavir alanı kabul edilir.

b) İşsizlik ödeneği aldığı sürede gelir getirici bir işte çalıştığı veya herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan yaşlılık aylığı aldığı tespit edilenlerin işsizlik ödeneği kesilir.

c) İŞKUR tarafından önerilen meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimini haklı bir neden göstermeden reddeden veya kabul etmesine karşın devam etmeyenlerin, işsizlik ödenekleri kesilir. Ödeneğin kesilme gerekçesinin ortadan kalkması halinde, işsizlik ödeneği ödenmesine yeniden başlanır. Bu suretle yapılacak ödemenin süresi başlangıçta belirlenmiş olan toplam hak sahipliği süresinin sonunu geçemez.

d) Haklı bir nedene dayanmaksızın İŞKUR tarafından yapılan çağruları zamanında cevaplamayan, istenilen bilgi ve belgeleri öngörülen süre içinde vermeyenlerin, işsizlik ödenekleri kesilir. Ödeneğin kesilme gerekçesinin ortadan kalkması halinde, işsizlik ödeneği ödenmesine yeniden başlanır. Bu suretle yapılacak ödemenin süresi başlangıçta belirlenmiş olan toplam hak sahipliği süresinin sonunu geçemez.

Örnek: 180 gün süre ile işsizlik ödeneğine hak kazanan sigortalı işsiz, 90 gün işsizlik ödeneği aldıktan sonra, İŞKUR'un istediği bilgileri, haklı bir neden olmaksızın İŞKUR'ca öngörülen sürenin bitiminden itibaren 25 gün geç vermesi durumunda, işsizlik ödeneği 25 gün süreyle kesilir. Bu durumda, sigortalı işsizin alacağı işsizlik ödeneği süresi $180-90-25=65$ gündür.

İşsizlik ödeneğinin durdurulması

Madde 13- Muvazzaf askerlik dışında herhangi bir nedenle silah altına alınanlar ile hastalık ve analık nedeniyle geçici iş göremezlik ödeneği almaya hak kazanan sigortalı işsizlerin işsizlik ödenekleri, bu durumların devamı süresince durdurulur.

Örnek: 180 gün süre ile işsizlik ödeneğine hak kazanan sigortalı işsiz, 70 gün işsizlik ödeneği aldıktan sonra, muvazzaf askerlik dışında herhangi bir nedenle 30 gün süre ile silah altına alınır, işsizlik ödeneği 30 gün için durdurulur. Bu süre, daha sonra sigortalı işsizin alacağı işsizlik ödeneği süresinin sonuna eklenir. Bu durumda, sigortalı işsizin alacağı işsizlik ödeneği $180-70=110$ gün üzerinden hesaplanır.

Hatalı ve yanlış ödemeler

Madde 14- Sigortalı işsiz ve işverence İŞKUR'a verilen bilgiler, gerektiğinde SSK kayıtlarından kontrol edilebilir. Hatalı bilgilere dayanılarak yapılan fazla ödemeler, yasal faizi ile birlikte geri alınır, ayrıca ilgililer hakkında yasal işlem yapılır.

İşsizlik ödeneği nakli

Madde 15- İşsizlik ödeneği almakta iken, ikametgahı değişen sigortalı işsizin kaydı, talep etmesi halinde, yeni ikametgahının bulunduğu ildeki İŞKUR'a nakledilir. Sigortalı işsizin verilecek bütün hizmetler yeni ikametgahının bulunduğu İŞKUR tarafından yürütülür.

Tebliğ olunur.

BÖLÜM 6

MAKALELER

İnsan Onuruna Yakışır İş Perspektifinde İŞSİZLİK SİGORTASI FONUNUN YÖNETİMİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ

Prof. Dr. Kadir ARICI
Gazi Üniversitesi İİBF Dekanı'

Giriş

İnsan Onuruna yakışır iş kavramı, dünyada esneklik arayışlarına bir tepki olarak çalışma hayatının gündemine girmiş bir kavramdır. Milletlerarası Çalışma Teşkilatı'nın (MÇT) öncülüğünde insan onuruna yakışır iş mücadelesi bütün dünyada yaygınlaştırılmaya çalışılmakta ve bu mücadele ile esnek ve güvencesiz çalışma ortamlarının insan onuruna yakışmadığının mesajı verilmektedir. MÇT'nin mücadelesi ile, global şirketlerin öncülüğünde süren acımasız bir rekabet ortamında çalışanların insan onuruna yakışır iş ve çalışma ortamı haklarının savunulması yapılmaktadır.²

İnsan onuruna yakışır iş kavramının doğuşunda globalleşen dünyada artan rekabetin ve pazarda yaşanan paylaşma mücadelesinin önemli bir payı vardır.³ Artan rekabet şartları ve teknolojiye hızlı değişim esnek firma ve esnek iş hukuku taleplerini artırmıştır.⁴ 1980 sonra dünyaya hızla yayılan neo-liberal politikalarla siyasi iktidarlar bu taleplere uygun cevaplar vermeye başlamışlar;⁵ iş hukukunda esnekliğin kapılarını aralayıcı düzenlemeler yapmışlardır.⁶

Bu suretle esneklik taleplerinin önü açılmış ve esnek çalışma uygulamaları yaygınlaşmaya başlamıştır. Esnek çalışmanın yaygınlaşması, esnek firmaların (yaygın kullanım adı ile müşterek iş ortaklıkları, joint venture gibi isimlerle) çoğalması ile birlikte; sendika ve toplu iş sözleşmesi haklarını kullanamayan, alt işveren işyerlerinde ve geçici iş ilişkisi ile çalışılan ve ne zamana kadar çalışacağını, çalışan kimselerin dahi bilmediği işyerlerinde iş sözleşmesi ile çalışan işçi kitlesi, gün be gün yaygınlaşmaktadır.⁷

Sonuçta bu politikaların etkisi ile güvencesiz işler artmış; güvencesiz iş ilişkileri yaygınlaşmaya başlamıştır.⁸

İnsan onuruna yakışır iş talepleri bu gelişmelerin ortaya çıkardığı taleplerdir. Bu türdeki talepler insanlığın ebedi ve ezeli ihtiyaçlarından biri olan emniyet duyma, emniyetli bir ortamda olma ve geleceğinden emin olma ihtiyacını da karşılayan taleplerdir. Her insan hem yaşama hakkının korunması hem de hayatiyetini sürdürme bakımından bir emniyet ihtiyacı hisseder.

Çağdaş dünyada insanlar, insan haklarının çağdaş normlarda uygulandığı bir ortamda yaşamak, çalışmak ve hayatını sürdürmek ihtiyacını duyar; en azından böyle bir hayata kavuşmanın özlemi içinde yaşarlar.

İnsan onuruna yakışır iş talebi, insan haklarına uygun bir hayat sürdürme talebinin muhtevasına dahil olan hatta onun olmazsa olmaz niteliğinde bir parçası olan bir taleptir. İnsan onuruna yakışır iş talebi; işçilerin başka bir iş arayışında olmaksızın şevkle ve zevkle çalışacağı; sendika hakkı, toplu iş sözleşme ve sosyal güvenlik hakkı başta olmak üzere yasal haklarının tanındığı, saygı gördüğü; kendisine üretim faktörlerinden herhangi birisi gibi muamele gösterilmediği, adam gibi çalıştığı sürece işverenlerce adam gibi muamele edilen; eski düzenlerde rastlanan türde çalışanlara ırgat, ameale, yanaşma gibi üçüncü sınıf insan muamelesi çekilmediği bir iş ortamında çalışma talebidir. İnsana yakışır iş talebi, hukuka saygılı işyeri talebidir. İnsana yakışır iş talebi, çalışana insanca muamele gösterilmesi talebidir.

İnsan onuruna yakışır iş kavramının muhtevasına sosyal güvenlik hakkının sağlandığı iş kavramı da dahildir. Hemen belirtelim ki modern sosyal güvenlik sistemlerinin doğuşunda; işçilere sosyal güvenlik sağlanması, çok büyük bir etken olmuştur. Çağdaş anlamda sosyal güvenlik sistemleri, işçilerin sosyal güvenlik ihtiyaçlarının karşılanmasına bir cevap olarak doğmuştur. Devletin sosyal güvenlik sistemi kurma ve vatandaşlarına sosyal güvenlik sağlama yükümlülüğünün kabul edilmesinde de işçilerin

sosyal güvenliğinin sağlanması en önemli saiktir. İşçiler ve işçi sendikaları sosyal güvenliğin insan hakları listelerinde yer alması için büyük bir mücadele vermişler ve bu haklarını bütün dünyada kabul edilmesini sağlamışlardır.

İşçiler bakımından sosyal güvenlik en önemli ihtiyaçlardan birisidir. Tek ve en önemli gelir ve geçim aracı emek olan işçiler için, kendilerini çalışmaktan alıkoyan sosyal risklerle karşılaşmak demek gelir kesilmesi riski ile karşı karşıya kalmak demektir. Çalışamaz duruma düşen işçi için bunun anlamı ihtiyaçlarını karşılayacak bir gelirden mahrum kalması yani muhtaç duruma düşmesidir.

Modern sosyal güvenlik sistemlerinde sosyal güvenliğin karşıladığı riskler iş kazaları, meslek hastalıkları, hastalık, analık, aile ödenekleri (aile kurmaktan kaynaklanan riskler), sakatlık (malullük), yaşlılık, ölüm ve işsizliktir.⁹ İşçiler bakımından bu risklerin her biri önemlidir. Ancak insan onuruna yakışın iş perspektifinden bakıldığında işçilerin çalışırken karşılaşılabilecekleri risklere karşı sosyal güvenlik altına alınmaları daha da önem arz eder. Bu anlamda işçiler bakımından iş kazaları, meslek hastalıkları, hastalık ve analık, işsizlik ve ölüm riskleri göreceli olarak daha da önem taşır.

İşsizlik çalışan işçiler bakımından kendi iradesi dışında işsiz duruma düşme halidir. Dolayısı ile işsizlik bu anlamda işçinin kendi kusuru ve talebi olmaksızın işverence işten çıkarılması sonucu ortaya çıkan durumun adıdır. Çalışma gücü ve iktidarında ve isteğinde olup da cari şartlarda iş arayan ancak iş bulamayan kimse de işsiz kabul edilmektedir. İşsiz kalan işçinin yeni iş bulamama halindeki durumu da işsizlik olarak ifade edilir.

İnsan onuruna yakışır iş istihdam teminatının işçilere sağlanmasını yani işçilerin keyfi olarak ya da geçerli bir nedene dayanmaksızın yahut da haklı bir neden olmaksızın işten çıkarılmasını, iş sözleşmesinin fesih edilmemesini ve bu türlü fesihlere karşı haklarının güvence altına alınmasını öngörür. İş hukukunda

iş güvencesi sistemleri bu ihtiyacı karşılamak maksadı ile kurulmuştur.

Geçerli nedenle iş sözleşmesi sona eren; kendi iradesi dışında işsiz kalan işçiler bakımından önemli bir ihtiyaç da bu şekilde gelir kesilmesi riski ile karşı karşıya kalan işçilerin sosyal güvenlik ihtiyacının karşılanmasıdır. Bu güvenlik ihtiyacı, işsiz kalma riskine karşı sağlanan gelir güvenliğinin yani ihtiyaçlarını karşılamaya yetecek asgari bir gelirin sağlanması ve güvence altına alınması ihtiyacıdır. Modern sosyal güvenlik sistemleri bu ihtiyacı karşılamak maksadı ile işsizlik sigortası tekniğini geliştirmişlerdir.

İşsizlik sigortası, işsizlik riskine karşı sosyal güvenlik sağlayan bir tekniktir. Bilindiği gibi işsizlik riski, sosyal güvenlik ihtiyacı doğuran bir sosyal güvenlik riskidir. 102 sayılı MÇT (ILO) sözleşmesinde sayılan 9 temel sosyal güvenlik riskinden birisidir.¹⁰

İşsizlik sigortası, çalışırken kendi iradesi dışında işsiz kalanlara sosyal güvenlik sağlamada kullanılan bir tekniktir. Bilindiği gibi hiç işi olmayan, iş bulamayan kişiler bakımından işsizlik sigortası ile sosyal güvenlik sağlanamaz. Bu durumda olan kişilere sosyal güvenlik “işsizlik yardımı” olarak kamu sosyal yardım ve hizmet sistemi içinde karşılanır.

Bu çalışmada insan onuruna yakışır iş perspektifinde işçilerin temel ihtiyaçları olan işsizlik sigortasının önemi ve ülkemizde mevcut işsizlik sigortası sisteminin son gelişmeler ışığında sürdürülebilirliği ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Hemen ifade edelim ki global rekabetin hızlandığı ortamlarda sosyal güvenlik sistemlerinin sağlıklı işler durumda olmaları büyük önem taşımaktadır. Çünkü iktisadi dalgalanmalar ve gelişmelerin bu kadar fazla olduğu bir ortamda çalışanların sosyal risklerle karşılaşma ihtimalleri de daha fazla olmaktadır. Risklerin sonuçlarına karşı korunma modern sosyal güvenlik sistemlerinde asgari bir gelir garantisinin sağlanması ile sağlanır. Bunun için de sigorta sistemlerinin bu asgari geliri karşılayacak nitelikte geliri

garanti edecek biçimde çalışmalarının sağlanması özel bir önem ifade eder. Bu nedenledir ki biz konunun ağırlığını işsizlik sigortası fonunun sürdürülebilirliği konusuna verdik.

1- Global Dünya’da İşsizlik Riskini Karşılamak İçin Öngörülen Çözümler:

Global dünyada işsizlik riskini karşılamak için uygulanan üç tür çözüm yer almaktadır. Bunlar sırası ile işsizlik yardımı, işsizlik sigortası ve asgari gelir garantisi sistemleridir.

A- İşsizlik Yardımı

İşsizlik yardımı sistemi kamu sosyal yardım sistemi içinde çalışma çağı içinde olup da cari şartlar içinde iş arayan ancak iş bulamayan kimselere ihtiyacı olan asgari gelirin sağlanmasını öngören bir sosyal güvenlik tekniğidir.¹¹ Bu teknikle işsizlik yardımı kişilere (i) asgari gelir sağlanması, (ii) iş bulması için mesleki eğitim verilmesi, (iii) bu süre içinde ihtiyacı olan sağlık ve diğer yardımların sağlanmasını öngörür. Kamu işsizlik yardımları genellikle işçilere iş bulununcaya kadar sağlanır. Devlet bu kimselere duruma uygun iş teklif eder ve kişi bu işleri kabul etmez yahut da iş bulmasını kolaylaştırmak için gerekli kurs vs. eğitimlere katılmaz ise bu yardımlar kesilir. İşsizlik yardımları primsiz sistem içinde bütçe ile finanse edilir. Bu yardımlar karşılıksızdır.

Global dünyada çağdaş sosyal güvenlik sistemlerinin tamamında kamu işsizlik yardımı sistemi mutlaka kurulmuştur. İşsizlik sigortası bu sistemin tamamlayıcısı gibi öngörülmektedir. Sosyal adalet de bunu gerektirmektedir.

Türkiye’de 1999 yılında işsizlik sigortası sistemi kurulmuş ve devlet bu sisteme primle finansal katkı sağlamaya başlamış olmasına rağmen kamu işsizlik yardım sistemi henüz kurulmamıştır. Bu durum ülkemizde çok büyük bir sosyal adaletsizlik yaratmakta ve vicdanları rahatsız etmektedir. Şöyle ki çalışırken işsiz kalan kimselere belirli bir süre asgari gelir garantisi sağlanmakta ancak

sosyal güvenlik sistemimiz hiç işi olmayan kimselere çağdaş anlamda hiçbir sosyal yardım yapmamaktadır.

Kaldı ki modern sosyal güvenlik sistemleri işsizlik yardım ve işsizlik sigorta sistemlerini birlikte uygulamakta; işsizlik sigortasından yardım alma hakkını kaybeden ve bu süre içerisinde iş bulamayan kimselere işsizlik yardımını sistemine geçirerek asgari bir gelir güvencesine kavuşturmakta ve bu suretle de işsizlik riskine karşı bütünlük bir sosyal güvenlik sağlanmış olmaktadır.

Türk sosyal güvenlik sistemi bakımından da bu ihtiyacın vakt geçirilmeksizin giderilmesi ve kamu işsizlik yardım sisteminin sosyal yarım ve sosyal yardım sistemi içinde çağdaş standartlarda kurulması şarttır.

B- İşsizlik Sigortası

Globalleşmiş dünyada insana yakışır iş ne kadar önemli ise insana yakışır bir hayat seviyesi de o kadar önemli hale gelmiş durumdadır. Sanayileşmiş ve kentleşmiş bir toplumda sosyal güvenlik ihtiyacı daha önemli bir ihtiyaç haline gelmiştir.

Globalleşme beraberinde dünyada ithalatı ve ticareti önleyen milli sınırlamaların, gümrüklerle sağlanan iç pazar ve milli ekonomideki korumaların daha azaltılmasını; sonuçta da dünya çapında pazar bütünlüğüne doğru bir ekonomik rota dönüşümünü getirmiştir. Ülkeler arasındaki rekabet eskiden olduğu gibi sürmektedir. Ancak bu rekabet eskisi kadar görünür olmaktan çıkmış; uluslar arası şirketler (multinationals) aracılığı ile daha dolaylı, daha gizli ve örtülü hale gelmiştir.

Tek pazara doğru gidiş başka ekonomik sorunları da beraberinde getirmekte; serbest ekonomi esaslarının hakim olduğu bir pazarda dünyanın farklı yerlerindeki gelişmeler dünyanın farklı köşelerinde ekonomik fırsatlar yahut ta ekonomik krizlerin sebebi ya da kaynağı haline gelebilmektedir. Dünya ekonomilerinin gidişi depremlerde ortaya çıkan tsunami dalgalanmalarındaki etkilere benzer etkiler yaratmaktadır.

Son yıllarda dünya ekonomilerindeki yaşanan bu değişim ve dönüşümler ülkemizde de etkilerini göstermeye başlamıştır. Türkiye 24 Ocak kararları ile başlayan, Avrupa Birliği ile kurulan Gümrük Birliği ve Dünya Ticaret Örgütü ile imzalanan anlaşmalar sonucunda serbest ekonomiye geçişte önemli mesafeler almış ve bir anlamda global rekabet dünyasına pazarlarını sonuna kadar açmış durumdadır. Sonuçta Türkiye bu anlamda dünyada olabilecek iktisadi dalgalanmalardan, iktisadi krizlerden ve bunların doğuracağı tsunami dalgalarına açık hale gelmiştir.

Bu gelişmeler ülkemizde işsizlik riskini daha önemli bir risk haline getirmektedir. Her an şu ya da bu sektörde dünyadaki gelişmelere dayalı iktisadi krizlerin meydana gelmesi muhtemeldir. Bu dış gelişmelere Türkiye'nin kendi iç iç ve özel şartları da katıldığında riskin daha da büyüdüğü gerçeği idrak edilmelidir.

İşsizlik riskine karşı sosyal güvenlik sağlanması ve bu sosyal güvenliği sağlayacak tedbirlerin alınması ve teşkilatın kurulması bu anlama daha bir önemli hale gelmiştir. Her an ülkemizde iç yahut ta dış ekonomik, sosyal ya da siyasi gelişmelere bağlı olarak yüz binlerce kimsenin işinden olması, işten çıkarılması; yine iş bulma arayışında olan binlerce kimsenin iş bulma şansını kaybetmesi, iş bulma hayallerini bir başka bahara bırakması hatta iş bulma ümidini kaybetmişlerin sayılarının daha da artması mümkündür.

İşte bu nedenlerle işsizlik riskine karşı sosyal güvenlik sağlanması; işsizlik sigortası ve işsizlik yardım sistemlerini kurmaları ve sürdürmeleri hayati önemde konular haline gelmiştir.

Türkiye'de işsizlik sigortası 25.08.1999 tarih ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu (RG. 08.09.1999 tarih ve 23810 sayı) ile kurulmuştur.¹² Böylece global piyasalara dümen kıran Türkiye işsizlik riskine karşı sosyal güvenlik sağlama bakımından önemli bir adım atmıştır.¹³

İşsizlik sigortası ülkemizde primli sistem içinde ve fon birikimi esasına göre işleyen bir sistemle kurulmuştur. Kuruluş itibarı ile

kurulan sistemin göz ardı edilmemesi gereken bazı özellikleri vardı: Bunlar (i) İşsizlik sigortasının finansmanına; devletin, ilk defa işveren sıfatı dışında, prim ödeyerek üçüncü bir taraf olarak katılması, (ii) Sistemin iki devlet biri işçi diğeri işveren olmak üzere dört kişi kişiden kurulu bir fon yönetimi tarafından yönetilmesi, (iii) İşsizlik sigortasının idaresinin kamu iş piyasasını düzenleme kurumu olan Türkiye İş Kurumuna bırakılmasıdır.¹⁴

Günümüzde işsizlik sigortası Türkiye’de kendi iradesi dışında işsiz kalan işçiler bakımından sosyal güvenlik sağlayan tek araç durumundadır. İş bulamayan dolayısı ile işsizlik sigortasından yardım alamayanların ise geleneksel sosyal yardımlaşma imkanları dışında başka imkanları bulunmamaktadır.

İşsizlik sigortasından sağlanan işsizlik ödeneklerinin yeterli olup olmaması işsizlik sigortasının performansı ile ilgili ayrı bir tartışma konusudur. Ancak mevcut işsizlik sigortası sisteminin en azından “hiç, yoktan iyidir” diyerek hakkını teslim etmek gerekir. Sistemin iyileştirilmesi için gayret gösterilirken “en iyi iyinin düşmanıdır” esası göz önünde tutulmalı ve sistemin sürdürülebilir olmasına daha çok önem verilmelidir.

C- Asgari Gelir Sistemi

Global piyasada artan rekabet karşısında yatırımcılar esnek bir iş hukuku talep etmektedirler. Esnek iş hukuku talepleri, sözleşme serbestisini sınırlayan sınırlamaların olabildiği kadarı ile kaldırılmasını ve ILO tarafından milletlerarası sözleşmeler yolu ile oluşturulmaya çalışılan asgari çalışma şartlarının ise çoğaltılması ve asgari sayıda tutulmasını öngörmektedir.

Asgari gelir sistemi, iş hukuku ile işçiyi işveren karşısında koruyan koruma kalkanlarının kaldırılması; ya da en aza indirilmesini; bu şekilde ortaya çıkacak riski karşılamak için düşünülen bir tedbirdir.¹⁵ İşsizlerin iş bulması ve ekonomideki büyümenin sürdürülmesi için işveren çevreleri iş hukukunda esneklik sağlanmasının şart olduğunu; gerekli esneklik sağlanmadığı sürece

işverenlerin uluslararası rekabette geri kalacaklarını hatta kaybedeceklerini ve bunun faturasını bütün ülkenin ödeyeceğini ileri sürmektedirler.

Esnekleşmenin emniyetsiz ve güvencesiz bir çalışma ortamı yaratacağını ileri süren işçiler ise bu esnekleştirilmeye karşı insana yakışır iş talebi ile karşı çıkmaktadırlar.

Girişimcilerin (işverenlerin) Esnek İş hukuku talebi ile çalışanların insana yakışır iş taleplerine aynı anda olumlu cevap vermek mümkün müdür?

Esneklik taraftarları bu soruya cevap olmak üzere yeni bir öneri getirmektedirler ve bununla esnek iş hukukunun getireceği riskleri en aza indireceğini ileri sürmektedirler. Bu öneri asgari gelir sistemidir.¹⁶ Buna göre çalışma çağındaki herkese devlet bir asgari gelir tespit edecek ve bu geliri garanti edecektir. Çalışırken işini kaybeden, ücreti azalan, tam gün çalışırken kısmi süreli çalışmak zorunda kalan yani işi ile ilgili değişikliklerle karşılaşarak da geliri kesilen ya da azalan kimseler devletin sağlayacağı bu gelir garantisi ile esnek çalışma ve çalıştırmanın olumsuz etkilerinden daha az etkilenecektir.

Asgari gelir sistemi ile çalışanlar işsiz kalmaya karşı bir tür sosyal güvenliğe kavuşturulmuş olacaklardır. Sağlanan asgari gelir; işsizlik sigortasının asgari gelir sağlama fonksiyonunu karşılayacak; sonuçta da esnek iş hukukunun bütün riskleri bu suretle giderilmiş olacaktır.

İşverenler de piyasa şartları içinde işçileri işe alma, ücretlendirme, işi düzenleme ve işten çıkarma bakımından bir serbestiye sahip olacaklar; iş hukukunun sınırlamalarından kurtularak rekabetçi ekonomi piyasasında iş hukukundan kaynaklanan engellerden kurtulmuş olacaklardır.

Biz asgari gelir garantisi sisteminin, üzerinde daha çok düşünülmesi gereken bir öneri olduğunu düşünüyoruz. İş hukukunda sağlanacak esneklik, işçilerin bu güne kadar elde ettikleri

kazanımların kaldırılması demek olacaktır. Bu değişiklik işçileri işveren karşısında korumasız bırakmış olmayacak mıdır? İşçilerin kazanılmış ve insan hakları kapsamında bulunan haklarından vazgeçmelerinin talep edilmesi ne kadar doğru olur?

Öte yandan öngörülen asgari gelir ne olacaktır? Bu asgari gelir her çalışan için asgari tatmin sağlayacak; ve esnek iş hukukunun ortaya çıkarttığı riski karşılamaya yetecek bir gelir olabilecek midir? Asgari gelirin yetersiz kalması durumunda mesele nasıl çözülecektir?

Bu ve benzer soruların cevapları verilmediği sürece bu öneri üzerinde kamuoyunda bir mutabakat sağlanması zor gözükmektedir.

2- İşsizlik Sigortasının Yönetimi

A- Genel Olarak

İşsizlik sigortası dünyada ilk defa 1911 yılında İngiltere’de kurulmuş ve uygulamaya başlanmıştır. İşsizlik sigortası, sosyal sigorta tekniğine göre işler. İşsizlik sigortasında ödenecek primler ve ödenekler aktüeryal hesaplara dayalı olarak belirlenir. Aktüeristler zaman içinde değişiklik ve gelişmelere göre hesaplarını yeniden yapar ve buna göre hesaplar yenilenir. Hak ve yükümlülükler bu hesaplara dayalı olarak belirlenir.

İşsizlik sigortasında diğer sigorta dallarında olduğu gibi primlerle meydana gelen kaynaklar bir fonda toplanır. Belirlenen finansman biçimine göre (yılı yılına finansman yöntemi-dağıtım yöntemi) ya da fon yönetimi sistemleri tercihine göre yönetilir. Değerlendirmede fon yönetim ilkelerine (emniyet, karlılık ve likidite prensipleri) göre fon varlıkları değerlendirilir. Sistemin finansmanında açık olması halinde sosyal sigortanın garantörü olarak finansman açıkları devlet tarafından karşılanır.

4447 sayılı kanun ile işsizlik sigortası kurulurken sistemin primlerinin Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından toplanması; sis-

temin yönetiminin ise Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından sağlanması öngörülmüştür. Bu maksatla İŞKUR bünyesinde bir daire kurulmuştur. Bu dairenin görevi işsizlik sigortasının idari işlemlerini yürütmek; hak sahiplerinin takibini yapmak, işsizlik ödeneklerinin ödenmesini sağlamaktır.

İŞKUR bünyesinde “İşsizlik Sigortası Fonu” kurulmuştur. İşsizlik sigortası fonunun görevi, işçi, işveren ve devlet katkılarından oluşan gelirler başta olmak üzere işsizlik sigortası fonunun gelirlerinin değerlendirmesini yapmak ve bu gelirleri yönetmektir. İşsizlik sigortası fonu, bu maksatla hazırlanan bir yönetmelik esasları içinde yönetilir.

B- Önemi

İşsizlik sigortasının başarılı olması için sosyal sigortanın bu alandaki ilkelerinin gözetilmesi, hak ve yükümlülüklerin aktüeryal hesaplara dayalı olarak tespit edilmesi ve sistemin yönetimin bu ilkeler dikkate alınarak sürdürülmesi şarttır.

Kurulan bir sistemin sürdürülebilir olması elzemdir. Kurulan bir işsizlik sigortası sisteminin sürdürülebilir olması için ilk şart sistemin aktüeryal hesaplara dayalı olarak kurulmasıdır. Bu gerekli ancak yeterli değildir.

İşsizlik sigortası sistemi, işsizlik riski ile karşılaşan kimselere asgari bir sosyal güvenlik tatmini sağlamalıdır. İşsiz kalanların ihtiyacı olan işsizlik ödeneği işsizler bakımından, asgari ölçüde tatmin sağlayacak bir miktarda olmak durumundadır. Sistem, işsizlere yeni iş bulma, işsizlik ödeneği alma süresini kısaltmak için gerekli desteği sağlamakta da katkı sağlamalıdır. İşsizlik sigortasında prim oranları ve miktarlarının işveren üzerindeki yükler yönünden katlanabilir nitelikte olması; istihdamı olumsuz etkileyecek nitelikte olmaması da sürdürülebilir olması bakımından önemlidir. “İşsizlik Sigortası Sistemi” hak ve yükümlülükler bakımından asgari tatmin sağlayıcı ve finansman bakımından sür-

dürülebilir nitelikte olmalıdır. Sistem tıkanmamalı ve garantör sıfatıyla da olsa devlete başka yük getirmemelidir.

Kurulan işsizlik sigortasının sürdürülebilir olması bakımından sisteme dıştan müdahalelerin önlenmesi şarttır. Sistemin idari ve mali bakımından özerk olması bu anlamda önemli bir tedbir olabilir. Sisteme dış müdahaleler ya sistemin özerk olmamasından kaynaklanan hükümetlerin idari müdahalesi yahut da sisteme kanunla müdahale yapılması suretiyle yapılır. Sisteme yapılacak idari ve kanuni müdahalenin sistemin mali dengelerini olumsuz etkilemeyecek biçimde olması; mali etkili müdahalelerde ise müdahalenin mali karşılığının sisteme zamanında ödenmesi gerekir.¹⁷

Sistemin sürdürülebilirliği bakımından özellikle fon birikimi metodunun benimsendiği sistemlerde fonların fon yönetim esaslarına emniyetli, kârlı ve likiditesi yüksek alanlarda değerlendirilmesi gereklidir. Pek tabidir ki idari verimlilik de sistemin sürdürülebilirliğine katkı sağlayacaktır.

İşsizlik sigortası yönetimi bakımından da ekonominin performansı, işsizlik durumu, iş gücüne katılım oranları, çağ içi nüfusun durumu gibi ülke ekonomisinin makro verileri sürdürülebilir ve başarıyı olumlu ya da olumsuz yönde etkileyecektir.

Sürdürülebilir bir işsizlik sigortası işsizlere asgari bir gelir garantisi sağlayarak işten çıkarılmanın olumsuz etkilerini süreli de olsa telafi edecek, işsiz kalanlara en kısa zamanda iş bulma fırsatı veren eğitim yardımları sağlayarak destek olacak, bu süre içerisinde bazı sigorta primlerini ödeyerek işsizlerin sağlık sigortası yardımları başta olmak üzere diğer sosyal sigorta yardımlarından mahrum kalmalarını da önleyecektir. Bütün bunların zamanında sağlanabilmesi için işsizlik sigortasının sürdürülebilir olması şarttır.

Sürdürülebilir bir işsizlik sigortası sistemi için sistemin iyi kurulması kadar yönetim bilimlerinin verileri ışığında iyi yönetilme-

si de şarttır. Global rekabetin ekonomide etkilerinin gün geçtikçe daha baskın bir şekilde hissedildiği bir ortamda işsizlik sigortasının verimli ve sürdürülebilir biçimde yönetilmesi daha da önemli hale gelmiştir. Kötü yönetilen bir işsizlik sigortası ekonomi üzerinde bir yük haline gelebilir, kamu maliyesini olumsuz biçimde etkileyebilir. Günümüzde sosyal sigorta sisteminin iyi yönetilememesinin faturalarını en açık bir şekilde yaşayan Türkiye; işsizlik sigortasının iyi ve sürdürülebilir olmasına gereken önemi vermekte geç kalmamalıdır. Aksi takdirde soysal sigortada yaşananların işsizlik sigortasında da tekrarı kaçınılmaz hale gelebilir.

3- İşsizlik Sigortasının Sürdürülebilirliği Sorunu

A- Genel Olarak

Niçin işsizlik sigortası fonunun sürdürülebilirliği sorunu? Hemen ifade edelim ki işsizlik sigortası fonunun yönetimine kanunla yapılan müdahaleler işsizlik sigortası ve işsizlik sigortası fonu ile ilgili bazı endişelere neden olmuş ve fonunun sürdürülebilirliğini tartışılır hale getirmiştir.

İşsizlik sigortası fonunun sürdürülebilirliği tartışmalarına yol açan gelişmeler iki grupta toplanılabilir. Bunlardan birisi genel olarak sosyal sigorta sistemine yapılan müdahalelerin dolaylı etkileri diğeri ise doğrudan işsizlik sigortası fonuna yapılan müdahalelerdir.

Sosyal sigortalara müdahale iki şekilde yapılmaktadır. Bunlardan birisi yönetime müdahaledir. Sosyal sigorta yönetimlerinde görev alan ve atama ile gelen yöneticiler atama makamları tarafından sık sık değiştirilmektedir. Geçmişte sosyal sigorta genel müdürleri ve yönetim kurulu üyelerinde günümüzde ise sosyal güvenlik kurumu başkan, genel müdür ve yönetim kurulu üyelerinin sık sık değiştirildiği gözlemlenmektedir. Yönetimin başarısı ve verimliliği açısından bu değişiklikler sosyal güvenlik kurumuna; dolayısı ile kurumla ilgili işleyişe zarar vermektedir. Bundan

daha da önemli olan ikinci bir müdahale alanı ise sosyal güvenlik kurumunun gelirleri ve giderlerini etkileyen müdahalelerdir. Geçmişte örneğin hükümetlerce enflasyon hedeflemelerinin yapılması ve prim artışlarının bu hedeflemelerle sınırlandırılmış olması; halbuki aynı dönemde aylık ve gelirlerdeki artışlara sınır konulmaması uygulamalarında olduğu gibi müdahaleler olabilmektedir. Aynı durum prim affı sağlayan yasalar ile yapılan müdahalelerde de hazine tarafından kurum lehine gerçekleşen görev zararlarının zamanında kuruma aktarılmaması nedeniyle ortaya çıkmaktaydı.

İşsizlik sigortası yönetimine ve işsizlik sigortası fonunun yönetimine aktüeryal hesaplar ve sistemin tekniğine aykırı her türlü müdahale sistemin işleyişine zarar verir ve sistemin sürdürülebilirliğine ilişkin endişelere yol açar.

B- Fona Yapılan Müdahaleler

İşsizlik sigortasının sürdürülebilirliği sorununun gündeme gelmesinde işsizlik sigortası kanununda yapılan son değişiklikler önemli bir rol oynamıştır. İşsizlik sigortası kanununda değişiklik yapan yasalarla işsizlik sigortası fonunun işleyişine müdahaleler yapılmış olup bu müdahaleler sonucu bu fonun sürdürülebilirliği tartışmaya açılmıştır. Fonun yönetimine müdahaleler kanunla yapılmış ve bu müdahalelerle fonun sürdürülebilir yönetimi riske sokulmuştur. Aşağıda son dönemde yapılan önemli müdahaleler ana hatları ile ortaya konulacak ve niteliği hakkında değerlendirmelerde bulunulacaktır.

a- 4904 Sayılı Kanunla Yapılan Müdahale

İşsizlik sigortası fonuna yapılan ilk müdahale yönetim alanında olmuştur. 25.06.2003 tarih ve 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu (RG 05.07.2003 tarih ve 25159 sayı) ile 4447 İşsizlik Sigortası Kanunu'nda değişiklik yapılmıştır. Bu değişikliklerle fonun idaresi ve fon kaynaklarının kullanımı alanında önemli değişiklikler yapılmıştır. ISK m. 53'de yapılan değişikliklerle fonun kuru-

luş, yönetim, denetim ve gelir giderleri alanında değişiklikler yapılmıştır.¹⁸

Kanun yapılan değişikliklerle aşağıdaki şekli almıştır:

“MADDE 31.- 4447 sayılı Kanununun 53 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bu Kanunun gerektirdiği görev ve hizmetler için mali kaynak sağlamak, piyasa şartlarında kaynakları değerlendirmek, Kanunun öngördüğü ödemelerde bulunmak üzere “İşsizlik Sigortası Fonu” kurulmuştur. Fon, Kurum Yönetim Kurulunun kararları çerçevesinde işletilir ve yönetilir.

Fon kaynaklarının değerlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar; Bakanlık, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, TC Merkez Bankası ve Sermaye Piyasası Kurulu Başkanlığının müştereken hazırlayacakları ve Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. Fon, Sayıştay'ın vize ve tesciline tabi değildir. Sayıştay tarafından denetlenir.

Fonun;

A) Gelirleri;

a) İşsizlik sigortası primlerinden,

b) Bu primlerin değerlendirilmesinden elde edilen kazanç ve iratlardan,

c) Fonun açık vermesi durumunda Devletçe sağlanacak katkılardan,

d) Bu Kanun gereğince sigortalı ve işverenlerden alınacak ceza, gecikme zammı ve faizlerden,

e) Diğer gelir ve kazançlar ile bağışlardan,

B) Giderleri;

a) Sigortalı işsizlere verilen ödeneklerden,

- b) Hastalık ve analık sigortası primlerinden,
- c) Meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi giderlerinden,
- d) İşsizlik sigortası hizmetlerinin yerine getirilebilmesi için Yönetim Kurulunun onayı üzerine Kurum tarafından yapılan giderler ile hizmet binası kiralanması, hizmet satın alınması, bilgisayar, bilgisayar yazılım ve donanımı alım giderlerinden oluşur.

Bu fon bütçe kapsamı dışında olup, gelirlerinden hiç bir şekilde kesinti yapılamaz ve Genel Bütçeye gelir kaydedilemez. Fon'un gelir ve giderleri üçer aylık dönemler halinde 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Kanuna göre ruhsat almış, denetim yetkisine sahip meslek mensubu Yeminli Malî Müşavirlere denetletirilerek denetim raporlarının sonuçları ilan edilir.

Fon; 26/5/1927 tarihli ve 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununa tabi değildir. Fon gelirleri ile bu gelirlerle alınan mallar Kuruma aittir. Kurumun malları 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu bakımından Devlet malı hükmünde olup, alacakları da Devlet alacağı derecesinde ayrıcalıklıdır. Fon, damga vergisi hariç her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.”

Metin incelendiği zaman fonun sürdürülebilirliği açısından çok önemli değişikliklerin yapılmış olduğunu görülür. Bu değişikliklerden en önemlisi daha önceden kanunla kurulmuş fon yönetim kurulunun kaldırılmış olmasıdır. İkinci önemli değişiklik fonun yönetiminin İŞKUR Yönetim Kurulu'na verilmiş olmasıdır. Daha önceleri fonun “dört kişilik Fon Yönetim Kurulunun kararları çerçevesinde Kurum tarafından” işletilmesi ve yönetilmesi öngörülmüş iken değişiklikle, “Fon, Kurum Yönetim Kurulunun kararları çerçevesinde işletilir ve yönetilir.” ifadesi ile fon yönetimi Kurum yönetim kurulunun kararları ile yönetilir hale getirilmiştir.

Yeni düzenlemede fonun işleyişi ile ilgili bütün düzenleme yetkilerinin Bakanlar Kurulunun çıkaracağı yönetmeliğe bırakılmıştır. Kanunda öngörülen yönetmelik “İşsizlik Sigortası Fonunun Kaynaklarının Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” adı altında yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.¹⁹

Bu düzenleme ile fon yönetimi kaldırılmıştır. Böylece siyasi iktidarların fona müdahale etme imkanları artırılmıştır. Ayrıca fon yönetimine prim ödeyenlerin katılımına da son verilmiştir.

b- 5754 sayılı Kanun m. 90 ile Yapılan Müdahale

17.04.2008 tarih ve 5754 sayılı kanun (m. 90) ile 4447 sayılı kanun m. 48'de bir değişiklik yapılmış ve daha önce işsizlik sigortasından yapılacak ödemeler içinde “hastalık ve analık sigortası primleri” yer alır iken yapılan değişiklik ile bu ifade “5510 sayılı Kanun gereğince ödenecek sigorta primleri” olarak değiştirilmiştir.

- Bu düzenleme işsizlik sigortasından başka sigorta primlerinin de ödenmesini mümkün kılacak bir düzenlemedir. İleride 5510 sayılı kanunda yapılacak düzenlemeler doğrudan 4447 sayılı kanunu etkileyecek ve bu suretle iki kanun arasında kurulmuş olan bu bağ sistemin izlenmesini zorlaştıracaktır. Geçmişte Emekli Sandığı Kanunu ile diğer kanunlarla kurulan bu türlü ilişkilerin Emekli Sandığı Kanunu'nu anlaşılabilir ve içinden çıkılmaz hale getirdiği bilinmektedir.
- 5764 sayılı Kanun m. 64 ile 4447 sayılı kanununun 50/6 bendi kaldırılmıştır. Mülga bentte “hastalık sigortası ait primlerin ilk altı ay için 2/3'ü oranında, izleyen aylarda tam olarak” ödenmesi öngörülmüştü. Ayrıca “Bu primler, sigorta primlerinin hesabında esas alınan alt kazanç sınırı üzerinden hesaplanır” hükmü de yer almaktaydı. Yapılan değişiklikle bu primlerin normal sigortalı primleri gibi ödenmesi sağlanmaktadır. Düzenleme fonun giderlerinin artırılmasına yol açan nitelikte bir düzenlemedir.

c- 5763 sayılı kanun (m. 14) ile yapılan müdahale

4447 sayılı kanun m. 48/7 paragrafı 5763 sayılı Kanun m. 14 ile değiştirilmiştir. Daha önce bu paragraf şu şekilde idi. “Kurum işsizlik ödeneği alan sigortalı işsizlere mesleklerine uygun ve son yaptıkları işin ücret ve çalışma koşullarına yakın bir iş bulunması hususunda çalışmalar yapar. Kendilerine bu şekilde bir iş bulunamayanlara verilecek meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitiminin esas ve usulleri yönetmelikle belirlenir”.

● Yapılan değişiklikle bu paragrafın yeni şekli aşağıdaki şekle gelmiştir:

“Ayrıca, sigortalı işsizler ile Kuruma kayıtlı diğer işsizlere; iş bulmak; iş bulma, danışmanlık hizmetleri, mesleki eğitim, işgücü uyum ve toplum yararına çalışma hizmetleri verilir ve işgücü piyasası araştırma ve planlama çalışmaları yapılır. Bu kapsamda yapılacak giderler İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır. Bu giderlerin yıllık miktarı, işsizlik sigortası primi olarak bir önceki içinde Fona aktarılan Devlet payının yüzde otuzunu geçemez. Bu oranı yüzde elliye kadar çıkarmaya Bakanlar kurulu yetkilidir. Ancak, işsizlik ödeneğinden yararlanmakta olanlara yönelik hizmetler için bu sınırlama dikkate alınmaz. Bu fıkraya ilişkin esas ve usuller yönetmelikle belirlenir” (m. 48/7).

Bu düzenleme ile işsizlik sigortası fonunun canına ot tıkanmaktadır. Bu düzenleme ile işsizlik sigortası fonu işsizlik fonu haline getirilmiş olmaktadır. Şöyle ki işsizlik sigortası için prim ödeyenlerin katkıları ile oluşan bu fondan bu fona katkı sağlamayan “kuruma kayıtlı diğer işsizler” de yararlanabilir hale gelmiştir. İşsizlik sigortası fonunun amacı dışında kullanılmasının önü bütünüyle açılmıştır. Bu sebeple uzun dönemde bu düzenleme işsizlik sigortası fonunun sürdürülebilirliğini tamamen riske atan bir düzenlemedir.

Ayrıca aynı kanunla yapılan bir değişiklikle işsizlik sigortasından yapılan ödeneklerin miktarı için öngörülen yüzde 50 oranını

yüzde 80'e yükseltilmiştir. Bu oran artışlarının aktüeryal hesaplara dayalı olarak yapılıp yapılmadığı bilinmemektedir. Fonda kaynağın çokluğu esas alınarak yapılmış olması halinde düzenleme işsizlik sigortasının sürdürülebilirliğine bir tehdit teşkil edecektir.

d- 5838 Sayılı kanunla yapılan değişiklik

18.2.2009 tarih ve 5838 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (RG. 28.02.2009 tarih ve 27155 mükerrer sayı) m. 1 ile 4447 sayılı Kanuna geçici m. 8 eklenmiş ve bu madde ile

“2008 ve 2009 yıllarında kısa çalışma için yapılan başvurulara münhasır olmak üzere, ek 2'nci maddenin ikinci fıkrasında kısa çalışma için öngörülen azami üç aylık süre, altı ay olarak uygulanır; üçüncü fıkrasında öngörülen kısa çalışma ödeneği miktarı yüzde 50 oranında artırılarak ödenir ve kısa çalışma ödeneği olarak yapılan ödemeler, başlangıçta belirlenen işsizlik ödeneği süresinden düşülmez. Bu maddenin yayımı tarihinden önce uygunluk tespiti yapılan kısa çalışma başvurularında süre, işverenin talebi halinde aynı şartlarla ve bu maddede öngörülen süreyi aşmamak kaydıyla uzatılır.

Bu maddede öngörülen ödenek miktarı aynı kalmak kaydıyla, kısa çalışma süresini altı ay daha uzatmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir. Ancak, bu dönemde kısa çalışma ödeneği olarak yapılan ödemeler, başlangıçta belirlenen işsizlik ödeneği süresinden düşülür.”

hükmü eklenmiştir. Bu ek madde de kısa çalışma ödeneklerinin artırılması ile fondan kaynak aktarılması ve fonun sürdürülebilirliğine zarar verecek bir konudur.

e- 5921 Sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler

18 Ağustos 2009 tarih ve 27323 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 11.08.2009 tarih ve 5921 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası

Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 4447 sayılı kanunda önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler işsizlik sigortası fonunun sürdürülebilirliğini önemli ölçüde tartışılır hale getirmiş olan değişikliklerdir. Bu değişiklikler ana hatları ile aşağıdaki şekildedir:

- **İşsizlik Ödeneği Alanları İşe Alanlara Prim Desteği Sağlanması:**

Kanunda yapılan ilk değişiklik özünde işsizlik sigortasını destekler nitelik arz etmektedir. İşsizlik sigortasından ödenek alan işçileri işe alanlara prim desteği sağlanması öngörülerek işsizlik ödeneği ödenme süresinin kısaltılması için bir destek sağlanmakta olarak algılanabilecek düzenleme kanundan öngörülen diğer düzenlemelerle birlikte değerlendirildiğinde kendi içinde bir çelişki taşımaktadır. Ayrıca bir taraftan işsizlik sigortasından kaynak aktarılmasını sağlayan düzenleme yapılması diğer taraftan da işsizlik sigortasından ödenen aylıkların süresinin kısaltılmasının öngörülmesini anlamak güçleşmektedir. Kanun koyucu bu anlamda işçi alacaksanız öncelikle işsizlik ödeneği alanları işe alın mesajını vermektedir ki bunun kamu oyundaki yansımalarını anlamak çok güçleşmektedir.

- **Yeni İşçi Alanlara Prim desteği sağlanması:**

5921 sayılı kanun m. 2 ile 4447 sayılı kanuna geçici m. 9 olarak bir madde eklenmektedir. Bu geçici madde ile Nisan 2009 tarihinden 31.12.2009 tarihine kadar yeni işçi alanlara aldıkları her yeni işçi için işverenin ödeyeceği primlerin 6 ay boyunca işsizlik sigortası fonundan ödenmesi kabul edilmektedir. Kanun koyucu Bakanlar Kurulu'na bu sürenin 6 ay daha (30 Haziran 2010 tarihine kadar uzatmaya) uzatma yetkisini tanımıştır.

Birtakım şartlar ve sınırlamalarla da olsa on dört ay süre ile yeni işçilerin sigorta primlerinin işveren hissesine düşen miktarının işsizlik sigortası fonundan ödenmesini sağlayan bu düzenlemenin işsizlik sigortasından büyük bir kaynağın amacı dışında

kullanılmak üzere aktarılması sağlanmış olacağı açıktır. Pek tabidir ki bu düzenleme bu anlamda fonun sürdürülebilirliğine zarar verecek nitelikte bir düzenlemedir.

- **İşsizlik Sigortası Fonundan Bütçeye Kaynak Aktarılması**

5921 sayılı kanun m. 2 ile 4447 sayılı Kanunun geçici 6'ncı maddesinin (a) bendine aşağıda verilen cümle eklenmiş ayrıca (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“2009 yılına münhasır olmak üzere, Fonun nema gelirlerinden dörtte üçü, Fon tarafından Hazine İç Ödemeler Muhasebe Birimi hesaplarına aktarılır ve genel bütçenin (B) işaretli cetveline gelir kaydedilir. Kaydedilen bu tutarları, Yüksek Planlama Kurulu kararına istinaden Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki yatırımlar öncelikli olmak üzere ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik altyapı yatırımlarında kullanmak üzere ilgili idare bütçelerine ödenek kaydetmeye Maliye Bakanı yetkilidir. Bu ödenekler, 2009 yılı yatırım programı ile ilişkilendirilir.”

Kanunla geçici m. 6'ya eklenen b bendi ise şu şekildedir:

“b) Fon tarafından tahsil edilecek nema gelirlerinin 2010 yılında dörtte üçü, 2011-2012 yıllarında dörtte biri ilgili yıl genel bütçelerinin (B) işaretli cetvelinde bütçe gelir tahmini olarak yer alır. İlgili yıl bütçeleri hazırlanırken Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki yatırımlara öncelikli olmak üzere ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik altyapı yatırımlarının finansmanı için ilgili idare bütçelerine bu gelir tahmini karşılığı kadar ödenek öngörülür. Bu gelirler, Fon tarafından tahsil edilen ayı izleyen ayın 15'ine kadar Hazine İç Ödemeler Muhasebe Birimi hesaplarına aktarılır ve yılı genel bütçesinin (B) işaretli cetveline gelir kaydedilir.”

Bu düzenleme incelendiği zaman;

(i) işsizlik fonunun 2009 yılına ait bütün nema gelirlerinin $\frac{3}{4}$ 'ünün,

- (ii) 2010 yılında nema gelirlerinin ¾'ünün
- (iii) 2011 yılı bütçe gelirlerinin ¼'ünün
- (iv) 2012 yılı bütçe gelirlerinin ¼'ünün

amacı dışında kullanılmak üzere genel bütçeye kaynak olarak aktarılmasının öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

5921 sayılı Kanun işsizlik sigortasının sürdürülebilirliği bakımından bizce çok önemli bir kanuni düzenlemedir. İşsizlik sigortası fon gelirlerinin 2009-2012 yılları arasında gerçekleşecek belirli bir kısmının bütçeye ödenek olarak aktarılması fonun geleceği açısından üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu kaynakların ülke için önemli bir kalkınma hamlesi için kullanılacak olması bu alandaki endişelerin gitmesi yahut da yapılan düzenlemenin hukuka aykırı olması iddialarını ortadan kaldırmaz.

Fon bilindiği gibi işçi, işveren ve devlet katkılarından oluşmaktadır. Fonun kaynaklarının miktar olarak büyük rakamlara ulaşmış olması bu kaynakların amacı dışında kullanılmasını haklı kılmaz. Biz bu düzenlemenin (i) Anayasa m. 2'de düzenlenen hukuk devleti ilkesine aykırı olduğunu, (ii) Yapılan düzenlemenin devleti, hukuk devletinden kanun devleti haline sokan bir anlayışın ürünü olduğunu, (iii) Bu düzenlemenin fona büyük darbe vuracak bir düzenleme olacağını ve fonu sürdürülemez hale getireceğini düşünüyoruz.²⁰

Sonuç ve Değerlendirme

1999 yılında 4447 sayılı Kanunla kurulan Türk İşsizlik Sigortası Sistemi on yıla yaklaşan bir süreden beri yürürlükte bulunmaktadır. Bu süre içerisinde sosyal güvenlik sistemine amacı ve tekniğine uygun olmayan çok sayıda kanuni müdahaleye uğramış olmasına rağmen yine de günümüzde 42,3 milyar TL'ye varan bir İşsizlik Sigortası Fonu yaratılabilmektedir. Dolayısı ile bunca müdahaleye rağmen büyük bir fon teşkil etmesi üzerinde durulması gereken bir husustur.

Fonun Türkiye şartları içinde mütevazı işsizlik yardımı sağlayan ancak sürdürülebilir nitelikte bir fon olarak kurulmuş olduğu düşüncesindeyiz. Türkiye'de kurulan sistemlerin en iyi olmasından ziyade sürdürülebilir nitelikte olması bizce daha önemlidir.

Özellikle 2003 yılından itibaren İşsizlik Sigortası Kanunu'nda yapılan düzenlemelerle:

- (i) İşsizlik Sigortası Fon Yönetiminin kaldırıldığı,
- (ii) Fonun yönetiminin Türkiye İş Kurumu'nun yönetimine bırakıldığı,
- (iii) Fondan işsizlik sigortası kanunun amacı dışında iş bulamayanlara da kaynak aktarılmasına imkan verildiği,
- (iv) Çeşitli gerekçelerle işsizlik sigortasından istihdamın teşviki için kaynak aktarıldığı,
- (v) Fondan bütçeye kaynak aktarıldığı,
- (vi) Aktarılan kaynakların geriye dönme imkanının olmadığı,

Gerçekleri dikkate alındığında yapılan düzenlemelerin işsizlik sigortası fonunu on yılı geçmeyecek kısa bir zaman içinde sürdürülemez hale getireceğini düşünüyoruz.

Yapılan düzenlemelerle işsizlik sigortası yönetimi bütünüyle İŞKUR'a bırakılmış; işsizlik ya da başka maksatlarla amacı dışında başka faaliyetlere kaynak transfer edilebilecek bir kaynak fon haline getirilmiş olmaktadır. Hayrat ağaç misali; paraya ihtiyaç olduğu her zamanda işsizlik sigortası fonu bir kaynak olarak görülür hale gelmesi, bizi endişeye sevk etmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti Anayasası devletin şeklini hukuk devleti olarak kabul etmişlerdir. Hukuk devletinde kanun koyucu kanun yaparken çıkarılacak kanunların hukuka uygun olmasını dikkatle ve özenle izlemek durumundadır. İşsizlik sigortası ve işsizlik fonu kaynakları işçi, işveren ve devletin primleri ile finanse edilen kaynaklardır. Bu kaynaklar, çalışır iken işsiz kalanların

işsizlik ödeneklerinin ödenmesi, yeni iş bulmaları için gerekli eğitim ve faaliyetlerin temini, işsiz kaldıkları sürece ödenmesi gerekli sağlık sigortası primlerinin ödenmesi gibi idari giderlerin karşılanması için kullanılabilir. Bu kaynakların iş bulamayanlar için aktarılması amaç dışı bir uygulama olur.

İşsizlik sigortasında fazla kaynak birikmiş ise ancak sevinilmelidir. Bu kaynakların yağması için reçeteler hazırlanması ve kanun yapma güç ve iktidarından yararlanılması hukuk devletine zarar verir. Geçici olarak bu fondan başka amaçla kaynak aktarılması ancak cari faiz hadlerinden aşağı olmamak üzere bu kaynakların belirli bir süre sonra fona iadesi şartıyla ancak kabul edilebilir. Halbuki yapılan ise önce fon yönetimini kaldır, sonra amacı dışında buradan kaynak aktarmanın kapısını arala daha sonra da kanunla nemalara el koy bu tipik şarklı bir tavidir. Bu politikalar Avrupa Birliğine üye olma müracaatı yapmış, çağdaş devlet olma hayali kuran ve hukuk devleti ilkesini anayasasının değiştirilemez ilkesi haline getirmiş bir ülkeye yakışmamaktadır.

Bizi hayal kırıklığına uğratan bir başka husus ise bütün bu düzenlemeler olurken konunun “paydaşlarının”; gelişmelere yeterince tepki koymamaları, meselenin anayasa mahkemesine taşınmamış olması; adeta “yağmaya seyirci” kalarak dolaylı bir destek sağlamalarıdır. Türk toplumu şunu unutmamalıdır: Sosyal güvenlik kurumlarımız aynı tarzda politikalarla tüketilmiş ve günümüzde bütçeye büyük bir yük yükler hale getirilmiştir.

Tedbir alınmaz ise aynı senaryo bu ülkede yeniden oynanacak ve çok geçmeden kaynaklarını tüketecek olan İşsizlik Sigortası Fonu’da kısa zaman içinde bütçeden kaynak talep eder hale gelecektir.

Bu politikalarla işsizlik sigortası fonunu sürdürmek mümkün değildir. Hiçbir aktüeryal hesaba dayanmayan hukuka aykırı müdahalelerin kaçınılmaz sonucu fonda kaynakların tüketilmesi olacaktır. Bu bilgi sahibi olmaya gerek yoktur.

Notlar

- 1 Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Öğretim Üyesi.
- 2 ILO: Multinational Enterprises and Social Policy, Geneve 1973.
- 3 Küreselleşme ile ilgili bir değerlendirme için bkz.: TEMİZ, H. Ejder: Küreselleşmenin Sosyal Boyutları ve Türkiye Açısından Etkileri, İzmir 2004 KORAY, Meryem: “Reel Küreselleşme veya Küreselleşmenin Realitesi” Çalışma ve Toplum, yıl 2005., s.a. 4, s. 11-45.
- 4 ALPAGUT, Gülsevil: “AB’nde Güvenceli Esneklik ve Türkiye’deki Yasal Düzenlemeler”, TISK Akademi, C. 3., Sa. 5., s. 7-37.
- 5 ERDUT, Zeki: Liberal Ekonomi Politikaları ve Sosyal Politika, Çalışma ve Toplum, Yıl 2004, sa. 2., s. 11-37.
- 6 İş hukukunda esnekleşme arayışları için bkz.: LORITZ, Karl-Georg: “Alman İş Hukukunda Esnekleşmeye Yönelik Çabalar”, Çalışma Hayatında Esneklik, İzmir 1994., s. 9-30; EKONOMI, Münir: “Türk İş Hukukunda Esnekleşme Gereği”, Çalışma Hayatında Esneklik, İzmir 1994, s. 55-79. Çalışma Hayatında Esneklik, İzmir 1994.
- 7 Geniş bilgi için bkz.: ŞENKAL, Abdulkadir: Sendikasızsız Endüstri İlişkileri, Ankara 1999.
- 8 Bazıları tarafından işsizliğe bir çözüm olarak takdim edilen bu yeni istihdam biçimi eğreti istihdam olarak da adlandırılmaktadır ki bizce bu çok yerinde bir adlandırma. Bkz. TEMİZ, H. Ejder: “Eğreti İstihdam: İşgücü Piyasasında Güvencesizliğin ve İstikrarsızlığın Yeni yapılanması”, Çalışma ve Toplum, Yıl 2004, sa. 2., s. 55-80.
- 9 ARICI, Kadir: Sosyal Güvenlik Dersleri, Ankara 1999, s. 8-21.
- 10 Geniş bilgi için bkz.: BAŞTERZİ, Süleyman İşsizlik Sigortası Ankara 1996; ANDAŞ, Faruk: İşsizlik Sigortası, Ankara 1999.
- 11 ARICI, Kadir: a.g.e. s. 137-144.
- 12 İşsizlik sigortasının sürdürülebilir biçimde kurulabileceğini ileri sürmüş ve o dönemde tasarımı hakkında bir değerlendirme yapmıştık. Kanun tasarısı hakkında değerlendirmelerimiz için bkz.: ARICI, Kadir: “Sosyal Güvenlikte İşsizlik Riski ve İşsizlik Sigortası -Türkiye’de İşsizlik Sigortasının Uygulama İmkanları Üzerine Bir Değerlendirme”, Türk Kamu-Sen İş Hukuku ve İktisat Dergisi, C. 3., Sa. 17., 1994., s. 3-13.
- 13 İşsizlik sigortası farklı yönleri ile değerlendirildiği bir toplantının tutanakları için bkz.: TISK: İşsizlik Sigortası Uluslararası Semineri, Ankara 2000.
- 14 Üzülerek ifade etmeliyim ki bu ilkelerden büyük ölçüde vazgeçilmiştir. Aşağıda sisteme müdahaleler konusunda yapılan değişiklikler ve buna ilişkin görüşlerimiz açıklanacaktır.

- 15 Asgari gelire yönelik eleştiriler için bkz.: INSEL, Ahmet: İktisat Aklına Sokulan Ço-
mak: Vatandaş Geliri, içinde BUĞRA, Ayşe - KEYDER, Çağlar (Der.): Bir Temel Hak
Olarak Vatandaşlık Gelirine Doğru, İletişim Yayınları İstanbul 2007., s. 37-50.
- 16 Asgari gelir çeşitli isimler altında takdim edilmektedir. Güvenceli asgari gelir, temel
gelir, vatandaşlık geliri nakit gelir desteği bu isimlerden bazılarıdır. Bu konuda geniş
bilgi için bk: BALCI, Gökçeoğlu, Şebnem: Tutunamayanlar ve Hukuk, Dost Yayınla-
rı, Ankara 2007, s. 77 v.d.
- 17 Türk sosyal güvenlik sisteminin sürdürülebilir olması bakımından da bu esaslar ge-
çerlidir. Sisteme yapılan müdahalelerle sistem bu yüzden çökmüştür. Geniş bilgi
için bkz:ARICI, Kadir: Bataktan Gün Işığına, Ankara 1999., s. 14-24.
- 18 Kanunda yapılan değişikliğin ne kadar büyük olduğunu görebilmemiz için m. 53'ün
ilk şekli ile son şeklini birlikte okumak ve karşılaştırmak gerekir. Bu nedenle aşağıda
maddenin metnini vermek ihtiyacını duyduk.

“MADDE 53- Bu Kanunun gerektirdiği görev ve hizmetler için mali kaynak sağla-
mak, piyasa şartlarında kaynakları değerlendirmek, Kanunun öngördüğü ödemeler-
de bulunmak üzere “İşsizlik Sigortası Fonu” kurulmuştur.

Fon, Bakanın ve Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın önerisi üzerine müs-
terek kararname ile atanan birer temsilci ile en fazla işçi ve işvereni temsil eden
işçi ve işveren konfederasyonları tarafından seçilen birer üyeden oluşan dört kişilik
Fon Yönetim Kurulunun kararları çerçevesinde Kurum tarafından işletilir ve yö-
netilir. Üyelerin görev süresi 4 yıldır. İlk defa atanan ve seçilen üyelerden, ikinci
yılın sonunda biri kamu, diğeri sosyal taraflardan kura sonucu belirlenen iki üyenin
yerine yeni üye ataması ve seçimi yapılır. Süreleri biten üyeler yeniden seçilebilir.
Üyeliklerde süre dolmadan herhangi bir sebeple boşalma olduğu takdirde, boşalan
üyelikler için bunların görev sürelerini tamamlamak üzere 1 ay içinde atama veya
seçim yapılır.

Yönetim Kurulu Başkan ve üyelerinin görev süreleri dolmadan görevlerine son ve-
rilemez. Ancak atanmaları veya seçilmeleri için gerekli şartları kaybettikleri tespit
edilenler ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlardan dolayı haklarında verilen
mahkumiyet kararı kesinleşenler, süreleri dolmadan atanmalarındaki veya seçilme-
lerindeki usule göre görevden alınır. Fon Yönetim Kuruluna Bakanlık temsilci-
si Başkanlık eder, Yönetim Kurulu üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır,
kararların alınmasında oyların eşit olması durumunda Başkanın tarafı çoğunlukta
sayılır.

Fon Yönetim Kurulu üyelerinin; Devlet memurluğuna atanabilme şartlarını taşı-
maları ve siyasi parti organlarında görevli bulunmamaları, ayrıca atama ile gelecek
üyelerin hukuk, iktisat, maliye, finans, işletme, kamu yönetimi, sosyal politika veya
iş hukuku dallarında en az lisans düzeyinde öğrenim yapmış olmaları zorunludur.

Toplantılara iştirak eden Yönetim Kurulu başkan ve üyeleri, her ay 8/6/1984 tarihli
ve 233 Sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
kapsamındaki Kamu İktisadi Teşebbüsleri Yönetim Kurulu üyelerine tanınan mali
haklardan yararlandırılırlar. Toplantıya katılmayan üyelerin ücretlerinden, Yönetim
Kurulu Yönetmeliğine göre kesinti yapılır.

Fon Yönetim Kurulunun çalışmasına ve fon kaynaklarının değerlendirilmesine iliş-
kin usul ve esaslar; Bakanlık, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, T.C. Merkez
Bankası ve Sermaye Piyasası Kurulu Başkanlığının müştereken hazırlayacakları ve
Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. Fon, Başbakanlık Yüksek
Denetleme Kurulu tarafından denetlenir.

Fonun;

A) Gelirleri;

a) İşsizlik sigortası primlerinden,

b) Bu primlerin değerlendirilmesinden elde edilen kazanç ve iratlardan,

c) Fonun açık vermesi durumunda Devletçe sağlanacak katkılardan,

d) Bu Kanun gereğince sigortalı ve işverenlerden alınacak ceza, gecikme zammı ve
faizlerden,

e) Diğer gelir ve kazançlar ile bağışlardan,

B) Giderleri;

a) Sigortalı işsizlere verilen ödeneklerden,

b) Hastalık ve analık sigortası primlerinden,

c) Meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi giderlerinden,

d) İşsizlik sigortası hizmetlerinin yerine getirilebilmesi için Fon Yönetim Kurulu-
nun onayı üzerine Kurum tarafından yapılan giderler ile hizmet binası kiralanması,
hizmet satın alınması, bilgisayar, bilgisayar yazılım ve donanımı alınması, Yönetim
Kurulu üyelerinin ücret ve yolluk ödemelerinden,

Oluşur.

Bu fon bütçe kapsamı dışında olup, gelirlerinden hiç bir şekilde kesinti yapılamaz
ve Genel Bütçeye gelir kaydedilemez. Fon'un gelir ve giderleri üçer aylık dönemler
halinde 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Kanuna göre ruhsat almış, denetim yetkisine
sahip meslek mensubu Yeminli Mali Müşavirlere denettirilerek denetim raporla-
rının sonuçları ilan edilir.

Fon; 26/5/1927 tarihli ve 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu, 8/9/1983 ta-
rihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve 21/2/1967 tarihli ve 832 sayılı Sayıştay
Kanununa tabi değildir. Fon gelirleri ile bu gelirlerle alınan mallar Kuruma aittir.
Kurumun malları 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile 1/3/1926
tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu bakımından Devlet malı hükmünde olup,
alacakları da Devlet alacağı derecesinde ayrıcalıklıdır. Fon, damga vergisi hariç her
tür türlü vergi, resim ve harçtan muafır.”

19 Yönetmelik Bakanlar Kurulu'nun 20.08.2005 tarih ve 2004/7753 sayılı kararı ile ka-
bul edilmiş ve RG. 01.09.2004 tarih ve 25570 sayı ile yayınlanmıştır.

20 Bu konu ile ilgili bir değerlendirme için bkz.: ARICI, Kadir: Son dönemde (2008-
2009 Yıllarında) Sosyal Güvenlik Alanında Meydana Gelen Mevzuat Değişiklikleri
Üzerine Düşünceler”, MERCEK, Sa. 56, Ekim 2009, s. 73-82.

Yararlanılan Kaynaklar

- ALPAGUT, Gülsevil: "AB'nde Güvenceli Esneklik ve Türkiye'deki Yasal Düzenlemeler", TISK Akademi, C. 3., Sa. 5., s. 7-37.
- ARICI, Kadir: Sosyal Güvenlik Dersleri, Ankara 1999., s. 8-21.
- ARICI, Kadir: Bataktan Gün Işığına, Ankara 1999., s. 14-24.
- ARICI Kadir: Son dönemde (2008-2009 Yıllarında) Sosyal Güvenlik Alanında Meydana Gelen Mevzuat.
- ARICI, Kadir: "Sosyal Güvenlikte işsizlik riski ve İşsizlik sigortası –Türkiye’de İşsizlik Sigortasının Uygulama İmkanları Üzerine Bir Değerlendirme.", Türk Kamu-Sen İş Hukuku ve İktisat Dergisi, C. 3., Sa. 17., 1994., s. 3-13.
- BALCI, Gökçeoğlu, Şebnem: Tutunamayanlar ve Hukuk, Dost Yayınları, Ankara 2007, s. 77 v.d.
- BAŞTERZİ, Süleyman İşsizlik Sigortası Ankara 1996.; ANDAŞ, Faruk: İşsizlik Sigortası, Ankara 1999.
- Değişiklikleri Üzerine Düşünceler, MERCEK, Sa. 56, Ekim 2009, s. 73-82.
- ERDUT, Zeki: Liberal Ekonomi Politikaları ve Sosyal Politika, Çalışma ve Toplum, Yıl 2004, sa. 2, s. 11-37.
- ILO: Multinational Enterprises and Social Policy, Geneve 1973.
- KORAY, Meryem: "Reel Küreselleşme veya Küreselleşmenin Realitesi" Çalışma ve Toplum, Yıl 2005, s.a. 4, s. 11- 45.
- LORITZ, Karl-Georg: "Alman İş Hukukunda Esnekleşmeye Yönelik Çabalar", Çalışma hayatında Esneklik, İzmir 1994, s. 9-30; EKONOMİ, Münir: "Türk İş Hukukunda Esnekleşme Gereği", Çalışma Hayatında Esneklik, İzmir 1994, s. 55-79. Çalışma Hayatında Esneklik, İzmir 1994.
- ŞENKAL, Abdulkadir: Sendikasıız Endüstri İlişkileri, Ankara 1999.
- TEMİZ, H. Ejder: "Eğreti İstihdam: İşgücü Piyasasında Güvencesizliğin ve İstikrarsızlığın Yeni yapılanması", Çalışma ve Toplum, Yıl 2004, sa. 2, s. 55-80.
- TEMİZ, H. Ejder: Küreselleşmenin Sosyal Boyutları ve Türkiye Açısından Etkileri, İzmir 2004.
- TISK: İşsizlik Sigortası Uluslararası Semineri, Ankara 2000.
- INSEL, Ahmet: İktisat Aklına Sokulan Çomak: Vatandaş Geliri, içinde BUĞRA, Ayşe - KEYDER, Çağlar (Der.): Bir Temel Hak Olarak Vatandaşlık Gelirine Doğru, İletişim Yayınları İstanbul 2007, s. 37-50.

İŞSİZLİK SİGORTASI FONU AMAÇ DIŞI KULLANILMAYA BAŞLANDI*

Prof. Dr. A. Can TUNCAY

Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı

Bir ülkede sosyal güvenliğin finansmanı ya vergilerle veya bu amaçla ilgililerden alınan primlerle sağlanır. Birincisine katılmasız (non-contributory), ikincisine katılmalı (contributory) sosyal güvenlik rejimi adı verilir. Birçok ülkede de bu finansman bazen birinci yöntem ağırlıklı, bazen ikinci yöntem ağırlıklı, fakat bir karma rejimle sağlanır. Böylece sosyal güvenliğin sağlanması altında bir mali kaynak sorunu olarak ortaya çıkar. Katılmalı rejimin finansmanı da ya biriktirme (veya fon) ya da dağıtım (pay as you go) yöntemiyle sağlanır. Burada önemli olan sosyal güvenlik sisteminin gelirleri ile giderleri arasında akılcı bir dengenin sağlanmasıdır. Fon (biriktirme) yönteminde sosyal taraflar veya ilgililerden uzun dönemde alınan primlerle oluşturulan fonlar gelecek dönemlerde ortaya çıkacak uzun süreli risklerin (yaşlılık, malullük, ölüm gibi) karşılanmasında kullanılır. Dağıtım yönteminde ise aynı dönemde (kural olarak bir yıl) elde edilen gelirlerle aynı dönemdeki giderlerin karşılanması amaçlanır. Burada prim, devlet katkısı vs. gelirlerin biriktirilmesine gerek yoktur. Bu yöntem daha çok hastalık, analık, iş kazası, meslek hastalığı gibi kısa vadeli sigorta kolları için uygulanırsa da siyasi iktidarın tercihihine göre, dağıtım yöntemi uzun vadeli sigorta kollarının finansmanında da uygulanabilir.¹ Hangi finansman yönteminin tercih edileceği ülkenin ekonomik ve sosyal yapısına, mali kaynaklarının yeterliliğine, özelliğine ve siyasi iktidarın tercihihine göre şekillenir. Şu kadar ki, işsizlik sigortası bir tercihe bağlı olmaksızın mutlaka fon yöntemi ile finanse edilir.² Bizde de böyle olmuş ve

* Mercek Dergisi, Yıl: 14, Sayı: 56, Ekim 2009, S. 25-29.

4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu fon (biriktirme) yöntemini benimsemiştir.³ Burada önemli olan oluşturulan sosyal güvenlik fonlarının atıl kalmasını ve değer kaybetmesini önlemek için bunların yüksek fakat güvenli gelir getirici alanlarda (sermaye piyasasında, bankalarda, kredi işlemlerinde vs.) değerlendirilmesidir.

Türkiye’de ilk kez işsizlik sigortasını kuran 25.8.1999 tarih ve 4447 sayılı Kanun ile ‘Bu kanunun gerektirdiği görev ve hizmetler için mali kaynak sağlamak, piyasa şartlarında kaynakları değerlendirmek, Kanunun öngördüğü ödemelerde bulunmak üzere ‘İşsizlik Sigortası Fonu’ kurulmuştur’ (md.53/1). İşçi ve işverenlerden tahsil edilen işsizlik sigortası primleri bunların değerlendirilmesi sonucu elde edilen gelir ve kazançlar, Devlet katkıları ayrıca sigortalı ve işverenlerden alınacak ceza, gecikme zammı ve faizler ile diğer gelir ve kazançlar bu fonda toplanır. Yasa bu fonun Devlet güvencesi altında oluşturulacağını öngörür (md. 47/8). Fonun giderleri ise işsizlik ödenekleri, 5510 sayılı Kanun uyarınca ödenecek mesleki eğitim ve geliştirme giderleri ile hizmet giderlerinden ve yasaya son olarak eklenen geçici 6 ve 7. maddelerde sayılan giderlerden oluşur (md.53/3).

Yasa işsizlik sigortasını “Bir işyerinde çalışırken, çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen herhangi bir kast ve kusuru olmaksızın işini kaybeden sigortalılara işsiz kalmaları nedeniyle uğradıkları gelir kaybını belli süre ve ölçüde karşılayan, sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren zorunlu sigorta” olarak tanımlamıştır (md. 47/c). Demek oluyor ki, işsizlik sigortasının amacı, kusuru ve iradesi dışında işsiz kalanlara işsiz kaldıkları dönemde belli bir miktar ve süre ile sınırlı olarak gelir sağlamak ve onları yeni bir iş bulunma ihtimaline karşı mesleki eğitime tabi tutmaktır.

Yukarıda belirttiği üzere, İşsizlik Sigortası Fonu’nun işlevi, 4447 sayılı Kanunun öngördüğü görev ve hizmetlerin yerine getirilmesi için mali kaynak sağlanması ve Kanunun öngördüğü ödemenin yapılmasıdır. Bugün itibariyle Fonda biriken para 42

milyar 942 milyon TL civarındadır.⁴ Bu önemli bir miktardır. Bu miktar her zaman mali kaynak arayan siyasi iktidarların ilgisini çekmektedir. Ülkemizde hemen hemen her fonun başına gelen olay, İşsizlik Sigortası Fonu’nun da başına gelmiştir. Gerçekten, ülkemizde türlü amaçlarla oluşturulan fonlar ortalama 10 yıldan uzun ömürlü olmamış, bir süre sonra amaçları dışında harcamalar için iktidarlar tarafından içi boşaltılmış, fonlarda biriken paralar başka yerlere aktarılmıştır.

İşsizlik Sigortası Fonu’yla ilgili ilk girişim 4447 sayılı Kanuna 15.5.2008 tarih ve 5763 sayılı Kanunla eklenen geçici 6. madde ile yapılmıştır. Anılan hükümlerle Fonun mevcut nema gelirlerinden 1.300.000.000 TL’lik kısmın Fon tarafından Hazine İç Ödemeler Muhasebe Birimi hesaplarına aktarılacağı ve genel bütçenin (B) işaretli kısmına gelir kaydedileceği, kaydedilen bu tutarların Yüksek Planlama Kurulu kararına istinaden Güney Doğu Anadolu Projesi kapsamındaki yatırımlara öncelik vermek kaydıyla münhasıran kalkınma ve gelişmeye yönelik yatırımlarda kullanılmak üzere ilgili idare bütçelerine gelir kaydetmeye Maliye Bakanlığı’nın yetkili olduğu düzenlenmiş, ayrıca 2009-2012 yıllarında Fon tarafından tahsil edilen nema gelirlerinin dörtte birinin genel bütçeye gelir kaydedileceği öngörülmüştür. Ancak aktarılması öngörülen miktar yetmemiş olacak ki, bu kez de 11.8.2009 tarih ve 5921 sayılı Kanun⁵ ile İşsizlik Sigortası Kanunu ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nda değişiklik yapılarak, Fonun nema gelirlerinin daha yüksek miktarının aynı amaçlarla harcanmasına olanak sağlanmıştır. Nitekim 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu geçici 6. maddeye yeni cümleler ekleyen ve maddenin (b) bendinde değişiklik yapan hükme göre “2009 yılına münhasır olmak üzere, Fonun nema gelirlerinden dörtte üçü, Fon tarafından Hazine İç Ödemeler Muhasebe Birimi hesaplarına aktarılır ve genel bütçenin (B) işaretli cetveline gelir kaydedilir. Kaydedilen bu tutarları, Yüksek Planlama Kurulu kararına istinaden Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki yatırımlar öncelikli olmak üzere ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik altyapı yatırımla-

rında kullanmak üzere ilgili idare bütçelerine ödenek kaydetmeye Maliye Bakanı yetkilidir. Bu ödenekler, 2009 yılı yatırım programı ile ilişkilendirilir”.

“b) Fon tarafından tahsil edilecek nema gelirlerinin 2010 yılında dörtte üçü, 2011-2012 yıllarında dörtte biri ilgili yıl genel bütçelerinin (B) işaretli cetvelinde bütçe gelir tahmini olarak yer alır. İlgili yıl bütçeleri hazırlanırken Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki yatırımlara öncelikli olmak üzere ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik altyapı yatırımlarının finansmanı için ilgili idare bütçelerine bu gelir tahmini karşılığı olarak ödenek öngörür. Bu gelirler, Fon tarafından tahsil edilen ay izleyen ayın 15'ine kadar Hazine İç Ödemeler Muhasebe Birimi hesaplarına aktarılır ve yılı genel bütçesinin (B) işaretli cetveline gelir kaydedilir”.

Bu düzenleme ile İşsizlik Sigortası Fonu nema gelirlerinin oldukça yüksek bir miktarının bütçeye gelir kaydedilmesi yani bütçeye aktarılması öngörülmüştür. Böylelikle işçi ve işverenlerden toplanan paralar GAP kapsamındaki yatırımlara öncelik verilmek üzere, ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik alt yapı yatırımlarının finansmanı için kullanılacaktır.

İşsizlik Sigortası Fonu'nun devreye sokulması bununla sınırlı değildir. 5921 sayılı Kanun'un 1. maddesi 4447 sayılı Kanun'un 5. maddesinin mülga 5. fıkrasını yeniden düzenleyerek Fondan işsizlik ödeneği alanların, işe alındıkları tarihten önceki aydan başlayarak girdikleri işyerine ait son altı aylık dönemde prim ve hizmet belgelerinde bildirilen ortalama sigortalı sayısına ek olarak işe alınmaları kaydıyla, prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanacak kısa vadeli sigorta primleri tutarının yüzde biri olmak üzere işçi ve işveren sigorta primleri ile genel sağlık sigortası primi, kalan işsizlik ödeneği süresince Fondan karşılanacaktır. Bu uygulamaya geçici 20. maddeye tabi özel sandıkların personeli de dahildir. Şu kadar ki, bu uygulamadan yararlanmak diğer teşvik hükümlerinden yararlanmama şartına bağlanmıştır. Bir de işveren-

lerin aylık prim ve hizmet belgelerini yasal süresi içinde Kuruma vermeleri, varsa prime esas kazanç alt sınırı ile prime esas kazanç arasındaki kısa vadeli sigorta primleri farkı ile işsizlik sigortası primlerini süresi içinde Kuruma ödemiş olmaları gerekmektedir. İşsizlik Sigortası Fonu'nun sırtından 5921 sayılı Kanun'la getirilen diğer bir teşvik uygulaması da şudur: 2009 yılı nisan ayına ait prim ve hizmet belgelerinde bildirilen sigortalı sayısına ek olarak 31.12.2009 tarihine kadar, işe giriş tarihinden önceki 3 aylık dönem içinde Sosyal Güvenlik Kurumu'na verilen prim ve hizmet belgelerinde kayıtlı olan sigortalılar dışındaki kişilerden olmak kaydıyla işe alınan ve fiilen çalışanlar için prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanacak sigorta primlerinin işveren hissesine düşen tutar 6 ay boyunca İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanacaktır. Bu teşvik 5510 sayılı Kanun kapsamında çalışanlarla 506 sayılı Kanun'un Geçici 20. maddesi kapsamında çalışanlar için uygulanacaktır (4447 sayılı Kanun Geçici m. 9).

Aslında işsizlik ödeneği alanlar için ödenen kısa vadeli sigorta ile genel sağlık sigortası primlerinin yüzde birine ait tutarın ve de 2009'un son altı ayı içinde işe girenlerin alt sınır üzerinden hesaplanacak işveren hissesine düşen tutarın Fondan karşılanması istihdamı arttırmaya özendirme amaçlı olup GAP yatırımları ile ilgili değildir. Bu nedenle yukarıdaki eleştiriler bu uygulama için geçerli değildir. Ancak yine de İşsizlik Sigortası Fonu'nda biriken paranın siyasi iktidarın iştahını kabarttığı görülmektedir.

Bu düzenlemeleri isabetli bulmak mümkün değildir. Fon gelirlerinin büyük kısmı işçi ve işverenlerden alınan primlerden ve bunların değerlendirilmesi ile elde edilen kazanç ve gelirlerden oluşmaktadır. Belirli bir amaç için ödenen primlerin ve oluşturulan fonun hangi amaçla olursa olsun, bir başka yerde kullanılmasının kabul edilmesi (bu amaç yatırım ya da kalkınma olsa dahi) mümkün değildir. İşsizlik Sigortası Fonu'nda biriken paranın büyük miktarlara ulaşmış olması, bunun bir başka yere aktarılmasını ya da başka amaçlarla kullanılmasını hiçbir şekilde

haklı kılmaz.⁶ İşsizlik sigortası prim miktarının indirilmesi, biriken paranın, işsizlik ödeneğinden yararlanma koşullarının hafifletilmesi veya ödenek miktarının arttırılması yahut iş bulma ve mesleki eğitim faaliyetleri için kullanılması yerine bütçeyi ya da GAP yatırımlarını desteklemek amacıyla kullanılması kanımızca Anayasaya aykırıdır. Çoğu işçi ve işverene ait bir paranın bütçe geliri olarak kullanılmasını anlamak pek mümkün değildir. Ayrıca Fonun içini boşaltmak üzere atılan bu adımın devamının gelmeyeceği de çok kuşkuludur. Kanımızca yaşanan bu son gelişme ülkemizde hükümetlerin, çeşitli amaçlarla oluşturulan fonları er veya geç amaçları dışında kullanacağı konusundaki genel kanının ve fon kavramına duyulan güvensizliğin ne derece haklı olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca 15.5.2008 tarih ve 5763 sayılı Kanunla 4447 sayılı Kanuna eklenen Geçici 6. maddede, nema gelirlerinin 2009-2012 yılları için dörtte birinin aktarılması öngörülmüşken, bir yıl aradan sonra aktarılacak miktar yetersiz görülerek 5921 sayılı Kanunla 2009 ve 2010 yılları için aktarılacak miktarın dörtte birden dörtte üçe yükseltilmesi, aynı Kanunda 2011 ve 2012 yılları için aktarılması öngörülen dörtte bir miktarının da ileride yapılacak yeni bir değişiklik ile daha da yükseltilebileceğinin sinyallerini vermektedir.

Doç. Dr. Alpay Hekimler'in bu tersliği tenkit eden şu isabetli sözlerini aynen aktarmak istiyoruz. Yazara göre "Açıkça görüldüğü üzere, esasen işçi ve işverenlerin ödedikleri primler ile oluşturulan işsizlik sigortası fonunun kaynakları amaç dışı kullanıma açılmış durumdadır. İşsizlik sigortasının tanımlanan ne eski, ne de yeni amacıyla hiçbir suretle bağdaştırılması mümkün olmayan bu kaynak aktarımına ilişkin düzenlemenin bir benzeri, bu çalışma kapsamında başka hiçbir ülkede tespit edilememiştir. Dolayısıyla bu uygulama Türkiye'ye has bir proje finansman yöntemi olarak dünya literatürüne kazandırılmıştır. GAP ve benzeri alt-yapı projelerinin hayata geçirilmesine yönelik olarak finansman kaynaklarının temin edilmesi devletin asli görevidir. Ancak bu projeler için kullanılacak kaynak, her ne kadar proje ile birlikte

yeni istihdam alanlarının yaratılacağı tezi ileri sürülse de, bu kaynağın kesinlikle işsizlik sigortası fonu olmaması gerekirdi. GAP'ın finansmanında esas itibariyle özelleştirme kapsamında elde edilen gelirlerin kullanılması ile yetinilmesi daha isabetli olurdu.

İşsizlik Sigortası Fonu'nun kaynaklarının amaç dışı kullanımının yolunun açılması, ileride getirilecek başka yasal değişikliklerin sonucunda fon kaynaklarının erimesine ve esasen Kanunda belirlenmiş olan hizmetlerin yeterince yerine getirilememesine neden olacak bir süreç başlatılmıştır. Benzer bir durum daha önceden sosyal güvenlik kurumlarının kaynaklarının amaç dışı kullanılması sonucunda, sistemin kendi kendini finanse edememesine ve ardından 'sosyal güvenlik karadeligi' olarak anılan yapının oluşmasında önemli oranda etkili olmuştur".⁷

Buna karşılık bazı yazarlar, Fon kaynaklarının GAP yatırımlarında kullanılmasının istihdamın arttırılmasına olumlu yansıtacağı görüşünü belirtmekle birlikte Fonun başka amaçlarla kullanılmasının kapısının açıldığını ve bu konuda dikkatli davranılması gerektiğini de belirtmektedirler.⁸

Bu konuda görüşler ne olursa olsun bize göre İşsizlik Sigortası Fonu'ndan GAP yatırımlarını teşvik amacıyla Hazine hesaplarına aktarma yapmayı, genel bütçeye gelir kaydetmeyi öngören gerek 5921 sayılı, gerekse önceki 5763 sayılı Yasalar, 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun İşsizlik Sigortası Fonu kurulması ve işleyişi ile ilgili 53. madde hükümlerine açıkça ters düşmektedir. Nitekim anılan maddenin 4. fıkrasına göre "Bu Fon bütçe kapsamı dışında olup, gelirlerinden hiçbir şekilde kesinti yapılamaz ve Genel Bütçeye gelir kaydedilemez". Dahası 5921 ve 5763 sayılı Yasalar yıllık bütçeye yeni gelirler kaydetmektedir. Ayrıca bu kanunlar sosyal güvenliği sağlama, işsizliğin etkilerini hafifletme amacıyla çıkarılan 4447 sayılı Yasaya da ters düştüğünden Anayasa'nın sosyal güvenlikle ilgili 60. maddesine ve sosyal devlet ilkesine de aykırı düşmektedir. 5921 ve 5763 sayılı Yasalar işsizlik riskine çare olarak kurulan İşsizlik Sigortası Fonu'nun başka amaçlarla

kullanılmasını amaçladıklarından bu durum TBMM'nin yasama yetkisini kötüye kullanması anlamına da gelir. Bize göre GAP yatırımlarını teşvik etmek isteyen siyasi iktidar ihtiyaç duyduğu mali kaynağı İşsizlik Sigortası Fonu'ndan değil, Hazineden ya da hiç olmazsa 4046 sayılı Kanunla kurulan Özelleştirme Fonu'ndan sağlamalıydı. O da Fon gelirlerini Bütçeye gelir kaydederek değil, Fondan borç almak suretiyle. Aksi uygulamalar Devletin güvenirliliğini sarsmaktadır.

Notlar

- 1 Bak. A. C. Tuncay/Ö. Ekmekçi, Sosyal Güvenlik Hukukunun Esasları, İstanbul 2008, 182 vd.
- 2 Y. Alper, ISSA Sosyal Güvenlik Fonları Yatırım Rehberi ve Yatırım Uygulamaları, TISK Akademi, 2008/II, 12.
- 3 Güzel/Okur/Caniklioglu, Sosyal Güvenlik Hukuku, 12. Bası, İstanbul 2009, 630.
- 4 T. İş Kurumu Genel Müdürlüğü İşsizlik Sigortası Fonu, Aylık Basın Bülteni, Eylül 2009.
- 5 RG. 18.8.2009, 27323.
- 6 Aynı görüşte: Alper, 38.
- 7 A. Hekimler, İstihdam Paketinin İşsizlik Sigortası Alanındaki Düzenlemelerine İlişkin Genel Eleştiriler, MERCEK, Temmuz 2008, 118.
- 8 Cem Kılıç, İşyerlerine Getirilen Teşvikler, İşsizlik Sigortası Düzenlemeleri ve İşKur Faaliyetleri, TISK İstihdam Paketi ve Sosyal Güvenlikteki Yeni Düzenlemeler İşletmelere Ne Getiriyor Semineri, Ankara 2008, 62-63. Ayrıca bak. Alper, 38.

BÖLÜM 7

BASINDAN SEÇMELER

İşsizlik Fonunda 41.3 milyar lira birikti

Gelirler	Toplam (Bin TL)
İşçi işveren primleri	14.353.882
Gecikme zammı	321.149
Hazine Payı	4.868.238
İdari Para Cezaları	12.426
Faiz Geliri	26.325.905
İadeler	42.046
Toplam Gelirler	45.923.648
İşsizlik Fonu Gideri	4.627.198
Ücret Garantili Fonu Gd.	15.577
Ücret Garantili Fonu	103.827
İşsizlik Sigortası Fonu	41.177.045
Toplam Fon varlığı	41.280.872

7 yılda 2.3 milyar TL ödedi

- İşsizlik Sigortasının uygulamaya başlandığı Mart '02'den 31 Mayıs '09'a kadar 1 milyon 794 kişi işsizlik maaşı almak için başvurdu
- 1 milyon 544 bin başvuru kabul edildi
- Bunlara toplam 2.3 milyar TL işsizlik maaşı ödendi
- Mayıs 2009'da işsizlik maaşından yararlanmak üzere 44 bin 491 kişi başvuru da bulundu
- Mayıs '09' da 313.860 kişiye 105 milyon 327 bin TL ödeme yapıldı

İşsizlik fonundan GAP'a 4.5 milyarlık piyango

Kasasında 41.3 milyar lira bulunan İşsizlik Fonu'nun nema gelirinin dörtte üçünün bütçeye gelir kaydedilmesine ilişkin yasa çıktı

NİSAN sonu itibarıyla kasasında 41.3 milyar lira bulunan İşsizlik Sigortası Fonu'nun (İSF), nema gelirlerinin dörtte üçünün, bütçeye gelir kaydedilmesini öngören teklif dün sabaha karşı TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi. Elde edilecek gelirin kullanılmasına, Yüksek Planlama Kurulu kararına istinaden Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) kapsamındaki yatırımlar öncelikli olmak üzere Maliye Bakanlığı karar verecek.

BİR DEFAYA MAHSUS

Fon tarafından tahsil edilecek nema gelirlerinin 2010'da dörtte üçü, 2011 ve 2012 yıllarında dörtte biri, ilgili yıl genel bütçelerinde bütçe gelir tahmini olarak yer alacak. Önceki düzenlemede, 2009-2012 döneminde İSF'den bütçeye kayırlacak kaynak, nema gelirlerinin dörtte biri ile sınırlı tutulmuştu.

Reuters'a konuşan üst düzey bir ekonomi yetkilisi ise, bu yıl için fonun nema gelirinin 5-6 milyar lira düzeyinde beklendiğini ve bu kapsamda bütçeye 4.5 milyar liraya ka-

dar bir kaynak bütçeye aktarılacağını vurgulayarak, "Daha önce de İSF ve Özelleştirme Fonu'ndan bütçeye ve GAP'a kaynak aktarılmasına ilişkin bir düzenleme yapılmıştı. Ancak 2009'da özelleştirmeden kaynak gelmeyeceği anlaşıldığından, oluşacak açığın İSF'den kapatılması öngörülmüyor" dedi.

'AMACIN DIŞINA ÇIKTI'

Bu uygulamayla kamu yönetiminin temel taşı olarak kabul edilen Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun mantığına aykırı davranıldığını kaydeden yetkili, "Mali disiplin açısından sağlıklı bir adım atıldığını söylemek mümkün değil" diye konuştu.

CHP Plan ve Bütçe Komisyonu Üyesi Faik Öztrak, fonun işten çıkarılanlar için işsizlik ödeneği verilmesi amacıyla kurulduğunu anımsatarak, "Fon doğrudan kuruluş amacına göre kullanılmalı. İşçi-işveren ilişkilerini düzenlemeye dönük olarak kurulmuş olan bir fonun gelirlerini kamu yatırımları için aktarmamız doğru bir yaklaşım değil" dedi.

Çankaya'dan geri dönmesini bekliyoruz

TÜRK-İş Genel Başkanı Mustafa Kumlu hükümetin, yasayla Üçü Danışma Kurulu'nu işlevsiz kıldığını kaydederek, "Cumhurbaşkanlığı makamından, işçilere ait olan bu fonu işçilerin onayı alınmaksızın işverenlerin hizmetine sunan tasarıya veto etmesini bekliyoruz" dedi.

AKSAM ÖZEL İŞSİZLİK FONU KRİZ MAĞDURU

Bu da İşsizlik Fonu'nu, 'kriz fonu'na dönüştüren gece yarısı yasası... Çankaya'nın onayladığı yasaya göre, fon gelirinden işverene sigorta prim desteği sağlanacak

SESSİZ sedasız geçen yasa, 41.6 milyar lira biriken İşsizlik Sigortası Fonu'ndaki paranın 4 yıl boyunca 'kriz tedbirleri' için kullanılmasına imkân verdi. 2009 ve 2010'da nema gelirinin dörtte üçü, sonraki iki yılda dörtte biri bütçeye alınacak.

İŞVERENE, GAP'A KAYNAK

YENİ kaynak öncelikle İstihdam Paketi ile işverene destek için kullanılacak. İşe yeni alınacak 18-29 yaş arası genç işsizlerin ve kadınların işverene ait sigorta primlerini 5 yıl devlet karşılayacak. Fon, GAP yatırımlarına da aktarılacak.

'AMAÇ DIŞI KULLANIYORLAR'

İŞSİZLİK Fonu'ndan geçen yıl da GAP'a 1.3 milyar lira aktarılmıştı. Sendikalar, düzenlemeye tepkili: Yapılan kabul edilemez. Amaç dışı kullanım var. Biriken para, neden işsize ödeme miktarını ve süresini artırmak için değerlendirilmiyor?

EBRU TOKTAR ÇEKİÇ'İN HABERİ 8'DE

İşsizlik fonu işverenin cebine

Nuray ÖZTÜRK

İşsiz kalanlar için oluşturulan İşsizlik Fonu kriz bahnesiyle işverene açılmaya devam ediyor.

İŞSİZLİK DE, FON BAŞVURU DA ARTTI

Küresel ekonomik kriz, işsizlik ödeneği alanların sayısını da artırdı. Mart 2012 tarihinden 30 Haziran 2009 tarihine kadar 1 milyon 578 bin 364 kişi işsizlik ödeneği aldı. Aralık 2008'de işsizlik ödeneği alanların sayısı 193 bin iken, bu sayı Haziran 2009'da 306 bin 213 kişiye ulaştı. Nisan ayında kısa çalışma ödeneği alan kişi sayısının 41 bin 753 iken Haziran'da bu sayının 82 bin 439 kişiye çıktığı, Türkiye'deki artan işsizliğin kanıtı oldu.

İşini kaybeden işçilere yeni bir iş bulununcaya kadar maddi destek sağlamak amacıyla kurulan İşsizlik Sigortası Fonu, küresel ekonomik krizin ardından adeta işverene ve bütçeye destek fonuna dönüştü

TBMM'den geçirilen düzenlemeye göre, İşsizlik Sigortası Fonu'nun 2009 ve 2010 yılında nema gelirinin dörtte üçü bütçeye gelir kaydedilecek. 2011 ve 2012 yılında da fonun nema gelirinin dörtte biri bütçe gelir tahmini olarak yazılacak. Yine aynı düzenlemeye göre, işverenler işsizlik ödeneği alan bir işçiyi işe alırsa veya mevcut işçilerine ilave olarak Nisan 2009 ayından sonra 31 Aralık 2009 tarihine kadar yeni işçi alırsa, işveren payına ait sigorta primleri fon'dan karşılanacak. Yasayla, Güneydoğu Anadolu Projesi'ne (GAP) kaynak aktarılacak.

Kriz'e karşı kaynak oldu

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından kabul edilen yasa ile hem fonun nema gelirleri bütçeye aktarılacak, hem de istihdamı teşvik etme gereğiyle işverenin sigorta prim yükü fon'dan karşılanacak. İşsizlik Sigortası Fonu, hükümetin ekonomik krize karşı aldığı tüm önlemlerde başvurduğu en önemli kaynak oldu. Hükümet ilk olarak bu yıl içinde çıkardığı İstihdam Paketi ile işverene destek olmak için İşsizlik Sigortası Fonu'na adres göstermişti.

İşverene peşkeş

Bu çerçevede yapılan düzenleme ile işe yeni alınan kadınlar ile 18-29 yaş arasındaki genç işsizlerin işverene ait sigorta primlerinin 5 yıl boyunca İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanmasını sağlayan hükümler, GAP'a yapılacak yatırımlar için de fona yönelmişti. Buna göre, fonun 2008 yılına ait nema gelirlerinin 1 milyar 300 milyon YTL'lik bölümü GAP'a aktarılmıştı.

Türk-İş ve Hak-İş'ten tepki

Türk-İş Genel Başkanı Mustafa Kumlu, işsiz kalan işçilere İşsizlik Sigortası Fonu'ndan yapılan ödeme miktar ve süresini artırmak yerine, fon kaynaklarının bütçeye ve işverene tahsis edilmesinin kabul edilemez olduğunu vurgulayarak, "Fon, amacına uygun kullanılmıyor" dedi. Hak-İş Genel Başkanı Salim Uslu, fonun nemasının bütçeye aktarılmasına karşı çıkarak, "Bu, İşsizlik Sigortası Fonu'nun amacı dışında kullanılmasıdır" dedi.

Yapılan düzenlemeler

TBMM'de son kabul edilen yasa ile hükümet, işvereni ve bütçeyi desteklemek için yeni fona başvurdu. Yasa ile fon kaynaklarına ilişkin şu düzenlemeler yapıldı:

▼ 2009 yılı İşsizlik Fonu'nun nema gelirlerinden dörtte üçü bütçeye gelir kaydedilecek.

Bu tutar, GAP kapsamındaki yatırımlar için öncelikli olarak kullanılacak.
▼ Fon tarafından tahsil edilecek nema gelirlerinin 2010 yılında dörtte üçü, 2011 ve 2012 yıllarında dörtte biri, ilgili yıl genel bütçelerinde bütçe gelir, tahmini olarak yer alacak.
▼ İşsizlik ödeneği alan bir işçiyi işe alan işverene de teşvik getiriliyor. Eğer işveren Nisan 2009'dan sonra mevcut işçilerine ek olarak 31 Aralık 2009'a kadar yeni işçi alırsa, bunların sigorta primlerinin işverene hissesi 6 ay süre ile Fon'dan karşılanacak.

FONDA BİRİKEN PARA; 41 MİLYAR 616 MİLYON TL

İşsizlik Sigortası Fonu'nda biriken para 30 Haziran 2009 itibarıyla 41 milyar 616 milyon 207 bin 906 TL'ye ulaştı. Bunun, 26 milyar 773 milyon 551 bin 564 TL'lik kısmını faiz geliri oluşturuyor. Sigortalının prime esas aylık brüt ücreti kazancın üzerinden hesaplanan yüzde 2 işveren, yüzde 1 sigortalı kesintileri ve yüzde 1 devlet payı ile bu primlerin değerlendirilmesinden elde edilen kazanç ve iratlar, işverenlerden alınan gecikme zammı ve faizler, Fonun gelirlerini oluşturuyor.

İŞSİZLİK ÖDENEĞİ TAVANI: 720 LIRA

Günlük işsizlik ödeneği, sigortalının son dört aylık prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanan günlük ortalama brüt kazancının yüzde kırkıdır. Bu şekilde hesaplanan işsizlik ödeneği miktarı, aylık asgari ücretin brüt tutarının yüzde seksenini geçemez. Örneğin son dört ay boyunca asgari ücretle çalışan bir işçi, 255 TL işsizlik ödeneği alıyor. Son dört ay boyunca 900 TL alan bir kişi işsiz kalırsa, 360 TL işsizlik ödeneği alıyor. Son dört ay boyunca 1800 TL alıyorsa, işsizlik ödeneği miktarı 720 TL tutarında hesaplanıyor.

Türk-İş işsizlik sigortasının yeniden düzenlenmesini istiyor

Ücretli ve yevmiyeli olarak çalışan 12,5 milyon kişinin yüzde 24,8'i kayıt dışı olarak istihdam edildiğini söyleyen Türk-İş Araştırma Müdür Yardımcısı Enis Bu veriler, işsizlik sigortası kapsamına girebileceklerin sayısının çok sınırlı olduğunu göstermektedir" dedi.

ANKARA, AA

İşsizlik Sigortası Fonu'ndan Haziran ayında işsiz başına 335 TL ödendi. Türk-İş Araştırma Müdür Yardımcısı Enis Bağdadioğlu, Demiryol-İş Dergisi'nde de yayımlanan çalışmada, İşsizlik Sigortası Fonu'na ilişkin değerlendirmelerde bulundu. Türkiye'de yasama şartlarının gün geçtikçe çalışanlar için ağırlaştığı görüşünü dile getiren Bağdadioğlu, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) verilerine göre sigortalı işçilerin yarıya yakasının prime esas kazancının asgari ücret düzeyinde olduğuna dikkati çekti. Asgari ücretin net 546 lira olduğunu anımsatan Bağdadioğlu, çalışmada şu görüşlere yer verdi:

"Günde 19 liraya çalışanların önemli bir bölümü temel ihtiyaçlarını karşılamak durumuna karşı karşıyadır. Oysa Türk-İş'in 'açlık ve yoksulluk sınırı' çalışmasının sonucuna göre Haziran 2009'da açlık sınırı 733 liraya ve yoksulluk sınırı 2 bin 389 liraya ulaşmıştır. Kuşkusuz bu rakamlar ücret düzeyi olmayıp haneyi geçmesi gereken toplam geliri ortaya koymaktadır. Ancak işsizlerin yarıya ve hanede çalışan kişi sayısının ağırlıklı olarak bir kişi olduğu dikkate alınrsa elde edilen gelirin yetersizliği ortaya

çıkılmaktadır." İşsiz kalmaması durumunda sosyal koruma aracı olarak bir takım mekanizmalar bulunmasının önem taşıdığına dikkati çeken Bağdadioğlu, işsizlik sigortasının bu araçlardan birisi olduğunu anımsattı. İşsizlik sigortasının, işsiz kalınan süre için geçici gelir kayımları bir ölçüde ortadan kaldıran, sosyal güvenlik sistemi içinde yer alan, sigortacılık tekniğine göre işleyen bir mekanizma olduğunu belirten Bağdadioğlu, bu sigorta kolundan yararlanabilmek için sisteme dahil olmak ve bir takım koşulları yerine getirmek gerektiğini ifade etti.

Bağdadioğlu, çalışmada, işsizlik sigortasının işleyişine ilişkin bilgiler yer verdi: "İşsizlik sigortasının sınırı sayıdaki çalışmaları kapsamaktadır. İşsizlik sigortasından yalnızca sigortalı olarak çalışan işçiler yararlanabilmektedir. Emekli olduktan sonra yaşlılık aylığı alarak çalışmaya devam edenler, memurlar, sözleşmeli personel, kayıt dışı çalışanlar, kendi nam ve hesabına çalışanlar yasamın kapsamı dışındadır. İstihdamın yüzde 60,2'si ücretli-yevmiyeli iken, kendi hesabına çalışanların oranı yüzde 21,3 ve ücretsiz aile işçisi oranı yüzde ise 12,9'dur. İşsizlik ödeneği alabilmek için SGK'ya bildirime koşuluyla ödeneğinin miktarının brüt asgari

yevmiyeli olarak çalışan 12,5 milyon kişinin yüzde 24,8'i kayıt dışı olarak istihdam edilmektedir. Bu veriler, işsizlik sigortası kapsamına girebileceklerin sayısının çok sınırlı olduğunu göstermektedir.

Kamuyunda çalışan bir kişi, herkesin işsizlik sigortasından yararlanabileceğidir. Oysa bir işçi çalışmış, işsizlik sigortası ödemiş bir işçi, işsizlik ödeneğinden yararlanamamaktadır. İşsizlik ödeneği alabilmek için, sigortalı bir işçi işsizlik sigortası primi ödeyerek belirli bir süre çalışmış ve 'herhangi bir kasıt ve kusuru olmaksızın' işi kaybetmiş olması gerekmektedir. Yasa göre, işsizlik ödeneğinden yararlanabilmek için öncelikle bir işçi çalışıyor olmak ve son 3 yıl içinde 600 gün prim ödemiş olmak gerekmektedir. Ancak bu koşul tek başına yeterli değildir. Sigortalı işçi, hizmet akdinin sona ermesinden önceki son 120 gün içinde de kesintisiz prim ödeyerek sürekli çalışmış olmalıdır.

Yasadaki şartları taşıyanların işsizlik ödeneğinden yararlanma süresi oldukça sınırlıdır. Örneğin, son 3 yılın tamamında (toplam 1080 gün) prim ödemiş bir sigortalı ise 300 gün işsizlik ödeneği alabilmektedir." Bağdadioğlu, çalışmada ayrıca işsizlik ödeneğinin miktarının brüt asgari

ücretin (1 Temmuz 2009'dan itibaren 693 TL) en az yüzde 40'ı (277,20 TL) ve en fazla yüzde 80'i (554,40 TL) arasında olabileceğini yer verdi. İşsizlik Sigortası Fonu'nda Haziran ay itibarıyla biriken toplam tutanın 41,6 milyar liraya ulaştığına işaret eden Bağdadioğlu, fonun giderlerinin ise 1,3 milyar lirası sigortalı işçiler dışındaki harcamalar olmak üzere sadece 4,9 milyar liraya sınırlı olduğunu belirtti. Bağdadioğlu, şunları kaydetti:

"İşsizlik ödeneği alanların sayısı Haziran 2009'da 313 bin 860 kişiye ulaşmıştır. Net asgari ücretin 527,13 lira olduğu Haziran ayında işsiz başına ödenen tutar sadece 335 lira düzeyindedir. İşsizlikte mücadelede önemli bir sosyal politika olan işsizlik sigortası, sefaleti ve ücretlerin düşmesini önlemek doğrultusunda önemli bir araçtır. Ekonomik ve sosyal dengesi zikillerin kısmen giderilmesinde yuması ve uyum yaratan bir rol oynamaktadır. Ancak işsizlik sigortası uygulamasının etkin, süre ve ödeme tutarı açısından yeniden düzenlenerek iyileştirilmesi gerekmektedir. İlkede sosyal barışın, sosyal adaletin sağlanması yolunda işsizlik sigortası sisteminin etkin kullanımı olumlu etki yapacaktır."

Kumlu: Hükümet işsizlerin parasına göz dikti

Türk-İş Genel Başkanı Mustafa Kumlu, "İşsizlik Sigortası Fonu'ndaki para büyüdükçe işverenler ve hükümet fona göz diker hale gelmiştir" dedi.

Türk-İş Genel Başkanı Mustafa Kumlu, "Kamu kesiminde oluşturulmuş iftihar edilebilecek tek fonun İşsizlik Sigortası Fonu olduğunu" ifade ederek, "Fon'daki para büyüdükçe işverenler ve hükümet fona göz diker hale gelmiştir" dedi.

Kumlu, AA muhabirine yaptığı açıklamada, İşsizlik Sigortası Fonu'nun kullanımını konusunda yapılması planlanan değişiklikleri değerlendirdi.

İşsizlik sigortasının amacının, bir iş yerinde çalışırken, çalışma istek, yetenek ve yeterliliğinde olmasına rağmen herhangi bir kasıt ve kusuru olmaksızın işini kaybeden sigortalılara gelir kaybını belli süre ve ölçüde karşılamak olduğunu ifade eden Kumlu, bunun için fona işsizlik sigortası için işçi-İşveren ve devleteç bir katkıya ihtiyaç olduğunu belirtti.

Fonun gelirleriyle 41 milyar TL'yi aşmıştı anlatan Kumlu, şöyle konuştu:

"Fon'daki para büyüdükçe işverenler ve hükümet fona göz diker hale gelmiştir. 2008 yılında 5763 sayılı Kanun ile Hükümet, fondan 1 milyar 300 milyon TL'yi hazineye aktarmış, ayrıca 2009-2012 yıllarında fon tarafından tahsil edilecek nema gelirlerinin dörtte birini de bütçeye gelir olarak aktarmıştır.

Bugün ise 5920 sayılı Kanun ile 2009 ve 2010 yıllarında fonun nema gelirlerinin dörtte üçünü bütçeye aktarmak istemektedir. Ayrıca işverenlerin yeni istihdam edeceği işçilerin prim yükünü de fona yüklemektedir.

Fondan alınan bu paralar, hükümetçe uygun görülürse, uygun görüldüğü tarih ve miktarlarda fondan alınan miktarı aşmamak koşuluyla geri ödenecektir."

"FONDAKİ PARA İŞÇİNİN PARASIDIR"

"Fona el uzatmalarda" istihdam yaratılacağı gerekçe gösterilerek "fonun amacına uygun kullanıldığını" söylediğini dile getiren Kumlu, oysa fonun kuruluş amacının işsizlik sigortasını düzenleyen kanunda açıkça ifade edildiğini kaydetti.

Kumlu, şöyle konuştu: "Fondaki para hiç kuşkusuz ve tartışmasız işçinin parasıdır. Bu fon, işsiz kalacak işçilerin gelir kayıplarını kısa bir süre de olsa karşılamak amacıyla oluşturulmuştur. Türkiye'de kamu kesiminde kurulan fonların hikayesine baktığımızda sonuç acıktır.

Devlet, çeşitli amaçlarla oluşturduğu fonlar için çalışanlardan kesintiler yapmış, bu fonlar hiçbir şekilde ücretlerinden kesinti yapılan insanlara yarar sağlamamış, amacı dışında kullanılmış ve kaybolup gitmişlerdir.

Kamu kesiminde oluşturulmuş iftihar edilebilecek tek fon İşsizlik Sigortası Fonu'dur. Ancak fon büyüdükçe işverenlerin ve hükümetlerin fona istedikleri her anlamda kullanılabilecekleri bir kaynak olarak bakmaya başlamaları işçi kesiminin tecrübelerden kaynaklanan endişesini artırmakta ve halkın devlete olan güvenini sarsmakta, ekonomik ve sosyal hayatımızın üzerinde görülenin ötesinde tahribat yaratmaktadır.

5920 sayılı Kanun teklifi ile ilgili olarak Cumhurbaşkanlığı'na yaptığımız veto talebi bu düzenleme ve kiralık işçilik düzenlemesi için yapılmıştır. Kiralık işçilik konusunda Cumhurbaşkanlığı'nın vetosunu ve TBMM'nin bu konuyu ele almama kararını şükranla karşılıyoruz.

Ancak gelinen noktada TBMM'den beklememiz aynı duyarlılığı sürdürerek, sahibi işçi olan İşsizlik Sigortası Fonu'nun amacı dışında kullanılmasını beraberinde getirecek olan söz konusu düzenlemeye de geçit vermemesidir."

İşsizlerin parasını yola saçacak yasaya tepki

İşsizlik Fonu'nun nemasının dörtte üçünün başta yol olmak üzere altyapı yatırımlarına aktarılmasını öngören yasa işçi ve işverenin büyük tepkisine neden oldu. Yasa kabul edilirse işçi ve işveren mahkemeye gidecek

▲ Bir madde veto yedi

Kamuyunda kiralık işçi düzenlemesi olarak bilinen ve Cumhurbaşkanı'nca veto edilen yasanın diğer bir maddesi de İşsizlik Sigortası Fonu'nun 2009-2010'daki nema gelirlerinin dörtte üçünün bütçeye gelir kaydedilmesini öngörüyor. Yasa, bunun altyapı yatırımlarından kullanılmasını içeriyor. Tasarıdaki maddeye göre şu anda 42 milyar lira bulunan ve son 12 ayda yüzde 17 getirisi olan fondan, yılda 5 milyar lira bütçeye aktarılacak.

▲ İşverenler de tepkili

Fondaki paranın işsizliğin arttığı dönemlerde, meslek edindirmek için kullanılmasını önerilmiş, ancak sendikalar, "İşsizlik parasıdır, dokunulmamalı" diyerek karşı çıkmıştı. Fon gelirinin dörtte üçünün altyapı yatırımlarına aktarılacak olması bu kez işverenin de tepkisine neden oldu. Sendikacılar, "Hükümet elini işçinin cebine atıyor" derken işverenler, madde bu haliyle yasalarsa yargıya gideceklerini söyledi. Tasarıya tepkiler şöyle: ■ NEVIN DONAT

Fondan maaş alma koşulları

Sigortalı bir işyerinde çalışırken:

- Kendi istek ve kusuru dışında işi kaybetmiş olmalı.
- Son üç yıl içinde, en az 600 gün işsizlik sigortası primi ödemiş olmalı.
- İşten ayrılmadan önceki son 120 gün sürekli çalışmış olmalı.
- İşten ayrılmanın işverence düzenlenen İşten Ayrılma Bildirgesi ile 30 gün içinde İşkur müdürlüğüne başvurması gerekiyor.
- Başvuru ile kayıtlı yapılan İşkur, bunu inceleyerek işçi, işsizlik ödeneğini hak etmiş ise ödeme kararını, hak etmemiş ise nedeni ile birlikte ret kararını işçiye bildiriyor.

İŞSİZLİK FONU DİRENİŞİ

Hükümetin, 42 milyarı aşan işsizlik fonu nemasının dörtte üçünü karayolu yapımı gibi altyapı yatırımlarında kullanma planına muhalefet, işveren ve işçi kesiminden sert tepki var

Krizin ardından hızla büyüyen işsiz ordusu, her iş başvurusunda uzun kuyruklar oluşturdu.

Yıllık 5 milyar ayrılabilir

CUMHURBAŞKANI Gül veto ettiği için yeniden görüşülecek olan yasa, İşsizlik Fonu'nun 2009 ve 2010 yıllarındaki nema gelirlerinin dörtte üçünün bütçeye gelir kaydedilmesini öngörüyor. İşsizlik Fonu'nda şu anda 42 milyar lirayı aşkın para bulunuyor. Yasa hayata geçerse bu paranın 2009 ve 2010 getirisinin 4'te 3'ü karayolu yapımı gibi altyapı yatırımlarında kullanılmak üzere bütçeye aktarılacak. Bu da yıllık yaklaşık 5 milyar TL'ye denk düşüyor.

'6.5 milyon işsiz ne olacak?'

CHP, "Bu para kullanılsa geri nasıl ödenecek?" diye soru önergesi verdi. **KESK** Başkanı Evren, "6.5 milyondan fazla işsiz var. Bu para hangi mantıkla alınabilir?" derken, **DISK** Başkanı Çelebi, "Hükümet el koyacak ve geri ödemeyecek" iddiasında. Hak İş, "Hükümet her istediğinde elini işçinin cebine sokamaz" diye tepkili. **TISK**, yasa geçerse dava açacağını söylüyor. Türk İş de büyüyen fonun kaynak olarak görülmesinden endişeli. >>Sayfa 6'da

Hükümet, İşsizlik Fonu'nun nemasını bütçeye aktarıyor

Cumhurbaşkanı Gül'ün Meclis'e iade ettiği İşsizlik Sigortası Kanunu, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, genel kurulda kabul edildi. Böylece İşsizlik Sigortası Fonu'nun nemalarının dörtte üçünün bütçeye aktarılmasının yolu da açılmış oldu. İşsizlik Fonu'nda şu anda 42 milyar lirayı aşkın para bulunuyor. Fon'un 2008 yılında elde ettiği nema geliri ise 5 milyar 368 milyon lira.

Bu yasa ile 5 milyar liralık bir kaynağın karayolu yapımı gibi yatırımlarda kullanılmak üzere bütçeye aktarılması planlanıyor. Meclis bu kararı aldıktan sonra 1 Ekim'e kadar tatile girdi. Ancak yasadaki, İşsizlik Sigortası Fonu'ndan kamu yatırımlarına ek kaynak aktarmaya yönelik düzenlemeye karşı işçi ve işveren kuruluşlarının itirazları yoğunlaştı. TİSK bu konuyu 1 Eylül'de yapacağı toplantının ilk gündem maddesi olarak aldı. > 31

Cumhurbaşkanı'nın veto ettiği yasa Meclis Genel Kurulu'nda kabul edildi

Hükümet bütçenin açığını İşsizlik Fonu'yla kapatacak

ANKARA - DÜNYA

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün bir kez daha görüşülmek üzere Meclise iade ettiği İşsizlik Sigortası Kanunu, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, TBMM Genel Kurulunda kabul edildi. Yasayla, İşsizlik Fonu gelirlerinin 4'te 3'ünün bütçeye aktarılması öngörülüyor. İşsizlik Sigortası Fonu'nda Temmuz 2009 sonu itibarıyla 42 milyar 113 milyon TL gelir bulunuyor. Yasa düzenlemesine göre yıllık nema geliri baz alındığı için yıllık aktarılacak kaynak da buna göre şekilleniyor. En son takvim yılı olarak 2008 yılının tamamında Fonun nema geliri 5 milyar 368 milyon TL seviyesinde bulunuyor. 2009'un ilk 7 ayı sonunda ise Nema geliri 3 milyar 304 milyon TL seviyesinde bulunuyor. Bu rakamlar baz alınarak yapılan yaklaşık hesapla-

maya göre, 2009'da 4.9 milyar TL'lik bir yıllık kaynak aktarımı öngörülüyor. Fon tarafından tahsil edilecek nema gelirlerinin 2010 yılında dörtte üçü, 2011 ve 2012 yıllarında dörtte biri, ilgili yıl genel bütçelerinde büt-

çe gelir tahmini olarak yer alacak. Bu arada Meclis dün yasayı kabul ettikten sonra 1 Ekim 2009 tarihine kadar tatile girdi.

Düzenleme 2008'den bu yana yürürlükte

İşsizlik Sigortası Fonu'nun kaynaklarının alt yapı harcamalarında kullanılması düzenlemesi ilk kez yapılmıyor. İlk uygulama kamuoyunda "istihdam paketi" olarak bilinen yasayla yapıldı. Mayıs 2008'de kabul edilen bu yasadaki fon gelirlerinin aktarılmasıyla istihdam teşviki düzenlemelerinin bir arada bulunması "prim indirimi" olarak bilinen İşsizlik Sigortası fonu "kullanımı" değerlendirilmesine neden olmuştur. Hükümet yeni düzenlemeyle, 2009 ve 2010 için kullanılacak kaynağın miktarını nema gelirlerinin dörtte biri oranından, dörtte üçü oranına artırırken, 2011 ve 2012'ye ilişkin oranları dörtte bir olarak aynı bıraktı.

Ancak, işçi ve işveren kuruluşları bu kez düzenlemeye karşı itirazlarını yükselttiler. İşçi konfederasyonlarının itirazlarına bu kez TİSK'de destek verdi. Türk-İş Başkanı Mustafa Kumlu, açıklamasında, Hükümeti büyüyen fonu harcamalar için kaynak olarak değerlendirmekle suçlarken, DİSK Başkanı Süleyman Çelebi, fonun "bütçeye yama" yapılmaya çalışıldığını ve siyasi amaçlar için kullanıldığını ileri sürdü. TİSK Başkanı Tuğrul Kudatgöbilik ise yasaya hukuki olarak itiraz yollarını araştırduklarını açıkladı. Sendika konfederasyonlarının muhalefet partilerinden Yasayı Anayasa Mahkemesi'ne taşınmasını talep etmeleri bekleniyor. Yasaya ilişkin Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün ise daha önce onay verdiği için yeni veto kullanması beklenmiyor.

Tartışma alevleniyor

Yasanın kabul edilmesiyse, İşsizlik Sigortası Fonu'ndan kamu yatırımlarına ek kaynak aktarmaya yönelik düzenlemeye karşı işçi ve işveren kuruluşlarının da itirazları yoğunlaşıyor. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu TİSK, 1 Eylül 2009 tarihinde yapacağı yönetim kurulunda düzenlemeye karşı yapılacak girişimleri ilk gündem maddesi olarak benimsedi.

DİSK: İzin vermemiz mümkün değil

DİSK Başkanı Süleyman Çelebi Bu değişiklik, hükümetin kriz fırsatçılığının örneği en ağır hak gasplarından biridir. İşsizlik Sigortası Fonu'nun amacı dışında, AKP'nin siyasi öncelikleri için kullanılmasına izin vermemiz mümkün değildir. 6 milyona ulaşan işsizliğe çare bulamıyorsanız bari işsizlik fonundan elinizi çe-

kin. Biz, kriz baş gösterdiğinden beri ısrarla işsizlerin İşsizlik Fonu'ndan yararlanmalarının kolaylaştırılmasını, ödeme miktarlarının insanca yaşama miktarına çıkarılmasını talep ettik. Ancak fonun amacına uygun kullanılmasına yanaşmayan iktidar, fona bütçe açıklarını kapatmak amacıyla saldırdı.

Türkiye'nin bu yasaya ihtiyacı var

TÜGİK Başkanı Hazim Sesli Biz başından beri bu kanunu destekliyorduk. Kanun istihdam oluşturan şirketlerin rahat edebilmesi açısından önemli bir kanun. Ancak kudem ve ihbar tazminatları işverenler üzerinde büyük yük oluşturuyor. Bunun da üzerine gidilmesi gerekiyor bence. Bunlar biriktirdiği zaman işveren de zor durumda kalıyor. Yıllar geçtikçe ödeyemez hale geliyor. Bence bunlar da aylık olarak verilmeli. O zaman işverenler de rahat eder.

TÜGİAD Başkanı Lütfü Küçük Öze istihdam bürolarına yönelik çıkarılan yasada işin özünü kaçırmamak gerekiyor. Bu yasa çalışma piyasasına esneklik getirecek. Türkiye'nin ve Türkiye sanayisinin buna ihtiyacı var. Bu yasa özellikle sezonluk işlerde önemli bir avantaj sağlayacaktır. Ayrıca kadınların işgücü piyasasına dahil edilmesi de son derece önemli bir konudur. Yasayla birlikte kadın çalışanlara da çeşitli avantajlar sağlanmış olacak.

Yasa ne getiriyor ?

Özel istihdam bürolarına ilişkin maddenin çıkarıldığı yasa da yer alan diğer düzenlemeler şöyle:

- Yasaya göre, işsizlik ödeneği alanların işe alınma teşvik getiriyor. Belirlenen prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan işçi ve işveren payı sigorta primleri ile Genel Sağlık Sigortası primi; kalan işsizlik ödeneği süresince İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanacak. Bu süre, başlangıçta belirlenen toplam hak sahipliği süresinden düşülecek. Bu kapsamdakiler için kısa vadeli sigorta kolları prim oranı, yüzde 1 olarak uygulanacak. İşverenler, aynı dönem için ve mükerrer olarak bu destekten yararlanamayacak. Bu düzenleme, kamu kurum ve kuruluşlarında uygulanmayacak.
- 2009 yılının Nisan ayına ait prim ve hizmet belgelerinde bildirilen sigortalı sayısına ilave olarak, 31 Aralık 2009 tarihine kadar işe alınan ve fiilen çalıştırılanlar için, alt sınır üzerinden işveren prim hisseleri 6 ay süreyle İşsizlik Sigortası Fonundan ödenecek. Bunun için işe başlama tarihinden önceki 3 ay içinde aynı işverende çalışmamış olma koşulu aranacak. Ayrıca, düzenlemeden yararlanma ve başvuru süresinin 6 aya kadar daha uzatılması konusunda Bakanlar Kurulu yetki veriliyor.
- Güneydoğu Anadolu Projesine (GAP) kaynak aktarılacak. 2009 yılında, İşsizlik Fonunun nema gelirlerinden dörtte üçü bütçeye gelir kaydedilecek. Bu tutarın, Yüksek Planlama Kurulu kararına istinaden GAP kapsamındaki yatırımlar öncelikli olmak üzere, ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik altyapı yatırımlarında kullanılmak üzere ilgili idare bütçelerine ödenek kaydetmeye Maliye Bakanı yetkili olacak. Bu ödenekler, 2009 yatırım programı ile ilişkilendirilecek.
- Teşvik edilen yatırımlara bağlı olarak istihdam edilen işçilerin sigorta primlerinin işveren hisselerinin tamamına kadar olan kısmı, belirli bir süre Hazine tarafından karşılanacak. Yatırımın konusuna, büyüklüğüne ve bulunduğu illerin gelişmişlik seviyesine göre uygulama süresi, karşılama oranı ve kapsam; yatırımın sektörü, büyüklüğü ve bulunduğu ile göre Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek.

İşsizlik Fonu'nda biriken ve işçilere ait paranın hükümet tarafından kullanılmasına tepki büyüyor İşçi-işveren hükümete karşı

Gazete34

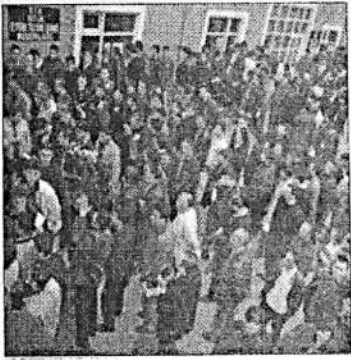
İşsizlik Fonu'nun nema gelirlerinin bütçeye gelir kaydedilmesini öngören yasaya işçi ve işverenler tepkili. DİSK, düzenlemenin anayasaya aykırı olduğunu ve fonun gasp edildiğini belirtirken, TİSK de yasanın amacı dışına çıktığını savundu. İşsizlik Sigortası Fonu'nun nema gelirlerinin bütçeye gelir kaydedilmesini öngören yasa, Meclis Genel Kurulu'nda kabul edildi. Yasaya hem işçi, hem işveren kesiminden tepkiler var. DİSK Başkanı Süleyman Çelebi yasaya ilişkin şunları söyledi: "Öncelikle bu İşsizlik Sigortası Fonu işsiz kullarıyla ilgili bir fondur işsizlerin sorununa çözüm üretilmesi için işçi işveren hükümet tarafından bu fona katkı veriliyor ve böyle büyütüldü. Öncelikle bu fonun şu anda ki düzenlemesi anayasaya ve yasalara aykırı. Bu yatırı-

rim fonu değil işsiz kalan işçilerin sorunlarına çözüm üretmeye yönelik bir fondur. Daha önce gece yarısı operasyonuyla bir yasa çıktı ve beraberinde de özel istihdam büroları. Bürolar şu anda Cumhurbaşkanı vetosundan sonra geri alındı ama İşsizlik Sigortası Fonu konusunda hükümetin ısrarı var ve buradan kaynak aktarmaya çalışıyor. Kriz fırsatçılığı yapıldığını düşünüyoruz çünkü bu nemaya işveren

örgütleri de karşı çıkıyor. Toplumun her kesiminden bu konuda aşağı yukarı tepki var." Çelebi sözlerini şöyle sürdürdü: "Öncelikle Anayasa Mahkemesi'ne ana muhalefet partisi bunu götürse aykırılığı konusunda o zaman bir süreç başlamış olacak. Şu anda da bu yasaya karşı çıkmaları konusunda taleplerimiz oldu ama orada da biliyorsunuz Meclis çoğunluğu AK Parti'de olduğu için surf bugün onun

için Meclis toplandı bir o dubittiye yine getiriliyor. Olmaması halinde bir idari mahkemeye başvuracağız. Cumhurbaşkanı ile görüşeceğiz veto edilmesi konusunda ama veto etmemesi halinde hem idare mahkemesi hem de Anayasa Mahkemesi'ne götürülmesi konusunda ilgili mahkemelere dava açacağız; bu konuda kampanyalar yürüteceğiz ve gerekirse da varsa böyle bir hukuksal hakkımız bunu uluslararası mahkemelere taşıyacağız. Çünkü daha öncede buna benzer fonlara yapılan saldırılar sonucu, Sosyal Sigortalar Kurumu açık veriyor denilen o primler daha önce başka yerlere kaynak olarak aktarıldı ve o sistem kara delik olarak topluma sunuldu. Sosyal Sigortalar Kurumu'nun düzenini altüst ettiler ve şimdi devlet eliyle yeniden yapılandırdılar. 6 milyon insan işsiz şu anda onların yararlanmasını gerekiyor bu fondan. 6'DA

İşçi-işveren hükümete karşı

Şu anda 336 lira para alabiliyorlar asgari ücretin anca yüzde 80'i ödenebiliyor. 1 milyar da para alsın işsiz alacağı para 336 lira. İlk önce bu miktarın artırılmasını istiyoruz. İki, ortalama bu fondan yararlanma süresi 6 ay. İşsizlik çığ gibi büyüdüğü bir dönemde insanlar nefes alamıyorlar yoksulluk içinde aç perişanlar. Bu sürenin 12 aya çıkarılmasını istiyoruz. Ve yararlanma koşullarının iyileştirilmesini istiyoruz. Üç konfederasyon olarak bunu defalarca sosyal güvenlik bakanlığının önüne koyduk bu konuda hiçbir adım atılmazken esas sorunun muhatabı olan kurumlara görüşülmeden bir oldbittiyeye getirilerek bu fon gasp ediliyor. Biz bu paranın anlamda bir yatırım fonu olmadığını İşsizlik Sigortası Fonu gibi kullanılmasını ifade ediyoruz.

İşsizlik Fonu'nun dörtte üçü bütçeye

Daha önce özel istihdam büroları bu maddede olduğu için işveren örgütleri istiyorlardı. Şimdi buna karşılık onlar da Anayasa Mahkemesi'ne taşıyacağını yasal başvurularını yapıyorlar ifade ediyorlar. Öncelikle Türk-İş ve TİSK, İşKur'un yönetim kurullarıdır. İkincisi bu para aktarılması konusunda muhalefet gerlerini diliyorum kendilerinden. İkincisi, bu konuda sosyal tarafların ortak iradesine ihtiyaç var. TİSK'le de bu konuyu görüşmeye hazırız. Türk-İş, Hak-İş diğer kurumlarla be-

raber bu süreci beraber sayın Cumhurbaşkanı ile görüşmeye hazırız. Bütün bunların yanında da bu hukuhi sürece ilişkin hangi argümanlar varsa birlikte değerlendirip işbirliğini bu anlamda geliştirmek istiyoruz. Daha önce biliyorsunuz bu paranın bir kaynağı GAP'a gitti. Ama GAP'a verildiği zaman bu kaynağın tekrar geri ödenme koşulu ile faizleriyle ödenme koşulluyla bir defaya mahsus olmak üzere çok ısrar ettiler biz hayır dedik ama oraya aktarıldı. Ama bu para alınacak ve bir daha asla geri ödenmeme koşulluyla el konuluyor onun için gasp diyorum. O nedenle de bu nemaların daha da geliştirilmesi için biz ortak irademizi üç konfederasyon ve TİSK'le beraber çözüme ulaştırıncaya kadar mücadele edebiliriz."

TİSK: Amacı dışına çıktı

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Tuğrul Kutadgobilik de NTV canlı yayınında yasanın amacı dışına çekildiğini savundu.

Tuğrul Kutadgobilik şunları söyledi: "Bugünkü TBMM toplantısı Cumhurbaşkanı'nın kanundaki 'ödünç iş ilişkisi' maddesinin yeniden görüşülmesi için geri göndermesi üzerine yapılmıştı.

Oysa Meclis Cumhurbaşkanı'nın geri gönderdiği maddeyi hiç konuşmayarak, hemen arkasından gelen Cumhurbaşkanı tarafından bozulmamış meseleyi, İşsizlik Fonu nema gelirlerinin bütçeye ek gelir kaydedilmesi kanununu onaylıyor.

Burada Meclis, kendisini toplantıya çağıran ana konu dışında başka bir konuda karar vermiştir. Meclis'in bu hareketini Anayasa hukuku açısından incelettireceğiz.

Bu fon işveren, işçi ve devletin katkısıyla meydana gelen fondur. İdareci kanunun emrettiği ana amaca uygun olmalıdır. Peki şimdi ne oldu? Kanunun amir hükümlerine rağmen başka bir şekilde, bütçeye ek gelir getirmek amacıyla, -üstelik önümüzdeki 5 yılı içine alacak şekilde- yapılan bir düzenlemeyle karşı karşıya kaldık. Bu kanun kendi kanununa aykırı şekilde bir usul hatası işlemektedir. Bunun hemen düzeltilmesine inanmak istiyorum."

Çalışan güvencesinde 8'inci şart işsizi ne kazandırıyor?

Türkiye Avrupa normlarına göre çalışanları güvence altına alması gereken 9 başlıktan 8'inde şartı yerine getirdi. İşsizlik Sigortası ile 8'inci şart da yerine gelmiş oldu. Bugünden itibaren İşsizlik Sigortası'nı tüm yönleriyle ele alıp, çok az kısmı kullanılabilen Fon'u irdeleyeceğiz

Avrupa Sosyal Şartı ve 1952 yılında imzaya açılmış olan "Sosyal Güvenliğin Asgari Normları" hakkındaki 102 Sayılı Uluslararası Çalışma Sözleşmesi'ne imza koyan üye ülkeler aşağıda yazılı olan risklere karşı çalışanlarını güvence altına almakla yükümlüdür.

- 1- Hastalık (Sağlık Yardımı)
  - 2- Hastalık (Gelir Kaybını Karşılamanın Odenekler)
  - 3- Yaşlılık (Emeklilik)
  - 4- İş Kazası ve Meslek Hastalığı
  - 5- Analık (Doğum)
  - 6- Sakatlık (Malullük)
  - 7- Ölüm
  - 8- İşsizlik
  - 9- Aile Yükleri (Çocuk ve Kira Yardımı)
- Bahse konu Uluslararası Sözleşme'ye ülkemiz de imza koymuş olmakla birlikte; ilk yedi sosyal riske karşı ülkemizde var olan Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), kendisine bağlı olanlara güvence sağlamaktadır. Son ikisi olan "Aile Yükleri" ile "İşsizlik" riskine karşı ise 1999 yılına gelinceye kadar herhangi bir güvence ortada yok iken 4447 Sayılı Kanun ile bağlı çalışan işçiler için İşsizlik Riski güvence altına alınmıştır. Ancak aynı kanun gereğince ilk prim kesintisi Haziran 2000'de başlamış ve ilk İşsizlik Sigortası ödemeleri de 2002 yılının şubat ayında başlamıştır.

Dileğim, henüz ülkemizde uygulamaya konulmayan son sosyal risk olan "Aile Yükleri"ne karşı da çalışanların güvence altına alınmasıdır. Ne var ki; devletin "Aile Yüklerini" sosyal güvenceye alması gerekirken daha

da geri bir uygulama yaparak sigorta priminden muaf olması gereken, "Aile Yardımı", "Çocuk Yardımı" ile "Yemek Paraları"ndan prim alınması kararlaştırılmıştır. Temennim ise devlet, "Aile Yükleri"ne karşı güvence veremiyor ise en azından, işçilerine güvence sağlamaya çalışan işverenlere engel olmaması ve bu yardımlardan prim alınması uygulamasına başlamamasıdır. 4447 Sayılı Kanun'un 47. maddesine göre; İşsizlik Sigortası; bir işyerinde çalışırken, çalışma isteği, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen, kendi istek ve kusuru dışında işini kaybedenlere, uğradıkları gelir kayıplarını kısmen de olsa karşılayarak kendilerinin ve aile fertlerinin zor duruma düşmelerini önleyen, sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren, devlet tarafından kurulan zorunlu bir sigortadır. İşsizlik Sigortası genel olarak SSK'ya

prim ödeyenleri kapsamaktadır ama 4447 Sayılı Kanun'a göre;

Eski 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 2'nci maddesine göre veya yeni 5510 Sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin 4/A'sına göre bir hizmet akdine dayanarak bir veya birkaç işveren tarafından çalıştırılan sigortalılar,

Eski 506 Sayılı Kanun'un geçici 20'nci maddesi kapsamında olan özel banka ve borsalarda işçi statüsünde çalışanlar (memur ve sözleşmeli statüde olmayanlar),

HANGİ İŞÇİLER KAPSAMINDA?

Karşılıklılık esasına dayalı olarak yapılan anlaşmalara göre Türkiye'de sigortalı olarak çalışan yabancılar (Yabancıların İlerisinde Türk vatandaşlarına İşsizlik Sigortası uygulanıyor ise bizde de o ülke vatandaşına uygulanacaktır.), 4081 sayılı Çiftçi Mallarının Korunması Hakkındaki Kanun'a ve 5510 Sayılı Kanun'a göre çalıştırılan koruma bekçileri,

Ücretli ve süreli olarak ev hizmetlerinde çalışanlar,

Kamu sektörüne ait tarım ve orman işlerinde ücretli çalışanlar,

Özel sektöre ait tarım ve orman işlerinde ücretli ve süreli olarak çalışanlar,

Tarım sanatlarına ait işlerde çalışanlar,

Tarım işyerlerinde yapılan ve tarım işlerinden sayılmayan işlerde çalışanlar,

Tarım işyeri sayılmayan işyerlerinin park, bahçe, fidanlık vb. işlerinde çalışanlar, İşsizlik Sigortası kapsamındadır.

İŞSİZLİK SİGORTASININ FAYDALARI NELERDİR?

Gerek Avrupa Sosyal şartı ve gerekse 102 Sayılı Sözleşme'ye göre;

Hükümetler, işsizliğin sonuçlarını giderici, geçici gelir kayıplarını telafi edici politikalar uygulamak zorundadırlar. Bu politikaların uygulanması için İşsizlik Sigortası en iyi araçlardan biridir.

- 1** İşsiz kalan süre içinde; sigortalı işsizlerin gelir kaybı işsizlik ödeneği ile karşılandığından, sigortalı işsizler niteliklerine daha uygun işler aramak için zaman kazanacaklardır. Ayrıca, ailenin işsizlik nedeniyle zarar görmesi de bir ölçüde azaltılacak ve toplumun temel direği olan aile birliği korunmuş olacaktır.
- 2** İşsizlik Sigortası belli bir süre gelir güvencesi sağlayacağından, işsizlerin alım güçleri belli ölçüde korunmuş olacak ve toplam talep üzerinde olumlu etki yapacaktır.
- 3** İşsizlik ödeneğine hak kazanabilmek için sigortalının kendisinin işten ayrılması ve kötü niyetli olması nedeniyle işveren tarafından çıkarılmış olmaması gerektiğinden, çalışanlar ahlak ve iyi niyet kurallarına daha fazla sadakat göstermek zorunda olduklarından verimlilikleri artacak ve işgücü devri azalacaktır.
- 4** İşsiz kalana uygun iş olmadığı takdirde veya işsiz başka meslek istediğinde sigorta kapsamında verilmesi gereken eğitimler ile çalışanların nitelikleri artacak ve ülke nitelikli işgücüne kavuşacaktır.
- 5** İşsizlik Sigortası kapsamında belli bir süre sigortalı olmak ve İşsizlik Sigortası Fonu'na prim ödemek gerektiğinden, gerek işçiler ve gerekse işverenler kayıtdışı istihdamdan uzaklaşacaklardır. Kayıtdışılık azalacaktır. Bugüne kadar sağlıklı bir bilgiye sahip olunmayan işsiz sayısı konusunda, doğru bilgilere ulaşma imkânı sağlayacaktır.

Kumlu: İşsizlik Fonu'nun amaç dışı kullanılması, bunun da diğer çarçur edilen fonların akibetine uğrayacağı endişesi doğuruyor

İşsizlik parası işçininindir

► Türk-İş Başkanı Kumlu, İşsizlik Fonu'ndaki paranın amacı dışında kullanılmasının devlete olan güveni sarstığını söyledi. Cumhurbaşkanı'ndan veto bekleyen Kumlu, hatadan dönülmesi için gerek Türk-İş olarak gerekse diğer sendika konfederasyonlarıyla birlikte gerekli tüm çabayı göstereceklerini dile getirdi.

İşsizlik Sigortası Fonu'ndaki paranın tamamıyla işçiler için kullanılması gerekirken, buna göz dikilerek amacı dışında kullanılmasının devlete olan güveni sarstığını dile getiren

Türk-İş Başkanı Mustafa Kumlu, yanıştan dönülmesi için tüm çabanın gösterileceğini söyledi. İşçilere ait kaynağın GAP ve bütçe açığına aktarılması Cumhuriyet'e değerlendiren Kumlu, bugüne kadar oluşturulan fonların akibetinin kamuoyu ve emekçiler tarafından yakı-

nen bilindiğini hatırlatarak "Her biri çarçur edilmiş bu fonlar şimdiye kadar hep amacına aykırı olarak kullanıldı. Şimdi işsizlik fonundaki paranın başka yerlere aktarılması, bu fonun akibetinin de diğer fonlara gibi olacağı endişesi yaratmıştır" dedi.

Bu hatadan dönülmesi için Türk-İş ve diğer sendika konfederasyonları olarak gerekli tüm çabayı sarf edeceklerinin altını çizen Kumlu, Cumhurbaşkanı'nın da tıpkı kiralık işçiliğe olanak tanıyan düzenlemeyi veto ettiği gibi bunu da veto edeceğini umduğunu belirtti. İşsizlik sigortasının amacının, işini kaybeden sigortalıla-

Mustafa DURAN

İŞSİZLİK FONUNA DA GÖZ DİKTİLER...

Küresel krizden fazlasıyla nasibini alan ülkemizde işsizlerin sayısı her...

TAMAMI SAYFA 2'DE

İŞSİZLİK FONUNA DA GÖZ DİKTİLER...

Küresel krizden fazlasıyla nasibini alan ülkemizde işsizlerin sayısı her geçen gün artıyor. İşini kaybedenlerin ilk uğradığı yer İş-Kur ise gerekli şartları yerine getiren işsizlere ise aylık yaklaşık 270 TL maaş ödüyor.

Bu arada Kayseri İş-Kur'un bu fondan Kayseri'ye ne tür kazanımlar sağladığını da açığa çıkarmak merak ediyoruz. Arada göstermelik de olsa bazı faaliyetler yapıyor. Ancak o faaliyetlerde AB projeleri şeklinde gerçekleştiriliyor. Yani İşsizlik fonundan yine Kayseri nasibini hak ettiği ölçüde alamıyor. Sadece işsizlik maaş ödemesi yapıyor.

2002 yılında kurulan İşsizlik fonunda biriken paranın ise şu günlerde yaklaşık 45 milyar TL olduğu tahmin ediliyor. Rakam her geçen gün artarak çoğalıyor. Bu artışın temel nedeni ise işsizlik maaş olarak ödenen rakamın çok düşük olması...

AB normlerinden tamamen uzak kalan bu komik işsizlik maaş nedeniyle fondaki para sürekli olarak artıyor. Hal böyle olunca İşsizlik fonuna göz dikilenlerin sayısı da artıyor. Fondaki paraya göz diken hükümet, İşsizlik fonundaki paranın bir kısmını karayolları ve alt yapı hizmetleri için kullanılması için yasa hazırlamış durumda.

Hatta hazırlanan yasa teklifi Cumhurbaşkanlığı'na dahi sunuldu. Türk-İş Genel Başkanı Mustafa Kumlu

da bu duruma tepki gösteriyor. İşsizlik Sigortası Fonu'nun ne masamın

Mustafa DURAN

mustafaduran39@yahoo.com

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından geri gönderilmesini istiyor.

Kümülu bu tepkisinde çok haklı. İşsizlik Sigortası'ndaki işçinin parasının amacı dışında kullanılması için Gül'ün bu yasağı veto etmesi gerekiyor.

İşsizlik sigortasının amacı, işini kaybeden sigortalıların işsiz kalmaları nedeniyle uğradıkları gelir kaybını belli süre ve ölçüde karşılamak. Bunun için, fona işçiler için kesinti yapılıyor.

Üstelik bu tür uygulamanın Anayasaya da aykırı olduğu ifade ediliyor. İşsizlik Sigortası Fonu'nda biriken paranın başka alanlarda kullanılmaması gerek. Aksine, işçinin bu fondan daha kolay yararlanması ve daha yüksek işsizlik ödeneği verilmesini gerek.

Çok garip işler bunlar. Sen işçiler için fon oluşturacağını. Hem

işçiden hemde işvereniden kestirip paraları bu fonu korkunç rakamlara ulaştıracağını, sonra işini kaybeden vatandaş çok komik rakamlarla maaş vereceksin ve fonda biriken paraya sonra göz dikceksin...

Pes doğrusu. Bu nasıl bir

yönetim anlayış, nasıl bir sosyal devletçilik, anlaşılması güç. Adı üstünde işsizlik fonu. Öncelikle işsizlik maaşını adam gibi bir orana çekilmesi gerek. Fonda 45 toplanan para 45 katrilyona yaklaşmış. Be kardeşim sen merkez bankası mısın? o kadar parayı bu fonda neden biriktirsin. Şayet dürüst yönetim anlayış güdülüyorsa, yapılan hizmetler amacına uygun olması isteniyorsa o zaman fondaki bu paranın da amacına uygun değerlendirilmesi gerekmez mi?

Ülkede ekonomik kriz kol geziyor. İşsiz sayısı her geçen gün artıyor. Devasa işletmeler iflasını ilan ediyor. Türkiye'deki işsiz sayısının 5-6 milyon civarında olduğu tahmin ediliyor. İşini kaybedenlerin öncelikli can simidi ise işsizlik maaş.

Bu hükümet döneminde kurulan İşsizlik fonu ile işsiz kalan vatandaşlara buradan çok düşük rakamlarda da olsa maaş ödemesi

yapılıyor. İşsizlik fonunda biriken paranın ise 45 milyar TL'yi geçtiği ifade ediliyor. Yani eski para ile 45 katrilyon...

Küresel krizin etkisiyle azalan istihdam İşsizlik Sigortası Fonu'na yansısı. Resmi rakamlara göre Türkiye'de işsizlik maaş alanların sayısının 250 binin üzerinde olduğu ifade ediliyor. 250 bin işsiz İşkur tarafından aylık ödenen rakamın ise 90 milyon TL civarında olduğu tahmin ediliyor.

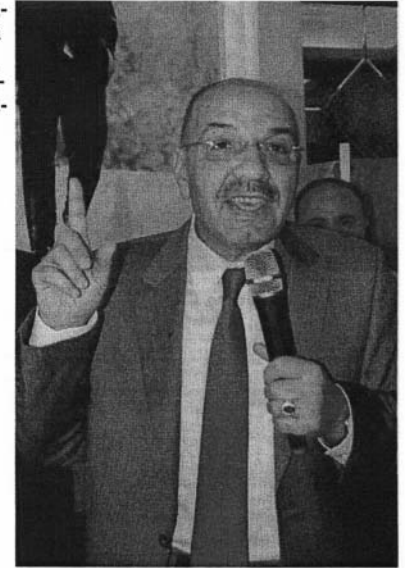
İşkur'un bu şartlarda işsizlere bir yıl boyunca ödeyeceği rakam ise yaklaşık 1 milyar TL. Yani şu anda fonda bulunan para 41 yıl boyunca mevcut 250 bin işsiz maaş verecek durumda. Ancak fondaki para öyle atıl bir şekilde bekletince işah kabartıyor. Hükümet dahil hemen herkesin bu paraya göz dikiyor.

Hükümet yetkililerinin fonda biriken bu parayı başka kaynaklara aktarmak yerine biraz daha profesyonelce düşünüp, ülkede 5-6 milyona ulaşan işsiz ordusunun sıkıntısına çare olacak projeler geliştirmesi şart.

Fonda biriken ve astronomik rakamlara ulaşan para ile Türkiye'de binlerce fabrika kurulabilir, bu sayede hem üretim yapılmış olur hem de milyonlarca insana iş kapısı açılmış olur. Bu Türkiye'yi seviyorsanız, Türk halkına hizmet etmek istiyorsanız, hazzara konmak yerine böylesine ulvi projeler geliştirin...

Gül'e 'yasayı iade ediniz' mektubu

Türkİş, Hakİş ve DİSK imzasıyla Cumhurbaşkanlığı'na Dair Kanun'un TBMM'ye iade edilmesi" istendi.

Türkİş Genel Başkanı Mustafa Kumlu, Hakİş Genel Başkanı Salim Uslu ve DİSK Genel Başkanı Süleyman Celebi imzasıyla Cumhurbaşkanlığı'na Dair Kanun'un TBMM'ye iade edilmesi" istendi.

Mektupta, 5921 sayılı "İşsizlik Sigortası Kanunu ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 2. maddesindeki düzenlemenin, 4447 sayılı "İşsizlik Sigortası Kanunu"nda değişiklik yapılarak, "İşsizlik Sigortası Fonu'nun gelirlerinin genel bütçeye aktarılmasını öngördüğü" ifade edildi. Düzenlemenin, öncelikle Anaya-

sa'nın devletin "sosyal hukuk devleti olma" niteliğine vurgu yapan hükümleri ile genel bütçeyi düzenleyen maddelerine aykırı olduğu savunulan mektupta; 4447 sayılı Kanunun gerekçesinde, devletin Anayasa ile belirlenen sosyal devlet niteliğine ve işsizliği önlemek için gerekli tedbirleri alma görevine değinildiği belirtildi.

Mektupta şu görüşlere yer verildi:

"Anayasanın 2. ve 49. maddesi hükümleri gereğince 4447 sayılı Kanun ile kabul edilen 'İşsizlik Sigortası Fonu' bir yatırım fonu olmayıp, sigorta tekniğine göre oluşturulmuş, aktüerya dengeleri gözetilmek zorunda olan bir sigorta fonudur.

Bu nedenle, 'İşsizlik Sigortası Fonu'ndan genel bütçeye para aktarılması sigortacılık tekniği ve Kanunun genel amacı ile bağdaşmadığı gibi, ücretlerinden fona prim kesilen işçilerin, haklarına saldırı niteliğindedir ve tarafımızdan kabul edilemez nitelikte bir tasarruftur.

Bunun yanında, fona katkı yapan işverenlerin örgütü TİSK de bu düzenlemeye karşı olduğunu yaptıkları birçok açıklama ile kamuoyuna duyurmuşlardır.

Ülkemiz, sosyal güvenlik fonlarında biriken kaynakların kötü yönetilmesi ve kriz anlarında hazineye kaynak aktarılmasının kötü örnekleri ile doludur.

SSK fonları bir dönem ülkemizin en büyük fonlarından biri iken, bu tür tasarruflarla erimesi nedeniyle bugün sosyal güvenliğe kara delik söylemleri bolca telaffuz edilmektedir. Tasarrufu Teşvik ve Konut Edindirme Yardımı Fonları batan ve devletin hala tasfiye edemediği fonlardır.

Biz, üç işçi konfederasyonu olarak, kriz baş gösterdiğinden bu yana ısrarla işsizlerin İşsizlik Sigortası Fonu'ndan yararlanmalarının kolaylaştırılmasını, ödeme miktarlarının insanca yaşama miktarına çıkarılmasını talep ettiğimiz halde hükümet buna, yani fonun amacına uygun kullanılmasına yanaşmamaktadır."

"FON İŞSİZLİĞE ÇARE OLACAK ÇÖZÜMLERDE KULLANILMALI"

Türkiye'de gerçek işsiz sayısının 6 milyon olduğu savunulan mektupta, İşsizlik Sigortası Fonu'ndan 292 bin kişinin yararlandığı belirtildi.

Bir işsiz, işsizlik ödeneğinden ortalama 6 ay yararlanabildiği ve en fazla asgari ücretin yüzde 80'i olan 436 TL alabildiği kaydedilen mektupta, şunlar kaydedildi:

"Siyasi iktidarın bir numaralı görevi, işsizliğe yol açan politikalara son vermek ve bu çarpıklığı düzeltmektir.

Küresel ekonomik kriz koşullarında işsizliğin daha da artması ve ciddi sosyal bir soruna dönüşmesi ihtimali yadsınamaz. Bu fondan genel bütçeye yatırımlar için kaynak aktarmak yerine, fonun yaygınlaşan işsizliğe çare olacak çözümlerde kullanılması sosyal devlet ilkesinin bir gereğidir.

Bugün işçi, işveren bütün sosyal tarafların bu yasa değişikliğine şiddetle karşı çıkması aklı selimin başka bir göstergesidir.

Biz, TÜRKİŞ, HAKİŞ ve DİSK olarak, üç işçi konfederasyonu, yapılan değişiklikleri sigorta tekniğine aykırı, fonun aktüerya dengelerini alt üst edecek, işsizlerin artması halinde fonu işsizlik ödeneklerini karşılayamaz hale getirecek bu düzenlemenin yapılmasına başından bu yana ısrarla karşı çıktık.

Bu yöntem yerine, işsiz kalanların fonan yararlanma koşullarının iyileştirilmesi ve kolaylaştırılması yanında, işsizlik ödeneğinin işsizlerin asgari ihtiyaçlarını karşılayacak düzeye çıkarılmasının sigorta tekniği ve sosyal devlet ilkesi bakımından daha uygun olacağını düşünmekteyiz.

Bu nedenlerle 5921 sayılı 'İşsizlik Sigortası Kanunu ve Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un yüksek makamınıza onaylanmayıp, bir kez daha görüşülmek üzere TBMM'ne iade edilmesi konusunda görüş ve değerlendirmelerimizi sunmak üzere randevu verilmesi hususunu bilgilerinize ve takdirlerinize arz ederiz.'

İŞÇİDEN MUHALEFETE

Fon Yasası'nı iptal ettirin

Ekonomi Servisi - Türk-İş ve Hak-İş, İşsizlik Sigortası Fonu'nun amacı dışında kullanılmasına yönelik düzenlemenin Cumhurbaşkanlığı tarafından onaylanmasına tepki gösterdi. Türk-İş Başkanı Mustafa Kumlu, Ana Muhalefet Partisi ve tüm milletvekillerine, konunun Anayasa Mahkemesi'ne götürülmesi çağrısında bulundu.

Kumlu, yaptığı açıklamada, Cumhurbaşkanlığı Makamı'nın, İşsizlik Sigortası Fonu'nun amacı dışında kullanılmasına izin veren 5921 Sayılı "İşsizlik Sigortası Kanunu ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"u onaylamasının, Türk-İş tarafından üzüntü ve kaygıyla karşılandığını ifade etti.

Kumlu, şöyle devam etti: "Fon'daki para hiç kuşkusuz ve tartışmasız işçinin parasıdır. Türkiye'de kamu kesiminde kurulan fonların hikâyesine baktığımızda sonuç açıktır. Bu fonlar hiç bir şekilde ücretlerinden kesinti yapılan insanlara yarar sağlamamış, amacı dışında kullanılmış ve kaybolup gitmişlerdir. Gelinek noktada İşsizlik Sigortası Fonu da kuruluş amacına hiç hizmet edemeden tarihe gömülmüş diğer fonların kaderini paylaşma tehlikesi ile karşı karşıyadır."

Hak-İş: Gül deprem yaratacak

Hak-İş Genel Başkanı Salim Uslu da Cumhurbaşkanlığı Gül'ün İşsizlik Sigortası Fonu'ndan bütçeye kaynak ayrılmasına olanak tanıyan yasayı onaylayarak fonda deprem yaratacak bir karara imza attığını belirtti. Uslu, Cumhurbaşkanlığı, ana muhalefet partisi veya 110 milletvekilinin imzasıyla Kanun'un Resmi Gazete'de yayımlanmasının ardından 60 gün içerisinde Anayasa Mahkemesi'ne başvuruda bulunulabileceğine işaret etti.

CHP, İşsizlik Fonu için mahkemeye gidiyor

ANKARA - Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) sendikaların çağrısına kulak verdi ve İşsizlik Fonu'nun genel bütçe içinde kullanılmasına olanak tanıyan yasanın iptali için Anayasa Mahkemesi'ne gitme karar aldı. CHP Grup başkan vekili Kemal Kılıçdaroğlu, partisinin İşsizlik Sigortası Fonu'ndan GAP'a kaynak aktarımını öngören yasanın iptali için Anayasa Mahkemesi'ne gideceğini söyledi.

Sosyal devlet ilkesini zedeler

Yasa, GAP'a kaynak aktarılması amacıyla 2009 yılına münhasır olmak üzere; İşsizlik Fonu'nun nema gelirlerinden dörtte üçünün bütçeye gelir kaydedilmesini içeriyor. Fon tarafından tahsil edilecek nema gelirlerinin 2010 yılında dörtte üçü, 2011 ve 2012 yıllarında dörtte biri, ilgili yıl genel bütçelerinde bütçe gelir tahmini olarak yer alacak. Kılıçdaroğlu, Anayasa'nın 60'ıncı maddesine göre herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğunu, fonun bu madde çerçevesinde oluşturulduğunu söyledi ve "Burada biriken paranın temel hedefi; iş-

sizlere ekonomik güvence sağlamak ve meslek kazandırarak onları çalışma yaşamına hazırlamaktır. Burada toplanan paranın başka amaçlarla kullanılması, sosyal devlet ilkesini zedeler" dedi. İşçi konfederasyonları Türk-İş, Hak-İş ve DİSK başkanları, 13 Ağustos'ta Cumhurbaşkanı Gül'e mektup göndermiş, yasayı ikinci kez veto etme çağrısı yapmıştı.

Öte yandan Türk-İş Genel Başkanı Mustafa Kumlu, önceki gün İşsizlik Sigortası Fonu'nun 'amacı dışında kullanılmasına yönelik düzenlemenin kaygı ve üzüntü verici olduğunu' ifade ederek, 'CHP'nin bunun iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmasını beklediklerini' bildirmişti. Kumlu, yaptığı açıklamada, 'Cumhurbaşkanlığı makamının, işçi konfederasyonlarının karşı çıkmasına, kaygılarını dile getirmesine rağmen, İşsizlik Sigortası Fonu'nun amacı dışında kullanılmasına izin veren 5921 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda değişiklik yapılmasına dair kanunu onayladığını belirtti. (Reuters)

İşsizlik Sigortası Fonu'ndan bütçeye kaynak aktarılmasını öngören 5921 sayılı yasa, Cumhurbaşkanlığı tarafından onaylanarak yürürlüğe girdi. Yasa, anayasanın sosyal devletle ilgili 2 maddesi ile Çalışma Hakkı ve Ödevini düzenleyen 49. maddesine aykırı gözüküyor.

Türk-İş, DİSK ve Hak-İş, bu yasanın veto edilmesi için Cumhurbaşkanlığı'na yaptığı başvuruda, anayasanın 49. maddesine göre devletin işsizliği önlemek için gerekli tedbirleri almakla yükümlü bulunduğunu hatırlatarak İşsizlik Fonu'nun bir yatırım fonu olmayıp sigorta tekniğine göre işçi ücretlerinden yapılan kesintiler ile işveren payı ve devlet katkısından oluşan ve işsizlik amacıyla dönük bir fon olduğunu vurguladı.

Yaklaşık 42 milyar lirası bulunan fon, gerçek işsiz sayısı 6 milyon olan Türkiye'de halen sadece 293 bin kişiye işsizlik

GÖRÜŞ
ATILLA ÖZSEVER (*)

İşsizlik Fonu İçin Eylem Birliği

ödenegi vermektedir. Ödenek süresi en fazla 10 ay olup, en fazla miktar da brüt asgari ücretin yüzde 80'i olan 554 liradır. Bu koşullarda fonun daha fazla işsizlerin yararlanması ve ödenek süresi ile miktarın artırılması gerekirken bütçeye kaynak aktarma gündeme gelmektedir.

Veto gerçekleşmeyince sendikalar CHP'ye çağrıda bulunarak yasanın iptali için Anayasa Mahkemesi'ne gidilmesini talep ettiler. CHP Grup Başkanvekili Kemal Kılıçdaroğlu, başta anayasanın 2 ve 60. maddeleri olmak üzere yasanın

anayasaya aykırılığı üzerinde çalışma yapıldığını ve ekim ayı ortalarında Yüksek Mahkeme'ye başvuracaklarını söyledi. Kılıçdaroğlu, sosyal devlet anlayışının tamamen tasfiye edilmediğini istendiğini belirterek SSK hastanelerinin devri sonrasında da bir ödeme yapılmadığını, bu sayıya AKP'nin bütçeye aktardığı parayı da ödemeyeceğini ifade etti.

Kılıçdaroğlu, "Sendikalar konuyu CHP'ye havale ediyorlar. Esas sahibi kendileridir. Sosyal güvenlik yasası sırasındaki seyirci kaldılar. Şimdi daha aktif davranıp işçileri bilinçlendirmeleri, or-

tak hareket etmeleri gerekir" dedi.

Gerçekten SSK hastaneleri elden çıkarken, iş kanunu esnek hale getirilirken, sosyal güvenlik hakları ortadan kaldırılırken sendikaların ciddi muhalefet yaptığı söylenemez. Toplumun aydınlatılmak, işçi sınıfının harekete geçirmek, kamuoyu oluşturmak son derece önemlidir. 15-16 Haziran 1970 olaylarına yol açan ve sendikacı örgütlenmeyi engelleyen 1317 sayılı yasaya karşı mücadele eden işçi sınıfı, o kadar etkili oldu ki Anayasa Mahkemesi 12 Mart dönemi koşullarında 19 Ekim 1972'de ilgili yasanın iptal etti. O nedenle sendikaların bu iki aylık süre içerisinde ortak toplantılar düzenleyip toplumu ve işçi sınıfını bilinçlendirerek gerekirse ortak eylemler yapılabilmesi anlamlı gözüküyor.

(*) Dr. Maltepe Üniversitesi
atillaozsever@ttmail.com

'Kıdem hakkı fona devredilemez'

Daha önceki fonların amaç dışında kullanıldığını hatırlatan Kavlak, hükümeti eleştirdi

Türk Metal Sendikası Genel Başkanı ve Türk-İş Genel Teşkilatlandırma Sekreteri Pevrul Kavlak, "Kıdem Tazminatı Fonu'nun çalışanların alın terine karşı bir saldırı" olduğunu belirterek, "Fon teklifini ve kıdem tazminatı üzerindeki tartışmaları kabul etmediklerini" açıkladı.

Kavlak, Türkiye'de İşsizlik Sigortası Fonu'nun Avrupa'dan 90 yıl sonra 2002'de faaliyete geçtiğini belirterek, Türkiye'de bu fondan yararlanma şartlarının "zalimce" olduğunu öne sürdü.

► İşsizlik fonundan 20 işsizden ancak birinin yararlandığının altını çizen Türk Metal-İş Genel Başkanı Pevrul Kavlak, kıdem tazminatı fonu oluşturulmasına şiddetle karşı çıktıklarını söyledi.

20 işsizden ancak birinin fondan yararlanabildiğini söyleyen Kavlak, fondaki paraların işsizlere aktarılmak yerine "bütçe açığının kapatılması, GAP'ın sulama projeleri gibi çok farklı amaçlar için kullanıldığını" dile getirdi.

Pevrul Kavlak, şöyle konuştu: "Siyasi irade şimdi de kalkmış işçilerin kıdem tazminatı için fon kuralım. Bizim söylediğimiz şartları yerine getirenler fondan tazminatı alsın" diyor. "Konut Edindirme ve Tasarrufu Teşvik fonlarında olanları unuttun", "İşsizlik Sigortası Fonundaki fiyaskoyu görmeyin" diyorlar. Sonra da pembe yalancılarla süsledikleri fon hikâyesine bizim inanmamız bekliyorlar. Kıdem Taz-

minatı Fonu çalışanların alın terine karşı bir saldırıdır. Fon konusunda sabıkası olanların fon teklifini ve kıdem tazminatı üzerindeki tartışmaları şiddetle kabul etmiyoruz. Türk-İş'in bu konuda genel kurul kararı olduğunu, bu kararın neleri içerdiğini kimse unutmamasın."

Global ekonomik krizin etkilerinin hâlâ devam ettiğini vurgulayan Kavlak, Türkiye'de ekonomik kriz boyunca sanayideki küçülme sebebiyle 1 milyondan fazla işçinin işten çıkarıldığını belirtti.

23

Selzede patronlar İssizlik Fonu'na sığındı

Istanbul Basın Ekspres Yolu üzerinde faaliyet gösteren ve selden büyük zarar gören 11 firma sahibi, bin 26 işçinin maaşının İssizlik Sigortası Fonu'ndan ödenmesini talep etti.

İSTANBUL'DA sel felaketiyle kapanma noktasına gelen 11 firmanın imdadına İssizlik Sigortası Fonu yetişti. Basın Ekspres Yolu üzerinde faaliyet gösteren ve selden büyük zarar gören 11 patron, bin 26 işçinin maaşının İssizlik Sigortası Fonu'ndan ödenmesini talep etti. Çalışma Bakanlığı Teftiş Kurulu taleplerin yerinde olup olmadığını inceledi. İncelemeler sonunda sel mağdurlarına rahat nefes alacak bir karar çıktı. Fon, 6 ay bo-

yunca bin 26 işçiye 400 ile 800 lira maaş ödeyecek.

Küresel krizden etkilenen firmaların derdine bir nebeze çare olan İssizlik Fonu bu kez selzede patronlara yardım elini uzattı. Türkiye İş Kurumu (İşkur), bu yılın ilk 8 ayında ekonomik kriz sebebiyle 'işten atılma' noktasına gelen 326 bin 584 işçiye maaş ödedi. Sel felaketinin ardından geçen iki haftada kuruma başvuran 11 büyük firmanın talebi yöne-

tim tarafından karara bağlandı ve firmalar Kısa Çalışma Ödeneği kapsamına alındı. 6 aya kadar yapılacak ödemeler, çalışanların prim gün sayılarına göre 400 ile 800 lira arasında değişecek.

Türkiye İş Kurumu yetkilileri, benzer şekilde zarar gören işletmelerin buldukları il müdürlüklerine kısa çalışma ödeneği için başvurularını tavsiye ediyor. Firmaların uygulamadan yararlanabilmesi için haftalık çalışma stresinin üçte bir oranında azalması ya da işlerin 4 hafta süreyle durması gerekiyor. Kısa çalışma ödeneği alabilmek için işçilerin son 120 gün süreli çalışmış olması ve 3 yıl içinde en az 600 gün prim yatmış olmaları şartı aranıyor. Sel nedeniyle kısa çalışma ödeneğinden yararlanacak firmalar, işçilerinin adı, sosyal güvenlik sicil numaraları ile her bir işçinin ne kadar süre ile çalıştırılmaya çalışıldığını İş Kurumu'na bildiriyor. Kurum, mürrecatları, başvuruyu izleyen ayın sonuna kadar sonuçlandırıyor.

İstanbul'da 4 bin kişiye iş

Öte yandan istihdamı arttırmak amacıyla yapılan toplum yararına işler projesi çerçevesinde İstanbul'da 4 bin kişi işe alınacak. Bunun için Fatih hariç bütün ilçelerde sözleşme imzalandı. Bu kişiler 6 ay boyunca saat ücretinden ücretlendirilerek maaş alacak ve okul temizliği, tamiratı ve ağaç dikiminde çalışacak.

İssizlik Fonu'ndan GAP'a 7.4 milyar TL

İssizlik Sigortası Fonu'nun nema gelirlerinden bu yıl ve 2010'da GAP ve diğer öncelikli yatırımlara aktarılacak kaynak tutarı 7.4 milyar liraya ulaşacak. Fon'un geçen yıl 5 milyar 367 milyon lira olan nema gelirlerinin bu yılın tamamında 5 milyar 389 milyon lira düzeyinde gerçekleşeceği hesaplanıyor. Nema gelirinin, 2010'da ise 4 milyar 531 milyon lira olması hedefleniyor. **Naki BAKIR > 3. sayfa**

İssizlik Fonu'ndan GAP'a iki yılda 7.4 milyar lira kaynak aktarılacak

Naki BAKIR
ANKARA

İssizlik Sigortası Fonu'nun nema gelirlerinden bu yıl ve 2010'da GAP ve diğer öncelikli yatırımlara aktarılacak kaynak tutarı 7.4 milyar liraya ulaşacak. Fon'un geçen yıl 5 milyar 367 milyon lira olan nema gelirlerinin bu yılın tamamında 5 milyar 389 milyon lira düzeyinde gerçekleşeceği hesaplanıyor. Nema gelirinin, 2010'da ise 4 milyar 531 milyon lira olması hedefleniyor. Buna göre 2009'da toplam 4 milyar 42 milyon, 2010 yılında da 3 milyar 398 milyon liralık bir kaynak bu amaçla kullanılacak. Böylece, iki yılda GAP'a aktarılacak kaynak 7 milyar 440 milyon liraya ulaşacak.

Birçok alanda ortaya çıkan kaynak arayanlarda ilk akla gelen İssizlik Sigortası Fonu nema gelirlerinin de giderek küçüldüğü gözleniyor. 2008 yılında yüzde 31 artan nema gelirlerinin bu yılın tamamında ise sadece yüzde 0.4'lük bir artış göstermesi, diğer bir deyişle geçen yılki ile yaklaşık aynı düzeyde kalması bekleniyor. Nema gelirinde 2010'da ise yüzde 15.9 oranında bir düşüş öngörülüyor. İşsizleri finanse etmek için kurulan Fon, bu amaçla üçü ve işverenlerden topladığı paranın büyük bölümünü, Hazine iç borçlanma kağıtlarına yatırarak buradan faiz geliri elde ediyor. Bu yolla önceki yıllarda hem Hazine'nin iç borçlanmasını kolaylaştıran fon, hem de yüksek nema getirisi elde etti, bunu da tekrar Ha-

zine kağıtlarına yönlendirdi. Fonun işsizlerin finansmanına aktardığı kaynak ise sembolik düzeyde kaldı. Hazine iç borçlanma faizlerinde son bir yılda yaşanan keskin düşüş, büyük bölümü DİBS'te tutulan fon varlıklarının nema gelirinin düşmesine yol açıyor. Mevcut portföy yapısını koruması durumunda fonun nema gelirlerinin izleyen dönemde önemli oranda düşeceği bekleniyor. Fonun varlıklarının değerlendirilmede alternatif araçlara yönelme şansının ise sınırlı olduğu görülüyor. 2007 sonunda 30.7 milyar, 2008 sonu itibarıyla 38.4 milyar lira olan toplam fon varlığının ise bu yılın sonunda 41.5 milyar, 2010 sonunda da 45.5 milyar liraya çıkacağı öngörülüyor.

İŞSİZLİK SİGORTASI FONU

Fonda para çok, ödeme yok

ANKARA (AA) - İşsizlik Sigortası Fonu'nda bugüne kadar 41 milyar 220 milyon lira toplandı. Ancak fondan şimdiye kadar sadece 1 milyon 670 bin 359 kişiye 7 milyar lira ödeme yapıldı.

Fonun toplam varlığının, bu yıl sonunda 41.5, 2010 sonunda da 45.5 milyar liraya ulaşması öngörülüyor. İşsizlik Sigortası Fonu'nun 2009 sonunda gelirinin 9 milyar 382 milyon lira, giderlerinin 6 milyar 290 milyon lira, gelir-gider farkının da 3 milyar 92 milyon lira olacağı tahmin ediliyor. Fonun 9 milyar 382 milyon lira gelirinin, 2 milyar 919 milyon lirasını prim gelirlerinin, 986 milyon lirasını devlet katkısının, 5 milyar 389 milyon lirasını faiz gelirlerinin ve 88 milyon lirasını da idari para cezaları ve gecikme zammı ile diğer gelirlerin oluşturması bekleniyor. Yine bu yıl sonunda fonun 6 milyar 290 milyon lira olacağı hesaplanan giderlerinin, 1 milyar 328 milyon lirasını sigorta giderlerinin, 4 milyar 961 milyon lirasını da diğer giderlerin oluşturacağı tahmin ediliyor.

İyi ki İşsizlik Fonu var

Hükümetin krize karşı aldığı önlemlerde ilk başvurduğu kaynak olan İşsizlik Sigortası Fonu'nun varlığının bu yıl sonunda 41.5 milyar liraya ulaşması hedefleniyor

Bütçeye, Güneydoğu Anadolu Projesi'ne (GAP) ve ekonomik krize karşı alınan önlemlerde hükümetin ilk aklına gelen kaynak olarak başvurduğu İşsizlik Sigortası Fonu toplam varlığının, bu yıl sonunda 41.5, 2010 yılı sonunda da 45.5 milyar liraya ulaşması öngörülüyor. Bugün itibarıyla 41 milyar 220 milyon lira varlığa sahip Fon'dan, şimdiye kadar 1 milyon 670 bin 359 kişiye 2 milyar 713 milyon lira ödeme yapıldı.

1.5 milyon kişi yararlandı
Genel Ekonomik Hedefler ve Yatırımlar 2010 Programı verilerine göre, İşsizlik Sigortası Fonu'nun 2009 yılı sonunda

gelirinin 9 milyar 382 milyon lira, giderlerinin 6 milyar 290 milyon lira, gelir-gider farkının da 3 milyar 92 milyon lira olacağı tahmin ediliyor. Fon'un 9 milyar 382 milyon lira gelirinin, 2 milyar 919 milyon lirasını prim gelirlerinin, 986 milyon lirasını devlet katkısının, 5 milyar 389 milyon lirasını faiz gelirlerinin ve 88 milyon lirasını da idari para cezaları ve gecikme zammı ile diğer gelirlerin oluşturması bekleniyor. Yine bu yıl sonunda Fon'un 6 milyar 290 milyon lira olacağı hesaplanan giderlerinin, 1 milyar 328 milyon lirasını sigorta giderlerinin, 4 milyar 961 milyon lirasını da diğer

giderlerin oluşturacağı tahmin ediliyor. İşsizlik Fonu varlığının bu yıl sonunda 41 milyar 451 milyon lira olacağı tahmin ediliyor.

İşsizlik Sigortası Fonu'nun toplam varlığının 2010 yılı sonunda 45 milyar 494 milyon liraya ulaşması öngörülüyor. 2010 yılında fonun gelirlerinin 9 milyar 54 milyon lira, giderlerinin 5 milyar 11 milyon lira, gelir-gider farkının ise 4 milyar 43 milyon lira olarak gerçekleşeceği tahmin ediliyor. Fon'da bugün itibarıyla 41 milyar 220 milyon lira bulunuyor. Fon şimdiye kadar 1 milyon 670 bin 359 kişiye, 2 milyar 713 milyon 745 bin lira ödedi. **AA/ANKARA**

Krizde işsiz kalan tekstil çalışanının yardımına işsizlik sigortası yetiştirdi

Cardif CEO'su Yılmaz Yıldız, ekonomik kriz nedeniyle son sekiz ayda 1 milyon kişinin işsizlik sigortası yaptırdığını belirterek, 6 bin kişinin de işsiz kalıp sigortadan yararlandığını ve başı da tekstil çalışanlarının çektiğini söyledi.

Yazıya şöyle bir soruyla başladım. Sizce ekonomik krizde en fazla satılan finans ürünü hangisi? Aslında bu sorunun cevabı, Türkiye'de ekonomik krizin hangi boyutlara ulaştığını da bir anlamda ortaya koyuyor.

Sorunun cevabı, 'işsizlik sigortası'. Yanlış okumadınız... Ekonomik krizin başladığı geçen sene ortalarında bugüne en fazla satılan ürün, işsizlik sigortası oldu. Nitekim, rakamlar da bunu doğruluyor. Sekiz aylık süreçte, işsizlik sigortası adı altında bireysel kredi ve kredi kartı borçlarını ödemeye yönelik sigortalı tam 1 milyon kişi yaptırdı.

Bu veri de bu sigortalı pazara sunan, BNP Paribas Grubu'nun da ana hissedarı olan Cardif'e ait. Geçenlerde Cardif CEO'su Yılmaz Yıldız ile ilginç bir sohbet yaptık. Yıldız, sohbetin başında, "Cardif olarak ürünlerimizi iş ortaklarımız olan bankalar, sigorta şirketleri ve tüketici finansmanı şirketleri üzerinden nihai müşterilere ulaştırıyoruz. İş ortaklarımızın Türkiye bireysel kredi pazarındaki payı yaklaşık yüzde 65, tüketici finansmanı ve kredi kartı pazarındaki payları ise yüzde 80'lerde. Türkiye genelinde iş ortaklarımızın 4 bin 200 banka şubesi ve bin 500 otel bayii üzerinden işsizlik ürünlerimizi nihai müşterilere ulaştırıyoruz ki finans sektöründe bu kadar geniş dağıtım ağıyla satılan başka bir ürün olduğunu sanmıyorum" diyor.

İstihdamın % 10'u sigortalandı

Yılmaz Yıldız, yılın ilk sekiz ayında 1 milyon müşteriye ulaştıklarını da ifade ederek, "Türkiye'de sigortalı çalışan sa-

Yılmaz Yıldız, işsizlik sorununun Türkiye'nin gündemini uzun süre etkileyeceğini söyledi.

yaşının yaklaşık 10 milyon olduğunu düşünürseniz, sigortalı istihdamın yüzde 10'una işsizlik ürünlerimizi 1,5 yıl gibi bir süreçte ulaştırmayı başarmış bulunuyoruz. Burada özellikle vurgulamak isterim ki Hazine Müsteşarlığı'nun ürünlerin mevzuat ve hukuki altyapısını etkin biçimde kurup, uygulaması da bu ürünlerin yayılmasına önemli bir ivme kazandırmıştır" şeklinde konuşuyor.

Tabii bu arada ne kadar kişinin işsizlik sigortası yaptırdığından öte, kriz ortamında kaç kişinin bu sigortadan yararlandığı daha önemli.

Yılmaz Yıldız, hasar adı altında kendilerine gelen işsizlik başvurularına bakıldığında bugüne kadar 6 bin kişinin

bu sigortadan yararlandığını söylüyor. Öğrendiğine göre de hasarlar gelir güvencesi ürünlerinde beklentilerinin üstündeymiş. Yıldız, "Kriz öncesi ve simdiye baktığımızda hasar başvuru oranı 6-7 kat artmış durumda" diyor.

İmalat sanayii ikinci sırada

Cardif, hasarların sektörleri ve il bazında da ayrıntılarıyla detaylı bir şekilde çıkarılmış ki, işte bu tarafı bence çok ilginç. İlginç olanı, ekonomik krizin hangi sektörleri vurduğunu gösteriyor olması.

Her yıl 1 milyon kişi işsizlik sigortası yapıyor ya... Sektör bazında hasar dağılımına baktığımızda, yüzde 13 ile teks-

İşsizler "fon"a ulaşamıyor

Kentlerde yüzde 25'lere kadar varan işsizliğe rağmen, işsizlerin ancak yüzde 8'i fonlardan yararlanabiliyor. Yaklaşık 3,5 milyon işsizden 279 binini işsizlik sigortası ödemesi alabiliyor. Fonların yararlanma koşullarının kolaylaştırılması ve ödeme miktarının artırılması isteniyor.

İşsizlik Sigortası Fonu'ndan, ağustos ayında işsizlerin ancak yüzde 8'i yararlanabiliyor. İşsizlere ve işsizlik ödeneğinden yararlanırlara ilişkin ağustos ayı verileri, bu konudaki kapsam sorununun büyüklüğünü ortaya koydu. Türkiye İstatistik Kurumunun işsizlikle ilgili ağustos sonuçlarıyla, işsiz sayısının yüzde 13,4'lük oranla 3 milyon 429 bine ulaştığı belirlendi. Türkiye İş Kurumunun verilerine göre ise ağustos ayında İşsizlik Sigortası Fonu'ndan 279 bin 258 işçi, işsizlik ödeneği alabiliyor. Verilere göre, işsizlerin ancak yüzde 8,14'ü işsizlik ödeneğinden yararlanabiliyor.

Türkiye İstatistik Kurumunun işsiz sayısına ilişkin verilerinin geçişi yansıtmadığını öne süren bazı sendikalar ve meslek örgütleri, fonların yararlanabilen işsiz sayısı oranının daha da düşük olduğunu savunuyor. İşçi ve işveren konfederasyonları, hemen her platformda İşsizlik Sigortası Fonu'ndan yararlanma koşullarının kolaylaştırılması ve ödeme miktarının artırılmasına yönelik taleplerini gündeme getiriyor.

Türk-İş, Hak-İş, DİSK ve TİSK, fonların yararlanma koşullarının zor olduğu, ödeme miktarının yetersiz kaldığı bir ortamda fon kaynaklarının başka amaçlarla kullanılmasını eleştiriyor.

İşçi konfederasyonları, özellikle ekonomik kriz ortamında fonların yararlanma koşullarının kolaylaştırılması, ödeme miktarlarının "insanca yaşamaya yetecek" düzeyde çıkarılmasını talep ediyor.

YARARLANMA KOŞULLARI

● İşsizlik ödeneğinden ortalama 6 ay yararlanılabiliyor. İşsizlik ödeneği miktarı, brüt asgari ücretin yüzde 80'ini geçmiyor.

● Hizmet akdinin sona erdiği tarihten önceki son 3 yıl içinde en az 600 gün sigortalı olarak prim ödemek.

● İş akdinin feshedildiği tarihten geriye doğru sürekli 120 gün prim ödemek.

● Hizmet akdinin, İşsizlik Sigortası Kanunu'nun 51. maddesinde sayılan

hallerden birisine dayalı olarak sona ermiş olması.

● Sigortalı işçinin, İşten Ayrıma Bildirgesi ile işten ayrıldığı tarihten itibaren 30 gün içinde başvuruda bulunması.

● Bu şartları taşıyanlardan 600 gün prim ödemiş olanlara 180 gün, 900 gün prim ödemiş olanlara 240 gün, 1080 gün ve daha fazla prim ödemiş olanlara 300 gün süreyle işsizlik ödeneği ödeniyor.

İşsizlik sigortası, amaçları dışında asla kullanılmamalı

İşsizliğin Şubat 2009 itibariyle yüzde 16.1, Mart 2009 itibariyle de yüzde 15.8 gibi kaygı verici bir seviyeye çıktığı bugünlerde, işsizliğin yakıcı etkilerini azaltacak sosyal koruma mekanizmaları devreye sokulmalıdır. İşsizlik Sigortası Fonundan yararlanma koşulları (amacı dışına çıkılmadan) iyileştirilmeli, işsizlik ödeneğinin miktarı artırılmalı ve süresi yeniden gözden geçirilip uzatılmalıdır

SALİM USLU / HAK-İŞ Genel Başkanı

TÜRKİYE çalışma hayatına ilişkin sorunların çözümü, eksikliklerin giderilmesi için bütüncül bir yaklaşımla etkin politikalar ve araçların hayata geçirilmesi gerekmektedir. Türkiye, AB üyeliği yolunda ve kendi demokratikleşmesi konusunda radikal adımlar atmaktadır. Zaman zaman duraksamalar olsa da, Türkiye adeta silkiniyor ve kendine geliyor. Ancak buna rağmen, çalışma hayatının kronik sorunları hala devam ediyor.

İhtiyaca, konjonktüre, iç ya da dış bas-kılara, lobilere göre öncelik belirleyerek bölük pörçük, bağlam, konsept gözetilmeksizin yapılan değişiklikler ya da düzenlemeler sağlıklı bir yol olmadığı gibi sorunları da çözmemektedir. Türkiye, kaygı verici boyutlara ulaşan işsizliğin azaltılması, temel sosyal haklar, sendika özgürlüğü, grev hakkı, insan onuruna yakışır düzgün işlerin artırılması, asgari gelir ve vergilendirmenin iyileştirilmesi, sosyal diyalogun kurumsallaştırılması, sağlık, güvenlik, istihdamın artırılması, ekonomik ve sosyal çıkarları korumakta kamunun sorumluluğunun artırılması ve sosyal koruma sistemlerinin güçlendirilmesi konularında ülkemizin kendi gerçeklerine dayanan bir "sosyal model" geliştirilmelidir.

Bu kapsamda başta 2821 ve 2822 sayılı Yasalar ve İş Kanunu olmak üzere, işgücü piyasası ve endüstri ilişkileri sistemi ile ilgili düzenlemeler, uluslararası normlar ve standartlar doğrultusunda, bütünsel bir anlayışla ekonomik kalkınma ve sosyal gelişme hedefleri ile istihdam bağı gözetilerek, sosyal koruma konseptleri ve Anayasa'da yerini bulan Sosyal Devlet olmanın gereği dikkate alınarak bir bütün olarak ele alınmalıdır. Sosyal model geliştirilmesi gayretiyle çalışma hayatının temel sorunlarını ve çözüm önerilerini şöyle sıralayabiliriz:

2821 ve 2822 Sayılı Sendikalar Kanununa ilişkin Tasarılar Kanunlaşmalıdır. 2008 yılı içerisinde yoğun çabalar sonucunda çalışmalar belirli bir aşamaya gelen ve artık genel kurulda görüşülmek üzere sırada olan Tasarılar artık sonuçlandırılmalıdır. Örgütler ve Bakanlık, Bursa Uzlaşmasının arkasında durmalılardır.

dir. 5 Kasım 2008 tarihinde Avrupa Komisyonu tarafından açıklanan 11. İlerleme Raporu'nda Sendikalar mevzuatla ilgili "Sendikalar ve Toplu Sözleşmeler, Grev ve Lokavt Kanunlarını düzenleyen askıdaki mevzuat esaslı bir şekilde aşama kaydetmemiştir.

Türkiye'nin AB standartları ve ilgili Uluslararası Çalışma Örgütü konvansiyonları uyarınca sendika haklarına, özellikle örgütlenme, grev yapma ve toplu sözleşme haklarına, tamamiyle saygı duyulmasını sağlamalıdır. Bu, Katılım Ortaklığının bir önceliğidir." ifadeleri yer almıştır. Ülkemizi gerek AB gerekse ILO nezdinde zor durumda bırakan sendikalar mevzuatla ilgili değişikliklerin ertelenmeden yerine getirilmesi, hem sendikalar açısından hem de ülkemiz açısından önemli bir kazanım olacak, ülkemizin çeşitli fırsatları değerlendirilmesine imkan sağlayacaktır. Sendikalar sosyal adaletin sağlanmasında, sosyal dengenin kurulmasında, sosyal güvenlik, sosyal koruma sistemlerinin güçlendirilmesinde, kayıtdışı istihdamda önemli bir işleve sahiptir. Ayrıca sendikalar sadece çalışma hayatı açısından değil, toplumsal denge açısından da son derece hayati öneme sahiptir. Sendikaların güçlü olması toplumsal istikrarın sigortasıdır.

Koruma Mekanizmaları

İşsizlik Sigortasından Yararlanma Koşulları İyileştirilmeli, İşsizlik Sigortası Amacı Dışında Kullanılmamalıdır. İşsizliğin Şubat 2009 itibariyle yüzde 16.1, Mart 2009 itibariyle de yüzde 15.8 gibi kaygı verici bir seviyeye çıktığı bugünlerde, işsizliğin yakıcı etkilerini azaltacak sosyal koruma mekanizmaları devreye sokulmalıdır. İşsizlik Sigortası Fonundan yararlanma koşulları (amacı dışına çıkılmadan) iyileştirilmeli, işsizlik ödeneğinin miktarı artırılmalı ve süresi yeniden gözden geçirilip uzatılmalıdır. İşsizlik Sigortasına ilişkin yapılacak çalışmalarda işçi kesiminin görüşleri alınmalıdır.

Düzenli Gelir Yardımı Sistemi Kurulmalıdır. İşsizlik, ekonomik olmanın yanı sıra toplumsal da bir sorundur. İşsizlik gelir yoksunluğu nedeniyle bir yönüyle

yoksulluğa yol açarken, diğer yönüyle bireyler üzerindeki olumsuz sosyopsikolojik etkileriyle sosyal dışlanmaya neden olmaktadır. Diğer taraftan Avrupa'da işsiz kalmak sadece geçirden mahrum kalmak gibi çok teknik bir anlam taşırken, ülkemizde işsiz kalmak aç kalmak anlamına gelmektedir. İşsizlik ve açlık sorununun birbirinden ayırıp işsiz insanları düzenli gelir sistemi ile ekonomiye ve sosyal entegre edip, bu şekilde yeni bir toplumsal dinamizm yaratılabilir. Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı'nın, bütün vatandaşların yoksulluk ve sosyal dışlanmaya karşı korunma hakkına sahip olduklarını belirten 30. maddesi, bu hakkın hayata geçirilmesi için kullanılan önemli bir ölçüm olarak asgari gelir desteği uygulamasını gündeme getirmektedir.

Geliri belirli bir düzeyin altındaki bütün vatandaşlara, kamu kaynaklarından düzenli olarak yapılan nakit transferlerini içeren asgari gelir desteği uygulamasının bazı Avrupa Birliği üyesi ülkelerde olduğu gibi bizde de uygulanması gerekmektedir. "Asgari Gelir Desteği"nin sağlanması, Türkiye Cumhuriyeti'nin Anayasamız'da var olan temel ilkelereinden 'sosyal devlet' olmasının bir gereğidir. Asgari gelir desteği, aynı zamanda, gelir dağılımı adaletsizliğinin giderilmesi ve toplumsal huzurun sürekliliği için önemli bir emniyet subabı olacaktır. Anayasamız'da da yerini bulan "Sosyal Devlet" olmanın birinci önceliği yurttaşlarımızın zihinlerindeki "yarnın ne olacağını" kaygısının giderilmesidir. AB ülkeleri ile Türkiye'yi karşılaştıracak olursak, AB'ye en son katılan ülkeler de dahil olmak üzere tüm AB üyesi ülkelerde vatandaşların asgari geçiminin temini devlet tarafından güvence altına alınmıştır. Ekonomik olarak ve nüfus bakımından Türkiye'yle benzerlik gösteren ve ekonomik olarak Türkiye'den zayıf ülkeler dahi vatandaşlarının yaşamalarını sürdürdürebilmeleri için bütçeden ödenek ayırabilmektedir.

Sosyal Yardımlar ve Primsiz Ödemeler Sistemi Yasal Mevzuata Kavuşturulmalıdır. 2005 yılında başlanan Sosyal Güvenlik Reformu çalışmaları içinde üç boyutlu bir reform paketi belirlenerek kamuoyuna sunulmuştur. Geçen zaman dilimi içinde Kurumsal Reform olarak nitelendirilebileceğimiz Sosyal Güvenlik Kurumu 5502 sayılı Kanun ile kurularak, ilk adım atılmıştır. Sosyal Sigorta Reformu olarak nitelendirilebileceğimiz ikinci adım Sosyal Sigorta ve Genel Sağlık Sigortası, 5510 sayılı Kanunla 1/10/2008 tarihinde yürürlüğe konulmuştur. Böylelikle sosyal güvenlik sistemi reform çalışmalarının ilk iki boyutu görevli olarak tamamlanmıştır

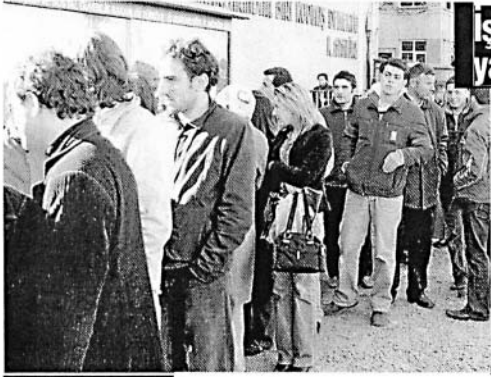
SÜRECEK

İşsizlerin yüzde 8'i fondan yararlanabildi

İŞSİZLİK Sigortası Fonu'ndan, ağustos ayında işsizlerin ancak yüzde 8'i yararlanabildi. İşsiz sayısının ise yüzde 13,4'lük oranla 3 milyon 429 bine ulaştığı belirlendi. ■ 3. Sayfada

İşsizlerin yüzde 8'i fondan yararlanabildi

İşsizlik ödeneğinden yararlanma koşulları

İŞSİZLİK ödeneğinden ortalama 6 ay yararlanılabiliyor. İşsizlik ödeneği miktarı, brüt asgari ücretin yüzde 80'ini geçmiyor. İşsizlik ödeneği alabilmek için dört temel koşul şöyle:

- Hizmet akdinin sona erdiği tarihten önceki son 3 yıl içinde en az 600 gün sigortalı olarak prim ödemek.
- İş akdinin feshedildiği tarihten geriye, doğru sürekli 120 gün prim ödemek.
- İşsizlik Sigortası Kanunu'nun 51. maddesinde sayılan hallerden birisine dayalı olarak sona ermiş olmak.
- Sigortalı işsiz, İşten Ayrılma Bildirgesi ile işten ayrıldığı tarihten itibaren 30 gün içinde başvuruda bulunması. Bu şartları taşıyanlardan 600 gün prim ödemiş olanlara 180 gün, 900 gün prim ödemiş olanlara 240 gün, 1080 gün ve daha fazla prim ödemiş olanlara 300 gün süreyle işsizlik ödeneği ödeniyor.

İşsizlik Sigortası Fonu'ndan, ağustos ayında işsizlerin ancak yüzde 8'i yararlanabildi. İşsiz sayısının ise yüzde 13,4'lük oranla 3 milyon 429 bine ulaştığı belirlendi

İŞSİZLERE ve işsizlik ödeneğinden yararlanılabilecek olanlara ilişkin ağustos ayı verileri, bu konudaki kapsam sorunlarının büyüklüğünü ortaya koydu. Türkiye İstatistik Kurumunun işsizlikle ilgili ağustos sonuçlarıyla, işsiz sayısının yüzde 13,4'lük oranla 3 milyon 429 bine ulaştığı ortaya çıktı. Türkiye İş Kurumunun verilerine göre ise ağustos ayında İşsizlik Sigortası Fonu'ndan 279 bin 258 işçi, işsizlik ödeneği alabildi.

Verilere göre, işsizlerin ancak yüzde 8,14'ü işsizlik ödeneğinden yararlanabildi. Türkiye İstatistik Kurumunun işsiz sayısına ilişkin verilerinin gerçeği yansıtmadığını öne süren bazı sendikalar ve meslek örgütleri, fondan yararlanabilen işsiz sayısının daha da düşük olduğunu savunuyor. İşçi ve işveren konfederasyonları, hemen her platformda İşsizlik Sigortası Fonu'ndan yararlanma koşullarının kolaylaştırılması ve

ödeme miktarının artırılmasına yönelik taleplerini gündeme getiriyor. Türk-İş, Hak-İş, DİSK ve TİSK, fondan yararlanma koşullarının zor olduğu, ödeme miktarının yetersiz kaldığı bir ortamda fon kaynaklarının başka amaçlarla kullanılmasını eleştiriyor. İşçi konfederasyonları, özellikle ekonomik kriz ortamında fondan yararlanma koşullarının kolaylaştırılmasını, ödeme miktarlarının "insanca yaşanmaya yetecek" düzeyde çıkarılmasını talep ediyor.

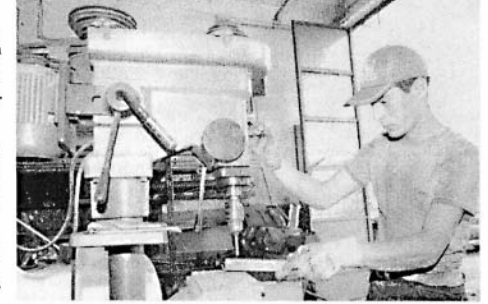
'Kısa Çalışma Ödeneği' süresinin 2010 sonuna kadar uzatılması istendi

ANKARA (CIHAN) - Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, kriz döneminde patronların imdadına yetişen kısa çalışma ödeneğinin uzatılmasını talep etti. İşverenler, 31 Aralık 2009'da sona erecek olan 'işçi çıkarma maasını devlet öde-

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Tuğrul Kudatgöbilik, yaptığı açıklamada krizden çıkışın kolaylaştırılması ve sürekli artan işsizlik oranının kontrol altında tutulması amacıyla, kısa çalışma uygulamasının 2010 yılına da kapsayacak şekilde uzatılması gerektiğini belirtti.

bilik, "Son dönemde göstergelerde bazı iyileşmeler olmasına, sanayi üretiminin 15 aylık düşüş döneminden sonra Ekim 2009'da yüzde 6,5 oranında artış kaydetmesine rağmen, sanayicinin işletmenin yarım için duyduğu endişe azalmış değildir. Sanayi bıçak üstü bir denge-

ye yoluna devam etmektedir." dedi. Açıklanan işsizlik rakamlarının ekonomideki olumlu sinyallerin aksine, işsizlik oranında herhangi bir azalma yaşanmadığını gösterdiğini ifade eden TİSK Başkanı, işsiz sayısının geçen yılın aynı ayına oranla 795 bin kişi arttığını dile getirdi.

AVUSTURYA VE ALMANYA SÜREYİ UZATTI
Hükümetin kısa çalışma uygulaması, KDV ve ÖTV indirimlerinin istihdam kayıplarının artmasını önlediğine dikkat çeken Kudatgöbilik, "Ancak kısa çalışma uygulamasının 31 Aralık 2009 tarihinde süresinin dolacak olması, önümüzdeki yıla ilişkin endişeleri artırmaktadır." diye konuştu. Kriz sürecinde kısa çalışma uygulamasının süresi Avusturya ve Almanya'da 24 aya, İsviçre'de 18 aya, Fransa'da yıllık 800 saate uzatıldığını kaydeden Kudatgöbilik, "Ülkemizde de krizden çıkışın kolaylaştırılması ve sürekli artan işsizlik oranının kontrol altında tutulması amacıyla, işletmelerin talepleri gözletilerek kısa çalışma uygulamasının süresi 2010 yılına da kapsayacak şekilde uzatılmalı; OECD ülkelerindekinin benzer teşviklerle işletmeler desteklenmelidir." şeklinde konuştu.

Kısa çalışma için 2009'da 162 milyon TL'lik ödeme yapıldı

ANKARA - DÜNYA

Küresel krizin etkilerini hissettirdiği 2009 yılında İşsizlik Fonu'ndan, Ücret Garanti Fonu'ndan ve Kısa Çalışma Ödeneğinden yararlananlarda da rekor artış gözlemlendi. 31 Aralık itibarıyla 1 milyon 763 bin 562 kişiye 2 milyar 943 milyon TL'lik İşsizlik Fonu'ndan ödeme yapılırken, 2009 yılının tamamında 12 bin 371 kişiye 22 milyon 338 bin TL Ücret Garanti Fonu'ndan ödeme gerçekleştirildi. Ayrıca, aynı dönemde toplam 162 milyon 506 bin 260 TL'lik kısa çalışma ödeneği kullanıldı.

İş-Kur, Ocak ayı İşsizlik Sigortası Fonu Ocak ayı bültenini açıkladı. Buna göre, İşsizlik Sigortası'nın uygulamaya başladığı Mart 2002 tarihinden 31 Aralık 2009 tarihine kadar sisteme 2 milyon 53 bin 589 kişi başvuruda bulunurken, 1 milyon 763 bin 562 kişi işsizlik ödeneği almaya hak kazandı. Mart 2002 tarihinden 31 Aralık 2009 tarihine kadar toplamda 2 milyar 942 milyon 978 bin TL ödemede bulunuldu. Aralık 2009 ayında işsizlik ödeneğinden yararlanmak üzere 43 bin 341 kişi başvururken, aynı dönemde 218 bin 493 kişiye 74 milyon 454 bin 945 TL ödeme yapıldı.

İşsizlik ödeneği alanlara yeni iş desteği İşkur'dan

İşsizlik sigortasını anlatmaya bugün de devam ediyoruz. Bugün kimlerin işsizlik ödeneği alabileceğini ve çalışanlar ile işverenlerin yükümlülüklerini açıklayacağız

İŞSİZLİK ÖDENEĞİ İÇİN İŞVERENİN YAPMASI GEREKENLER

1- İşveren, işten ayrılma bildirgesi (EK-5) düzenleyecektir.

İşveren, işçinin hizmet akdinin kanunda öngörülen hallerden birisine dayalı olarak feshedilmesi durumunda, örneği Türkiye İş Kurumu'na hazırlanacak üç nüsha İşten Ayrılma Bildirgesi'ni (IAB) düzenleyecektir ama yeni uygulama gereğince SGK'ya internet üzerinden işçi işten çıkış bildirimini (EK-5) formunu göndermesi yeterli olacaktır.

2- İşveren Ek-5 vermezse cezası var mı?

5510 ve 4447 Sayılı Kanun gereğince, gerek IAB gerekse EK-5'i kuruma vermeyen işverenlere, her bir fiil için ayrı ayrı sanayi kesiminde çalışan on altı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin bir katı tutarında idari para cezası verilir.

Işsizlik ödeneğine hak kazanan sigortalı işsizlere şu hizmetler sunulur:

■ İşsizlik ödeneği ödenir. Sigortalı işsizlere, prim ödeme sürelerine göre; en az 180, en fazla 300 gün süreyle işsizlik ödeneği alabilirler.

■ İşsizlerin ödenek aldıkları süre içinde; hastalık ve analık sigortası primleri, Sosyal Sigortalar Kurumu'na yatırılır. Dolayısıyla; sigortalı işsizler ve geçindirmekle yükümlü oldukları aile fertlerinin hastalanmaları halinde SSK tarafından sağlık hizmetleri verilir.

■ İşsizlik ödeneği alan sigortalı işsizlere, doktor raporuyla istirahatli kaldıkları süre içinde geçici işgöremezlik ödeneği SSK tarafından ödenir.

■ İşsizlik ödeneği alan sigortalı işsizlere, işgücü piyasası ve mesleki eğitim alanında İşkur tarafından danışmanlık hizmeti verilir.

■ İşkur tarafından, meslek geliştirme, eğitme ve yetiştirme eğitimi verilir.

■ İşsizlik ödeneği alan sigortalı işsizlere, yeni bir iş bulmalarında İşkur yardımcı olur.

KİMLER İŞSİZLİK ÖDENEĞİNE HAK KAZANIR?

Son 120 günü süreli olmak üzere, son üç yıl içinde en az 600 gün süreyle prim ödemiş olup da kendi istek ve kusurları dışında işsiz kalanlar işsizlik ödeneğine hak kazanır.

Hizmet akdinin sona erdiği tarihten önceki son 120 gün içinde, hizmet akdi devam etmekle birlikte, hastalık, ücretsiz izin, disiplin cezası, gözetilme alınma, hükümlülükle sonuçlanmayan tutukluluk hali, kısmi istihdam ile grev, lokavt, genel hayatı etkileyen olaylar, ekonomik kriz, doğal afetler nedeniyle işyerinde faaliyetin durdurulması veya işe ara verilmesi halinde, prim yatırılmayan süreler için Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) kayıtları esas alınacak ve 120 günün hesabında prim yatırılmayan bu süreler kesinti sayılmayacaktır.

■ Hizmet akitleri, işveren tarafından haklı neden olmaksızın feshedilenler... 4857 Sayılı İş Kanunu'nun 17'nci maddesi veya 20.4.1967 tarihli 854 Sayılı Deniz İş Kanunu'nun 16'ncı maddesi ya da 13.6.1952 tarihli 5953 Sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun'un 6'ncı maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen bildirim önelilerine uygun olarak hizmet akdi işveren tarafından sona erdirilmiş

olanlar...

■ Hizmet akitleri, sağlık sebepleri, işverenin kanunda belirtilen ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan davranışları ve işçinin çalıştığı işyerinde bir haftadan fazla süreyle işin durmasını gerektirecek zorlayıcı sebepler nedeniyle bizzat kendileri tarafından feshedilen sigortalı işçiler...

Hizmet akdi, süresi belli olsun veya olmasın sürenin bitiminden önce veya bildirim önelini bekleme süresi 4857 Sayılı İş Kanunu'nun

24'üncü maddesine veya 854 Sayılı Deniz İş Kanunu'nun 14'üncü maddesinin "II" ve "III" numaralı bentlerine veya 5953 Sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun'un 7'nci maddesi ile 11'inci maddesinin birinci fıkrasına göre sigortalı tarafından feshedilmiş olanlar...

■ Sağlık sebepleri veya işyerinde işçiyi bir haftadan fazla süre ile çalışmaktan alıkoyan bir zorlayıcı sebebin ortaya çıkması halinde işveren tarafından hizmet akdi feshedilenler...

Hizmet akdi, süresi belli olsun veya olmasın sürenin bitiminden önce veya bildirim önelini

bekleme süresi 4857 Sayılı İş Kanunu'nun 25'inci maddesinin "I", "II" ve

"III" numaralı bentlerine veya 854 Sayılı Deniz İş Kanunu'nun 14'üncü maddesinin "III" numaralı bendine veya 5953 Sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun'un 12'nci maddesinin birinci fıkrasına göre işveren tarafından feshedilmiş olanlar...

■ Belirli süreli hizmet akdiyle çalışmakta olup da sürenin bitiminde işsiz kalanlar...

Hizmet akdinin belirli süreli olması halinde, bu sürenin bitimi nedeniyle işsiz kalanlar, 854 Sayılı Deniz İş Kanunu'nun 7'nci maddesinin "II" numaralı bendinde belirtilen hizmet akdinin belirli bir sefer için yapılmış olması nedeniyle sefer sonunda işsiz kalanlar...

■ İşyerinin el değiştirmesi veya başkasına geçmesi, kapanması veya kapatılması, işin veya işyerinin niteliğinin değişmesi nedenleriyle işten çıkarılmış olanlar, 854 Sayılı Deniz İş Kanunu'nun 14'üncü maddesinin "IV" numaralı bendindeki nedenlerle işsiz kalanlar...

■ 24.11.1994 tarihli ve 4046 Sayılı Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 21'inci maddesi kapsamında işsiz kalanlar...

■ Yukarıdaki bentlerde belirtilen iş kanunları kapsamına girmeyen sigortalılardan hizmet akitleri, 2821 Sayılı Sendikalar Kanunu ile 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu kapsamında yapılmış olan toplu iş sözleşmeleri veya toplu iş sözleşmesi bulunmayan hallerde Borçlar Kanunu hükümleri doğrultusunda "a", "b", "c", "d" ve "e" bentlerindeki hükümlere paralel olarak sona ermiş olanlar...

■ İşkur'a süresi içinde şahsen başvurarak,

■ Yeni bir iş almaya hazır olduklarını kaydetmelerini,

■ En az 600 gün işsizlik sigortası primi ödemiş olmaları halinde işsizlik ödeneğine hak kazanacaklardır.

Ancak, işsizlik ödeneğine hak kazanabilmek için hizmet akdinin başvurusu sırasında grev, lokavt veya ilgili kanunlardan doğan olağanüstü hal, seferberlik hali, doğal afetler, kısa süreli askerlik, sivil savunma hizmetleri gibi çalışma ödevleri nedeniyle askıya alınmamış olması ve sigortalının herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan aylıklı aylığı almaması gereklidir.

4857 Sayılı İş Kanunu'nun 17'nci maddesine göre; işveren, işçinin ihbar önelilerine ait ücretini peşin vermek suretiyle hizmet akdini feshedebilir. Hizmet akdinin sona erdiği tarih olarak, ihbar öneline ait ücretin peşin ödendiği tarih esas alınacaktır. İşverenler, İşten Ayrılma Bildirgesi'ni bu tarihi esas alarak doldurmalıdır.

AĞIR KRİZİN ACI FATURASI

GÜNÜN
HABERİ

Ege ve İzmir'de ekonomik krizle patlak veren işsizlik oranı, ekonomistleri de korkutuyor. **Hazin tablo nedeniyle çoğu aile işsizlik sigortasına başvurarak, geçici çözüm yolları arıyor.** İş arayanlar kapı kapı dolaşiyor.

Özellikle Teşvik Kanunu'ndan kaynaklı yatırımlarda kan kaybeden İzmir'de İş-Kur İzmir Bölge Müdürlüğü'ne yapılan iş başvuruları, 2008 yılında 76 bin 441 iken, 2009'da yüzde 11.14 oranında artarak 84 bin 957'ye yükseldi.

İşsizlik ödeneği aldı

2009'daki iş başvurularının 52 bin 573'ünü erkekler, 32 bin 384'ünü ise kadınlar oluşturdu. İşsizlik sigortasına başvuruların sayısında da artış oldu. 2008'de 18 bin 574 başvuru sahibinden 14 bin 422 kişi işsizlik ödeneği aldı.

İkiye katlanmış oldu

2009'da ise bu rakamlar ikiye katlandı. İşsizlik ödeneği almak için 32 bin 677 kişi İş-Kur İzmir İl Müdürlüğü'ne başvurdu, başvuranlardan 24 bin 305 kişi ise ödenek almaya hak kazandı. »9'da

Ege'de işsizlik patladı

Ege Bölgesi'nde işsizlik hat safhaya ulaştı. İzmir'in haricindeki 7 kentte, sadece İŞKUR'a yapılan iş başvurularının bir yıl içinde yüzde 22 düzeyinde artıp 117 bin 973'e fırladığı ortaya çıktı.

SON yıllarda turizm potansiyelinin düşmesi, tarımdaki gerileme, ihracattaki kötüye gidüş, kapanan fabrikalar ve global krizin yansımaları nedeniyle sıkıntılı günlerin yaşandığı Ege Bölgesi'nde işsizlik hat safhaya ulaştı. Doğan Haber Ajansı'nun (DHA) İŞKUR verilerinden yaptığı belirleme, sanat, siyaset ve spor gibi birçok konuda ükreye rengini çalan Ege Bölgesi'nin verdiği işsizlik kaskacını ortaya koydu. Balıkesir, Denizli, Manisa, Aydın, Çanakkale, Uşak ve Muğla'yı kapsayan bölgede, 2008 ile 2009 yılları arasında işsizler ordusunun çığ gibi büyüdüğü belirlendi. 7 kentte İŞKUR'a yapılan iş başvurularının bir yıl içinde yüzde 22 oranında artarak 117 bin 913 kişiye ulaştığı ortaya çıktı. 2008 yılında bu kentlerden toplam 96 bin 718 kişinin İŞKUR bürolarına giderek iş talebinde bulunduğu ifade edildi.

Gelişmiş sanayi

İşsiz sayısında, nüfusu ve gelişmiş sanayisi açısından öne çıkan Manisa, Denizli ve Balıkesir başı çekti. İşsizlik başvurularındaki artışta da yüzde 52.8'lik oranıyla Muğla, yüzde 44.9'luk oranıyla Uşak ve yüzde 39.2'lik oranıyla yine Manisa öne çıktı. İŞKUR'a başvurmayanlar, çeşitli nedenlerle miracaat edemeyenler, geçici işçiler ve iş için umudunu kesenler de hesaba katıldığında felaketin boyutu ürküttü. Çanakkale'de

ise küçük de olsa sevindirici bir gelişme yaşandı. Ekonomik krizin yakıcılığını hissettiği bu dönemde Çanakkale'de işsizlik başvuruları yüzde 3.8 oranında gerileyip 7 bin 914 kişiden 7 bin 613 kişiye düştü.

"Çerez parası" gibi

Bu arada, yeterince iyi kullanılmadığı ve fayda sağlamadığı yönünde eleştirilere hedef olan işsizlik sigortası fonu ödemelerinde de paralel bir gelişme gözlemlendi. 2008 yılında, 7 kentte toplam 36 milyon 98 bin TL işsizlik sigortası fonu ödemesi yapılırken, 1 yıl içinde bu rakam yüzde 130'luk artışla yaklaşık 83 milyon 183 bine ulaştı. Bazı kentlerdeki artış oranları yüzde 800'lere kadar ulaştı. Öngörülen şartları taşıyan işsiz, son durumu ve sigortalılık süresi gibi veriler dikkate alınarak belirlenen, ayda kişi başı ortalama 300 TL ile 400 TL arasında değişen fon ödemelerindeki astronomik artış şaşkınlık yarattı.

TÜRK-İŞ: SANAYİCİ KAN AĞLIYO...

Türk-İş Balıkesir İl Temsilcisi Ertan Çelikel, bu karanlı tablonun hükümetin izlediği IMF eksensli ekonomi politikalarından kaynaklandığını savundu, "Ükenin iç ve dış borcu katlanıp giderken, halen duble yollarla yandaşlara ihale dağıtın, özelleştirmelere hız verin, 'babalar gibi satan' ancak bir türlü fabrika açmayıp insanları iş, aş ve emekten mahrum bırakan bir hükümet var. Ortalık yangın yerine döndü. Bu hükümet derhal IMF politikalarından vazgeçip, tüm üreticileri eksen alan bir yöntem izlemeli, acilen yeni istihdam alanları açarak yangını söndürmelidir. Ege bölgesindeki bu vahim durumun siyasi bir yönü olduğuna da düşünüyor. Teşvik kapsamına alınmayan Balıkesir'de sanayici kan ağlıyor, dolayısıyla istihdam dibe vuruyor" dedi.

İZMİR'DE YÜZDE 11.14'LÜK ARTIŞ

İzmir'deki işsizlik tablosu da Ege Bölgesi genelinden farklı olmadı. Özellikle Teşvik Kanunu'ndan kaynaklı yatırımlarda kan kaybeden kentte, İş-Kur İzmir Bölge Müdürlüğü'ne yapılan iş başvuruları 2008 yılında 76 bin 441 iken, 2009'da yüzde 11.14 oranında artarak 84 bin 957'ye yükseldi. 2009 yılındaki iş başvurularının 52 bin 573'ünü erkekler, 32 bin 384'ünü ise kadınlar oluşturdu. İzmir'de işsizlik sigortasına başvuranlarda da artış oldu. 2008 yılında 18 bin 574 başvuru sahibinden 14 bin 422 kişi işsizlik ödeneği alma hakkı kazanırken, 2009'da ise bu rakamlar neredeyse ikiye katlandı. İşsizlik ödeneği almak için 32 bin 677 kişi İş-Kur İzmir İl Müdürlüğü'ne başvurdu, başvuranlardan 24 bin 305 kişi ise ödenek almaya hak kazandı.

İŞSİZLİK BAŞVURUSU

İller	(2008 kişi)	(2009 kişi)	(Değişim %)
İzmir:	76 bin 441	84 bin 957	11.14
Manisa:	23 bin 044	32 bin 079	39.2
Denizli:	20 bin 807	24 bin 339	16.9
Balıkesir:	6 bin 297	19 bin 300	18.4
Aydın:	17 bin 353	17 bin 857	2.9
Çanakkale:	7 bin 914	7 bin 613	-3.8
Uşak:	7 bin 008	10 bin 159	44.9
Muğla:	4 bin 295	6 bin 566	52.8

Mevsimlik tütün işçileri: İşsizlik Fonu niye var?

Erdal Eren Tamen
Cihan İşçi

Çiğli Organize Sanayi Bölgesi'nde bulunan Alliance One Tütün Fabrikası'nda, büyük bölümü mevsimlik olarak çalışan işçiler, "İşimiz var diyemiyoruz" diyorlar. Yılın 3-4 ayı çalışan mevsimlik işçiler, çalıştıkları süre içerisinde maaşlarından işsizlik sigortası için para kesildiği halde, çalışmadıkları süre içerisinde ise işten çıkarılmayı sayılmadıkları için ve zaten son bir yıldaki çabasına ve prim ödeme süreleri de yetmeyeceğinden işsizlik parası alamıyorlar.

Vardiya çıkışında fabrika önünde gösteri düzenleyen işçiler, "Sözde bir fabrikada çalışıyoruz ama yılın 8-9 ayı işsiziz, üstelik işsiz kaldığımız aylarda işsizlik sigortasından ve sağlık hizmetlerinden de faydalanmıyoruz" diyorlar.

Fabrikadan kendilerini ne zaman kaç günliğine işe çağıracağını bilmedikleri için, haklarını kaybetmemek için başka işe de giriyor. Medya kuruluşları ile eden işçiler şöyle konuşuyor: "Zaten başka işyerleri de işçileri olarak bize iş vermiyor, bunun için işimiz var çalışıyoruz diyemiyoruz."

NEDEN BUNA İŞSİZLİK

FONU DİYORLAR!

Yıllardır Alliance One ile mevsimlik işçi olarak çalışan Kumru isimli işçi, çalışma sürelerinin her yıl daha da azaldığına dikkat çekiyor. "Eskiden Eğitim Fonu olduğunu merak ettiklerini dile getiriyor. Kumru, seninle ilgili da bugüne kadar bu konuda herhangi bir çalışma yürütmediğini sözlerine ekliyor.

Asuman Ergül ise çalışmadıkları süre içerisinde işsizlik parası alamadıklarını, ancak sigortalarının da yatırılmadığını, işsizlik Fonu'ndan neden yararlanmadıklarını bir anlaş veremediğini belirtiyor. Ergül, "Mevsimlik değil biz de kadrolu çalışmak istiyoruz" diyor. Devletin artık hiçbir umutları olmadığını dile getiren Ergül, sendikaların da bu konuda çok pasif kaldığını belirtiyor. Kadın işçilerin iş olmadığı sürede tütün de bağlarının çaresizce bakıldığını söylüyor. Ergül, fakat erkek mevsimlik işçilerin bu dönemde daha zor geçindiklerini, zaten az bir

dönem çalışan mevsimlik işçilerin, bir de iş bulma konusunda sikenti çektiklerini anlatıyor.

KREŞİN OLMAMASI BÜYÜK SORUN

Figen isimli işçi de, mevsimlik işçilerin çoğunluğunu kadınların oluşturduğunu, tütünün tozu'nun

çok ağır şartlarda çalıştıklarını söylüyor. Bu koşullarda evlerinin geçimini sağlamak için çocuklarını evlerinde bırakmak zorunda kaldıklarını söyleyen Figen, binden fazla kadın işçinin çalıştığı işyerinde kreşin olmadığını, bunun nedeni olarak mevsimlik işçi olmalarının gösterildiğini anlatıyor. Figen, "Mevsimlik olmak esnasında işsiz olmak anlamına geliyor. Yılda birkaç ay çalışıyoruz, çoğu zaman sene içerisinde işsizlik sigortası için para kesiliyor ama işsizlik sigortasından faydalanamıyoruz. Hasa olduğumuzda doktora gidemiyoruz, ilaç alamıyoruz. Aynısı sırtaki işsizlik yapıyoruz" diye işinde bulunduğu durumu anlatıyor.

İşyerinde arkadaşlarıyla ve seninle beraber çalışmış olan dönemlerde işsizlik parası almabilmek için imza kampanyası başlatmayı düşündüklerini belirten Figen, bunu gerçekleştirilene teklifler imzalanıncaya kadar bilgilerini verildi.

(İzmir/EVRENSEL)

YASADAN YARARLANMAK ÇOK ZOR

Sendikalar, geçtiğimiz günde Meclis Genel Kurulunda İşsizlik Sigortası Fonu gelirlerinin bütçeye aktarılmasına ilişkin yasadaki değişikliklere tepki göstermişti.

İşsizlik Sigortası Fonu, çalışan işçi kaybeden işçiyi belli bir süre ödenek vermesini öngörüyor. Ama yasa, işçinin bu ödenegi hak etmediğini işçi çok zor şartlar altında çalışıyor. İşçi kaybeden işçiyi emen ödenegün de çok düşük olması sebebiyle, işsiz kalan işçiyi çalışırken aldığı ücretin çok altında bir ücretle geçirmeye mahkum ediyor.

Bundan 8 yıl önce 2002'de kurulan İşsizlik Fonu, işçi ve emeklilerin maaşlarının kesilerek işçi döneminde hem devlet hem de özel sektörün emekçilerine yetmiyor. Halen 43 milyar 816 milyon lira bulunan İşsizlik Fonu'ndan, kezini emeklilerin parakolmuş Ekim 2008'den bu yana işsiz maaş ve sosyal yardım ödemeleri başlatılmamış. İşsizlik Fonu'nun 100 milyar lira ödenegi bekliyor. Üstüne her ne kadar işsizlik işsiz olduğu düşünürsek, rakamlar pek de örtüşmüyor. İşsizlik Fonu'na aktarılan paralar, bunca işsiz arasında neden büyük sarmayere devlet kasasından aktarılıyor?